

Rola systemu wymiany informacji kredytowej w procesie redukcji ryzyka kredytowego, ochrony konsumenta i budowania inkluzywności systemu bankowego

Perspektywa prawna oraz ekonomiczna
doświadczeń krajowych i międzynarodowych

Sygn. PAB/WIB 23/2026

ISBN 978-83-980190-7-1

Raport opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego
Fundacji Warszawski Instytut Bankowości

październik 2026 r.

WIB PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY

O raporcie

Raport „**Rola systemu wymiany informacji kredytowej w procesie redukcji ryzyka kredytowego, ochrony konsumenta i budowania inkluzywności systemu bankowego**” został opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego Fundacji Warszawski Instytut Bankowości.

Zespół badawczy

Raport został opracowany przez zespół w składzie: dr Krzysztof Kil (koordynator projektu), r.pr. dr hab. Paweł Szczęśniak, prof. UMCS (koordynator projektu), dr hab. Mateusz Folwarski, prof. UEK, dr hab. Ewa Kowalewska, prof. US, dr Iwa Kuchciak, prof. dr hab. Ewa Mikłaszewska, adw. dr Mariusz Sudoł

Zespół ekonomiczny:

dr Krzysztof Kil (koordynator projektu) – adiunkt w Katedrze Bankowości i Globalnego Systemu Finansowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Zastępca Dyrektora Instytutu Finansów oraz członek Komitetu Programu UEK Honours „WISE”. Autor ponad 90 publikacji naukowych z zakresu ryzyka bankowego, polityki kredytowej, ochrony konsumenta oraz stabilności i efektywności banków. Autor ekspertyz sporządzanych na potrzeby postępowań sądowych i prokuratorskich, członek Prezydium Komitetu ds. Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej. Laureat nagród Komisji Nadzoru Finansowego, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Głównego Urzędu Statystycznego oraz Krajowej Rady Spółdzielczej za najlepszą pracę doktorską. Odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Odznaką Honorową Związku Banków Polskich.

prof. dr hab. Ewa Mikłaszewska – kierownik Katedry Bankowości i Globalnego Systemu Finansowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, autorka licznych publikacji z zakresu zmian strategicznych, regulacyjnych oraz zarządzania ryzykiem na rynku bankowym, w tym współredakcja monografii: *Bank Failure and Resolution in the EU: Lessons for the Crisis Management and Deposit Insurance Framework* (z S. Royo i G. Ferri), Routledge 2026 oraz *COVID-19 and European Banking Performance: Resilience, Recovery and Sustainability* (z P. Wachtem), Routledge 2023.

dr hab. Mateusz Folwarski, prof. UEK – Prorektor ds. Polityki Finansowej i Rozwoju Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Autor ponad 100 publikacji, raportów i analiz z zakresu bankowości, nowych technologii i innowacji finansowych. Uczestnik wielu projektów dotyczących współpracy nauki z biznesem, m.in. analiz stabilności sektora spółdzielczego i skuteczności wskaźnika WIBOR. Członek rady nadzorczej Systemu Ochrony Zrzeszenia Banku Polskiej Spółdzielczości.

dr Iwa Kuchciak – adiunkt w Katedrze Bankowości Instytutu Finansów Uniwersytetu Łódzkiego. Od kilkunastu lat prowadzi działalność naukową, dydaktyczną i ekspercką, realizując projekty badawcze i edukacyjne finansowane ze środków krajowych i międzynarodowych. Jest autorką kilkudziesięciu publikacji

i monografii z zakresu finansów, laureatką nagród Rektora UŁ i Fundacji UŁ, NZB oraz członkinią Prezydium Komitetu ds. Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej przy ZBP. Łączy pracę akademicką z praktyką jako biegła sądowa i przedsiębiorca.

Zespół prawny:

r.pr. dr hab. Paweł Szczęśniak, prof. UMCS (koordynator projektu) – pracownik badawczo-dydaktyczny zatrudniony na stanowisku profesora uczelni w Katedrze Prawa Finansowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Autor prac z dziedziny prawa bankowego, w szczególności przymusowej restrukturyzacji banków, regulacji działalności banków spółdzielczych i wskaźników referencyjnych stopy procentowej, a także prawa podatkowego oraz prawa finansów publicznych. Autor monografii pt. *Środki przymusowej restrukturyzacji banku w polskim porządku prawnym* (Warszawa 2018) oraz *Zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Konstrukcja normatywna* (Warszawa 2022). Redaktor naczelny czasopisma „Monitor Prawa Bankowego” oraz członek Rady Programowej czasopisma „Głos Banków Spółdzielczych”. Wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Wykonuje zawód radcy prawnego.

dr hab. Ewa Kowalewska, prof. US – doktor habilitowana, profesor uczelni na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Kierownik Zespołu Badawczego Prawa Finansowego Instytutu Nauk Prawnych US, członkini organizacji naukowych związanych z zarządzaniem i ubezpieczeniami społecznymi. Zastępca redaktora naczelnego czasopism *Acta Iuris Stetinensis* i *Studia Administracyjne*, redaktor tematyczny *Studia Prawnicze KUL* oraz opiekun Koła Naukowego Prawa Finansowego FiskUS. Autorka licznych publikacji z zakresu prawa finansowego, zwłaszcza prawa bankowego, dewizowego i podatków lokalnych. Autorka kilku monografii, m.in. „Kontrola dewizowa wykonywana przez Narodowy Bank Polski”, „Status prawny składek wnoszonych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego”, „Swoboda obrotu dewizowego. Obowiązki. Ograniczenia. Kontrola” oraz współautorka publikacji: „Dostępność usług bankowości detalicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami – ujęcie prawno-ekonomiczne” (współautor W. Bożek, M. Musiał). Jej obecne zainteresowania badawcze koncentrują się na dostępności usług bankowości detalicznej oraz na wykorzystaniu nowych technologii na rynku finansowym.

adw. dr Mariusz Sudoł – doktor nauk prawnych, ekspert w dziedzinie prawa bankowego, nadzoru finansowego oraz nowych technologii. Adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Posiada doświadczenie transakcyjne oraz regulacyjne zdobyte w departamentach Banking & Finance międzynarodowych kancelarii prawnych oraz wieloletnie doświadczenie, wynikające z zarządzania w globalnej firmie technologicznej ryzykiem prawnym wdrożeń technologicznych w bankowości. Pełnił funkcję Chief Compliance Officer w jednym z komercyjnych banków, obecnie jest partnerem w renomowanej kancelarii prawniczej. Wykonuje zawód adwokata. Autor publikacji oraz prelegent na krajowych i międzynarodowych konferencjach z zakresu prawa gospodarczego i prawa rynków finansowych.

O programie

Program Analityczno-Badawczy przy Fundacji WIB powstał w 2019 r. jako odpowiedź na potrzeby sektora bankowego w zakresie wysokiej jakości analiz i badań z obszaru cyberbezpieczeństwa i nowych technologii, a także szeroko rozumianego otoczenia sektora bankowego, kształtującego warunki działania banków w Polsce. Prace analityczno-badawcze w ramach programu realizowane są pod kątem możliwości praktycznego wykorzystania wyników w celu rozwoju sektora bankowego, podnoszenia poziomu bezpieczeństwa usług oraz – w ostateczności – kreowania wartości dla klientów – końcowych użytkowników bankowości.

W ramach programu realizowane są analizy i badania w następujących obszarach:

- Nowe technologie w sektorze bankowym, cyberbezpieczeństwo banków i systemy płatnicze
- Ekonomiczna analiza rozwoju sektora bankowego, stabilności banków, otoczenia makroekonomicznego
- Prawno-regulacyjne i legislacyjne uwarunkowania działalności sektora bankowego oraz wyzwania wynikające z orzecznictwa sądów krajowych i europejskich
- ESG i sustainable finance
- Prace analityczno-badawcze w zakresie poszczególnych obszarów funkcjonowania banków oraz w zakresie funkcjonowania wskaźników referencyjnych

Więcej na temat działalności programu na stronie www.pabwib.pl

Kontakt

dr Tomasz Pawlonka
Dyrektor Programu
m: 505 917 778
e: tpawlonka@wib.org.pl

Agnieszka Nierodka
m: 607 484 391
e: anierodka@wib.org.pl

Warszawski Instytut Bankowości
00-380 Warszawa, ul. Kruczkowskiego 8
t: (22) 182 31 70
e: pab@wib.org.pl

dr Radosław Ciukaj
m: 784 680 685
e: radoslaw.ciukaj@zbp.pl

dr Agnieszka Wicha
m: 661 646 474
e: agnieszka.wicha@zbp.pl

Bartosz Przyborowski
m: 795 933 104
e: bartosz.przyborowski@zbp.pl

Spis treści

	Zespół badawczy	2
	Streszczenie wykonawcze	7
	Wprowadzenie	11
	CZĘŚĆ PIERWSZA	
	System informacji kredytowej (SIC) – funkcje, zakres danych i uczestnicy rynku	15
	Rozdział I. Rola systemów i agencji informacji kredytowej (CRSP) w ograniczaniu ryzyka kredytowego i zwiększaniu dostępu do kredytu	16
	Rozdział II. Rola źródła i zakresu danych dla prawidłowego funkcjonowania systemu wymiany informacji kredytowej	19
	Rozdział III. Cyfryzacja rynku bankowego i znaczenie danych alternatywnych	25
	Rozdział IV. Wpływ systemów informacji kredytowej na inkluzję finansową, ochronę klienta i redukcję ryzyka kredytowego – przegląd literatury	31
	CZĘŚĆ DRUGA	
	Architektura instytucjonalna i rozwój rynku informacji kredytowej w wybranych państwach Unii Europejskiej	45
	Rozdział I. Architektura instytucjonalna rynku informacji kredytowej w polskim porządku prawnym	46
	Rozdział II. Modele systemów informacji kredytowej w wybranych europejskich porządkach prawnych	54
	Rozdział III. Rynki informacji kredytowej w ujęciu porównawczym	74
	Rozdział IV. Polski rynek informacji kredytowej: rola BIK w ograniczaniu asymetrii informacyjnej i ryzyka kredytowego	86

	CZĘŚĆ TRZECIA	
	Ocena zdolności i wiarygodności kredytowej w ujęciu prawnym oraz ekonomicznym	96
	Rozdział I. Ocena zdolności i wiarygodności kredytowej w procesie udzielania i obsługi kredytów	97
	Rozdział II. Proces oceny zdolności i ryzyka kredytowego w ujęciu prawnym	108
	Rozdział III. Podstawy prawne modelu wymiany i przetwarzania informacji kredytowej w polskim porządku prawnym – identyfikacja problemów interpretacyjnych	113
	CZĘŚĆ CZWARTA	
	Skuteczność funkcjonowania systemu wymiany informacji kredytowej w Polsce i w Europie	122
	Rozdział I. Regulacje i standardy nadzorcze dla dostawców usług raportowania kredytowego	123
	Rozdział II. Model systemu wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe banków, inkluzja finansowa oraz ochrona konsumenta na rynku finansowym w świetle wyników badań ekonometrycznych	130
	Rozdział III. Model systemu informacji kredytowej w Polsce – diagnoza, motywacje zmian i rekomendacje	162
	Rozdział IV. System raportowania kredytowego w kontekście transpozycji dyrektywy CCD2 (<i>Consumer Credit Directive 2</i>)	165
	Wnioski i rekomendacje	170
	Bibliografia	177

Streszczenie wykonawcze

Przejrzyste i wiarygodne informacje kredytowe stanowią istotny warunek prawidłowej oceny ryzyka kredytowego oraz podejmowania przez kredytodawców decyzji odpowiadających rzeczywistej sytuacji ekonomicznej wnioskodawców. Dostęp do odpowiedniego zakresu danych pozwala ograniczać asymetrię informacji występującą pomiędzy kredytodawcą a potencjalnym kredytobiorcą, a tym samym zmniejszać ryzyko podejmowania decyzji kredytowych na podstawie niepełnego obrazu jego sytuacji finansowej. Z uwagi na to wymiana informacji kredytowej pomiędzy podmiotami działającymi na rynku finansowym może pełnić istotną funkcję nie tylko z punktu widzenia poszczególnych kredytodawców, lecz również prawidłowego funkcjonowania całego rynku kredytowego. Celem badań zaprezentowanych w raporcie była więc identyfikacja roli systemów wymiany informacji kredytowej w procesie redukcji ryzyka kredytowego, ochrony konsumenta i budowania inkluzywności systemu bankowego w oparciu o doświadczenia międzynarodowe a także ocena funkcjonowania systemu raportowania kredytowego w Polsce z perspektywy stabilności procesu oceny zdolności kredytowej, ochrony konsumenta oraz bezpieczeństwa rynku finansowego.

Dane dotyczące ryzyka kredytowego mogą stanowić instrument nadzoru mikroostrożnościowego, jeżeli są wykorzystywane do monitorowania sytuacji poszczególnych instytucji finansowych oraz ograniczania ryzyka związanego z nadmierną ekspozycją kredytową. Jednocześnie agregacja i odpowiednie wykorzystanie tego rodzaju informacji może dostarczać wiedzy o zjawiskach występujących w szerszej skali, co nadaje wymianie informacji kredytowej znaczenie również z perspektywy stabilności systemu finansowego. Ocena ryzyka i weryfikacja wnioskodawców są szczególnie istotne w przypadku kredytów konsumenckich, których portfele obejmują najczęściej dużą liczbę umów o niskiej wartości, często o ograniczonej efektywności zabezpieczeń. Powszechnie uznaje się bowiem, że w tym segmencie należności rentowność osiąga się jedynie poprzez minimalizację ryzyka przy jednoczesnym zapewnieniu przyznania znacznej liczby umów.

W Unii Europejskiej nie istnieje jednolity model raportowania kredytowego. W tym zakresie szczególnego znaczenia nabiera zasada, zgodnie z którą dostęp do baz danych wykorzystywanych do oceny zdolności kredytowej powinien odbywać się na zasadach pro-

porcjonalnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych. W praktyce europejskiej funkcjonują różne modele organizacji rynku wymiany informacji kredytowej. Obok publicznych rejestrów kredytowych prowadzonych przez banki centralne występują prywatne biura kredytowe. W europejskich systemach informacji kredytowej funkcjonują modele „z jednym biurem” oraz modele „z wieloma biurami”. W tym zakresie celem raportu była weryfikacja tego, czy któryś z istniejących modeli ma istotną przewagę nad pozostałymi, czy któryś typ rozwiązań można wskazać jako dominujący, docelowy – optymalny.

Przeprowadzone w raporcie badania wskazały, że nie występuje jeden uniwersalny model organizacji rynku informacji kredytowej. W poszczególnych państwach funkcjonują rozwiązania oparte na publicznych rejestrach kredytowych, prywatnych biurach informacji kredytowej oraz rozwiązania dualne, łączące oba mechanizmy. Zróżnicowanie tych modeli jest uwarunkowane m.in. czynnikami prawnymi, instytucjonalnymi, strukturalnymi i społeczno-kulturowymi. Jednocześnie obserwować można ewolucję przedmiotową zakresu informacji wykorzystywanych w procesie oceny ryzyka kredytowego, przejawiającą się w szczególności w odchodzeniu od ograniczania raportowania do danych negatywnych na rzecz pełniejszego uwzględniania danych pozytywnych oraz włączania, w niektórych systemach, danych alternatywnych. Wdrażanie zmian wymaga zachowania równowagi pomiędzy presją innowacyjności a wymogiem bezpieczeństwa danych, ochroną konsumenta i transparentnością rynku.

Z badań porównawczych wynika, że prywatne biura informacji kredytowej zwiększają liczbę kredytobiorców i rachunków kredytowych bez istotnego zwiększania relacji kredytu do PKB, mogą więc skutecznie wspierać inkluzję finansową bez generowania nadmiernego ryzyka przekredytowania gospodarki. Wobec rosnącego znaczenia alternatywnych źródeł danych, w tym informacji ESG oraz danych pochodzących z sektora fintech, wskazane jest rozwijanie platform wymiany informacji w kierunku modeli otwartych finansów, przy zachowaniu jednolitych standardów raportowania i jakości danych. Wykorzystywanie danych alternatywnych powinno odbywać się z zachowaniem zasad niezbędności, proporcjonalności, kompletności, prawidłowości i wiarygodności informacji, a także przy zapewnieniu kontroli ryzyka dyskryminacji i nieuzasadnionego wykluczenia klientów.

W rejestrach informacji kredytowej mogą być gromadzone dane pozytywne, negatywne oraz mieszane. Te ostatnie, a więc pozytywne i negatywne, są obecnie gromadzone przez większość państw na świecie. Analiza porównawcza wskazuje, że model mieszany zapewnia najpełniejsze podstawy oceny ryzyka i ochrony przed nadmiernym zadłużeniem, jednak jego efektywność zależy od proporcjonalnego zakresu danych, przejrzystych zasad dostępu oraz skutecznych gwarancji ochrony praw osób, których informacje są przetwarzane. Gromadzenie danych o charakterze mieszanym ma największe znaczenie w kontekście budowania ogólnego, spójnego systemu rejestrów. Przeprowadzone badania wskazują, że rejestry prywatne i publiczne, pomimo pewnych wspólnych cech, różnią się między sobą. Analiza prawno-porównawcza wykazała także, że nawet rejestry publiczne prowadzone przez banki centralne mają odmienne cechy. Podkreślić należy, że w Europie biura kredytowe stanowią przede wszystkim prywatne, niezależne przedsiębiorstwa, których akcjonariuszami są banki i inne instytucje finansowe.

Badania przeprowadzone na potrzeby raportu potwierdziły adekwatność modelu hybrydowego dla rynku polskiego, opartego o wiodącą rolę Biura Informacji Kredytowej S.A. jako kluczowej instytucji infrastruktury sektora finansowego. Pozytywna ocena obecnego modelu nie eliminuje jednak potrzeby zarządzania ryzykami charakterystycznymi dla scentralizowanej infrastruktury, w tym ryzykiem koncentracji, pojedynczego punktu awarii, systemowego błędu danych, cyberincydentu oraz uzależnienia uczestników rynku od jednego dostawcy. Ograniczanie tych ryzyk wymaga zapewnienia wysokiej odporności operacyjnej, planów ciągłości działania i odtworzenia zasobów, audytowalności procesów, skutecznego nadzoru oraz jednoznacznego podziału odpowiedzialności. Kredytodawca pozostaje odpowiedzialny za ocenę zdolności kredytowej i ostateczną decyzję, podmiot przekazujący dane – za ich prawidłowość i terminowość, dostawca bazy – za procesy walidacji, aktualizacji i korekty, natomiast dostawca scoringu – za prawidłowość i przejrzystość produktu analitycznego.

W Polsce Komisja Nadzoru Finansowego nie pełni bezpośrednich funkcji nadzorczych nad biurami informacji kredytowej, realizując jedynie funkcję pośrednią – poprzez nadzór nad bankami będącymi akcjonariuszami BIK oraz podmiotami uczestniczącymi w systemie wymiany informacji. Struktura

właścicielska BIK, oparta na akcjonariacie największych krajowych banków komercyjnych oraz Związku Banków Polskich, istotnie ogranicza możliwość przejęcia kontroli nad spółką przez podmioty nastawione na komercyjną monetyzację danych klientów, wzmacniając stabilność właścicielską i ukierunkowanie działalności BIK na bezpieczeństwo obrotu kredytowego. Rękojmię prawidłowego funkcjonowania BIK dodatkowo potwierdzają kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład jego organów, związane z zarządzaniem informacją kredytową i ryzykiem w sektorze bankowym.

Rynek informacji kredytowej jest komponentem infrastruktury wspierającej budowanie zaufania publicznego. Zachowując rynkowy (komercyjny) charakter podmiotów systemu, realizuje on fundamentalną rolę infrastrukturalną z punktu widzenia bezpieczeństwa klientów i stabilności finansowej. Wyzwaniem dla rynku jest nie samo funkcjonowanie komercyjnych biur informacji kredytowej, lecz traktowanie danych kredytowych wyłącznie jako aktywów komercyjnych. Dyrektywa CCD2 w istocie ogranicza możliwość komercyjnego wykorzystywania lub udostępniania określonych danych, zwłaszcza gdy kolidowałoby to z prawami konsumenta i zasadami dostępu do informacji. Zwiększenie dostępności danych powinno być powiązane z odpowiednimi mechanizmami nadzoru, audytu i kontroli jakości informacji. Przepisy dyrektywy CCD2 wzmacniają znaczenie rzetelnej oceny zdolności kredytowej jako podstawowego środka ochrony konsumenta. Skuteczność tej oceny zależy jednak od jakości informacji kredytowej. Proces ten wymaga wyważenia pomiędzy efektywnością rynku a ochroną prawa do prywatności, co stanowi jedno z najważniejszych wyzwań implementacyjnych dyrektywy CCD2 w porządkach prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Raport pokazuje, że niekompletne, błędne lub nieaktualne informacje kredytowe mogą prowadzić do dwóch kluczowych niepożądanych zjawisk: udzielania kredytów osobom o nadmiernym poziomie zadłużenia (fałszywa akceptacja) oraz odmowy finansowania klientom posiadającym rzeczywistą zdolność kredytową (fałszywe odrzucenie). Ograniczanie luk informacyjnych zwiększa trafność decyzji kredytowych, zmniejsza ryzyko przekredytowania i wspiera bezpieczeństwo finansowe gospodarstw domowych.

Pełniejszy obraz zadłużenia kredytobiorców ogranicza asymetrię informacji, zmniejsza ryzyko selekcji

negatywnej i poprawia jakość portfela kredytowego banków (istotny i ujemny wpływ kompletności podmiotowej systemu wymiany informacji kredytowej na poziom kredytów zagrożonych). Wyniki przeprowadzonych analiz ekonometrycznych dla państw Unii Europejskiej wskazują, że kluczowe znaczenie dla ograniczania ryzyka kredytowego oraz zwiększania dostępności finansowania ma nie tyle formalny charakter instytucji prowadzącej system informacji kredytowej, ile stopień kompletności, jakości i zakresu gromadzonych danych. Systemy obejmujące pełną historię kredytową, integrujące dane pozytywne i negatywne oraz szerokie spektrum uczestników rynku finansowego charakteryzują się niższym poziomem kredytów zagrożonych, niższymi kosztami kredytu oraz wyższym poziomem inkluzji kredytowej. Efekt ten nie oznacza zwiększania akcji kredytowej za wszelką cenę, lecz bardziej precyzyjne identyfikowanie klientów posiadających rzeczywistą zdolność do obsługi zadłużenia, przy jednoczesnym ograniczaniu ryzyka przekredytowania.

Rosnąca skala sprzedaży wierzytelności kredytowych i pożyczkowych przez instytucje finansowe, obserwowana także na polskim rynku, rodzi potrzebę rozważenia wprowadzenia obowiązku raportowania informacji o obsłudze sprzedanych należności do scentralizowanych systemów wymiany informacji kredytowej. Pozwoliłoby to zachować ciągłość historii kredytowej klienta, ograniczyć luki informacyjne powstające po cesji wierzytelności oraz zwiększyć trafność oceny jego zdolności i wiarygodności kredytowej. Szczególne znaczenie ma to w sektorze pożyczek pozabankowych, gdzie sprzedaż wierzytelności następuje zwykle wcześniej niż w sektorze bankowym, prowadząc do szybszej utraty informacji o obsłudze zobowiązań przez kredytobiorców.

Zaprezentowane w raporcie badania porównawcze pokazały, że korzystne są rozwiązania regulacyjne zachęcające do gromadzenia oraz udostępniania pełnej historii spłat kredytobiorców, a nie wyłącznie informacji negatywnych, gdyż wykorzystanie pełnych informacji wiąże się z niższym poziomem kredytów zagrożonych. Z uwagi na ograniczoną użyteczność rozproszonych i niekompletnych zbiorów danych dla oceny ryzyka kredytowego, utrzymanie scentralizowanego modelu wymiany informacji kredytowej pozostaje uzasadnione, dopóki ewentualne rozwiązanie alternatywne – w tym modele zdecentralizowane – nie zapewni co najmniej równoważne-

go poziomu kompletności, jakości, bezpieczeństwa, odpowiedzialności i efektywności.

Biorąc pod uwagę sposób przetwarzania danych osobowych, należy uznać, że podmioty będące biurami informacji kredytowej są odrębnymi administratorami danych osobowych, gdyż samodzielnie określają cele i sposoby przetwarzania danych osobowych. Próba liberalizacji standardów tworzenia odrębnych, nowych biur kredytowych, w szczególności niepowiązanych z sektorem bankowym, bez ściśle określonych reguł i nadzoru publicznoprawnego czy też sektorowego, rodzi pytanie o pochodzenie i gwarancję rękojmi do takich podmiotów, merytoryczny nadzór nad ich funkcjonowaniem, a przede wszystkim bezpieczeństwo danych klientów sektora bankowego, w szczególności w przypadku nieograniczonej możliwości sprzedaży praw właścicielskich do takich podmiotów.

Działanie scentralizowanych biur informacji kredytowej może stanowić nie tylko narzędzie zarządzania ryzykiem, ale również instrument zwiększania dostępności kredytu poprzez obniżanie jego kosztu dla wiarygodnych klientów (niższe marże kredytowe w krajach posiadających bardziej kompletne systemy wymiany informacji). Organy regulacyjne powinny dążyć do objęcia centralnym systemem wymiany informacji wszystkich istotnych segmentów rynku finansowego, w tym podmiotów pozabankowych i dostawców krótkoterminowego finansowania konsumenckiego (istotne znaczenie informacji o pożyczkach krótkoterminowych dla ograniczania poziomu kredytów zagrożonych), a ponadto celowe wydaje się podjęcie dyskusji nad merytorycznym nadzorem publicznoprawnym nad działalnością systemu wymiany informacji kredytowej.

W ramach działań regulacyjnych warto koncentrować się na dalszym podnoszeniu jakości infrastruktury informacyjnej rynku poprzez standaryzację raportowania oraz eliminację luk informacyjnych pomiędzy uczestnikami rynku (szczegółowość informacji kredytowych oraz stabilność otoczenia regulacyjnego zwiększającą formalną dostępność kredytu). Wskazane jest wzmacnianie edukacyjnej roli biur informacji kredytowej poprzez prowadzenie działań zwiększających świadomość kredytową konsumentów i przedsiębiorstw. Rozwój systemów wymiany informacji kredytowej wpływa nie tylko na ograniczanie asymetrii informacji i poprawę jakości decyzji kredytowych, lecz również na zachowania uczestników rynku.

Wprowadzenie

1. Przedmiot i cel badań

Systemy raportowania kredytowego (*Credit Reporting Systems - CRS*) stanowią kluczowy element infrastruktury finansowej, wspierając dostęp do kredytu, inkluzję finansową, nadzór ostrożnościowy i stabilność finansową¹. Obejmują one instytucje, osoby, zasady, procedury, standardy i technologie, umożliwiające przepływy informacji wspierających procesy decyzyjne dotyczące udzielania kredytów. Dostawcy usług raportowania kredytowego zarządzają systemami wymiany informacji kredytowych, gromadząc dane o osobach i przedsiębiorstwach oraz udostępniając je użytkownikom. Z kolei CRSP (*Credit Reporting Service Providers*) to instytucje lub agencje, które gromadzą, opracowują i rozpowszechniają dane kredytowe dotyczące kredytobiorców. Dostarczają one kredytodawcom i przedsiębiorstwom kluczowe informacje dotyczące ocen kredytowych, historii kredytowej oraz przypadków oszustw. Do tej kategorii należą komercyjne biura informacji kredytowej, publiczne rejestry kredytowe, dostawcy informacji biznesowych oraz alternatywni dostawcy usług raportowania kredytowego, wykorzystujący innowacyjne metodologie i dane niekonwencjonalne². Jednak ich działalność wiąże się z istotnym ryzykiem: strategicznym, operacyjnym, cybernetycznym, modelowym, reputacyjnym oraz prawnym i zgodności, a stosowanie innowacyjnych technologii i wykorzystanie alternatywnych źródeł danych dodatkowo zwiększa poziom ryzyka.

Przejrzyste informacje kredytowe stanowią warunek wstępny dla prawidłowego zarządzania ryzykiem i stabilności finansowej. Wymiana informacji między konkurującymi kredytodawcami może być uzasadniona i wykorzystywana do nadzoru nad całym systemem finansowym oraz wspierania utrzymania stabilności finansowej. Dane dotyczące ryzyka kredytowego mogą stać się narzędziem nadzoru mikroostrożnościowego, jeśli są wykorzystywane do monitorowania i zabezpieczania poszczególnych instytucji finansowych przed nadmiernym podejmowaniem ryzyka. Dane gromadzone w ramach systemów wymiany informacji kredytowej są też postrzegane w szerszym kontekście. Przykładowo Bank

Anglii wskazuje wśród kluczowych zastosowań takich danych poprawę zrozumienia mechanizmu transmisji polityki pieniężnej oraz ocenę jej wpływu zarówno na dostępność kredytu, jak i na skłonność banków do podejmowania ryzyka³.

Ocena ryzyka i weryfikacja wnioskodawców są szczególnie istotne w przypadku kredytów konsumenckich, których portfele obejmują najczęściej dużą liczbę umów o niskiej wartości, często o ograniczonej efektywności zabezpieczeń. Powszechnie uznaje się bowiem, że w tym segmencie należności rentowność osiąga się jedynie poprzez minimalizację ryzyka przy jednoczesnym zapewnieniu przyznania znacznej liczby umów. W związku z tym kredytodawcy uznają informacje o kredytobiorcach za kluczowe dla celów oceny ryzyka. Zgodnie z tym podejściem za jeden z najlepszych wskaźników dla przyszłych zachowań uznaje się zachowania z przeszłości. Dlatego informacje o tym, w jaki sposób potencjalny kredytobiorca wywiązywał się ze swoich zobowiązań w przeszłości, umożliwiają kredytodawcom dokładniejszą ocenę ryzyka kredytowego, łagodząc problemy związane z negatywną selekcją.

Biorąc pod uwagę wysoki stopień wzajemnych powiązań w sektorze finansowym, brak dobrze rozwiniętej infrastruktury sprawozdawczości kredytowej może poważnie zakłócić funkcjonowanie rynków kredytowych, a w konsekwencji zagrozić stabilności finansowej zarówno na poziomie krajowym, jak i globalnym. Pandemia COVID-19 uwypukliła ponadto znaczenie zapewnienia ciągłości działania systemów raportowania kredytowego⁴.

Dostęp do baz danych wykorzystywanych do oceny zdolności kredytowej powinien odbywać się na zasadach proporcjonalnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych. W Unii Europejskiej nie istnieje jednolity model raportowania kredytowego. W praktyce europejskiej funkcjonują różne modele organizacji rynku wymiany informacji kredytowej. Obok publicznych rejestrów kredytowych prowadzonych przez banki centralne występują prywatne biura kredytowe. W europejskich systemach informacji kredytowej funkcjonują modele „z jednym biurem”

1 World Bank (2022), *Key principles for effective regulation and supervision of credit reporting service providers*. Washington, DC: World Bank, s. 1, 11.

2 Ibidem, s. 15.

3 Ferretti F. (2017), *The Never-Ending European Credit Data Mess*, Brunel University London. https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/beuc-x-2017-111_the-never-ending-european-credit-data-mess.pdf

4 World Bank (2022), *Key principles...*, op. cit.

oraz modele „z wieloma biurami”. W tym zakresie celem raportu była weryfikacja tego, czy któryś z istniejących modeli ma istotną przewagę nad pozostałymi, czy któryś typ rozwiązań można wskazać jako dominujący, docelowy – optymalny. W dyskusjach dotyczących kształtu systemu wymiany informacji kredytowej pojawia się w niektórych stanowiskach postulat „rozszczelnienia” systemu raportowania kredytowego. Postulat ten w istocie odnosi się do możliwości stworzenia warunków umożliwiających funkcjonowanie odrębnych baz lub rejestrów danych kredytowych, a tym samym szerszego i bardziej zróżnicowanego dostępu do informacji o zobowiązaniach kredytowych. Zwolennicy tego rozwiązania wskazują, że zwiększenie dostępności informacji może sprzyjać konkurencji na rynku kredytowym, a także poprawiać jakość oceny zdolności kredytowej. Natomiast postulat „rozszczelnienia” rynku nie jest pozbawiony kontrowersji. Najważniejszymi ograniczeniami pozostają konieczność zapewnienia wysokiego poziomu ochrony danych osobowych, rzetelności i aktualności informacji kredytowych, a także zagwarantowania kompletnego obrazu zobowiązań kredytowych klienta.

Pomimo bogatej literatury dotyczącej systemów wymiany informacji kredytowej, nadal ograniczona pozostaje liczba badań łączących perspektywę ekonomiczną i prawną oraz oceniających skutki systemowe alternatywnych modeli organizacji rynku informacji kredytowej, w szczególności w kontekście współczesnych wyzwań związanych z cyfryzacją, wykorzystaniem danych alternatywnych, implementacją dyrektywy CCD2 oraz postulatami decentralizacji infrastruktury informacyjnej rynku finansowego.

Celem badania przeprowadzonego w raporcie była identyfikacja roli systemów wymiany informacji kredytowej w procesie redukcji ryzyka kredytowego, ochrony konsumenta i budowania inkluzywności systemu bankowego w oparciu o doświadczenia międzynarodowe a także ocena funkcjonowania systemu raportowania kredytowego w Polsce z perspektywy stabilności procesu oceny zdolności kredytowej, ochrony konsumenta oraz bezpieczeństwa rynku finansowego.

Badania skoncentrowały się na ocenie skutków systemowych alternatywnych modeli organizacji rynku informacji kredytowej, w szczególności w kontek-

ście postulowanej decentralizacji lub wielobazowości, a nie na ocenie działalności poszczególnych podmiotów rynkowych. Intencją raportu była identyfikacja rozwiązań proporcjonalnych, możliwych do wdrożenia w ramach obowiązującej architektury prawnej i instytucjonalnej, bez generowania nowych ryzyk systemowych.

W raporcie odniesiono się do następujących pytań badawczych:

1. Jak jakość, kompletność i zakres danych wykorzystywanych w systemach informacji kredytowej wpływają na trafność oceny zdolności kredytowej, poziom ryzyka kredytowego oraz dostępność finansowania?
2. W jaki sposób kompletność informacji kredytowej wpływa na ograniczanie ryzyka fałszywej akceptacji i fałszywego odrzucenia w procesie kredytowym?
3. Jak wygląda typowy proces oceny zdolności kredytowej w banku (od wniosku do decyzji i monitoringu), które elementy są krytyczne dla bezpieczeństwa klienta i banku? Z usług jakich podmiotów korzystają instytucje finansowe w tym procesie?
4. Jaką rolę pełni centralny rejestr informacji kredytowej w ograniczaniu asymetrii informacji i ryzyka przekredytowania?
5. Jaką rolę pełni centralny rejestr informacji kredytowej w ograniczaniu ryzyka kredytowego dla kredytodawcy oraz ryzyka dla deponentów w związku z ewentualnym podejmowaniem przez instytucję finansową zbyt wysokiego ryzyka kredytowego?
6. Jakie są podstawy prawne przetwarzania i wymiany informacji (tajemnica bankowa, art. 105 Prawa bankowego, standardy wymiany danych)?
7. Jak oceniać skuteczność modelu centralnego (jakość decyzji kredytowych, ryzyko systemowe, ryzyko wykluczenia finansowego, ochrona konsumenta) – w szczególności w porównaniu w porównaniu z alternatywnymi wariantami, obejmującymi zdeintegrowane, rozproszone rejestry kredytowe?

8. Jaką rolę mogą odgrywać dane alternatywne i nowe technologie (AI, open banking, open finance) w ocenie zdolności kredytowej oraz jakie są związane z tym ryzyka regulacyjne i konsumenckie?
9. Jakie konsekwencje dla funkcjonowania systemów informacji kredytowej mogą wynikać z wdrażania CCD2 oraz nowych regulacji dotyczących sztucznej inteligencji i automatyzacji procesów oceny kredytowej?
10. Jakie są osie sporu wokół systemu raportowania kredytowego i jakie konsekwencje mogą mieć postulaty „rozszerzenia” rynku, zwłaszcza w kontekście ochrony konsumenta?

Raport wykorzystuje analizę prawnoporównawczą wybranych państw UE, przegląd literatury międzynarodowej, analizę instytucjonalną rynku polskiego oraz badania ekonometryczne oparte na danych panelowych dla krajów Unii Europejskiej.

Celem raportu jest dostarczenie ekonomicznych i prawnych podstaw do oceny konsekwencji systemowych potencjalnych zmian architektury rynku informacji kredytowej. W raporcie przyjęto założenie, że system wymiany informacji kredytowej stanowi element infrastruktury zaufania publicznego, którego funkcje wykraczają poza relację pomiędzy indywidualnym kredytodawcą a kredytobiorcą.

Zasadniczym zadaniem badawczym raportu była zatem analiza architektury instytucjonalnej systemu raportowania kredytowego oraz wskazanie, gdzie mogą występować niedoskonałości regulacyjne lub interpretacyjne, a gdzie postulaty zmian prowadzą do modyfikacji architektury tego systemu, wykraczając poza zakres rzeczywistych luk regulacyjnych lub interpretacyjnych. Ponadto raport ukazuje, jakie są konsekwencje błędów i luk informacyjnych dla decyzji kredytowych oraz bezpieczeństwa finansowego klientów.

Istotnym celem raportu było także zidentyfikowanie problemów, które mogą wpływać na sytuację konsumenta (np. transparentność, korekty danych, wykorzystanie zapytań, retencja informacji) i oddzielenie ich od postulatów prowadzących do demontażu systemu raportowania kredytowego. Raport w tym zakresie wskazuje na usprawnienia, które można wdrożyć w ramach obecnej architektury, aby ograniczyć konflikty i zwiększyć zaufanie do systemu. Identyfikacja

punktów wrażliwych systemu miała na celu wskazanie obszarów wymagających usprawnień w ramach obowiązującego modelu, a nie uzasadnienie potrzeby jego strukturalnej zmiany. Każdy z analizowanych problemów został oceniony również pod kątem tego, czy i w jakim stopniu uległby eskalacji w warunkach rozproszenia źródeł informacji kredytowej.

Przeprowadzone badania pozwoliły na przedstawienie spójnego zestawu rekomendacji legislacyjnych i rynkowych, które wzmacniają ochronę konsumenta i przejrzystość procesu kredytowego. Rekomendacje mają charakter proporcjonalny, skoncentrowany na zwiększeniu przejrzystości, zaufania i przewidywalności systemu raportowania kredytowego.

2. Siatka terminologiczna

Z uwagi na wagę podejmowanej problematyki raport ma charakter porządkujący w zakresie terminów związanych z wymianą informacji kredytowych oraz oceny zdolności i ryzyka kredytowego. W związku z tym w raporcie konsekwentnie, tj. w sposób jednolity i zgodny z prawodawstwem unijnym, stosuje się terminologię zgodną z ich definicjami w aktach prawnych oraz praktyką dostawców informacji kredytowej. Dotyczy to przede wszystkim takich terminów, jak: źródła wewnętrzne i źródła zewnętrzne oraz bazy danych. Wyraźnie rozróżnia się ponadto termin zdolności kredytowej, wiarygodności kredytowej oraz ryzyka kredytowego.

3. Adresaci raportu

Adresatami raportu są nie tylko podmioty rynku bankowego oraz kredytobiorcy, ale także inni interesariusze rynku kredytowego. Raport oprócz analizy ekonomicznej i prawnej zawiera rekomendacje, które mogą być istotne z punktu widzenia państwowych organów stanowiących, a także organów administracji publicznej i podmiotów funkcjonujących w systemie wymiany informacji kredytowych.

Przystępność i użyteczność raportu zwiększa zastosowanie graficznej prezentacji wybranych zagadnień, w szczególności w formie tabel, wykresów oraz rysunków. Elementy te są opatrzone odpowiednim komentarzem. Pomocne jest także syntetyczne ujęcie wniosków końcowych i rekomendacji wynikających z opracowania. Raport uwzględnia stan prawny obowiązujący w dniu 25 sierpnia 2026 r.

Część pierwsza

System informacji kredytowej (SIC)

– funkcje, zakres danych
i uczestnicy rynku

Rozdział I. Rola systemów i agencji informacji kredytowej (CRSP) w ograniczaniu ryzyka kredytowego i zwiększaniu dostępu do kredytu

Fundamentalną przeszkodą w efektywnym funkcjonowaniu rynków kredytowych jest asymetria informacji między kredytodawcą a kredytobiorcą. Kredytodawca, podejmując decyzję o udzieleniu finansowania, dysponuje z natury ograniczoną wiedzą o rzeczywistej zdolności i skłonności potencjalnego klienta do spłaty zobowiązania. Konsekwencją tej nierównowagi informacyjnej są dwa dobrze opisane w literaturze przedmiotu zjawiska: negatywna selekcja (*adverse selection*), polegająca na systematycznym wypieraniu z rynku kredytowego wnioskodawców wiarygodnych przez tych obarczonych wysokim ryzykiem, oraz pokusa nadużycia (*moral hazard*), przejawiająca się w zmianie zachowań kredytobiorcy po zawarciu umowy kredytowej. Jak wykazali Pagano i Jappelli w przełomowym opracowaniu z 1993 roku⁵, instytucjonalne mechanizmy wymiany informacji kredytowej stanowią jedno z najskuteczniejszych narzędzi przełamywania tej asymetrii. Systemy i agencje informacji kredytowej, zarówno prywatne biura kredytowe, jak i publiczne rejestry kredytowe, pełnią w tym kontekście rolę infrastruktury informacyjnej rynku. Ich zasadnicze zadanie polega na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu danych o historii kredytowej podmiotów ubiegających się o finansowanie, a tym samym na przekształcaniu informacji prywatnej w zasób dostępny dla szerszego grona kredytodawców.

Fosu i in. zbadali wpływ wymiany informacji kredytowych na koszt finansowania dłużnego, ze szczególnym uwzględnieniem skutków wprowadzenia biur informacji kredytowej w krajach rozwijających się. Na podstawie danych dotyczących przedsiębiorstw z 28 krajów rozwijających się za lata 2004-2019 po-

kazali, że średni koszt finansowania dłużnego przedsiębiorstw znacznie spada po wprowadzeniu biur informacji kredytowej⁶. Spadek kosztu zadłużenia jest bardziej wyraźny w przypadku przedsiębiorstw o mniejszej przejrzystości oraz przedsiębiorstw z siedzibą w krajach o słabych ramach instytucjonalnych. Systemy wymiany informacji kredytowej pozwalają kredytodawcom na racjonalne różnicowanie ryzyka, co umożliwia rozszerzenie oferty kredytowej na grupy podmiotów dotychczas wykluczonych z rynku ze względu na brak historii kredytowej lub jej nieweryfikowalność. Zjawisko to jest szczególnie istotne w odniesieniu do tzw. kredytobiorców niewidocznych (*credit invisibles*) - osób nieposiadających odpowiedniej historii kredytowej w bazach danych - oraz podmiotów o ograniczonej historii kredytowej (*thin file*), która nie pozwala na przeprowadzenie wiarygodnej oceny ryzyka.

Badania empiryczne konsekwentnie potwierdzają pozytywną zależność między istnieniem i jakością systemów informacji kredytowej a dostępnością finansowania – systemy wymiany informacji kredytowej sprzyjają wzrostowi wolumenu udzielanych kredytów. International Finance Corporation (IFC) opublikowała badania oparte na danych z 60 krajów za lata 2004-2017, pokazujące zależność między rozwojem rynku informacji kredytowej a dostępem do kredytu, rentownością banków i szeroko rozumianym rozwojem gospodarczym⁷. Dobrze zaprojektowany i wdrożony system wymiany kredytowej przyczynia się do zwiększenia dobrobytu poprzez pogłębianie rynków finanso-

5 Pagano M., Jappelli T. (1993), *Information Sharing in Credit Markets*, „The Journal of Finance”, 48 (5), s. 1693-1718.

6 Fosu S., Agyei-Boapeah H., Ciftci N. (2023), *Credit information sharing and cost of debt: evidence from the introduction of credit bureaus in developing countries*. „Financial Review”, 58, s. 783-810.

7 Masuda C. (2026), *Credit reporting systems: The hidden engine of economic growth*, March 11. <https://blogs.worldbank.org/en/psd/credit-reporting-systems-hidden-engine-of-economic-growth>

wych i włączanie zmarginalizowanych podmiotów, a jednocześnie wzmacnia odporność finansową. Instytucje wymiany kredytowej, wyrównując szanse w zakresie dostępu do informacji, zwiększają też konkurencję wśród kredytodawców i obniżają oprocentowanie dla kredytobiorców o dobrych profilach kredytowych. Lepsza weryfikacja i analiza wczesnego ostrzegania zmniejsza liczbę kredytów zagrożonych (NPL), wzmacniając odporność systemu bankowego. Szczególnie istotny dla polityki finansowej jest adekwatny dostęp do kredytu dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Ze względu na brak formalnych zabezpieczeń, krótką historię działalności lub nieprzejrzyste sprawozdania finansowe, MŚP należą do grup tradycyjnie najsilniej dotkniętych przez racjonalizację kredytu⁸.

Istotnym mechanizmem, przez który CRSP oddziałują na dostęp do kredytu, jest tworzenie bodźców reputacyjnych. Kredytobiorca świadomy, że jego historia spłat jest rejestrowana i udostępniana potencjalnym przyszłym pożyczkodawcom, ma silniejszą motywację do terminowego regulowania zobowiązań. Z kolei kredytodawca, mając dostęp do weryfikowalnej historii, jest skłonny zaoferować korzystniejsze warunki finansowania. Podsumowując, wymiana informacji kredytowej łagodzi problemy negatywnej selekcji, pokusy nadużycia oraz kosztów agencyjnych, co w rezultacie prowadzi do obniżenia wskaźników niewykonania zobowiązań na rynkach kredytowych. Skuteczność systemów informacji kredytowej w zwiększaniu dostępu do kredytu nie jest jednak automatyczna i zależy od szeregu czynników instytucjonalnych, prawnych i technologicznych. W literaturze wskazuje się na następujące kluczowe determinanty efektywności CRSP⁹:

- zakres i kompletność danych – systemy raportujące wyłącznie informacje negatywne (opóźnienia, windykacja) są znacznie mniej skuteczne we wspieraniu inkluzji finansowej niż systemy pełnego raportowania (*full-file reporting*), obejmujące zarówno informacje pozytywne, jak i negatywne. Wyłącznie negatywne raportowanie utrwala bowiem

sytuację, w której rzetelna spłata zobowiązań nie przekłada się na poprawę pozycji kredytobiorcy na rynku;

- pokrycie populacji - wartość analityczna systemu jest ograniczona, gdy obejmuje on jedynie część kredytobiorców. Wzrost liczby podmiotów objętych rejestracją zwiększa wartość informacyjną systemu dla wszystkich jego uczestników (efekt sieciowy), a zarazem rozszerza zakres podmiotów, którym system może ułatwić dostęp do finansowania;
- jakość i aktualność danych - stale aktualizowane dane są warunkiem wiarygodności ocen kredytowych; dane przestarzałe lub błędne mogą prowadzić do błędów zarówno pierwszego rodzaju (odmowa kredytu wiarygodnemu podmiotowi), jak i drugiego rodzaju (udzielenie kredytu podmiotowi faktycznie niewiarygodnemu);
- ramy prawne i ochrona danych osobowych - implementacja systemów informacji kredytowej wymaga spójnych regulacji gwarantujących prawa podmiotów danych (dostęp do własnej historii, prawo do korekty błędnych wpisów, okres przechowywania danych), a zarazem umożliwiających efektywną wymianę danych między uczestnikami systemu.

Z perspektywy instytucji bankowej systemy informacji kredytowej pełnią funkcję infrastrukturalną w całym cyklu życia ekspozycji kredytowej, od wstępnej oceny wniosku, przez monitoring portfela, aż po zarządzanie wierzytelnościami trudnymi. Jakość i kompletność pozyskiwanych z CRSP danych bezpośrednio determinuje trafność decyzji kredytowych, a tym samym kształtuje profil ryzyka banku na poziomie zarówno jednostkowych ekspozycji, jak i całego portfela. W standardowym modelu procesu kredytowego informacja pozyskana z biur i rejestrów kredytowych spełnia kilka odrębnych funkcji analitycznych. Przede wszystkim umożliwia weryfikację deklaracji kredytobiorcy, dostarcza danych wejściowych do modeli scoringowych, które przekształcają historię płatniczą w skwantyfikowaną miarę prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, wreszcie, informacja kredytowa wspiera ustalenie optymalnych parametrów transakcji (wysokości kwoty kredytu, okresu kredytowania, poziomu wymaganego zabezpieczenia oraz oprocentowania) adekwatnych do rzeczywistego profi-

⁸ Ibidem.

⁹ The World Bank Group (2019), *Credit Reporting Knowledge Guide*, Washington D.C. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/262691559115855583/pdf/Credit-Reporting-Knowledge-Guide-2019.pdf>

lu ryzyka klienta. Badania empiryczne potwierdziły też, że modele oparte na AI, kalibrowane na danych z CRSP, poprawiają trafność oceny ryzyka i wskaźniki inkluzji finansowej¹⁰.

Rola systemów informacji kredytowej nie ogranicza się do fazy akceptacji wniosku. Równie istotna jest ich funkcja w bieżącym monitoringu portfela kredytowego. Banki posiadające dostęp do aktualizowanych w czasie rzeczywistym lub regularnych danych z biur kredytowych mogą śledzić zmiany w profilu ryzyka swoich klientów poza aktualnymi zobowiązaniami wobec samego banku. Wzrost zadłużenia klienta w innych instytucjach, pojawienie się nowych zapytań kredytowych czy pogorszenie wskaźnika wykorzystania limitu to sygnały, które pozwalają na podjęcie działań prewencyjnych: re-negocjacje warunków, ograniczenie dostępnego limitu, wzmocnienie zabezpieczeń lub uruchomienie procesu restrukturyzacji.

Pomimo niezaprzeczalnych korzyści, systemy informacji kredytowej generują również specyficzne wyzwania dla zarządzania ryzykiem w bankach. Pierwszym z nich jest ryzyko procykliczności - modele scoringowe kalibrowane na danych histo-

rycznych mogą systematycznie niedoszacowywać ryzyko w fazach ekspansji kredytowej i przeszacowywać je w fazach recesji, wzmacniając tym samym cykliczne wahania akcji kredytowej. Drugim istotnym wyzwaniem jest jakość i spójność danych w systemach CRSP, zwłaszcza w kontekście transgranicznym. Wyzwanie to ma szczególne znaczenie dla europejskich grup bankowych działających w wielu jurysdykcjach, gdzie mimo postępu integracji regulacyjnej w ramach unii bankowej, krajowe systemy informacji kredytowej pozostają w znacznym stopniu niezharmonizowane. Trzecim obszarem ryzyka jest uzależnienie od danych historycznych w sytuacji strukturalnych zmian warunków makroekonomicznych.

Podsumowując, informacja kredytowa wspiera dostęp do finansowania zwłaszcza dlatego, że pozwala częściowo zmniejszyć wagę wymogów zabezpieczeniowych i lepiej ocenić ryzyko klienta. Nie oznacza to jednak automatycznego zwiększania akcji kredytowej, lecz raczej możliwość trafniejszego rozróżnienia podmiotów rzeczywiście zdolnych do spłaty od tych, których profil ryzyka uzasadnia odmowę finansowania albo bardziej ostrożne warunki kredytu¹¹.

10 Li C., Wang H., Jiang S., Gu B. (2024), *The effect of ai-enabled credit scoring on financial inclusion: evidence from an underserved population of over one million*, „MIS Quarterly”, 48 (4), s. 1803-1834.

11 Morscher C., Horsch A., Stephan J. (2017), *Credit Information Sharing and Its Link to Financial Inclusion and Financial Intermediation, Financial Markets, „Institutions and Risks”*, 1 (3); Ndoye A., Barajas A. (2023), *Financial Inclusion*, w: International Monetary Fund, *Economic Prospects and Policy Challenges for the GCC Countries*, Washington, DC: International Monetary Fund.

Rozdział II. Rola źródła i zakresu danych dla prawidłowego funkcjonowania systemu wymiany informacji kredytowej

Dane pochodzące z systemów informacji kredytowej pozwalają instytucjom finansowym oceniać nie tylko sytuację deklarowaną przez klienta, lecz także jego rzeczywiste zachowania płatnicze w relacjach z innymi kredytodawcami. Informacje o historii spłat, liczbie aktywnych zobowiązań, poziomie zadłużenia, wykorzystaniu limitów, zaległościach i długości historii kredytowej umożliwiają lepsze oszacowanie zarówno zdolności do spłaty, jak i wiarygodności kredytowej. Dane te ograniczają ryzyko podejmowania decyzji wyłącznie na podstawie informacji dostarczonych przez klienta, które mogą być niepełne, selektywne albo trudne do zweryfikowania. W tym sensie biura informacji kredytowej stanowią element infrastruktury rynku kredytowego ograniczający asymetrię informacji między kredytodawcą a kredytobiorcą¹².

Znaczenie tych kategorii informacji dobrze ilustrują dane Global Findex, według których w gospodarkach o niskich i średnich dochodach znaczna część zaciągania zobowiązań nadal odbywała się poza formalnym sektorem finansowym. Pokazuje to, że inkluzja kredytowa powinna być analizowana nie tylko przez pryzmat ogólnego dostępu do usług finansowych, lecz także przez możliwość uzyskania odpowiedzialnie udzielonego kredytu na podstawie wystarczających, rzetelnych i możliwych do zweryfikowania informacji o kliencie¹³.

Szczególnie istotna jest przy tym jakość danych wykorzystywanych w systemach raportowania kredytowego. W raporcie Banku Światowego i Międzynarodowego Komitetu ds. Sprawozdaw-

czości Kredytowej (ICCR) wskazano, że zintegrowane mechanizmy raportowania, takie jak biura informacji kredytowej i rejestry kredytowe, mogą zapewniać wyższą jakość i użyteczność informacji niż doraźne, niestrukturyzowane zapytania kierowane bezpośrednio do poszczególnych instytucji finansowych. Korzyści te nie wynikają jednak z samej liczby operatorów ani z publicznego lub prywatnego charakteru podmiotu prowadzącego bazę, lecz z kompletności i porównywalności informacji, standaryzacji zasad zasilania, interoperacyjności, walidacji, aktualizacji oraz możliwości skutecznej korekty danych. W modelu obejmującym więcej niż jedną bazę osiągnięcie analogicznych korzyści wymagałoby zatem zapewnienia równoważnego zakresu informacji, jednolitych standardów jakości oraz sprawnej wymiany danych między operatorami¹⁴.

Z punktu widzenia prawidłowości oceny zdolności i wiarygodności kredytowej liczba operatorów stanowi odrębną cechę instytucjonalną systemu i nie przesądza sama w sobie o kompletności ani jakości dostępnych informacji. Model obejmujący więcej niż jedną bazę informacji kredytowej nie jest zatem wykluczony co do zasady. Jego prawidłowe funkcjonowanie wymagałoby jednak zapewnienia obowiązkowego i równoważnego zasilania poszczególnych baz przez wszystkich istotnych uczestników rynku, odpowiednich zasad wzajemności, pełnej interoperacyjności, jednolitych standardów jakości i bezpieczeństwa danych, skutecznych mechanizmów ich aktualizacji i korekty oraz odpowiedniego nadzoru nad operatorami.

W obecnych uwarunkowaniach powstanie kolejnych baz bez ustanowienia takich mechanizmów mogłoby prowadzić do tworzenia niekompletnych

12 Miller M.J. (2000), *Credit Reporting Systems Around the Globe: The State of the Art in Public and Private Credit Registries*, Washington D.C.: World Bank; Ferretti F. (2015), *Credit Bureaus Between Risk-Management, Creditworthiness Assessment and Prudential Supervision*, „EUI Working Paper LAW”, 20.

13 Klapper L., Singer D., Starita L., Norris A. (2025), *The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy*, Washington DC: World Bank.

14 World Bank, International Committee on Credit Reporting (2015), *The Role of Credit Reporting in Supporting Financial Sector Regulation and Supervision*, draft version for public comments, August.

i nierównoważnych zbiorów danych, obejmujących jedynie część zobowiązań klienta. Podstawowe ryzyko nie wynikałoby zatem z samej większej liczby operatorów, lecz z fragmentacji informacji i utraty możliwości uzyskania pełnego obrazu zadłużenia, co mogłoby zwiększać ryzyko fałszywej akceptacji, fałszywego odrzucenia oraz przekredytowania klienta. Publiczny lub prywatny charakter operatora oraz jego struktura właścicielska powinny być przy tym oceniane odrębnie od kompletności danych, zasad zasilania baz i ich interoperacyjności.

Niezależnie od przyjętego modelu instytucjonalnego, w analizie odpowiedzialności należy rozróżnić rolę podmiotu przekazującego dane źródłowe, dostawcy bazy informacji kredytowej oraz banku wykorzystującego otrzymane informacje. Podmiot przekazujący dane odpowiada w szczególności za prawidłowość i terminowość ich przekazania, natomiast po stronie dostawcy bazy istotne są procesy walidacji, standaryzacji, aktualizacji i korekty danych. Korzystanie z informacji pochodzących z bazy nie zwalnia jednak banku z odpowiedzialności za ocenę ich przydatności, sposób wykorzystania oraz ostateczną decyzję kredytową.

Znaczenie danych w procesie kredytowym należy rozpatrywać nie tylko przez pryzmat ich zakresu, lecz także sposobu ich pozyskania, przetwarzania, integracji i kontroli. W literaturze dotyczącej wykorzystania dużych zbiorów danych w analizach społeczno-ekonomicznych podkreśla się, że heterogeniczne i często nieustrukturyzowane zbiory danych mogą zwiększać możliwości prognozowania zachowań ekonomicznych, ale wymagają odpowiednio zaprojektowanego cyklu życia danych. Obejmuje on m.in. planowanie wykorzystania danych, ich pozyskanie, dokumentowanie, kontrolę jakości, integrację źródeł, przygotowanie do analizy, modelowanie, przechowywanie oraz ponowne wykorzystanie. W odniesieniu do procesu kredytowego oznacza to, że skuteczność modeli scoringowych i ratingowych zależy nie tylko od dostępności informacji o kliencie, lecz także od jakości infrastruktury danych, zasad integracji źródeł, dokumentowania pochodzenia danych, śledzenia ich przekształceń oraz zapewnienia zgodności z wymogami prywatności i bezpieczeństwa¹⁵.

Ważny jest również poziom szczegółowości danych wykorzystywanych w ocenie kredytowej. Badanie Goldmanna, Machado i Osterriedera pokazuje, że modele wykorzystujące bardziej szczegółowe dzienne dane o saldach rachunków osiągały lepsze wyniki niż modele oparte na danych zagregowanych miesięcznie. Autorzy wskazują, że agregacja danych może prowadzić do utraty ważnych sygnałów behawioralnych, które są istotne dla przewidywania ryzyka kredytowego. Z perspektywy banku oznacza to, że jakość danych obejmuje nie tylko ich kompletność i aktualność, lecz także odpowiednią częstotliwość obserwacji danych, pozwalającą uchwycić zmiany zachowań finansowych klienta w czasie¹⁶.

Dane z biur informacji kredytowej są wykorzystywane nie tylko na etapie decyzji o przyznaniu kredytu, lecz także w szerszym zarządzaniu relacją z klientem i portfelem kredytowym. W przypadku kart kredytowych informacje z raportów kredytowych mogą wspierać decyzje dotyczące akceptacji wniosku, wysokości przyznanego limitu, oprocentowania, działań marketingowych i retencyjnych, monitorowania pogorszenia jakości kredytowej klienta oraz strategii windykacyjnych. Oznacza to, że dane te oddziałują zarówno na etap udzielania finansowania, jak i na późniejszą obsługę ekspozycji, a ich aktualność i kompletność mają znaczenie dla bieżącej wyceny ryzyka oraz dostosowywania warunków relacji kredytowej¹⁷.

Uzupełniającą rolę w procesie oceny kredytowej mogą pełnić tzw. dane alternatywne, rozumiane jako informacje pochodzące ze źródeł innych niż tradycyjna historia kredytowa i standardowe dane finansowe, takie jak dane dotyczące płatności za media, czynsz, dane transakcyjne lub inne informacje o aktywności ekonomicznej klienta. Mogą one wspierać ocenę osób posiadających krótką albo nieistniejącą historię kredytową, jednak ich wykorzystanie wymaga zachowania odpowiednich standardów jakości, proporcjonalności i ochrony praw klienta. Włączenie danych alternatywnych do procesu oceny kredytowej może wspierać in-

15 Blazquez D., Domenech J. (2018), *Big Data Sources and Methods for Social and Economic Analyses*, „Technological Forecasting and Social Change”, 130, s. 99-113.

16 Goldmann S.H., Machado M.R., Osterrieder J.R. (2025), *Advancing Credit Risk Assessment in the Retail Banking Industry: A Hybrid Approach Using Time Series and Supervised Learning Models*, „Data & Knowledge Engineering”, 160.

17 Furletti M. (2002), *An Overview and History of Credit Reporting*, Federal Reserve Bank of Philadelphia, Payment Cards Center Discussion Paper, June.

kluzję kredytową przede wszystkim dlatego, że tradycyjny model oceny oparty na historii spłat tworzy barierę dostępu dla klientów z krótką albo nieistniejącą historią kredytową. Bank Światowy i ICCR wskazują, że problem ten dotyczy w szczególności młodych osób, imigrantów, kobiet, mniejszości, małych i średnich przedsiębiorstw oraz podmiotów funkcjonujących w sektorze nieformalnym. Brak odpowiedniej historii kredytowej może ograniczać dostęp do formalnego finansowania, mimo że potencjalni kredytobiorcy pozostawiają inne ślady aktywności ekonomicznej, np. w postaci płatności za telefon, media, czynsz, aktywności na platformach cyfrowych, e-commerce czy danych związanych z prowadzeniem rozliczeń online. W tym ujęciu dane alternatywne mogą zmniejszać skutki „niewidoczności kredytowej”, ale ich wykorzystanie powinno mieć charakter pomocniczy i podlegać kontroli jakości, proporcjonalności oraz zgodności z prawami klienta¹⁸.

Znaczenie jakości informacji jest szczególnie widoczne w modelach scoringowych, w których dane wejściowe są przekształcane w syntetyczną ocenę ryzyka klienta. W literaturze praktycznej dotyczącej budowy kart scoringowych podkreśla się, że skuteczność scoringu zależy nie tylko od zastosowanej metody statystycznej, lecz także od jakości danych, poprawności definicji zmiennych, stabilności informacji w czasie, właściwego przygotowania próby, walidacji oraz późniejszego monitoringu modelu. Oznacza to, że dane pochodzące z biur informacji kredytowej mają wysoką wartość decyzyjną tylko wtedy, gdy są kompletne, aktualne, spójne i prawidłowo zintegrowane z innymi informacjami wykorzystywanymi przez bank. Niepełne lub błędne dane mogą prowadzić do zaniżenia albo zawyżenia oceny ryzyka, a w konsekwencji do nieadekwatnej decyzji kredytowej, błędnej wyceny kredytu lub nieuzasadnionego ograniczenia dostępu klienta do finansowania¹⁹.

W przypadku scoringu kredytowego jakość i zakres danych wejściowych wpływają bezpośrednio na zdolność modelu do rozróżniania klien-

tów o różnym profilu ryzyka. Tradycyjne modele scoringowe oparte na danych z biur kredytowych pozwalają porządkować klientów według poziomu ryzyka, ale ich skuteczność jest w pewnym stopniu ograniczona wtedy, gdy klient nie posiada historii kredytowej albo dysponuje jedynie ograniczonym zakresem danych. Dotyczy to zwłaszcza klientów niewidocznych kredytowo, określanych w literaturze anglojęzycznej jako *credit invisibles*, czyli osób nieposiadających historii kredytowej w głównych biurach informacji kredytowej, oraz klientów z ograniczonymi rekordami kredytowymi, określanych jako *thin-file* albo *unscored*²⁰. W tej drugiej grupie mieszczą się osoby, które posiadają wprawdzie rekord kredytowy, ale jest on zbyt ograniczony, zbyt krótki albo nieaktualny, aby umożliwić wygenerowanie wiarygodnego wyniku scoringowego. W obu przypadkach klient może nie uzyskać wiarygodnej oceny scoringowej mimo rzeczywistej zdolności do terminowej spłaty zobowiązania. Dane alternatywne mogą w takich przypadkach zwiększać możliwość objęcia klienta oceną scoringową oraz poprawiać rozróżnialność klientów bardziej i mniej ryzykownych, jednak powinny pełnić funkcję uzupełniającą wobec danych kredytowych, a nie je zastępować²¹.

Potrzebę ostrożnego podejścia do danych alternatywnych potwierdzają również ustalenia dotyczące rynku kredytów hipotecznych w USA, zgodnie z którymi dane alternatywne mogą zwiększać dostęp do finansowania dla osób o ograniczonej historii kredytowej, ale ich faktyczne wykorzystanie pozostaje niewielkie, a skala korzyści zależy od jakości danych, ich zdolności predykcyjnej oraz kontroli ryzyk związanych z dyskryminacją, prywatnością i możliwością wyjaśnienia decyzji kredytowych²².

Rola danych alternatywnych jest szczególnie widoczna wtedy, gdy klient nie posiada jeszcze wystarczająco rozwiniętej historii kredytowej. Informacje o interakcjach społecznych i ekonomicznych mogą zwiększać skuteczność oceny

18 World Bank Group, International Committee on Credit Reporting (2024), *The Use of Alternative Data in Credit Risk Assessment: Opportunities, Risks, and Challenges*, Washington, DC: World Bank Group, s. 10.

19 Siddiqi N. (2017), *Intelligent Credit Scoring: Building and Implementing Better Credit Risk Scorecards*, 2nd ed., Wiley, Hoboken, NJ.

20 Consumer Financial Protection Bureau, Office of Research (2015), *Data Point: Credit Invisibles*, "BCFP Data Point Research Paper", 15-1, s. 4-6.

21 Carroll P., Rehmani S. (2017), *Alternative Data and the Unbanked*, Oliver Wyman, Financial Services.

22 Government Accountability Office (2021), *Mortgage Lending: Use of Alternative Data Is Limited but Has Potential Benefits*, GAO-22-104380, Washington, DC, November.

wiarygodności kredytowej w sytuacji, gdy dane historyczne o kredytobiorcy są ograniczone albo niedostępne. Jednocześnie autorzy pokazują, że wraz z upływem czasu i pojawianiem się danych o faktycznych zachowaniach kredytobiorcy oraz terminowości spłat znaczenie danych alternatywnych maleje. Oznacza to, że dane alternatywne mogą pełnić funkcję pomocniczą przy ocenie klientów słabiej widocznych w tradycyjnych bazach kredytowych, ale nie zastępują informacji o rzeczywistej historii spłaty zobowiązań²³. Podobnie dane sieciowe mogą dostarczać dodatkowych sygnałów o cechach trudnych do bezpośredniej obserwacji, ale ich wykorzystanie wymaga ostrożności ze względu na prywatność, niepełność danych oraz ryzyko błędnej interpretacji relacji społecznych²⁴.

Znaczenie jakości danych rośnie wraz z rozwojem bardziej zaawansowanych metod analizy ryzyka kredytowego. Współczesne modele kredytowe coraz częściej wykorzystują nie tylko tradycyjne dane finansowe i informacje o historii spłaty, lecz także szerszy zestaw danych pochodzących m.in. z baz korporacyjnych, źródeł transakcyjnych, wcześniejszych opóźnień płatniczych, sieci powiązań przedsiębiorstw czy informacji publicznie dostępnych. Taki zakres danych może zwiększać zdolność modeli do identyfikacji złożonych wzorców ryzyka, ale jednocześnie zwiększa wymagania dotyczące selekcji, jakości, interpretowalności i proporcjonalności wykorzystywanych informacji. Im bardziej złożone są modele stosowane w procesie kredytowym, tym większą rolę odgrywa ich zrozumiałość, transparentność oraz możliwość wyjaśnienia wyniku z perspektywy nadzorczej i organizacyjnej²⁵.

Wykorzystanie analityki predykcyjnej i modeli uczenia maszynowego w procesie oceny kredytowej zwiększa możliwości identyfikowania ryzyka, ale jednocześnie tworzy nowe wymagania organizacyj-

ne i nadzorcze. Kluczową rolę odgrywa jakość i dostępność danych, interpretowalność modeli, kompetencje analityczne pracowników, kontrola ryzyka stronniczości, zgodność etyczna i regulacyjna oraz koszty wdrożenia i utrzymania systemów analitycznych. Oznacza to, że rozwój zaawansowanych modeli oceny kredytowej nie eliminuje potrzeby kontroli eksperckiej i odpowiedzialnego zarządzania procesem decyzyjnym, lecz przeciwnie, zwiększa znaczenie ładu modelowego, walidacji oraz monitorowania jakości decyzji kredytowych²⁶.

Wymóg kontroli jakości danych znajduje również potwierdzenie w wytycznych regulacyjnych dotyczących stosowania modeli scoringowych i ratingowych. Wytyczne EBA podkreślają konieczność zapewnienia jakości danych wejściowych, identyfikowalności, możliwości kontroli, solidności i odporności danych oraz regularnej oceny jakości wyników modeli. W praktyce oznacza to potrzebę kontroli poprawności danych, monitorowania działania modeli, weryfikacji historycznej ich skuteczności oraz dokumentowania założeń, ograniczeń i zmian. Szczególnie ważne jest to w przypadku modeli zautomatyzowanych, których wyniki mogą wpływać na dużą liczbę decyzji kredytowych²⁷.

Niepełność danych może prowadzić do dwóch podstawowych rodzajów błędów decyzyjnych. Pierwszym jest fałszywa akceptacja, czyli udzielenie kredytu klientowi, który w rzeczywistości nie posiada trwałej zdolności do jego spłaty. Taka sytuacja może prowadzić do przekredytowania klienta, pogorszenia jakości portfela kredytowego oraz wzrostu strat banku. Drugim błędem jest fałszywe odrzucenie, czyli odmowa finansowania klientowi, który faktycznie byłby w stanie terminowo obsługiwać zobowiązanie. Fałszywe odrzucenie ma szczególne znaczenie z perspektywy inkluzji kredytowej, ponieważ może dotyczyć klientów o krótkiej historii kredytowej, nieregularnych dochodach, niestandardowym profilu zatrudnienia, młodych przedsiębiorców albo osób dopiero wchodzących na formalny rynek finansowy. W takim przypadku brak informacji może zostać błędnie utożsamiony z wysokim ryzykiem, mimo że

23 Muñoz-Cancino R., Bravo C., Ríos S.A., Graña M. (2023), *On the Dynamics of Credit History and Social Interaction Features, and Their Impact on Creditworthiness Assessment Performance*, „Expert Systems with Applications”, 218.

24 Tan T., Phan T. Q. (2018), *Social Media-Driven Credit Scoring: The Predictive Value of Social Structures*, „SSRN Working Paper”.

25 Andriopoulos D., Doumpos M., Pardalos P. M., Zopounidis C. (2019), *Computational Approaches and Data Analytics in Financial Services: A Literature Review*, „Journal of the Operational Research Society”, 70(10), s. 1581-1599.

26 Addy W.A., Ugochukwu C.E., Oyewole A.T., Ofodile O.C., Adeoye O.B., Okoye C.C. (2024), *Predictive Analytics in Credit Risk Management for Banks: A Comprehensive Review*, „GSC Advanced Research and Reviews”, 18(2), s. 434-449.

27 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06.

rzeczywisty profil klienta przemawiałby za udzieleniem finansowania²⁸.

Niepełność danych wpływa również na warunki cenowe finansowania. Jeżeli bank nie dysponuje wystarczająco precyzyjnym obrazem ryzyka klienta, może stosować bardziej konserwatywne założenia, wyższą marżę, niższy limit kredytowy, krótszy okres finansowania lub dodatkowe wymagania zabezpieczeniowe. W skrajnych przypadkach brak danych może prowadzić do odmowy kredytu, mimo że klient byłby zdolny do jego spłaty. Z perspektywy klienta jakość danych wpływa więc nie tylko na sam dostęp do finansowania, lecz także na jego koszt i warunki. Z perspektywy banku decyduje natomiast o trafności wyceny ryzyka oraz efektywności alokacji kapitału²⁹.

Dane kredytowe są istotne nie tylko dla decyzji banków, ale również dla szerszej pozycji ekonomicznej klienta, ponieważ negatywna informacja kredytowa może ograniczać nie tylko dostęp do kredytu, lecz także szanse zatrudnienia i poziom dochodów. W tym sensie jakość, aktualność i proporcjonalność przetwarzania danych kredytowych mają znaczenie nie tylko dla zarządzania ryzykiem banku, ale również dla ochrony klienta przed nadmiernymi skutkami reputacyjnymi wynikającymi z negatywnej historii kredytowej³⁰.

W praktyce niepełność danych nie zawsze prowadzi automatycznie do odmowy kredytu. Bank może podejmować działania ograniczające skutki braków informacyjnych, takie jak pozyskanie dodatkowych dokumentów, weryfikacja informacji w zewnętrznych bazach danych, wykorzystanie danych wewnętrznych, zastosowanie ostrożnościowych założeń dochodowych, obniżenie dostępnej kwoty finansowania, skierowanie sprawy do oceny eksperckiej albo przypisanie brakowi danych odrębnej wartości informacyjnej w mode-

lu scoringowym. W modelach statystycznych brak danych może być traktowany jako osobna kategoria zmiennej, uzupełniany na podstawie określonych reguł albo wyłączany z analizy, jeżeli jego skala lub charakter zagraża wiarygodności wyniku. Każde z tych rozwiązań powinno jednak podlegać kontroli, ponieważ sposób obsługi braków danych może wpływać na wynik oceny kredytowej i prowadzić do systematycznego zawyżania albo zaniżania ryzyka określonych grup klientów³¹.

W konsekwencji jakość danych należy traktować jako jeden z podstawowych czynników skuteczności procesu kredytowego. Aktualne, wiarygodne i możliwe do zweryfikowania dane, kompletne w zakresie niezbędnym i proporcjonalnym do celu oceny pozwalają ograniczać asymetrię informacji, lepiej różnicować klientów według poziomu ryzyka, zmniejszać ryzyko fałszywej akceptacji i fałszywego odrzucenia, trafniej ustalać warunki cenowe oraz skuteczniej monitorować portfel kredytowy. Z punktu widzenia inkluzji finansowej dobrej jakości dane nie służą wyłącznie ograniczaniu ryzyka banku, lecz także umożliwiają bardziej sprawiedliwy dostęp do kredytu klientom, którzy posiadają rzeczywistą zdolność i skłonność do spłaty zobowiązań, ale przy niepełnym obrazie informacyjnym mogliby zostać ocenieni zbyt ostrożnie albo całkowicie wykluczeni z finansowania.

Podsumowując, jakość danych stanowi jeden z podstawowych warunków trafnej oceny zdolności i wiarygodności kredytowej. Nawet rozbudowane procedury, modele scoringowe i narzędzia analityczne nie są w stanie zapewnić prawidłowej decyzji kredytowej, jeżeli opierają się na informacjach niepełnych, nieaktualnych, niespójnych albo niskiej jakości. W procesie kredytowym dane pełnią funkcję podstawowego nośnika informacji o kliencie, jego sytuacji finansowej, źródłach spłaty, dotychczasowych zachowaniach płatniczych, poziomie zadłużenia oraz potencjalnych czynnikach ryzyka. Ich jakość wpływa zatem bezpośrednio na możliwość właściwego rozróżnienia klientów wysokiego i niskiego ryzyka, a w konsekwencji na decyzję o udzieleniu finansowania, jego cenę, wysokość limitu, wymagane zabezpieczenia oraz późniejsze działania monitorujące.

28 Stiglitz J.E., Weiss A. (1981), *Credit Rationing in Markets with Imperfect Information*, „American Economic Review”, 71(3), s. 393-410; Carroll P., Rehmani S. (2017), *Alternative Data and the Unbanked*, Oliver Wyman, Financial Services.

29 Müller C., Noth F., Schulz R. (2024), *Risk-Based Pricing in Competitive Lending Markets*, BIS Working Papers, nr 1169, Bank for International Settlements; Perrotta A., Monaco A., Bliatsios G. (2023), *Data Analytics for Credit Risk Models in Retail Banking: A New Era for the Banking System*, „Risk Management Magazine”, 18(3), s. 36-53.

30 Bos M., Breza E., Liberman A. (2016), *The Labor Market Effects of Credit Market Information*, NBER Working Paper No. 22436, National Bureau of Economic Research.

31 Siddiqi N. (2017), *Intelligent Credit Scoring: Building and Implementing Better Credit Risk Scorecards*, 2nd ed., Wiley, Hoboken, NJ.

Znaczenie danych w procesie kredytowym potwierdzają zasady Komitetu Bazylejskiego, zgodnie z którymi skuteczność pomiaru ryzyka kredytowego w wysokim stopniu zależy od jakości systemów informacji zarządczej. Informacje wykorzystywane przez bank powinny umożliwiać kierownictwu szybką i dokładną ocenę poziomu ryzyka kredytowego wynikającego z działalności instytucji, a ich jakość, szczegółowość i terminowość mają kluczowe znaczenie dla nadzoru nad portfelem kredytowym. Aktualizacja zasad Komitetu Bazylejskiego z 2025 r. jednoznacznie wskazuje, iż podstawowe elementy zarządzania ryzykiem kredytowym pozostają aktualne, ale powinny być interpretowane z uwzględnieniem współczesnych warunków rynkowych, czynników makroekonomicznych, informacji prospektywnych, jakości danych oraz potrzeby bieżącego monitorowania i klasyfikowania ekspozycji kredytowych³².

Dane wykorzystywane w procesie oceny kredytowej można podzielić na kilka podstawowych kategorii³³. Pierwszą stanowią dane identyfikacyjne i demograficzne, pozwalające ustalić tożsamość klienta, jego status prawny, miejsce zamieszkania lub prowadzenia działalności oraz podstawowe cechy gospodarstwa domowego albo przedsiębiorstwa. Drugą kategorią są dane finansowe, obejmujące dochody, koszty utrzymania, aktywa, pasywa, przepływy pie-

niężne, istniejące zobowiązania oraz poziom zadłużenia. Trzecią kategorię tworzą dane behawioralne i historyczne, w tym terminowość spłat, długość historii kredytowej, liczba aktywnych produktów kredytowych, wykorzystanie limitów, wcześniejsze opóźnienia, zaległości, restrukturyzacje, windykacje lub postępowania egzekucyjne. Czwartą kategorią są dane dotyczące zabezpieczeń, ich wartości, płynności, jakości prawnej i możliwości egzekucji. W przypadku przedsiębiorstw dodatkowe znaczenie mają dane branżowe, rynkowe, właścicielskie, operacyjne i makroekonomiczne³⁴.

Znaczenie informacji wykorzystywanych w ocenie zdolności kredytowej znajduje potwierdzenie zarówno w literaturze, jak i w ustawodawstwie³⁵. Skoro zgodnie z art. 70 ust. 1 Prawa bankowego przyznanie kredytu zależy od zdolności kredytowej kredytobiorcy, a kredytobiorca jest zobowiązany przedłożyć dokumenty i informacje niezbędne do jej oceny, to jakość, kompletność i weryfikowalność danych stają się warunkiem prawidłowego wykonania tej oceny. Podobne założenie występuje w regulacjach dotyczących kredytu konsumenckiego i hipotecznego, które wymagają oparcia decyzji na stosownych, dokładnych i możliwych do zweryfikowania informacjach o sytuacji finansowej i ekonomicznej klienta³⁶.

32 Basel Committee on Banking Supervision (2025), *Principles for the Management of Credit Risk*, Bank for International Settlements, Basel, April.

33 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06.

34 Berti A. (2025), *Perspective Chapter: The Creditworthiness Assessment - Looking Forward between Fintech and EBA Guidelines*, w: *Business, Management and Economics*, IntechOpen, <https://doi.org/10.5772/intechopen.1011521>.

35 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38, 176, 331, 340; Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1362; Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 720.

36 Czech T. (2023), *Kredyt konsumencki. Komentarz*, wyd. 3, Wolters Kluwer Polska, Warszawa.

Rozdział III. Cyfryzacja rynku bankowego i znaczenie danych alternatywnych

W ostatnich dziesięcioleciach w sektorze kredytów konsumenckich coraz powszechniejsze stało się podejmowanie decyzji kredytowych na podstawie modeli statystycznych. Kredytodawcy oceniają potencjalnych kredytobiorców w ramach procesu, który w znacznym stopniu opiera się na wynikach uzyskanych z danych zawartych w raportach kredytowych wnioskodawców. Ocena kredytowa (scoring) stanowi dla kredytodawcy wskazówkę dotyczącą prawdopodobieństwa spłaty kredytu w przypadku podjęcia decyzji o zatwierdzeniu wniosku kredytowego. Pomimo powszechnego stosowania, scoringi kredytowe mają pewne ograniczenia, a wiele aspektów ich tworzenia i wykorzystania nie jest powszechnie rozumianych. Paradoks współczesnego systemu kredytowego polega też na tym, że aby zaciągnąć pożyczkę, trzeba mieć ocenę kredytową, ale aby ją uzyskać, trzeba już wcześniej zaciągnąć pożyczkę. W rezultacie wielu konsumentów pozostaje bez dostępu do kredytów. Przykładowo w USA spośród około 240 milionów dorosłych mieszkańców Stanów Zjednoczonych, prawie 25%, czyli 60 milionów, to osoby niewidoczne w systemie kredytowym³⁷. Dane alternatywne mogą uzupełniać informacje finansowe dotyczące konsumentów albo dostarczać innych sygnałów o wartości prognostycznej, które poprawiają proces oceny kredytowej.

W dokumentach Banku Światowego i ICCR odróżnia się tradycyjne i alternatywne źródła danych wykorzystywanych w scoringu kredytowym. W scoringu kredytowym mogą być również wykorzystywane dane transakcyjne, dane z płatności za media, dane mobilne i behawioralne, zwłaszcza wobec klientów słabiej widocznych w tradycyjnych bazach kredy-

towych³⁸. Dane alternatywne mogą mieć charakter finansowy (transakcyjny), np. opłaty za media, płatności na rzecz dostawców lub zakupy w serwisach e-commerce, lub niefinansowy, np. historia i wzorce przeglądania Internetu, aktywność w mediach społecznościowych oraz wzorce ruchu w sieci. Format danych może być ustrukturyzowany lub nieustrukturyzowany. Dane ustrukturyzowane charakteryzują się jasnymi definicjami, formatami i możliwością wyszukiwania, podczas gdy dane nieustrukturyzowane są danymi w ich naturalnym formacie i nie można ich analizować przy użyciu konwencjonalnych narzędzi i metod.

Tradycyjne informacje kredytowe zwykle bezpośrednio odnoszą się do historii zobowiązań i zachowań płatniczych klienta, natomiast dane alternatywne pełnią przede wszystkim funkcję uzupełniającą, szczególnie wobec klientów o ograniczonej historii kredytowej. Ich wykorzystanie wymaga jednak ostrożności ze względu na ryzyko naruszenia prywatności, niskiej jakości danych, błędnej interpretacji, dyskryminacji oraz ograniczonej przejrzystości procesu decyzyjnego³⁹.

Cyfryzacja, której tempo przyspieszyła pandemia, spowodowała wykładniczy wzrost liczby i różnorodności alternatywnych źródeł danych. Postępy w dziedzinie innowacji technologicznych ułatwiają również opracowywanie zaawansowanych modeli oceny ryzyka kredytowego oraz wykorzystywanie danych ustrukturyzowanych i nieustrukturyzowanych do oceny zdolności kredytowej. Tabela nr 1 przedstawia główne typy danych alternatywnych według klasyfikacji Banku Światowego, które są wykorzystywane do oceny zdolności kredytowej.

37 Oliver Wyman, *Alternative Data and the Unbanked*, 2017. https://icic.org/wp-content/uploads/2022/11/Oliver_Wyman_Alternative_Data.pdf.

38 World Bank Group, International Committee on Credit Reporting (2019), *Credit Scoring Approaches Guidelines*, World Bank Group, Washington, DC, s. IX, 9-11.

39 Carroll P., Rehmani S. (2017), *Alternative Data and the Unbanked*, Oliver Wyman, Financial Services.

Tabela nr 1. Klasyfikacja danych alternatywnych wykorzystywanych do oceny zdolności kredytowej konsumentów

Wymiar danych	Przykłady danych alternatywnych	Charakterystyka
Zachowania finansowe konsumentów	Dane telekomunikacyjne	Historia rozliczeń, wzorce połączeń, dane dotyczące użytkowania, staż karty SIM, nawyki związane z doładowaniami
	Wiadomości tekstowe	Analiza wzorców, w tym częstotliwości transakcji finansowych lub wiadomości dotyczących rachunków
	Portfel cyfrowy	Dane z platform, takich jak PayPal, ujawniające płatności i przelewy
	Buy now, pay later (BNPL)	Historia spłat, wykorzystanie kredytu i częstotliwość transakcji
	Przekazy pieniężne (remittances)	Wskazują na stabilne dochody, przydatne do weryfikacji dochodów osób o nieregularnych zarobkach
	Wyciągi z kart i rachunków bankowych	Wzorce transakcji finansowych
Styl życia i nawyki	Korzystanie z aplikacji	Dostarczają informacji na temat odpowiedzialności finansowej, stylu życia i zainteresowań na podstawie zainstalowanych aplikacji oraz wzorców użytkowania
	Analiza mediów społecznościowych	Sieci społecznościowe/nastroje, media społecznościowe - informacje na temat stylu życia, zainteresowań i powiązań (ale obawy dotyczące prywatności)
	Dane dotyczące podróży	Dostarczają informacji na temat poziomu dochodów, stylu życia i nawyków związanych z wydatkami na podstawie szczegółów dotyczących podróży
	Geolokalizacja	Ujawnia rutyny i przemieszczanie się (ale potencjalna tendencyjność wynikająca z powiązań ze statusem społeczno-ekonomicznym)
	Dane biometryczne	Dostarczają informacji na temat zachowań i stylu życia na podstawie urządzeń z kategorii „internet rzeczy” (IoT)

Wymiar danych	Przykłady danych alternatywnych	Charakterystyka
Działalność biznesowa i analityka	Dane korporacyjne	Udział w rynku, pozycja konkurencyjna, działania strategiczne
	Dane księgowe	Wzrost przychodów, dywersyfikacja źródeł przychodów, analiza zależności
	Dane dotyczące transakcji	Informacje na temat skali działalności i penetracji rynku na podstawie wolumenu i częstotliwości transakcji
	Dane dotyczące łańcucha dostaw	Uzależnienie od dostawców i stabilność biznesowa
	Dane dotyczące patentów i innowacji	Dostarczają informacji na temat zdolności do innowacji i przyszłego potencjału przychodowego
	Dane ankietowe	Dostarczają informacji na temat efektywności operacyjnej firmy i pozycji rynkowej
	Dane dotyczące platform chmurowych	Skala i efektywność działalności operacyjnej
	Platformy z zakresu tzw. „gig economy”	Stabilność dochodów, potencjał zarobkowy i popyt na specyficzne umiejętności (<i>gig economy</i> - osoby/ podmioty prowadzące działalność na własny rachunek i podejmujące krótkoterminowe zlecenia)
Zarządzanie nieruchomościami opłaty za media	Historia wynajmu	Ocena rzetelności w zakresie regularnego i terminowego regulowania płatności
	Opłaty za media	Płatności za prąd, wodę, gaz i internet
Działalność gospodarcza i handel	Dane e-commerce dla konsumentów	Dostarczają informacji na temat zachowań zakupowych i wzorców wydatków
	Dane e-commerce dla MSP	Służą do analizy wyników sprzedaży, zarządzania zapasami oraz zadowolenia klientów
	Dane z punktów sprzedaży (POS)	Dane transakcyjne wskazujące na przepływy pieniężne i stabilność dochodów

Wymiar danych	Przykłady danych alternatywnych	Charakterystyka
Zarządzanie ryzykiem i ubezpieczenia	Prognozy pogody	Wpływ na rolnictwo i projekty budowlane, a tym samym na potencjalne przychody
	Ubezpieczenia	Zawierają analizy dotyczące opłacania składek ubezpieczeniowych, historii roszczeń oraz przedłużeń polis
Rolnictwo	Dane bioklimatyczne	Możliwe informacje na temat warunków klimatycznych oraz rodzajów gleb i upraw
	Dane satelitarne	Dostarczają informacji na temat stanu upraw i praktyk rolniczych dla mikroprzedsiębiorstw i małych i średnich przedsiębiorstw (MSME) działających w sektorze rolnym
	Prognozy pogody	Wpływ na rolnictwo i projekty budowlane, co przekłada się na potencjalne przychody
Analizy rynkowe i środowiskowe	Ruch internetowy	Rozpoznawalność marki, zainteresowanie klientów i ich utrzymanie
	Monitoring (kamery)	Gęstość klientów i ruch pieszy jako wskaźniki aktywności biznesowej
Zgodność z przepisami (compliance)	Dane rządowe	Status prawny i finansowy na podstawie licencji, zezwoleń i zeznań podatkowych

Źródło: The World Bank Group (2024), *The Use of Alternative Data in Credit Risk Assessment: Opportunities, Risks, and Challenges*, Washington D.C., s. 10.

Wykorzystanie danych alternatywnych w ocenie ryzyka kredytowego stwarza nowe możliwości, ale wiąże się również z ryzykiem i wyzwaniami. Do głównych korzyści należą: zwiększenie przejrzystości oraz uzyskanie bardziej kompleksowego obrazu potencjalnych kredytobiorców, zwłaszcza konsumentów o ograniczonej historii kredytowej lub jej braku, co poprawia dostęp do usług dla grup społecznych o ograniczonym dostępie do usług finansowych. Dane alternatywne mogą również przyczynić się do ograniczenia strat kredytowych, poprawy wskaźników akceptacji wniosków, lepszego ustalania limitów kredytowych, utrzymania klientów

oraz ekspansji na nowe rynki. Wykorzystanie danych alternatywnych może jednak wprowadzać stronniczość, prowadząc do dyskryminujących wyników i utrwalania nierówności. W związku z tym, chociaż dane alternatywne mogą poprawić włączenie finansowe, niosą one również ryzyko pogłębienia nierówności w odniesieniu do grup marginalizowanych, w tym kobiet i mniejszości⁴⁰.

40 The World Bank Group (2024), *The Use of Alternative Data in Credit Risk Assessment: Opportunities, Risks, and Challenges*, Washington D.C.

Chociaż wykorzystanie danych alternatywnych rozwija się na całym świecie, w poszczególnych regionach obserwuje się różnice w stopniu ich wdrażania. W Europie rozwój otwartej bankowości i otwartych finansów sprzyja innowacjom w ocenie ryzyka kredytowego. Otwarta bankowość umożliwia zewnętrznym dostawcom usług dostęp do danych bankowych i transakcyjnych za pośrednictwem interfejsów API, natomiast otwarte finanse rozszerzają ten model na szerszy zakres produktów finansowych, w tym kredyty hipoteczne, inwestycje, ubezpieczenia i emerytury. Podobnie kraje Ameryki Łacińskiej, napędzane przez rozwijający się sektor fintech, coraz częściej badają możliwości wykorzystania danych alternatywnych w celu poprawy inkluzji finansowej i rozszerzenia dostępu do kredytów dla populacji o ograniczonym dostępie do usług finansowych. W Ameryce Północnej trzy największe biura informacji kredytowej (Equifax, Experian i TransUnion) opracowały produkty, które integrują dane alternatywne w procesach sprawozdawczości kredytowej. W Azji platformy takie jak Alibaba i Flipkart odegrały kluczową rolę w wykorzystaniu danych alternatywnych w ocenie zdolności kredytowej. Firmy te, dysponujące rozbudowanymi ekosystemami handlu elektronicznego, analizują ogromne ilości danych generowanych na swoich platformach, takich jak zachowania klientów i historia płatności, aby udzielać kredytów milionom użytkowników (zarówno mikroprzedsiębiorstwom, jak i osobom fizycznym). W Afryce Subsaharyjskiej rosnąca popularność technologii mobilnych doprowadziła do większej spójności społecznej i gospodarczej, a urządzenia mobilne służą nie tylko jako narzędzia komunikacji i interakcji, ale także jako czynnik sprzyjający włączeniu finansowemu.

Jednak ankietowani przez firmę Oliver Wyman interesariusze⁴¹ są zgodni co do tego, że znaczenie niektórych danych alternatywnych, np. z mediów społecznościowych, w ocenie zdolności kredytowej jest ograniczone ze względu na podatność tych danych na manipulację, a w konsekwencji brak wiarygodności. Ponadto wykorzystanie danych z mediów społecznościowych do oceny ryzyka kredytowego napotyka dodatkowe trudności wynikające z polityki platform, takich jak Meta, które wyraźnie zabraniają wykorzystywania danych z platformy do ustalania

zdolności kredytowej. Nie ma jednak pewności co do stopnia przestrzegania tych zasad przez alternatywnych kredytodawców i dostawców systemów oceny zdolności kredytowej.

Znaczenie szerszego zakresu informacji i danych jest szczególnie widoczne z perspektywy inkluzji kredytowej. Bank Światowy i ICCR wskazują, że dane wykorzystywane w scoringu kredytowym pochodzą z różnorodnych i wielowymiarowych źródeł, a tradycyjne dane kredytowe obejmują m.in. kwotę i rodzaj kredytu, termin zapadalności, gwarancje, wartość zabezpieczenia, historię płatności, informacje o zaległościach, poziom zadłużenia, długość historii kredytowej, nowe kredyty oraz typy zobowiązań. Dane te są uwzględniane w scoringu jako wskaźniki zdolności i skłonności klienta do spłaty zobowiązania. Jednocześnie rozwój cyfryzacji zwiększył dostępność nowych źródeł danych, które mogą umożliwiać budowę modeli o wyższej sile predykcyjnej i oferowanie produktów klientom wcześniej wykluczonym z dostępu do przystępnego kredytu. W tym ujęciu pełniejszy zakres informacji może ograniczać ryzyko fałszywego odrzucenia, ponieważ pozwala lepiej rozpoznać klientów posiadających rzeczywistą zdolność do spłaty, ale niewystarczająco widocznych w tradycyjnych bazach kredytowych. Nie oznacza to jednak dowolności w poszerzaniu zakresu danych: im większa różnorodność źródeł, tym większą rolę odgrywa jakość, aktualność, proporcjonalność, przejrzystość i zgodność przetwarzania danych z prawami klienta⁴².

Jednocześnie poszerzanie zakresu danych wykorzystywanych w ocenie kredytowej nie powinno być utożsamiane z bezwarunkowym zwiększaniem dostępności kredytu. W literaturze dotyczącej inkluzji finansowej podkreśla się, że nie każdy brak dostępu do kredytu oznacza nieefektywne wykluczenie wymagające interwencji. Część ograniczeń może wynikać z rzeczywistości podwyższonego ryzyka kredytowego albo z kosztów obsługi określonych grup klientów. Z tego względu celem nie powinno być samo maksymalizowanie liczby udzielonych kredytów, lecz ograniczanie tych barier, które wynikają z zawodności rynku, w szczególności z niepełnej lub niedoskonałej informacji o kredytobiorcy. Dane alternatywne mogą więc wspierać inkluzję kredytową wtedy, gdy poma-

41 Oliver Wyman, *Alternative Data and the Unbanked*, 2017. https://icic.org/wp-content/uploads/2022/11/Oliver_Wyman_Alternative_Data.pdf.

42 World Bank Group, International Committee on Credit Reporting (2019), *Credit Scoring Approaches Guidelines*, World Bank Group, Washington, DC, s. IX, 9-11.

gają lepiej ocenić klientów wiarygodnych, lecz słabo widocznych w tradycyjnych bazach danych, nie powinny natomiast prowadzić do obniżenia standardów oceny ryzyka ani do finansowania klientów, którzy nie posiadają realnej zdolności do spłaty zobowiązania⁴³.

Nie wszystkie dane mają jednak taką samą „wagę decyzyjną”. Dane identyfikacyjne i formalne mają przede wszystkim znaczenie weryfikacyjne, ponieważ pozwalają ustalić, kto jest stroną relacji kredytowej i czy bank może prowadzić dalszą analizę. Dane finansowe są istotne dla oceny zdolności kredytowej, gdyż pozwalają określić, czy klient posiada ekonomiczną możliwość obsługi zobowiązania. Dane behawioralne i historyczne mają natomiast szczególną wagę przy ocenie wiarygodności kredy-

towej, ponieważ pokazują, czy klient w przeszłości terminowo wykonywał zobowiązania i jak korzystał z dostępnych produktów finansowych.

Dane dotyczące zabezpieczeń mają funkcję uzupełniającą i ograniczającą stratę w przypadku niewykonania zobowiązania, ale nie powinny zastępować oceny realnych źródeł spłaty. W tym ujęciu „waga” danych zależy nie tylko od ich rodzaju, lecz także od produktu kredytowego, kwoty finansowania, horyzontu spłaty, profilu klienta oraz etapu cyklu życia ekspozycji. Z perspektywy inkluzji finansowej szczególnie istotne jest nie tyle samo rozszerzanie zakresu danych, ile poprawa jakości i dostępności informacji pozwalających ograniczyć niepewność po stronie kredytodawcy.

43 Barajas A., Beck T., Belhaj M., Ben Naceur S. (2020), *Financial Inclusion: What Have We Learned So Far? What Do We Have to Learn?*, IMF Working Paper WP/20/157, International Monetary Fund, Washington, DC.

Rozdział IV. Wpływ systemów informacji kredytowej na inkluzję finansową, ochronę klienta i redukcję ryzyka kredytowego – przegląd literatury

1 Znaczenie wymiany informacji kredytowej dla budowania inkluzyjności systemu bankowego

Inkluzja finansowa jest wielowymiarowym pojęciem odnoszącym się do skutecznego dostępu oraz faktycznego korzystania przez osoby fizyczne i przedsiębiorstwa z użytecznych, przystępnych cenowo i odpowiednio dopasowanych produktów oraz usług finansowych, takich jak rachunki, płatności, oszczędności, kredyty i ubezpieczenia, świadczonych w sposób odpowiedzialny i zrównoważony⁴⁴. W takim ujęciu nie oznacza ona jedynie formalnej możliwości skorzystania z usług instytucji finansowych, lecz obejmuje również ich realną dostępność, jakość, bezpieczeństwo oraz zdolność użytkowników do świadomego i aktywnego korzystania z oferowanych rozwiązań. Znaczenie inkluzji finansowej wykracza przy tym poza sam sektor finansowy. Szerzy dostęp do usług finansowych może wspierać włączenie ekonomiczne i społeczne gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw, sprzyjać ograniczaniu ubóstwa, wzmacniać odporność finansową, ułatwiać inwestowanie, oszczędzanie i zarządzanie ryzykiem, a na poziomie makroekonomicznym przyczyniać się do bardziej zrównoważonego i inkluzyjnego wzrostu gospodarczego. Z tego względu Bank Światowy określa inkluzję finansową jako „kluczowy czynnik umożliwiający ograniczanie skrajnego ubóstwa i wspieranie wspólnego dobrobytu”⁴⁵. W 2016 r.

inkluzja finansowa została wskazana jako narzędzie przyspieszające realizację 7 z 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, co potwierdza jej znaczenie nie tylko dla rozwoju sektora finansowego, lecz także dla szerszych celów społeczno-gospodarczych⁴⁶.

Przeciwieństwem inkluzji finansowej jest wykluczenie finansowe, rozumiane jako brak skutecznego dostępu do usług finansowych lub ograniczona możliwość korzystania z nich w zakresie odpowiadającym potrzebom klienta. Wykluczenie to może dotyczyć zarówno gospodarstw domowych, jak i przedsiębiorstw, a jego źródłem są m.in. niskie dochody, brak historii finansowej, wysokie koszty usług, bariery geograficzne, cyfrowe i kompetencyjne, a także niedopasowanie produktów do sytuacji określonych grup klientów⁴⁷.

Inkluzja finansowa stanowi ważny obszar zainteresowania instytucji publicznych, regulatorów i organów nadzoru finansowego, ponieważ dostęp do odpowiednich usług finansowych może wspierać nie tylko rozwój sektora finansowego, lecz także cele polityki publicznej związane ze stabilnością, ochroną konsumentów i zrównoważonym rozwojem⁴⁸. Od wielu lat w literaturze prowadzone są badania nad skutkami inkluzji finansowej zarówno na poziomie

44 G20 (2017), *Financial Inclusion Action Plan*, GPF, <https://www.gpfi.org/sites/default/files/documents/2017%20G20%20Financial%20Inclusion%20Action%20Plan%20final.pdf>

45 World Bank, *Financial Inclusion*, <https://www.worldbank.org/ext/en/topic/financial-sector/financial-inclusion>

46 United Nations (2015), *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, United Nations, New York.

47 Neaime S., Gaysset I. (2018), *Financial Inclusion and Stability in MENA: Evidence from Poverty and Inequality*, „Finance Research Letters”, 24, s. 230-237.

48 Daud S.N.M., Ahmad A.H. (2023), *Financial Inclusion, Economic Growth and the Role of Digital Technology*, „Finance Research Letters”, 53, 103602.

mikroekonomicznym, jak i makroekonomicznym. Wskazuje się, że szerszy dostęp gospodarstw domowych i przedsiębiorstw do usług finansowych może wspierać wzrost gospodarczy, ograniczać wahania konsumpcji, sprzyjać inwestycjom oraz poprawiać odporność finansową gospodarstw domowych⁴⁹. W przypadku przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i młodych firm, dostęp do finansowania może wspierać innowacyjność, tworzenie miejsc pracy i rozwój działalności⁵⁰. Jednocześnie efekty inkluzji finansowej zależą od rodzaju usług finansowej⁵¹.

Dostęp do rachunków, płatności i oszczędności jest co do zasady oceniany jako korzystny z perspektywy stabilności i rozwoju⁵², natomiast szybkie rozszerzanie dostępu do kredytu bez odpowiedniego nadzoru może zwiększać ryzyko nadmiernego zadłużenia i pogorszenia jakości portfela kredytowego. Znaczenie kredytu dla rozwoju i ograniczania ubóstwa potwierdzają Donou-Adonsou i Sylwester, którzy wskazują, że rozwój kredytu bankowego w krajach rozwijających się może przyczyniać się do zmniejszania ubóstwa, mierzonego odsetkiem osób ubogich oraz luką ubóstwa⁵³. Jednocześnie autorzy nie znajdują analogicznego, istotnego efektu w przypadku kredytu udzielanego przez instytucje mikrofinansowe na poziomie zagregowanym. Oznacza to, że sam wzrost dostępności finansowania nie przesądza jeszcze o jego pozytywnych skutkach rozwojowych; istotne znaczenie ma również to, przez jakie instytucje, na jakich warunkach i do jakich grup klientów trafia kredyt. Z tego względu inkluzja kredytowa powinna być analizowana nie tylko przez pryzmat zwiększania dostępności finansowania, lecz także jakości procesu oceny ryzy-

ka i odpowiedzialnego kredytowania⁵⁴. Nowsze badania potwierdzają, że relacja między inkluzją finansową a wzrostem gospodarczym ma charakter złożony i może różnić się między gospodarkami⁵⁵. Chen i in., analizując dziesięć gospodarek o najwyższym poziomie inkluzji finansowej, wskazują, że inkluzja finansowa zasadniczo wspiera wzrost gospodarczy, jednak siła i kierunek tej zależności różnią się w zależności od kraju oraz poziomu analizowanych zmiennych⁵⁶.

Mimo postępu w rozwoju sektora finansowego znaczna część gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw na świecie nadal nie korzysta w pełni z formalnych usług finansowych. Problem ten dotyczy nie tylko posiadania rachunku bankowego, lecz także faktycznego korzystania z usług, ich jakości oraz możliwości uzyskania kredytu czy ubezpieczenia, zwłaszcza w przypadku osób o niskich dochodach i grup społecznie defaworyzowanych⁵⁷. Szczególnie widoczne są różnice między osobami o wysokich i niskich dochodach, mieszkańcami miast i obszarów wiejskich oraz kobietami i mężczyznami⁵⁸. W gospodarkach rozwijających się skala problemu jest szczególnie duża, a znacząca część małych firm napotyka bariery w dostępie do formalnego finansowania⁵⁹. Jak wskazują G20 i GPFI, pandemia COVID-19 dodatkowo uwypukliła znaczenie cyfrowego dostępu do przystępnych cenowo produktów i usług finansowych dla osób fizycznych oraz dostępu MŚP do zasobów finansowych w warunkach pogorszenia koniunktury⁶⁰.

- 49 Ozili P.K. (2018), *Impact of Digital Finance on Financial Inclusion and Stability*, „Borsa Istanbul Review”, Research and Business Development Department, Borsa Istanbul, 18(4), s. 329-340.
- 50 Mehrotra A., Yetman J. (2015), *Financial Inclusion – Issues for Central Banks*, „BIS Quarterly Review”, Bank for International Settlements, Basel. Por. Ifediora C., Offor K.O., Eze E.F., Takon S.M., Ageme A.E., Ibe G.I., Onumweme J.U.J. (2022), *Financial Inclusion and Its Impact on Economic Growth: Empirical Evidence from Sub-Saharan Africa*, „Cogent Economics & Finance”, 10(1).
- 51 Khera P., Ng S., Ogawa S., Sahay R. (2022), *Measuring Digital Financial Inclusion in Emerging Market and Developing Economies: A New Index*, „Asian Economic Policy Review”, 17, s. 213-230. Por. Koudalo Y.M.A., Toure M. (2023), *Does Financial Inclusion Promote Financial Stability? Evidence from Africa*, „Cogent Economics & Finance”, 11(2).
- 52 Asante G.N., Takyi P.O., Mensah G. (2023), *The Impact of Financial Development on Economic Growth in Sub-Saharan Africa. Does Institutional Quality Matter?*, „Development Studies Research”, 10(1).
- 53 Donou-Adonsou F., Sylwester K. (2016), *Financial Development and Poverty Reduction in Developing Countries: New Evidence from Banks and Microfinance Institutions*, „Review of Development Finance”, 6(1), s. 82-90.

- 54 Sahay R., Čihák M., N'Diaye P., Barajas A., Mitra S., Kyobe A., Mooi Y.N., Yousefi S.R. (2015), *Financial Inclusion: Can It Meet Multiple Macroeconomic Goals?*, IMF Staff Discussion Note, SDN/15/17, International Monetary Fund, Washington, DC.
- 55 Siddiki J., Bala-Keffi L.R. (2024), *Revisiting the Relation Between Financial Inclusion and Economic Growth: A Global Analysis Using Panel Threshold Regression*, „Economic Modelling”, 135.
- 56 Chen Z., Ali S., Lateef M., Khan A.I., Anser M.K. (2023), *The Nexus Between Asymmetric Financial Inclusion and Economic Growth: Evidence from the Top 10 Financially Inclusive Economies*, „Borsa Istanbul Review”, 23(2), s. 368-377.
- 57 Dabla-Norris E., Kochhar K., Ricka F., Suphaphiphat N., Tsounta E. (2015), *Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective*, IMF Staff Discussion Note, SDN/15/13, International Monetary Fund, Washington.
- 58 Allen F., Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Martinez Peria M.S. (2016), *The Foundations of Financial Inclusion: Understanding Ownership and Use of Formal Accounts*, „Journal of Financial Intermediation”, 27, s. 1-30.
- 59 Khera P., Ng S., Ogawa S., Sahay R. (2021), *Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth?*, IMF Working Paper nr 21/167.
- 60 G20, GPFI (2020), *G20 High-Level Policy Guidelines on Digital Financial Inclusion for Youth, Women and SMEs*, G20 Saudi Arabia 2020, Riyadh, <https://www.unsgsa.org/sites/default/files/resources-files/2021-02/G20%20digi%20fin%20youth.pdf>.

W przeszłości inkluzję finansową często utożsamiano przede wszystkim z dostępem do rachunku bankowego, traktując jego posiadanie jako podstawowy przejaw uczestnictwa w formalnym systemie finansowym. Podejście to było uzasadnione, ponieważ rachunek stanowi punkt wyjścia do korzystania z wielu usług finansowych: umożliwia otrzymywanie dochodów, realizowanie płatności, gromadzenie oszczędności oraz ubieganie się o inne produkty finansowe. Współcześnie podkreśla się jednak, że inkluzja finansowa ma charakter wielowymiarowy i nie może być oceniana wyłącznie przez sam fakt posiadania rachunku. Zgodnie z podejściem G20/GPFI jej pomiar powinien obejmować trzy wzajemnie powiązane wymiary: dostęp do usług finansowych, faktyczne korzystanie z tych usług oraz ich jakość⁶¹. Podobne ujęcie przyjmuje MFW, definiując inkluzję finansową przez pryzmat dostępu gospodarstw domowych i przedsiębiorstw do formalnych usług finansowych oraz ich rzeczywistego użycia, obejmującego m.in. rachunki, oszczędności, kredyt i ubezpieczenia⁶². Takie podejście znajduje odzwierciedlenie w badaniu Global Findex, które dostarcza danych nie tylko o posiadaniu rachunku, lecz także o korzystaniu z płatności, oszczędzaniu, pożyczaniu i sposobach zarządzania ryzykiem finansowym⁶³. W konsekwencji współczesny pomiar inkluzji finansowej powinien uwzględniać zarówno formalną dostępność usług, jak i ich realne wykorzystanie, intensywność, jakość oraz dopasowanie do potrzeb użytkowników⁶⁴.

Szczególnym wymiarem inkluzji finansowej jest inkluzja kredytowa, odnosząca się do możliwości uzyskania finansowania przez klientów posiadających rzeczywistą zdolność i wiarygodność kredytową. W tym ujęciu kluczowe znaczenie ma nie tylko sama dostępność produktów kredytowych, lecz także sposób, w jaki banki oceniają ryzyko klienta oraz podejmują decyzje o udzieleniu finansowania. Jeżeli proces ten opiera się na niepełnych lub asy-

metrycznie rozłożonych informacjach, może prowadzić zarówno do nadmiernego ograniczania dostępu do kredytu, jak i do udzielania finansowania klientom nadmiernie ryzykownym.

Dane Global Findex Database 2025 pokazują, że problem inkluzji kredytowej pozostaje istotny mimo wzrostu ogólnego poziomu ubankowienia. W gospodarkach o niskich i średnich dochodach w 2024 r. 59% dorosłych pożyczało środki w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, jednak jedynie 24% dorosłych korzystało z formalnych źródeł kredytu, obejmujących banki lub podobne instytucje finansowe, karty kredytowe oraz pożyczki za pośrednictwem dostawców pieniądza mobilnego. Jednocześnie w wielu regionach świata istotna część kredytowania nadal odbywa się poza formalnym sektorem finansowym, a osoby uboższe, kobiety, mieszkańcy obszarów wiejskich oraz osoby pozostające poza rynkiem pracy częściej korzystają wyłącznie z nieformalnych źródeł finansowania. Wskazuje to, że inkluzja kredytowa powinna być analizowana nie tylko przez pryzmat posiadania rachunku, lecz także przez realny dostęp do odpowiedzialnych, formalnych źródeł kredytu⁶⁵. W tym kontekście wymiana informacji kredytowej może wspierać przechodzenie od kredytu nieformalnego do formalnego, ponieważ zwiększa zdolność instytucji finansowych do oceny ryzyka klientów, którzy dotychczas pozostawali poza pełnym zakresem danych bankowych.

Znaczenie wymiany informacji kredytowej dla budowania inkluzyjności systemu bankowego można wyjaśnić przez odwołanie się do teorii niedoskonałości rynku kredytowego. Z perspektywy inkluzji kredytowej szczególne znaczenie ma zjawisko racjonowania kredytu, rozumiane jako ograniczenie dostępności finansowania mimo spełnienia przez potencjalnych kredytobiorców obiektywnych warunków określonych przez bank, zarówno cenowych, jak i niecenowych. W literaturze racjonowanie kredytu traktowane jest jako jeden z głównych przejawów zawodności rynku kredytowego. Jego podstawowym źródłem jest asymetria informacji, czyli nierówny dostęp banku i kredytobiorcy do informacji o rzeczywistej sytuacji finansowej, profilu ryzyka oraz przyszłych zachowaniach klienta.

61 G20, GPFI (2012), *G20 Financial Inclusion Indicators: Overview*, <https://www.gpfi.org/g20-financial-inclusion-indicators>

62 Cardarelli R., Vera-Martín M., Lall S. (red.) (2023), *Promoting Inclusive Growth in the Middle East and North Africa: Challenges and Opportunities in a Post-Pandemic World*, International Monetary Fund, Washington, DC.

63 Klapper L., Singer D., Starita L., Norris A. (2025), *The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy*, World Bank, Washington, DC.

64 Wang X., Guan J. (2017), *Financial Inclusion: Measurement, Spatial Effects and Influencing Factors*, „Applied Economics”, 49(18), s. 1751-1762.

65 Klapper L., Singer D., Starita L., Norris A. (2025), *The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy*, World Bank, Washington, DC.

Znaczenie wymiany informacji kredytowej można również powiązać z literaturą dotyczącą stabilności banków. Inkluzja finansowa może sprzyjać stabilności sektora bankowego m.in. przez zwiększenie bazy klientów, wzrost znaczenia stabilnych depozytów detalicznych oraz ograniczanie asymetrii informacji dzięki bliższej relacji banku z klientem. Lepsza informacja o klientach umożliwia bankom podejmowanie bardziej trafnych decyzji kredytowych, właściwą wycenę ryzyka oraz ograniczanie negatywnej selekcji i pokusy nadużycia. Z perspektywy inkluzji kredytowej oznacza to, że wymiana informacji kredytowej może wspierać poszerzanie dostępu do finansowania, a jednocześnie wzmacniać stabilność banków poprzez poprawę jakości oceny ryzyka⁶⁶.

Podobny wniosek wynika z badań dotyczących krajów BRICS, w których wskazano, że negatywny wpływ inkluzji finansowej na stabilność finansową może pojawiać się przede wszystkim wtedy, gdy rozszerzanie dostępu do usług finansowych opiera się na szybkim wzroście kredytu dla sektora prywatnego, osłabieniu standardów kredytowych, trudnościach w ocenie zdolności kredytowej, wzroście kredytów zagrożonych oraz niewystarczającym nadzorze. Wnioski te wzmacniają argument, że rozwój inkluzji kredytowej powinien być powiązany z mechanizmami poprawiającymi jakość informacji o kredytobiorcach, standardy oceny ryzyka oraz nadzór nad procesem udzielania finansowania⁶⁷.

Najnowsze badania MFW dodatkowo wskazują, że ryzyko związane z inkluzją kredytową zależy od fazy cyklu kredytowego. Barajas, Sakamoto i Zandvakił, analizując dane dla 96 krajów z lat 2004-2021, pokazują, że szybki wzrost inkluzji kredytowej sam w sobie nie musi prowadzić do niestabilności finansowej, a poza okresami boomu kredytowego może nawet sprzyjać stabilności. Ryzyko wzrasta jednak wtedy, gdy szybkie poszerzanie bazy kredytobiorców występuje równocześnie z boomem kredytowym. W takich warunkach inkluzja kredytowa może sygnalizować przyszły wzrost kredytów zagrożonych oraz większe ryzyko napięć w sektorze bankowym. Wniosek ten wzmacniają argument, że rozwój inkluzji kre-

dytowej powinien być powiązany z monitorowaniem dynamiki akcji kredytowej, jakością danych o kredytobiorcach oraz odpowiedzialną oceną ryzyka⁶⁸. Podobne wnioski formułują Marcelin i in., którzy analizując dane dla 2469 banków z 84 krajów w latach 1996-2020, wskazują, że większa inkluzja finansowa połączona z rozwiniętymi instytucjami wymiany informacji obniża poziom ryzyka banków i zmniejsza prawdopodobieństwo ich niewypłacalności. Autorzy podkreślają, że wymiana informacji między kredytodawcami ogranicza problemy negatywnej selekcji i pokusy nadużycia, ponieważ pozwala bankom trafniej oceniać cechy kredytobiorców, prawdopodobieństwo spłaty oraz jakość finansowanych projektów⁶⁹. Z perspektywy inkluzji kredytowej oznacza to, że system informacji kredytowej może jednocześnie poszerzać pulę potencjalnych kredytobiorców o klientów wiarygodnych, lecz wcześniej słabiej rozpoznawalnych informacyjnie, oraz ograniczać ryzyko nadmiernego wzrostu akcji kredytowej. Wnioski te są spójne z wcześniejszą literaturą, zgodnie z którą wymiana informacji między kredytodawcami może zwiększać skalę kredytowania i ograniczać ryzyko niewypłacalności⁷⁰, obniżać koszt kredytu⁷¹ oraz zmniejszać ryzyko banków i prawdopodobieństwo kryzysów finansowych⁷².

Empiryczne badania potwierdzają też, że zasięg systemów informacji kredytowej może być powiązany z szerszym uczestnictwem w formalnym rynku finansowym - istnieje pozytywna relacja między pokryciem prywatnych biur informacji kredytowej i publicznych rejestrów kredytowych a wybranymi miarami inkluzji finansowej, w tym korzystaniem z kredytu w instytucji finansowej⁷³. Instytucje wy-

66 Ahamed M.M., Mallick S.K. (2019), *Is Financial Inclusion Good for Bank Stability? International Evidence*, „Journal of Economic Behavior & Organization”, 157, s. 403-427.

67 Barik R., Pradhan A.K. (2021), *Does Financial Inclusion Affect Financial Stability: Evidence from BRICS Nations?*, „The Journal of Developing Areas”, 55(1).

68 Barajas A., Sakamoto K., Zandvakił R. (2026), *Financial Inclusion, Credit Booms, and Financial Stability Risk*, IMF Working Paper WP/26/8, International Monetary Fund, Washington, DC.

69 Marcelin I., Sun W., Teclezion M., Junarsin E. (2022), *Financial Inclusion and Bank Risk-Taking: The Effect of Information Sharing*, „Finance Research Letters”, 50, 103182.

70 Jappelli T., Pagano M. (2002), *Information Sharing, Lending and Defaults: Cross-Country Evidence*, „Journal of Banking & Finance”, 26(10), s. 2017-2045.

71 Brown M., Jappelli T., Pagano M. (2009), *Information Sharing and Credit: Firm-Level Evidence from Transition Countries*, „Journal of Financial Intermediation”, 18(2), s. 151-172.

72 Houston J.F., Lin C., Lin P., Ma Y. (2010), *Creditor Rights, Information Sharing, and Bank Risk Taking*, „Journal of Financial Economics”, 96(3), s. 485-512.

73 Morscher C., Horsch A., Stephan J. (2017), *Credit Information Sharing and Its Link to Financial Inclusion and Financial Intermediation*, „Financial Markets, Institutions and Risks”, 1(3), s. 22-33.

miany informacji mogą wzmacniać wpływ dostępu finansowego na ograniczanie nierówności dochodowych przez zmniejszanie asymetrii informacji i barier finansowania⁷⁴, przy czym efekty systemów informacji kredytowej nie muszą natychmiast przejawiać się w większej dostępności lub niższym koszcie kredytu, lecz mogą polegać przede wszystkim na poprawie jakości spłat i funkcji dyscyplinującej⁷⁵.

Wymiana informacji kredytowej nie jest jedynym mechanizmem ograniczania asymetrii informacji między bankiem a kredytobiorcą. Podobną funkcję pełni bankowość relacyjna, oparta na długotrwałej współpracy banku z klientem. Teoretyczne podstawy tego podejścia można powiązać z koncepcją Stiglitz i Weissa⁷⁶, natomiast korzyści wynikające z bankowości relacyjnej analizowali m.in. Hodgman⁷⁷, Boot, Greenbaum i Thakor⁷⁸, Petersen i Rajan⁷⁹, Ongena i Smith⁸⁰, Berger i Udell⁸¹, Degryse, Kim i Ongena⁸² oraz Beck i in.⁸³. W literaturze wskazuje się, że w toku relacji kredytowej bank zdobywa wiedzę o jakości i wiarygodności kredytobiorcy, co może zwiększać dostępność finansowania zwłaszcza dla młodych i małych przedsiębiorstw, częściej ograniczanych przez brak historii działalności oraz

większą niepewność co do przyszłych wyników - mniejszy dystans między bankiem a klientem pozwala uzyskać dokładniejszy sygnał o jakości kredytobiorcy⁸⁴. Z perspektywy inkluzji kredytowej system wymiany informacji kredytowej może pełnić funkcję zbliżoną do bankowości relacyjnej, lecz w skali całego rynku: umożliwia przenoszenie informacji o wiarygodności klienta pomiędzy instytucjami finansowymi, dzięki czemu pozytywna historia kredytowa staje się elementem reputacji finansowej klienta rozpoznawalnym także poza dotychczasową relacją z jednym bankiem. Wymiana informacji między kredytodawcami stanowi istotne uzupełnienie indywidualnego screeningu i monitoringu prowadzonego przez banki⁸⁵. Kredytodawca może pozyskiwać informacje o kliencie samodzielnie, m.in. poprzez analizę dokumentów, obserwację historii relacji lub monitoring prowadzony po udzieleniu kredytu, może jednak także korzystać z danych zgromadzonych przez innych uczestników rynku. W ujęciu porównawczym prywatne biura informacji kredytowej często opierają wymianę danych na zasadzie wzajemności, natomiast w przypadku publicznych rejestrów kredytowych przekazywanie informacji ma zazwyczaj charakter obowiązkowy. Nie jest to jednak podział bezwzględny, ponieważ publiczny albo prywatny status podmiotu prowadzącego bazę nie przesądza o dobrowolnym bądź obligatoryjnym charakterze wymiany informacji. Potwierdza to rozwiązanie przyjęte w Polsce, w którym wymiana informacji ma charakter obowiązkowy, mimo że BIK nie jest rejestrem publicznym. Z perspektywy inkluzji kredytowej oznacza to, że system informacji kredytowej rozszerza zasób danych dostępnych dla banku i może ograniczać potrzebę racjonowania kredytu wynikającą z niepełnej wiedzy o kredytobiorcy.

Wskazać należy również, że z perspektywy inkluzji kredytowej bariery dostępu do kredytu mogą mieć nie tylko charakter cenowy, ale także proceduralny i informacyjny⁸⁶. W praktyce nawet klient posiadający potencjalną zdolność do spłaty zobowiązania może zostać wykluczony z finansowania, jeżeli

- 74 Tchamyou V.S. (2018), *The Role of Information Sharing in Modulating the Effect of Financial Access on Inequality*, African Governance and Development Institute Working Paper, WP/18/027; forthcoming: „Journal of African Business”.
- 75 Behr P., Sonnekalb S. (2012), *The Effect of Information Sharing Between Lenders on Access to Credit, Cost of Credit, and Loan Performance: Evidence from a Credit Registry Introduction*, „Journal of Banking & Finance”, 36(11), s. 3017-3032.
- 76 Stiglitz J.E., Weiss A. (1981), *Credit Rationing in Markets with Imperfect Information*, „American Economic Review”, 71(3), s. 393-410.
- 77 Hodgman D.R. (1963), *Commercial Bank Loan and Investment Policy*, Bureau of Economic Research.
- 78 Boot A.W.A., Greenbaum S.I., Thakor A.V. (1993), *Reputation and Discretion in Financial Contracting*, „American Economic Review”, 83(5), s. 1165-1183.
- 79 Petersen M.A., Rajan R.G. (1994), *The Benefits of Lending Relationships: Evidence from Small Business Data*, „The Journal of Finance”, 49(1), s. 3-37.
- 80 Ongena S., Smith D.C. (2000), *What Determines the Number of Bank Relationships? Cross-Country Evidence*, „Journal of Financial Intermediation”, 9(1), s. 26-56.
- 81 Berger A.N., Udell G.F. (2002), *Small Business Credit Availability and Relationship Lending: The Importance of Bank Organisational Structure*, „The Economic Journal”, 112 (477), s. F32-F53.
- 82 Degryse H., Kim M., Ongena S. (2009), *Microeconometrics of Banking: Methods, Applications, and Results*, Oxford; Oxford University Press.
- 83 Beck T., Degryse H., De Haas R., Van Horen N. (2014), *When Arm's Length Is Too Far. Relationship Banking over the Business Cycle*, EBRD Working Paper No. 169, European Bank for Reconstruction and Development, London.

- 84 Hauswald R., Marquez R. (2006), *Competition and Strategic Information Acquisition in Credit Markets*, „Review of Financial Studies”, 19, s. 967-1000.
- 85 Jappelli T., Pagano M. (2002), *Information Sharing, Lending and Defaults: Cross-Country Evidence*, „Journal of Banking & Finance”, 26(10), s. 2017-2045.
- 86 Hansen R.S., Thatcher J.G. (1983), *On the Nature of Credit Demand and Credit Rationing in Competitive Credit Markets*, „Journal of Banking and Finance”, 23, s. 825-846.

nie jest w stanie spełnić wymogów formalnych lub dostarczyć informacji oczekiwanych przez bank. W tym kontekście wymiana informacji kredytowej może ograniczać część barier informacyjnych, ponieważ pozwala bankowi ocenić historię i wiarygodność klienta bez nadmiernego obciążania go dodatkowymi wymogami dokumentacyjnymi. Ma to szczególne znaczenie dla osób i podmiotów o słabszej pozycji informacyjnej, takich jak klienci bez długiej relacji z bankiem, młodzi kredytobiorcy, osoby samozatrudnione, osoby o nieregularnych dochodach czy małe przedsiębiorstwa.

Należy jednak podkreślić, że inkluzywny potencjał wymiany informacji kredytowej zależy od jakości, kompletności i sposobu wykorzystania danych⁸⁷. System informacji kredytowej może ograniczać wykluczenie kredytowe wtedy, gdy obejmuje dane aktualne, wiarygodne i wystarczająco szerokie, pozwalające identyfikować nie tylko klientów wysokiego ryzyka, lecz także klientów terminowo regulujących zobowiązania⁸⁸. Szczególne znaczenie ma uwzględnianie pozytywnych informacji kredytowych, ponieważ umożliwia ono budowanie reputacji finansowej przez klientów o niższych dochodach, krótszej historii bankowej lub niestandardowym profilu zatrudnienia. Jednocześnie wykorzystanie danych powinno odbywać się w sposób przejrzysty i proporcjonalny, tak aby ograniczanie asymetrii informacji nie prowadziło do utrwalania istniejących nierówności, nadmiernej automatyzacji odmów kredytowych lub wykluczania klientów na podstawie niepełnych bądź nieaktualnych danych.

Znaczenie ma również jakość infrastruktury identyfikacyjnej, ponieważ możliwość jednoznacznego przypisania informacji kredytowej do konkretnego klienta warunkuje użyteczność danych w procesie oceny ryzyka. Ponadto efekty raportowania kredytowego dla pośrednictwa finansowego i inkluzji są silniejsze tam, gdzie funkcjonują rozwinięte systemy identyfikacji⁸⁹.

Z perspektywy inkluzji kredytowej szczególne znaczenie ma to, że dostęp do szerszego zakresu danych poprawia zdolność instytucji finansowych do oceny sytuacji klienta, jego zachowań płatniczych, przepływów finansowych oraz realnej zdolności do obsługi zobowiązań. Dzięki temu bank może nie tylko identyfikować klientów wysokiego ryzyka, lecz także rozpoznawać klientów wiarygodnych, którzy w warunkach niepełnej informacji mogliby zostać ocenieni zbyt ostrożnie lub wykluczeni z finansowania. Znaczenie tego mechanizmu potwierdzają badania Banku Światowego, zgodnie z którymi reformy polegające na wprowadzeniu biur informacji kredytowej pozytywnie wpływały na finansowanie przedsiębiorstw: zwiększały dostęp małych firm do finansowania, obniżały oprocentowanie oraz wydłużały okresy kredytowania.

Na podobne znaczenie wymiany informacji dla warunków cenowych kredytu wskazuje Gietzen, który na podstawie analizy rynku afrykańskiego pokazuje, że wprowadzenie systemu wymiany informacji kredytowej może ograniczać negatywną selekcję oraz obniżać oprocentowanie kolejnych kredytów, zwłaszcza w przypadku kredytobiorców zaciągających kolejne kredyty i klientów przenoszących się między instytucjami finansowymi.

Jednocześnie współczesne podejście do wymiany danych w finansach obejmuje nie tylko tradycyjne biura informacji kredytowej, lecz także rejestry zabezpieczeń, platformy wierzycelności, otwartą bankowość i otwarte finanse. Wymiana danych może wspierać inkluzję finansową poprzez zwiększenie dostępu do usług, obniżenie kosztów, rozwój nowych produktów, lepsze dopasowanie ofert oraz większą możliwość porównywania rozwiązań finansowych. W kontekście inkluzji kredytowej oznacza to, że szerszy dostęp do danych o kliencie może sprzyjać bardziej spersonalizowanej ocenie ryzyka i ograniczać stosowanie ogólnych, ostrożnościowych kryteriów wobec grup klientów o słabszej pozycji informacyjnej.

Wiele badań potwierdza pozytywny związek między inkluzją finansową a stabilnością banków, jednak w przypadku nadmiernego lub niewłaściwie zarządzanego rozszerzania akcji kredytowej może pojawić się ryzyko dla stabilności finansowej. W tym kontekście system wymiany informacji kredytowej pełni funkcję równoważącą: z jednej strony może poszerzać dostęp do finansowania dla klientów wia-

87 World Bank (2011), *General Principles for Credit Reporting*, World Bank, Washington, DC; IFC (2019), *Credit Reporting Knowledge Guide*, 2nd ed., International Finance Corporation, Washington, DC

88 Bennardo A., Pagano M., Piccolo S. (2015), *Multiple Bank Lending, Creditor Rights, and Information Sharing*, „Review of Finance”, 19(2), s. 519-570.

89 Giannetti C., Jentzsch N. (2013), *Credit Reporting, Financial Intermediation and Identification Systems: International Evidence*, „Journal of International Money and Finance”, 33, s. 60-80.

rygodnych, z drugiej zaś ograniczać ryzyko udzielania kredytu klientom nadmiernie ryzykownym⁹⁰.

Na skuteczność systemów informacji kredytowej wpływa również struktura rynku bankowego. Rozwój prywatnych biur kredytowych zależy od warunków konkurencji i koncentracji w sektorze bankowym, co oznacza, że skłonność instytucji finansowych do uczestnictwa w wymianie informacji może być powiązana z ich bodźcami rynkowymi⁹¹.

Podsumowując, wymiana informacji kredytowej stanowi jeden z kluczowych mechanizmów ograniczania ryzyka kredytowego, ponieważ zmniejsza asymetrię informacji i poprawia trafność selekcji kredytobiorców. Jej znaczenie polega nie tylko na ograniczaniu ryzyka kredytowego po stronie banków, lecz przede wszystkim na zwiększaniu szans dostępu do finansowania dla klientów, którzy posiadają rzeczywistą zdolność i skłonność do terminowej spłaty zobowiązań, ale z powodu ograniczonej historii finansowej, niestandardowego profilu dochodowego lub słabszej pozycji informacyjnej mogą być oceniani jako bardziej ryzykowni. Z perspektywy inkluzji kredytowej szczególnie istotne jest to, że brak informacji o kliencie może prowadzić do jego nieuzasadnionego wykluczenia z rynku kredytowego. W warunkach asymetrii informacji banki mogą stosować ogólne, ostrożnościowe kryteria oceny ryzyka wobec całych grup klientów, zamiast dokonywać oceny indywidualnej. Może to dotyczyć m.in. osób młodych, samozatrudnionych, migrantów, klientów o nieregularnych dochodach, osób o niższych dochodach, ale stabilnej historii spłat, a także małych przedsiębiorstw. System wymiany informacji kredytowej ogranicza ten problem, ponieważ pozwala zastąpić ocenę opartą na ogólnych cechach grupy oceną opartą na rzeczywistych zachowaniach płatniczych klienta.

Szczególne znaczenie ma w tym zakresie pozytywna historia kredytowa. System informacji kredytowej nie powinien być postrzegany wyłącznie jako narzędzie identyfikowania klientów wysokiego

ryzyka, lecz także jako mechanizm budowania reputacji finansowej. Klient, który terminowo reguluje zobowiązania, może dzięki temu zwiększać swoją wiarygodność wobec różnych instytucji finansowych, również wtedy, gdy nie posiada wysokich dochodów, długiej relacji z bankiem lub standardowej formy zatrudnienia. W tym sensie wymiana informacji kredytowej może poszerzać dostęp do kredytu, ponieważ umożliwia rozpoznanie klientów wiarygodnych, którzy w systemie opartym na niepełnych danych mogliby zostać odrzuceni. Wymiana informacji kredytowej wspiera inkluzywność systemu bankowego poprzez ograniczanie ryzyka fałszywego odrzucenia, zmniejszanie asymetrii informacji oraz umożliwianie bardziej zindywidualizowanej oceny ryzyka kredytowego. Jednocześnie sprzyja odpowiedzialnemu kredytowaniu, ponieważ pozwala bankom lepiej identyfikować zarówno klientów zdolnych do obsługi zobowiązań, jak i tych, dla których dodatkowe zadłużenie mogłoby oznaczać ryzyko przekredytowania.

Efekt ten nie ma jednak charakteru automatycznego i zależy od kompletności, aktualności oraz jakości danych, a także od przejrzystego i proporcjonalnego sposobu ich wykorzystania w procesie oceny kredytowej. Z perspektywy inkluzji kredytowej zasadnicze znaczenie mają zatem cechy funkcjonalne systemu informacji kredytowej, a nie sama liczba podmiotów gromadzących dane ani publiczny lub prywatny charakter prowadzonej infrastruktury. Niezależnie od przyjętego modelu instytucjonalnego system powinien zapewniać możliwie pełny obraz zobowiązań klienta, porównywalność i aktualność informacji, odpowiednią jakość danych oraz możliwość ich skutecznej korekty. W przypadku funkcjonowania wielu baz osiągnięcie tych celów wymagałoby zapewnienia ich interoperacyjności, równoważnego zakresu zasilania oraz jednolitych standardów jakości i bezpieczeństwa danych. System informacji kredytowej łączy więc dwa cele: bezpieczeństwo sektora bankowego oraz szerszy, bardziej sprawiedliwy dostęp do finansowania dla klientów posiadających rzeczywistą zdolność i wiarygodność kredytową.

2. Wymiana informacji kredytowej a ochrona klienta na rynku bankowym

Instrumenty ochrony konsumentów usług finansowych są niezbędne do zwiększania zaufania do sys-

90 Kamal A., Hussain T., Khan M.M.S. (2021), *Impact of Financial Inclusion and Financial Stability: Empirical and Theoretical Review*, „Liberal Arts and Social Sciences International Journal”, 5(1), s. 510-524.

91 Bruhn M., Farazi S., Kanz M. (2013), *Bank Competition, Concentration, and Credit Reporting*, Policy Research Working Paper No. 6442, World Bank, Washington, DC.

temu finansowego oraz do wspierania dobrostanu finansowego klientów. Zasadniczo celem aktywności polityk publicznych w tym obszarze jest zapewnienie sprawiedliwego i odpowiedzialnego traktowania klientów finansowych w procesie zakupu i korzystania z produktów i usług finansowych oraz w ich kontaktach z dostawcami usług finansowych, zmniejszenie asymetrii informacyjnej i ryzyka konsumenckiego oraz ograniczenie skutków innych błędów informacyjnych, które mogą prowadzić do niekorzystnych decyzji finansowych lub pogorszenia sytuacji klienta⁹².

W wyniku szoków makroekonomicznych (pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie) oraz wzrostu ryzyka geopolitycznego, znaczenie informacji na rynku finansowym uzyskało status parametru kluczowego. Informacja finansowa od początku funkcjonowania systemu bankowego pozwala na diagnozę kondycji klientów. Istotnym elementem informacji finansowej jest informacja kredytowa, która może podlegać ochronie jako tajemnica bankowa, obejmująca informacje o zadłużeniu potencjalnego kredytobiorcy, zabezpieczeniach oraz zarówno terminowych, jak i nieterminowych spłatach kredytów⁹³. Rola informacji kredytowej jest szczególnie istotna, ponieważ usługi finansowe charakteryzują się wyższym niż wiele innych usług ryzykiem ekonomicznym oraz większym zagrożeniem naruszenia interesów konsumentów jako nieprofesjonalnych uczestników rynku finansowego⁹⁴.

Edukacja finansowa w korzystaniu z usług finansowych jest szczególnie ważna dla dostępu do informacji oraz ich prawidłowego przetwarzania. Wśród priorytetów edukacji finansowej zidentyfikowanych przez OECD wskazano: znajomość produktów i usług bankowych, znajomość podstaw finansów, świadomość dotyczącą korzystania z produktów i usług, zaufanie do innowacji cyfrowych oraz umiejętności cyfrowe⁹⁵. W ciągu ostatnich dziesięcioleci zarówno kraje rozwinięte, jak i rozwijające się zwracały szczególną uwagę

na problematykę poziomu edukacji finansowej swoich obywateli, zwłaszcza osób młodych. Początkowo dylematy w tym obszarze wynikały z poziomu zatrudnienia i zmian demograficznych, jednak w ostatnich latach kluczowym wyzwaniem stał się niski poziom edukacji finansowej osób młodych w zakresie świadomości korzystania z innowacji cyfrowych⁹⁶.

Wiedza ekonomiczna członków gospodarstw domowych stanowi podstawę podejmowania przez nich racjonalnych decyzji⁹⁷. Elementem wiedzy ekonomicznej jest informacja finansowa. W literaturze przedmiotu można wyróżnić wiele elementów wpływających na świadomość finansową społeczeństwa - m.in. głęboką i płytką. Głęboka świadomość finansowa jest wynikiem długotrwałego i złożonego procesu edukacji, przede wszystkim na etapie szkolnym (edukacja formalna), zaś płytka dotyczy rejestracji przez mózg obrazów i haseł, jakie codziennie podświadomie trafiają do ludzi poprzez rozmowy czy środki masowego przekazu⁹⁸.

W związku z postępującą cyfryzacją usług finansowych ryzyko i wyzwania związane z ochroną konsumentów w zakresie edukacji finansowej mogą się różnić w zależności od kraju i poziomu włączenia społeczeństwa. Zagrożeniem dla interesów konsumentów jest zwłaszcza manipulowanie informacją o odpłatności za świadczone usługi, w tym o stopie procentowej (problem zmiennego i nadmiernego oprocentowania), skali innych obciążeń finansowych dotyczących udzielanego kredytu i innych usług (opłaty, prowizje, koszty ustanowienia zabezpieczeń, w tym ubezpieczeń). Rozwój usług świadczonych na rynku finansowym wiąże się z nowymi zagrożeniami dla klientów, w związku z czym ich ochrona staje coraz ważniejsza i powinna być rozszerzana w zakresie nie tylko przedmiotowym, ale i podmiotowym⁹⁹. Dlatego też, Biuro Informacji Kredytowej w zakresie ochrony konsumenta na ryn-

92 OECD (2022), *Financial Literacy in Poland: Relevance, evidence and provision*, <https://www.oecd.org/finance/financial-education/Financial-Literacy-Poland-Polish.pdf>

93 Szustak G. (2014), *Informacja o kredytobiorcy- zasadnicza przesłanka bezpieczeństwa banku*, „Studia Ekonomiczne”, 171, s. 72.

94 Rutkowska-Tomaszewska E., (2014), *Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów na rynku usług finansowych ze szczególnym uwzględnieniem rynku usług bankowych na przykładzie wybranych najnowszych decyzji Prezesa UOKiK*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny”, 5(3), s. 66.

95 G20/OECD (2017), *Ensuring Financial Education and Consumer Protection for all in the Digital Age*, G20/OECD Infe Report, s. 21.

96 OECD (2020), *Are Students Smart About Money? PISA 2018 Results*, t. IV, s. 17.

97 Kieźel E. (2017), *Wiedza ekonomiczna polskich konsumentów jako podstawa podejmowania i racjonalizacji decyzji konsumpcyjnych* [w:] *Wiedza ekonomiczna konsumentów a racjonalność ich zachowań*, E. Kieźel, A. Burgiel (red.), C.H. Beck, Warszawa, s. 13-44.

98 Flejterski S. (2008), *Świadomość i kultura ekonomiczna gospodarstw domowych w ujęciu teoretycznym*, [w:] *Bankructwa gospodarstw domowych. Perspektywa ekonomiczna i społeczna*, B. Świecka (red.), Difin, Warszawa, s. 99-100.

99 Szerzej: Rutkowska-Tomaszewska E. (2013), *Ochrona prawna klienta na rynku usług bankowych*, Warszawa: Wolters Kluwer.

ku finansowym pełni główną rolę w istotny sposób wpływając na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa zarówno potencjalnego kredytobiorcy jak i stabilności całego systemu finansowego. Ponadto badania potwierdzają, że gdy kredytobiorcy są świadomi, że informacje finansowe są wykorzystywane, to poprzez dzielenie się informacjami zmniejsza się ryzyko nadużyć oraz wymagania dotyczące zabezpieczeń¹⁰⁰.

Na istotną rolę biur informacji kredytowej wskazują badania, w których wykorzystano dane ze 132 krajów w celu zbadania wpływu wymiany informacji kredytowych na kredyty zagrożone (NPL). Zaobserwowano, że przy istniejących zabezpieczeniach praw wierzycieli pozytywny wpływ wymiany informacji kredytowych na wskaźnik kredytów zagrożonych jest większy, co sprzyja nie tylko bezpieczeństwu finansowemu, ale również stabilności całego sektora finansowego. Wzmocnienie uczestnictwa biura wymiany informacji kredytowych w Polsce, w międzynarodowych stowarzyszeniach dostawców informacji kredytowych jest kluczowe dla ochrony konsumenta na rynku finansowym. Analizując zaangażowanie Biura Informacji Kredytowej w działalność ACCIS, należy wskazać, że BIK aktywnie uczestniczy w pracach tego stowarzyszenia, w tym w działaniach związanych z rozwojem transgranicznej wymiany informacji kredytowej.

W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na problem tzw. oceny społecznej (*social scoring*), której celem jest ocena wiarygodności kredytowej jednostek, identyfikacja ryzyka związanego z udzielaniem kredytów oraz kreacja i ocena samych produktów kredytowych¹⁰¹. Istotą tej metody jest wykorzystanie przez banki informacji, które pochodzą także z innych, niż tradycyjne, źródeł informacji o potencjalnym kredytobiorcy, a więc informacje te mogą pochodzić z mediów społecznościowych, czy wynikać z określonych zachowań cyfrowych¹⁰². Już w 2018 roku zespoły robocze EBA wskazywały na ochronę

klientów jako kluczowe wyzwanie, przed którym stoi rynek finansowy w związku z pojawianiem się innowacji opartych na rozwiązaniach technologicznych i nowych podmiotach na rynku finansowym¹⁰³. Dlatego też, za kluczowe determinanty zmian w systemie bankowym uznano m.in. ochronę danych w zakresie wymiany informacji¹⁰⁴.

W wyniku postępującej cyfryzacji rynku finansowego podejmowane są prace nad opracowaniem innowacyjnego modelu ryzyka kredytowego z wykorzystaniem alternatywnych źródeł danych, takich jak dane z platform mediów społecznościowych (Facebook, LinkedIn) oraz rejestry połączeń telefonicznych. Niemniej badania wskazują na niską skuteczność tego rodzaju źródeł danych. W analizach wykazano, że alternatywne źródła danych obejmowały jedynie niewielką część populacji, a ich jakość okazała się niezadowalająca. Ze względu na skalę zbioru danych oraz brak ich dostatecznej wiarygodności, okazały się one niewystarczające do stworzenia nowego modelu ryzyka kredytowego lub uzyskania przewagi konkurencyjnej nad modelami stosowanymi w instytucjach bankowych¹⁰⁵ - aczkolwiek są prowadzone dalsze badania w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł danych.

Regulacje unijne i krajowe (m.in. Rozporządzenie o sztucznej inteligencji (AI Act)¹⁰⁶) wskazują, że ocena zdolności kredytowej powinna opierać się wyłącznie na danych finansowych i ekonomicznych, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad przejrzystości, niedyskryminacji i prawa do prywatności. Z tego powodu korzystanie z danych z mediów społecznościowych w procesie udzielania kredytów jest zabronione - te ograniczenia

100 Flatnes J.E. (2021), *Information Sharing and Rationing in Credit Markets*, „American Journal of Agricultural Economics”, 103, s. 944-960.

101 Pszczyński M., (2025), *Social scoring w usługach kredytowych w kontekście prawa o sztucznej inteligencji*, „Studia Prawnoustrojowe”, (68), s. 385-397.

102 Szustak G., Szewczyk Ł. (2025), *Determinanty i uwarunkowania ryzyka kredytobiorcy indywidualnego*, „Zeszyty Naukowe Akademii Górnośląskiej”, 34, s. 318-326.

103 EBA (2018), *The EBA's FinTech Roadmap: Conclusions from the Consultation on the EBA's Approach to Financial Technology*, Paris: European Banking Authority, s. 7.

104 Ehrentraud J., Ocampo D.G., Garzoni L., Piccolo M. (2020), *Policy Responses to Fintech: A Cross-Country Overview*, Basel: Bank for International Settlements, s. 6.

105 Szerzej: Marcinkowski P. (2023), *Analiza dotycząca możliwości budowy modelu ryzyka kredytowego*, „Krakowskie Studia Małopolskie”, 39, s. 168-184.

106 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Tekst mający znaczenie dla EOG)

wynikają również z CCD2 art. 19 ust. 5, a każda decyzja automatyczna musi pozostawiać klientowi możliwość odwołania się do oceny przeprowadzonej przez człowieka¹⁰⁷. Ponadto w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji jako systemu wysokiego ryzyka zaklasyfikowano systemy AI wykorzystywane do przeprowadzania scoringu kredytowego lub oceny zdolności kredytowej osób fizycznych, ponieważ systemy te decydują o dostępie tych osób do zasobów finansowych lub podstawowych usług, takich jak mieszkalnictwo, energia elektryczna i usługi telekomunikacyjne. Systemy AI wykorzystywane do tych celów mogą prowadzić do dyskryminacji osób lub grup i mogą utrzymywać historyczne wzorce dyskryminacji, takie jak dyskryminacja ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, płeć, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, lub mogą powodować powstawanie nowych rodzajów dyskryminacji¹⁰⁸.

Dostęp do wiarygodnych informacji kredytowych oraz zdolność do ich skutecznego przetwarzania wspierają podaż kredytu i konkurencyjność na rynku kredytowym¹⁰⁹. Wymiana informacji kredytowych umożliwia instytucjom finansowym uzyskanie istotnych danych dotyczących zdolności kredytowej i może przyczynić się do poprawy wyników inwestycji finansowanych z kredytów. Obok uwarunkowań regulacyjnych, do czynników, które wpływają na wybór danego źródła informacji należą¹¹⁰:

- elektroniczny dostęp do bazy danych, który zapewnia szybki i prosty sposób pobrania informacji,

- koszty pobrania informacji, szczególnie wtedy, kiedy miesięcznie jest pobieranych kilka tysięcy informacji na temat wiarygodności danego podmiotu lub konsumenta,
- sam zakres informacji, na podstawie którego można jednoznacznie określić ryzyko współpracy.

W licznych badaniach wykazano, że wymiana informacji istotnie zwiększa efektywność inwestycji przedsiębiorstw¹¹¹. Wymiana informacji odbywająca się przez rejestry sprzyja wzmocnieniu ochrony konsumenta. Ponadto skuteczna wymiana informacji, prowadzi m.in. do wzrostu gospodarczego¹¹². W literaturze przedmiotu wskazuje się, że wymiana informacji kredytowych odgrywa kluczową rolę we wzmacnianiu pozytywnego wpływu globalizacji na stabilność finansową w krajach rozwijających się¹¹³. Dlatego też uregulowanie sposobu wymiany informacji jest istotnym elementem jej bezpiecznej wymiany. Na mocy regulacji krajowych organów regulacyjnych rejestry publiczne (PCR), gromadzą informacje o kredytobiorcach i kredytach od kredytodawców, a następnie udostępniają je bankom w ramach funkcjonującego systemu finansowego. Taka sytuacja stanowi znaczną poprawę w zakresie oceny zdarzeń powodujących straty przez banki. W badaniach udowodniono, że centralne rejestry zwiększają terminowość rozpoznawania strat kredytowych przez banki - czyli stopień, w jakim rezerwy na straty kredytowe uwzględniają późniejsze kredyty zagrożone¹¹⁴. Ponadto w literaturze przedmiotu wskazano, że publiczne rejestry kredytowe, pełniące w wielu krajach istotną funkcję w zakresie wymiany informacji kredytowej, mogą sprzyjać zwiększeniu dostępności finansowania poprzez ograniczanie problemu selekcji negatywnej i ryzyka moralnego, a także poprzez wzmacnianie konkurencji pomiędzy bankami.

107 Pszczyński M., (2025), *Social scoring w usługach kredytowych w kontekście prawa o sztucznej inteligencji*. „Studia Prawnoustrojowe”, (68), s. 385-397.

108 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Tekst mający znaczenie dla EOG).

109 Kowalewski O., Pisany P. (2022), *Banks' consumer lending reaction to fintech and bigtech credit emergence in the context of soft versus hard credit information processing*, „International Review of Financial Analysis”, 81.

110 Bekas M. (2011), *System wymiany informacji gospodarczych w Polsce*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów SGH”, Warszawa, s. 9.

111 Fang F., Mengistu M.M., Ng J., Zhang J.J. (2024), *Credit Information Sharing and Investment Efficiency: Cross-Country Evidence*, „Contemporary Accounting Research”, 41 (4), s. 2099-2133.

112 Houston J.F., Lin C., Lin P., Ma Y. (2010), *Creditor Rights, Information Sharing, and Bank Risk Taking*, „Journal of Financial Economics”, 96 (3), s. 485-512.

113 guyen Q.K. (2024), *Globalization, credit information sharing and financial stability in developing countries*, „Economic Change and Restructuring”, 57, s. 254.

114 Balakrishnan K., Ertan A. (2021), *Credit Information Sharing and Loan Loss Recognition*, „The Accounting Review”, 96(4), s. 27-50.

Wskazywane jest to, że wymiana informacji kredytowych wywiera pozytywny wpływ na innowacyjność przedsiębiorstw. Wymiana informacji kredytowych wspiera działalność innowacyjną poprzez ograniczanie tarć występujących na rynku finansowania dłużnego. Udowodniono, że konkurencja w sektorze bankowym stanowi istotny kanał transmisji, za pośrednictwem którego wymiana informacji kredytowych ułatwia dostęp do finansowania dłużnego, przyczyniając się tym samym do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw¹¹⁵. Z kolei w innych badaniach wyniki wskazują na istotny pozytywny wpływ biur informacji kredytowej na rozwój sektora finansowego. Mechanizm oddziaływania tego efektu może być związany z dostępnością oraz jakością informacji generowanych przez biura informacji kredytowej, które przyczyniają się do ograniczenia asymetrii informacji na rynku kredytowym. W konsekwencji dochodzi do redukcji ryzyka związanego z oceną wiarygodności kredytobiorców, a tym samym do zmniejszenia poziomu ryzyka ponoszonego przez instytucje bankowe. Obniżenie poziomu niepewności sprzyja zwiększeniu akcji kredytowej prowadzonej przez banki, co przekłada się na rozwój całego rynku finansowego¹¹⁶.

W celu podniesienia poziomu ochrony konsumenta, na rynku finansowym od dłuższego czasu funkcjonują przepisy dotyczące ochrony konsumentów usług finansowych. Zasady zostały pierwotnie opracowane przez grupę zadaniową G20/OECD ds. ochrony konsumentów usług finansowych w odpowiedzi na wezwanie przywódców G20 do wzmocnienia ochrony konsumentów usług finansowych, w ramach strategicznej reakcji na globalny kryzys finansowy. Zasady określają elementy skutecznych i kompleksowych ram ochrony konsumentów usług finansowych. Zasady te zaktualizowano i zatwierdzono przez Komitet ds. Rynków Finansowych OECD w 2022 r. Zostały one również uwzględnione w Kompendium standardów Rady Stabilności Finansowej oraz w planie działania G20 na rzecz włączenia finansowego¹¹⁷. W zasa-

dzie nr 12 szczególnie podkreślono, że polityka ochrony konsumentów usług finansowych - obok inkluzji finansowej i edukacji finansowej - odgrywa ważną rolę w budowaniu bardziej sprawiedliwego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego oraz stabilności systemu finansowego. Istotne jest, aby obywatele mieli dostęp do wysokiej jakości produktów i usług finansowych, byli włączeni w system finansowy, mieli wsparcie w podejmowaniu świadomych decyzji oraz dysponowali odpowiednimi zabezpieczeniami.

3. Znaczenie systemu wymiany informacji kredytowej dla redukcji ryzyka kredytowego

W klasycznym ujęciu Stiglitz i Weissa racjonowanie kredytu jest konsekwencją niedoskonałej informacji występującej między bankiem a potencjalnym kredytobiorcą¹¹⁸. Bank, nie posiadając pełnej wiedzy o rzeczywistym poziomie ryzyka klienta, nie może opierać decyzji kredytowej wyłącznie na mechanizmie ceny. Podwyższenie oprocentowania nie musi bowiem prowadzić do równowagi między popytem a podażą kredytu. Może ono wywołać efekt negatywnej selekcji. Klienci mniej ryzykowni rezygnują wówczas z finansowania, natomiast na rynku pozostają podmioty skłonne zaakceptować wyższy koszt kredytu ze względu na bardziej ryzykowny charakter planowanych działań. Jednocześnie wyższy koszt finansowania może nasilać pokusę nadużycia, skłaniając kredytobiorców do podejmowania bardziej ryzykownych decyzji po uzyskaniu kredytu. W takich warunkach bank może racjonalnie preferować ograniczenia ilościowe, czyli ograniczanie dostępności kredytu, zamiast dalszego podnoszenia oprocentowania, nawet jeżeli część klientów byłaby gotowa zaakceptować wyższą cenę finansowania.

Mechanizm ten znajduje również uzasadnienie w literaturze neokeynesowskiej, w której wskazuje się, że racjonowanie kredytu może wystąpić nawet na rynku konkurencyjnym, jeżeli banki nie są w stanie wiarygodnie odróżnić klientów niskiego i wysokiego

115 Hou F., Ng J., Xu X., Zhang J.J. (2025), *Credit Information Sharing and Firm Innovation: Evidence from the Establishment of Public Credit Registries*, „Contemporary Accounting Research”, 42(2), s. 774-806.

116 de Moraes C.O., Duarte G.F.S., Nascimento R.F. (2022), *Credit Information and Financial Development*, „International Journal of Finance & Economics”, 27(2), s. 2182-2193.

117 G20/OECD (2022), *High-Level Principles on Financial Consumer Protection*.

118 Stiglitz J.E., Weiss A. (1981), *Credit Rationing in Markets with Imperfect Information*, „American Economic Review”, 71(3), s. 393-410.

ryzyka¹¹⁹. Oznacza to, że ograniczony dostęp do kredytu nie zawsze wynika z braku zdolności do spłaty lub zbyt wysokiej ceny finansowania. Może być także konsekwencją niepełności informacji, która utrudnia bankowi właściwą ocenę ryzyka. W praktyce klient może być gotowy zaakceptować warunki kredytu, ale mimo to nie otrzymać finansowania, jeżeli bank uzna, że brak wystarczających danych zwiększa ryzyko decyzji kredytowej.

W literaturze wyróżnia się dwa podstawowe typy racjonowania kredytu: gdy ograniczenia obejmują wszystkich kredytobiorców należących do określonej grupy, oraz gdy w grupie podmiotów o zbliżonych cechach część wnioskodawców otrzymuje finansowanie, a część zostaje go pozbawiona. W skrajnym przypadku racjonowanie kredytu może prowadzić do całkowitego ograniczenia akcji kredytowej przez instytucje finansowe, określanego jako *credit crunch*. Zjawisko to może nasilać się w warunkach wzrostu asymetrii informacji na rynkach finansowych oraz spadku płynności na rynku międzybankowym¹²⁰.

Ujęcie neokeynesowskie można uzupełnić perspektywą postkeynesowską, która wskazuje, że racjonowanie kredytu nie wynika wyłącznie z asymetrii informacji, lecz także z fundamentalnej niepewności, zmienności oczekiwań oraz preferencji płynności banków. Davidson podkreślał, że przyszłość nie jest w pełni przewidywalna, dlatego decyzje kredytowe nie mogą opierać się wyłącznie na kalkulacji mierzalnego ryzyka¹²¹. Dow wskazywała natomiast na procykliczny charakter racjonowania kredytu, zależny od nastrojów banków i ich oceny ryzyka w danej fazie cyklu koniunkturalnego¹²². Szczególnie istotne uzupełnienie stanowi koncepcja Wolfso-

na¹²³, zgodnie z którą racjonowanie kredytu może wynikać nie tylko z asymetrii informacji, lecz także z asymetrii oczekiwań. Nawet przy dostępie do tych samych danych bank i kredytobiorca mogą odmiennie oceniać przyszłą rentowność projektu lub możliwość terminowej spłaty zobowiązania. Z perspektywy inkluzji kredytowej oznacza to, że system wymiany informacji kredytowej ogranicza problem niepełności danych, ale nie eliminuje całkowicie ryzyka racjonowania kredytu, ponieważ decyzje banków pozostają zależne także od niepewności, koniunktury i subiektywnej oceny przyszłych warunków gospodarczych.

Problem racjonowania kredytu jest szczególnie istotny w kontekście inkluzji finansowej, ponieważ ograniczony dostęp do kredytu nie wynika wyłącznie z poziomu rozwoju sektora finansowego. Może być także skutkiem barier informacyjnych, wysokich kosztów transakcyjnych, wymogów zabezpieczeniowych oraz braku udokumentowanej historii kredytowej. Beck wskazuje, że sam rozwój sektora finansowego nie gwarantuje powszechnego dostępu do finansowania, jeżeli określone grupy gospodarstw domowych lub przedsiębiorstw nadal napotykają bariery w korzystaniu z usług kredytowych¹²⁴. W tym ujęciu inkluzja kredytowa wymaga nie tylko istnienia instytucji finansowych i produktów kredytowych, lecz także mechanizmów umożliwiających wiarygodną ocenę ryzyka klientów o słabszej pozycji informacyjnej. Szczególne znaczenie ma to dla podmiotów, które nie są w stanie łatwo zastąpić finansowania bankowego innymi źródłami kapitału¹²⁵.

W literaturze dotyczącej kanału kredytowego podkreśla się, że podmioty silnie uzależnione od finansowania bankowego są szczególnie wrażliwe na ograniczenie akcji kredytowej¹²⁶. Podmioty te czę-

119 Akerlof G.A. (1970), *The Market For 'Lemons': Quality Uncertainty and the Market Mechanism*, „Quarterly Journal of Economics”, 84(3). Por. Rothschild M., Stiglitz J. (1976), *Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay on the Economics of Imperfect Information*, „Quarterly Journal of Economics”, 90(4). Por. Stiglitz J.E., Weiss A. (1992), *Asymmetric Information in Credit Markets and Its Implications for Macro-Economics*, „Oxford Economic Papers”, 44(4). Por. Jaffee D.M., Russell T. (1976), *Imperfect Information, Uncertainty, and Credit Rationing*, „Quarterly Journal of Economics”, 90(4).

120 Matthews K., Thompson J. (2007), *The Economics of Banking*, Wiley.

121 Davidson P. (1988), *A Technical Definition of Uncertainty and the Longrun Non-Neutrality of Money*, „Cambridge Journal of Economics”, 12(3).

122 Dow S.C. (1996), *Horizontalism: A Critique*, „Cambridge Journal of Economics”, 20(4).

123 Wolfson M.H. (1996), *A Post Keynesian Theory of Credit Rationing*, „Journal of Post Keynesian Economics”, 18(3). Por. Wolfson M.H. (2003), *Credit Rationing*, w: J.E. King (red.), *The Elgar Companion to Post Keynesian Economics*, Edward Elgar, Cheltenham.

124 Beck T. (2007), *Financing Constraints of SMEs in Developing Countries: Evidence, Determinants and Solutions*, World Bank, Washington, DC.

125 Blancher N. (2019), *Financial Inclusion of Small and Medium-Sized Enterprises in the Middle East and Central Asia*, IMF Departmental Paper nr 19/02.

126 Kashyap A.K., Stein J.C. (1995), *The Impact of Monetary Policy on Bank Balance Sheets*, „Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy”, 42, s. 151-195.

sto nie mają dostępu do emisji obligacji, akcji czy papierów komercyjnych, ponieważ potencjalni inwestorzy nie dysponują wystarczającymi informacjami na ich temat. W konsekwencji ograniczenie akcji kredytowej przez banki może uniemożliwić im finansowanie działalności lub inwestycji niezależnie od tego, jakie oprocentowanie byłyby skłonne zaakceptować. Analogiczny mechanizm można odnieść do gospodarstw domowych i klientów indywidualnych. Osoby bez rozbudowanej historii kredytowej, młodzi kredytobiorcy, migranci, osoby samozatrudnione lub osoby o nieregularnych dochodach mogą być oceniane przez banki jako bardziej ryzykowne nie dlatego, że rzeczywiście nie posiadają zdolności do spłaty zobowiązania, lecz dlatego, że bank dysponuje ograniczonym zasobem informacji o ich sytuacji finansowej. Brak informacji może zatem prowadzić do tzw. fałszywego odrzucenia, czyli odmowy finansowania osobie, która w rzeczywistości mogłaby terminowo spłacać kredyt.

Z punktu widzenia inkluzji kredytowej niedoskonałość informacji może prowadzić do wykluczenia z finansowania także tych klientów, którzy posiadają rzeczywistą zdolność i skłonność do terminowej spłaty zobowiązań. Racjonowanie kredytu wiąże się z próbą ograniczenia przez banki skutków negatywnej selekcji i pokusy nadużycia, jednak jednocześnie może powodować nieuzasadnione odrzucenie części potencjalnych kredytobiorców. Oba mechanizmy zwiększają koszty pozyskiwania i weryfikacji informacji o klientach, co może skłaniać banki do bardziej ostrożnej polityki kredytowej, zwłaszcza w okresach restrykcyjnej polityki pieniężnej lub pogorszenia warunków na rynku finansowym¹²⁷.

W tym kontekście system wymiany informacji kredytowej pełni funkcję ograniczającą niedoskonałości rynku kredytowego. Dostęp do danych o historii spłat, aktualnym zadłużeniu, wykorzystaniu limitów kredytowych oraz dotychczasowych zachowaniach płatniczych klienta zmniejsza asymetrię informacji między bankiem a kredytobiorcą. Pozwala to na bardziej precyzyjną i zindywidualizowaną ocenę ryzyka kredytowego, a tym samym ogranicza potrzebę stosowania ogólnych restrykcji kredytowych wobec całych grup klientów. Wymiana informacji kredytowej może więc wspierać inkluzję kredytową, ponieważ zwiększa możliwość odróżnienia klien-

tów wiarygodnych od klientów wysokiego ryzyka oraz ogranicza prawdopodobieństwo nieuzasadnionej odmowy finansowania.

Znaczenie wymiany informacji kredytowej można również wyjaśnić przez odwołanie się do teorii pośrednictwa finansowego. W tym ujęciu banki i inne instytucje finansowe pełnią funkcję pośredników między podmiotami posiadającymi nadwyżki środków a podmiotami zgłaszającymi zapotrzebowanie na finansowanie. Istotą tej funkcji jest nie tylko transfer kapitału, lecz także pozyskiwanie, przetwarzanie i monitorowanie informacji o kredytobiorcach. Banki pełnią rolę tzw. delegowanego monitoringu, ponieważ dzięki specjalizacji mogą ograniczać koszty monitorowania dłużników. Z perspektywy inkluzji kredytowej oznacza to, że zdolność instytucji finansowych do gromadzenia i wykorzystywania informacji o klientach ma bezpośrednie znaczenie dla dostępności kredytu¹²⁸.

Niedoskonałości rynku finansowego, w tym asymetria informacji i koszty transakcyjne, mogą ograniczać dostęp do finansowania oraz utrzymywać nierówności dochodowe i pułapki ubóstwa. W teoriach akumulacji kapitału niedoskonałości te wpływają na możliwość finansowania inwestycji w edukację lub kapitał rzeczowy, natomiast w teoriach przedsiębiorczości decydują o tym, czy osoby posiadające potencjał gospodarczy, lecz ograniczone zasoby, mogą pozyskać finansowanie na rozpoczęcie lub rozwój działalności¹²⁹. Inkluzja finansowa może być zatem rozumiana jako próba ograniczania tych tarć rynkowych. W tym kontekście system wymiany informacji kredytowej pełni szczególną rolę, ponieważ zmniejsza asymetrię informacji między bankiem a klientem, ogranicza koszty pozyskiwania danych o kredytobiorcy oraz poprawia jakość decyzji kredytowych¹³⁰.

Współczesna literatura dotycząca wymiany danych w finansach wskazuje, że znaczenie tego mechanizmu wykracza poza tradycyjne raportowanie kredytowe. Jak wskazują Totolo i in. wymia-

128 Diamond D.W. (1984), *Financial Intermediation and Delegated Monitoring*, „Review of Economic Studies”, 51, s. 393-414.

129 Demirgüç-Kunt A., Beck T., Honohan P. (2008), *Finance for All? Policies and Pitfalls in Expanding Access*, World Bank Policy Research Report, World Bank, Washington.

130 Aduda J., Kalunda E. (2012), *Financial Inclusion and Financial Sector Stability with Reference to Kenya: A Review of Literature*, „Journal of Applied Finance & Banking”, 2(6), s. 95-120.

na danych w sektorze finansowym historycznie rozpoczęła się od systemów informacji kredytowej, a następnie ewoluowała w kierunku otwartej bankowości, otwartych finansów oraz szerszych ekosystemów danych. Punktem wyjścia dla rozwoju tych rozwiązań był problem asymetrii informacji, od dawna traktowany jako jedna z klu-

czowych barier dostępu do kredytu. Zdolność do wymiany szerszego zakresu danych o konsumentach, MŚP oraz ich aktywności może umożliwiać instytucjom finansowym projektowanie bardziej efektywnych i spersonalizowanych usług, a tym samym stanowić istotny czynnik wspierający inkluzję finansową¹³¹.

131 Totolo E., Mortimer-Schutts I., Rizzi A., Rice C., Chakraborty A. (2024), *The Role of Data Exchange in Financial Inclusion: Lessons from Leading Markets and Emerging Policy Approaches*, Center for Financial Inclusion at Accion International.

Część druga Architektura instytucjonalna i rozwój rynku informacji kredytowej w wybranych państwach Unii Europejskiej

Rozdział I. Architektura instytucjonalna rynku informacji kredytowej w polskim porządku prawnym

1. Wprowadzenie

Rynek informacji kredytowej w Polsce funkcjonuje w ramach szerszej struktury instytucjonalnej, gdzie gromadzone są, przetwarzane i udostępniane informacje o zobowiązaniach finansowych osób fizycznych i przedsiębiorstw. W związku z tym na omawiane zagadnienie należy spojrzeć z szerszej perspektywy. Warto w tym zakresie wyróżnić działalność: Biura Informacji Kredytowej, Biura Informacji Gospodarczej (BIG) oraz działalność innych rejestrów sektorowych. W Polsce funkcjonuje rozbudowany system gromadzenia i wymiany informacji o wiarygodności płatniczej, zobowiązaniach i stanie majątkowym. Opracowywanie i wymiana przetworzonych informacji o zobowiązaniach klientów sektora finansowego ma na celu ograniczanie ryzyka kredytowego, zapewnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, współtworzenie stabilności systemu finansowego, przy zachowaniu bezpieczeństwa i należytego przetwarzania danych klientów sektora finansowego.

Podstawowym i pełnoinformacyjnym elementem ww. architektury instytucjonalnej jest BIK. O jego szczególnej roli szerzej opisano w dalszej części raportu. Z kolei BIG funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 85 ze zm.). BIG pełni inną rolę i wykorzystuje odmienny zakres informacji. Jego funkcja związana jest przede wszystkim z oceną wiarygodności płatniczej.

Szczególną uwagę należy zwrócić także na rejestry (systemy) prowadzone w ramach Związku Banków Polskich. Wymienić można m.in.:

- a. System Bankowy Rejestr (BR / System BR) – to system wymiany informacji pomiędzy instytucjami finansowymi, gdzie gromadzone są dane o klientach posiadających zadłużenia przeter-

minowane (dzięki temu banki i instytucje finansowe mogą dokonywać rzetelnej oceny wiarygodności kredytowej);

- b. System Zastrzegania Kart – to ogólnopolska usługa umożliwiająca natychmiastowe zastrzeżenie kart płatniczych w przypadku utraty lub kradzieży lub podejrzenia nieuprawnionego użycia;
- c. System Bankowy Rejestr Incydentów Bezpieczeństwa IT – jako sektorowe rozwiązanie wspierające banki w skutecznym zarządzaniu incydentami cyberbezpieczeństwa oraz odpornością operacyjną środowiska IT;
- d. System Pojazdy – rozwiązanie sektorowe, które wspiera banki w zarządzaniu ryzykiem kredytowym i zabezpieczeń (co podnosi bezpieczeństwo przeprowadzanych transakcji)

Dodatkowo wskazać należy na funkcjonujące w Polsce rejestry publiczne i sądowe, które odgrywają dodatkową, bardziej sprofilowaną rolę. Jako przykład podać można:

- a. Krajowy Rejestr Zadłużonych (KRZ), działający na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1584);
- b. Krajowy Rejestr Sądowy (KRS), prowadzący działalność na podstawie ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. D. U. z 2025 r. poz. 869 ze zm.);
- c. Centralna Ewidencja Działalności Gospodarczej (CEIDG) – działająca na podstawie ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 30 ze zm.).

- d. System Informacji Finansowej (SInFi), działający w myśl postanowień ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o Systemie Informacji Finansowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 180).

Przedmiot prowadzonych badań obejmuje wymianę informacji kredytowej, w związku z czym dalsze rozważania będą poświęcone BIK oraz w ujęciu prawno-porównawczym analogicznym instytucjom funkcjonującym w innych państwach. Architektura instytucjonalna w Polsce bazuje na informacjach o klientach pochodzących od banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych i instytucji pożyczkowych, które trafiają przede wszystkim do BIK.

2. Podmioty uczestniczące w wymianie i przetwarzaniu danych stanowiących informację kredytową

Biuro Informacji Kredytowej S.A. w Warszawie (BIK) działa w Polsce od prawie 30 lat. Pierwowzorem BIK był system informacji dotyczący zobowiązań kredytobiorców, funkcjonujący w 1991 r. jako „Bankowy rejestr klientów czasowo niewywiązujących się z zobowiązań”. Następnie w latach 1996 – 1997 zaczęto prace nad stworzeniem centralnej bazy informacji, która ostatecznie rozpoczęła działalność w październiku 1997 r. pod nazwą BIK. Dopiero w lutym 2001 r. do BIK wpłynęły pierwsze informacje i pierwsze zapytania, natomiast od 2006 r. BIK rozpoczął udostępnianie swoich raportów klientom indywidualnym na ich życzenie¹³².

Funkcjonująca w Polsce architektura i system wymiany informacji kredytowej powstał w 1997 r. z inicjatywy banków oraz Związku Banków Polskich. Działa na podstawie przepisów prawa bankowego. Podmiotami, które uczestniczą w wymianie i przetwarzaniu danych stanowiących informację kredytową są m.in.:

1. **banki krajowe** – zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, osoby prawne utworzone zgodnie z przepisami ustaw, działające na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym¹³³;

2. **spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe** – podmioty działające na podstawie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych¹³⁴, utworzone po uzyskaniu zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego i nadzorowane przez ten organ;

3. **instytucje pożyczkowe** – podmioty utworzone i działające na podstawie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim¹³⁵, prowadzące działalność wyłącznie w formie spółki akcyjnej albo w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w której ustanowiono radę nadzorczą, a jego minimalny kapitał zakładowy wynosi 1 000 000 zł. Od 1 stycznia 2024 roku działalność instytucji pożyczkowych w zakresie udzielania kredytu konsumenckiego podlega nadzorowi sprawowanemu przez KNF, co wynika wprost z art. 1 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym¹³⁶. Nowe obowiązki dla instytucji pożyczkowych wprowadziła ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim¹³⁷ znowelizowana na potrzeby przeciwdziałania lichwie na podstawie ustawy z dnia 6 października 2022 r. o zmianie ustaw w celu przeciwdziałania lichwie.

Kluczową rolę w architekturze instytucjonalnej systemu wymiany informacji kredytowej odgrywa Biuro Informacji Kredytowej S.A. Jest ono, obok Systemu Bankowy Rejestr, prowadzonego przez Związek Banków Polskich, instytucją utworzoną zgodnie z przepisami prawa bankowego i uprawnioną do pozyskiwania oraz udostępniania bankom informacji kredytowej. Należy zwrócić uwagę, że BIK jest spółką prawa handlowego, a przyjęty model przetwarzania informacji o zobowiązaniach finansowych poszczególnych podmiotów jest modelem prywatnym. Oznacza to, że opracowywaniem informacji kredytowej

132 Materiał źródłowy: <http://www.windykowani.pl/artykuly/wszystko-o-bik> (dostęp: 31.05.2026 r.).

133 Zob. art. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38 z późn. zm.).

134 t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 595.

135 t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1362.

136 t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 640 z późn. zm.

137 t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1362.

wej nie zajmuje się instytucja publiczna, państwowa, czy też samorządowa. Nie zmienia to jednak faktu, że wykonywane zadania i wyniki prac generowanych przez BIK S.A. mają znaczenie nie tylko dla indywidualnych decyzji kredytowych poszczególnych banków, ale również BIK S.A. realizuje interes publiczny w postaci mitygowania ryzyka kredytowego i systemowego dla całego sektora finansowań udzielanych przez sektor regulowany i nadzorowany przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Architektura i uczestnictwo podmiotów w wymianie i przetwarzaniu danych stanowiących informację kredytową zdeterminowana jest poprzez art. 105 ust. 4 Prawa bankowego¹³⁸, zgodnie z którym banki wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi mogą tworzyć instytucje upoważnione do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania określonym podmiotom informacji, objętych tajemnicą zawodową. Właściwe spojrzenie na rynek informacji kredytowej i podmioty działające na tym rynku wymaga również analizy struktury właścicielskiej Biura Informacji Kredytowej S.A. Wydaje się to kluczowy aspekt dopełniający kwestię związaną z modelami wymiany informacji kredytowej funkcjonującymi w Europie, jak również od wielu lat przyjętym i stosowanym rozwiązaniem przez banki w Polsce. Obecnie akcjonariuszami BIK są wybrane banki komercyjne oraz Związek Banków Polskich, przy czym banki będące własnością Skarbu Państwa stanowią ponad połowę struktury własności BIK, który pokrywa bazą kliencką około 90% klientów sektora bankowego. Poniżej przedstawiono kompletną listę podmiotów będących współwłaścicielami BIK:

1. Bank Pekao S.A.
2. PKO Bank Polski S.A.
3. Bank Handlowy w Warszawie S.A.
4. ING Bank Śląski S.A.
5. Erste Bank Polska S.A.
6. BNP Paribas Bank Polska S.A.
7. mBank S.A.

8. Bank Millennium S.A.
9. DNB Bank Polska S.A.
10. Związek Banków Polskich

Jak wskazano w poprzedniej części, BIK powstał z inicjatywy banków w 1997 roku. Co istotne, do tej pory pozostaje własnością banków i ich izby gospodarczej, to jest Związku Banków Polskich. Przedstawiona powyżej lista banków pozwala stwierdzić, że największe banki w Polsce, banki istotne systemowo, o największych aktywach na rynku są współwłaścicielami BIK. Należy podkreślić, że wszystkie banki będące akcjonariuszami BIK są bankami krajowymi w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 Prawa bankowego, co oznacza, że wszystkie posiadają siedzibę w Polsce, a ponad 50 % akcji BIK należy do banków z udziałem Skarbu Państwa.

Udział takich banków w strukturze własnościowej Biura Informacji Kredytowej S.A. oznacza, że akcjonariusze, którzy są bankami zostali utworzeni w wysoceregulowanym procesie udzielenia zezwolenia na utworzenie banku i rozpoczęcie działalności przez bank, spełniają wymogi kapitałowe, ostrożnościowe, personalne – dedykowane zarówno dla założycieli, jak i osób wchodzących w skład organów banku. Co więcej właściciele BIK podlegają kontroli oraz nadzorowi KNF, który ma charakter skonsolidowany, tj. obejmuje nie tylko pojedynczy banki, ale całą grupę kapitałową traktując taką grupę kapitałową jako zespół podmiotów tworzących organizm gospodarczy.

BIK nie jest bankiem ani instytucją kredytową¹³⁹, ale spółką akcyjną. Z uwagi na fakt, że BIK jest oddzielną i samodzielną spółką, zatem nie jest bezpośrednio objęty nadzorem bezpośrednim ani skonsolidowanym KNF. Nie zmienia to faktu, że KNF pośrednio może kontrolować współpracę pomiędzy bankami a BIK w ramach nadzoru nad bankami korzystającymi z usług BIK i w ten sposób posiadać wiedzę o funkcjonowaniu BIK. W stosunku do BIK – *de lege lata* KNF nie posiada bezpośrednich narzędzi wład-

¹³⁹ Instytucja w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 176, str. 1 z późn. zm.) - mającą siedzibę na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego.

¹³⁸ T.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38 z późn. zm.

czego oddziaływania, a ewentualny wpływ na działalność BIK może mieć wyłącznie pośredni, poprzez kontrolę i władcze stosowanie środków względem banków. Pośrednia kontrola współpracy pomiędzy BIK a bankami odbywa się w związku z obowiązkiem właściwego zarządzania ryzykiem przez bank, w szczególności poprzez weryfikację, czy stosowany przez bank proces oceny zdolności kredytowej jest prawidłowy, w tym posługiwanie się informacjami przekazanymi do BIK i pochodzącymi od BIK jest prawidłowe.

W tym celu może zostać poddana weryfikacji m.in.:

- jakość i kompletność danych, z których korzysta bank;
- architektura informatyczna, interfejsy komunikacyjne oraz integracja systemów informatycznych banku oraz BIK;
- procedury reklamacyjne;
- sposoby sanacji w przypadku błędów i koniecznych korekt; oraz
- finalny wpływ BIK i zasadność podjętych przez bank decyzji kredytowych.

Wymiana i przetwarzanie danych stanowiących informację kredytową przez BIK powinna być również rozumiana szerzej. W ramach współpracy z BIK konieczne może być wykonywanie szeregu czynności dodatkowych ze względu na krytyczny charakter usług oferowanych przez BIK lub chociażby usługi wspierające funkcje krytyczne lub ważne dla banków.

W tym kontekście warto wskazać, że chociażby przepisy DORA¹⁴⁰ mogą nakładać konieczność dokonywania audytów, posiadania planów awaryjnych i monitorowania jakości usług, które to wymogi w wybranych zakresach mogą być już stosowane na zasadzie „best practices” przez BIK, jako podmiot o ugruntowanej pozycji rynkowej i strukturze organizacyjnej. W konsekwencji nadzór może wejść

w posiadanie wiedzy i dokonać władczego rozstrzygnięcia o incydentach cyberbezpieczeństwa pomiędzy systemami banków i BIK, awariach, przestojach, czasach reakcji systemów banków współpracujących z BIK, czy też jakości przetwarzanych danych. Opisana struktura właścicielska BIK i ukształtowanie przepisów prawa dotyczących tworzenia i funkcjonowania biur informacji kredytowej prowadzi w konsekwencji do możliwości oceny przez KNF chociażby sposobu i prawidłowości wykonywania nadzoru właścicielskiego przez poszczególne banki oraz adekwatność zarządzania ryzykiem związanym z prawami udziałowymi w BIK, jak również wyciągać wnioski co do wpływu BIK na ryzyko systemowe.

W przypadku uznania wykonywanych przez BIK usług za krytyczne lub ważne, KNF otrzymuje uprawnienie do kontroli m.in. relacji kontraktowej łączącej banki z BIK, planów ciągłości działania, czy też planów awaryjnych.

3. Nadzór nad biurem informacji kredytowej

Zgodnie z art. 105 ust. 4 ustawy – Prawo bankowe, banki są uprawnione, wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi, utworzyć instytucje upoważnione do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji stanowiących tajemnicę bankową w zakresie, w jakim informacje te są potrzebne w związku z wykonywaniem czynności bankowych. Informacje te mogą być udostępnione m.in. bankom, a także innym instytucjom ustawowo upoważnionym do udzielania kredytów oraz instytucjom pożyczkowym, a także jednostce zarządzającej systemem ochrony lub bankowi zrzeczającemu. Co istotne, katalog podmiotów uprawnionych do otrzymywania informacji, o których mowa, jest enumeratywny (zamknięty)¹⁴¹. Na mocy wyżej wskazanej normy uprawnione banki oraz Związek Banków Polskich w 1997 r. utworzyły Biuro Informacji Kredytowej SA. Podmiot ten zajmuje szczególną pozycję na rynku finansowym. Nie jest to bank ani organ administracji publicznej, lecz spółka akcyjna, której podstawowym zadaniem jest gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji o zobowiązaniach kredytowych osób fizycznych

140 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2554 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie operacyjnej odporności cyfrowej sektora finansowego i zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1060/2009, (UE) nr 648/2012, (UE) nr 600/2014, (UE) nr 909/2014 oraz (UE) 2016/1011 (Dz. U. UE. L. z 2022 r. Nr 333, str. 1 z późn. zm.).

141 Por. K. Zajączkowska-Weremczuk, T. Białek, *Uprawnienia i obowiązki instytucji określonych w art. 105 ust. 4 ustawy Prawo bankowe*, Prawo Bankowe, 2006, nr 12, s. 91.

Wykres nr 1. Podmioty kompetentne do kontroli i nadzoru istoty działalności Biura Informacji Kredytowej SA związanej z wymianą informacji

* KNF nie pełni bezpośredniego nadzoru i kontroli – jednak wskazano go ze względu na pośrednią rolę związaną z wykonywanymi czynnościami kontrolnymi nad akcjonariuszami BIK będącymi bankami i innymi podmiotami uczestniczącymi w systemie wymiany informacji z BIK.
Źródło: opracowanie własne.

i przedsiębiorców w celu oceny zdolności kredytowej oraz ryzyka kredytowego. Wobec tego można uznać, że Biuro Informacji Kredytowej S.A., choć jest podmiotem prywatnym, jest uprawnione do wykonywania zadań o znaczeniu publicznym związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i udostępnianiem informacji stanowiących tajemnicę bankową. W literaturze wskazuje się, że utworzenie Biura Informacji Kredytowej SA na podstawie art. 105 ust. 4 ustawy – Prawo bankowe jest przejawem dobrej praktyki związanej z tworzeniem biur kredytowych w Unii Europejskiej¹⁴². Podkreśla się przy tym, że art. 105 ust. 4 ustawy – Prawo bankowe nie może być rozumiany swobodnie. Instytucją upoważnioną do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji stanowiących tajemnicę bankową jest wyłącznie podmiot utworzony przez banki działające wspólnie z bankową izbą gospodarczą¹⁴³. Tylko współdziałanie tych dwóch kategorii podmiotów może doprowadzić do utworzenia biura informacji kredytowej.

Funkcjonowanie Biura Informacji Kredytowej SA podlega rozproszonej kontroli i nadzorowi (*multi-level supervision*). Podmiotami kompetentnymi upoważnionymi do czynności kontrolnych lub nadzorczych są m.in. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Komisja Nadzoru Finansowego.

Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych

W odniesieniu do ochrony informacji stanowiących tajemnicę bankową, które są gromadzone, przetwarzane i udostępniane przez Biuro Informacji Kredytowej istotne czynności o charakterze kontrolnym i nadzorczym wykonuje Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Czynności te podejmowane są na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781 ze zm.)¹⁴⁴. W myśl art. 60 przywołanej ustawy Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych jest upoważniony do prowadzenia postępowań w sprawie naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych. Postępowania mogą więc obejmować

142 Zob. J. Byrski, Komentarz do art. 105 pr. bank. [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. K. Osajda/J. Dybiński, Warszawa 2026, Nt 150.

143 Zob. szerzej K. Zajączkowska-Weremczuk, T. Białek, *Uprawnienia...*, s. 91, a także P. Kawarski, *Wybrane aspekty artykułu 105 ust. 4 prawa bankowego*, „Monitor Prawa Bankowego” 2012, nr 5, s. 77.

144 Dalej jako: ustawa o ochronie danych osobowych.

działalność Biura Informacji Kredytowej. Jeżeli w toku tego postępowania zostanie uprawdopodobnione, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy o ochronie danych osobowych, a dalsze ich przetwarzanie może spowodować poważne i trudne do usunięcia skutki, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, w celu zapobieżenia tym skutkom, może, w drodze postanowienia, zobowiązać podmiot, któremu jest zarzucane naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych, do ograniczenia przetwarzania danych osobowych, wskazując dopuszczalny zakres tego przetwarzania¹⁴⁵. Natomiast zgodnie z art. 72 ustawy o ochronie danych osobowych Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych jest kompetentny do nakładania administracyjnych kar pieniężnych.

Pewne kompetencje względem Biura Informacji Kredytowej posiada Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 1714 ze zm.)¹⁴⁶. Prezes Urzędu jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów. Organ ten jest upoważniony m.in. do prowadzenia postępowań wyjaśniających, a także postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 48 ust. 1 wspomianej ustawy Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest uprawniony wszcząć z urzędu, w drodze postanowienia, postępowanie wyjaśniające, jeżeli okoliczności wskazują na możliwość naruszenia przepisów ustawy, w sprawach dotyczących określonej gałęzi gospodarki, w sprawach dotyczących ochrony interesów konsumentów oraz w innych przypadkach, gdy ustawa tak stanowi.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Jeżeli sposób gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji stanowiących tajemnicę bankową prowadziłby do naruszenia praw konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może wszcząć postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W myśl

art. 100 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów każdy może zgłosić Prezesowi Urzędu na piśmie zawiadomienie dotyczące podejrzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stroną postępowania jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów¹⁴⁷. Jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione, że dalsze stosowanie zarzucanej praktyki może spowodować poważne i trudne do usunięcia zagrożenia dla zbiorowych interesów konsumentów, Prezes Urzędu przed zakończeniem postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę, któremu jest zarzucane stosowanie praktyki, do zaniechania określonych działań w celu zapobieżenia tym zagrożeniom¹⁴⁸. Nadzór sprawowany przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów gwarantuje zatem ochronę zbiorowych interesów konsumentów oraz ochronę konkurencji, zwalczając praktyki naruszające zasady uczciwego obrotu gospodarczego.

Komisja Nadzoru Finansowego

Jeśli zaś chodzi o kompetencje Komisji Nadzoru Finansowego należy stwierdzić, że Biuro Informacji Kredytowej SA nie podlega nadzorowi mikroostrożnościowemu. Nie jest to bowiem podmiot wykonujący czynności bankowe. Pośrednio jednak nadzór sprawowany nad bankami, spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi, instytucjami pożyczkowymi czy instytucjami płatniczymi wpływa na sposób funkcjonowania Biura Informacji Kredytowej SA. Przejawia się to w ramach funkcji regulacyjnej realizowanej przez Komisję Nadzoru Finansowego. Organ ten jest uprawniony do wydawania, na podstawie art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo bankowe, rekomendacji w przedmiocie dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami. W ten sposób pośrednio na funkcjonowanie Biura Informacji Kredytowej SA wpływają rekomendacje dotyczące zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych, zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach czy zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipo-

145 Zob. art. 70 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych.

146 Dalej jako: ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów.

147 Zob. art. 101 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

148 Zob. art. 101a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

tecnie. Biuro Informacji Kredytowej SA stanowi „dobro wspólne” sektora bankowego¹⁴⁹, co przejawia się w tym, że podmiot ten stanowi istotny element zarządzania ryzykiem w tym sektorze z perspektywy Komisji Nadzoru Finansowego.

Komisja Nadzoru Finansowego wykluczyła także możliwość tworzenia biura informacji kredytowej samodzielnie przez banki, a więc bez współtworzenia takiego podmiotu z bankową izbą gospodarczą¹⁵⁰. W ten sposób organ nadzoru chroni zaufanie do rynku finansowego poprzez utrzymanie wiarygodności i przejrzystości tworzenia biur informacji kredytowej. Informacji kredytowych nie może bowiem przetwarzać inny podmiot niż ten, o którym mowa w art. 105 ust. 4 ustawy – Prawo bankowe. Nie jest dopuszczalne więc tworzenie innych podmiotów lub przekazywanie im informacji kredytowych wbrew regule wynikającej z przywołanego przepisu.

4. System informacji kredytowej w Polsce jako model scentralizowany

Dokonana analiza pozwala wnioskować, że system informacji kredytowej w Polsce funkcjonuje w modelu prywatnym i scentralizowanym. Istnieje bowiem wyspecjalizowana spółka gromadząca i przetwarzająca informacje na potrzeby banków, założona i w przeważającej większości należąca do banków krajowych, pełniąca rolę systemową, polegającą na wczesnym ostrzeganiu przed nierzetelnymi kontrahentami. Uzupełnieniem systemu informacji kredytowej są biura informacji gospodarczej, jednak ze względu na strukturę właścicielską, niepowiązane są one z bankami i nie posiadają uprawnień ustawowych do przetwarzania informacji objętych tajemnicą bankową.

Do prawidłowego wnioskowania o modelu funkcjonowania informacji kredytowej, wydaje się również istotne dokonanie doprecyzowania i wskazania dodatkowych cech systemu i modelu wymiany informacji. Funkcjonujący w Polsce model należy przede wszystkim scharakteryzować jako model

sektorowy. Oznacza to, że właścicielami i pośrednimi organizatorami obiegu informacji kredytowej mającymi wpływ na funkcjonowanie BIK są same banki i ich izba gospodarcza, tj. Związek Banków Polskich. Do właściwego scharakteryzowania modelu, należy wskazać, że wśród banków, będących akcjonariuszami BIK – są także banki będące w przeważającej mierze i z decydującym głosem Skarbu Państwa. Ponadto przyjęty model organizacyjny, w szczególności liczba banków będących właścicielami BIK, w praktyce uniemożliwia przejęcie kontroli nad BIK zarówno przez podmioty indywidualne, osoby fizyczne, inwestorów zagranicznych, jak i podmioty niepowiązane z sektorem bankowym, nastawione wyłącznie na zys pochodzący z przetwarzania danych objętych tajemnicą bankową klientów banków i innych podmiotów, dla których ustanowiono nadzór publicznoprawny nad ich działalnością sprawowany przez KNF.

5. Gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji w Polsce – perspektywa funkcjonowania Biura Informacji Kredytowej w Polsce

BIK spełnia wszystkie funkcje wskazane w art. 105 ust. 4 ustawy Prawo bankowe. Należy podkreślić, że nie ograniczają się one do pośrednictwa w wymianie informacji, ale obejmują także pomoc przy ocenie ryzyka kredytowego, również w zakresie przygotowania wewnętrznych metod statystycznych i monitorowania ekspozycji banku. Funkcje BIK odnoszą się także do regulacji wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu¹⁵¹ oraz do oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, identyfikowania powiązań z osobami na eksponowanych stanowiskach, ponadto w zakresie stosowania procedur, które pozwalają na poznanie klienta przed świadczeniem mu usługi¹⁵². Należy także przypomnieć, że celem powołania BIK było polepszenie jakości informacji w sektorze bankowym, w celu zwiększenia ochrony świadczonych usług i zmniejszenia ryzyka w działalności bankowej. W literaturze przedmiotu zwrócono uwagę, że

149 Por. A. Tupaj-Cholewa, Komentarz do art. 105 pr. bank. [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, Warszawa 2013, pkt 6.

150 Zob. szerzej *Wspólny komunikat Biura Informacji Kredytowej (BIK) oraz Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF)*, 17 maja 2023 r.

151 Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 644 ze zm.).

152 A. Mednis, Komentarz do art. 105 ustawy Prawo bankowe [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, Warszawa 2022, s. 854.

wyjątkowego znaczenia nabiera współcześnie znaczenie finansowo-prawne ryzyka, bowiem już ustawowa definicja banku nawiązuje do „obciążenia ryzykiem”. Bank zaczyna być postrzegany nie tylko przez cechę „pewności”, ale także przez cechę „ryzyka”¹⁵³. Należy zgodzić się z twierdzeniem, że celem powstania BIK było nie tylko zminimalizowanie ryzyka kredytowego, ale również zwiększenie bezpieczeństwa obrotu pieniężnego¹⁵⁴. Warto podkreślić również szczególną rolę ZBP w kształtowaniu systemu wymiany informacji kredytowych.

Stwierdzić także należy, że BIK przyczynia się do zapewnienia spójności systemu wymiany informacji w całym sektorze bankowym. Z jednej strony gromadzi informacje bezpośrednio z banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, z drugiej strony podmioty te dysponują nie tylko własnymi informacjami, ale także tymi, które są dostępne w powszechnym systemie. Dane o historii kredytowej konsumentów ww. podmiotów są przekazywane na bieżąco. Dzięki temu baza gromadzonych danych jest aktualizowana na bieżąco.

W tym miejscu należy wskazać, że podstawy prawne wymiany informacji (jako obowiązku banków) są także uregulowane w innych niż ustawa Prawo bankowe aktach prawnych. Są to zwłaszcza: ustawa o ochronie danych osobowych (RODO, art. 6 ust. 1 lit c)¹⁵⁵, ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i ww. ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Dane gromadzone, przetwarzane i udostępniane przez BIK mają szczególny charakter. Są to dane osobowe, objęte tajemnicą bankową, które służą ocenie zdolności kredytowej i analizie ryzyka kredytowego¹⁵⁶. Mogą także służyć przeciwdziałaniu nadmiernemu zadłużaniu się społeczeństwa. Są zatem powiązane z bardzo ważnym obszarem działalności

banków. Dotyczą także szczególnej sfery działalności konsumentów, odnoszą się bowiem do ich zobowiązań (w tym zwłaszcza długoterminowych). Na podstawie zgromadzonych w BIK danych można dokonywać opisu i oceny tzw. „profilu finansowego”.

Gromadzenie danych oznacza, że BIK zbiera i zapisuje otrzymane od zobowiązanych podmiotów informacje odnoszące się do zobowiązań finansowych klientów tych instytucji. Przetwarzanie z kolei wiąże się z dokonywaniem analiz zebranych danych. Obejmuje ich porządkowanie i wyliczanie tzw. scoringu BIK w celu oceny ryzyka kredytowego i szerzej – wiarygodności finansowej potencjalnych kredytobiorców. Udostępnianie informacji przez BIK oznacza przekazywanie ich bankom, by miały lepszą możliwość oceny zdolności kredytowej i ryzyka, jakie je obciąża oraz klientom, po to by mogli sprawdzić swoją historię i kontrolować poziom zadłużenia.

Uzupełniając należy przytoczyć regulację art. 105s ustawy – Prawo bankowe. Wyżej wskazano, że art. 105 ustawy – Prawo bankowe określa podstawy udostępniania informacji objętych tajemnicą bankową oraz instytucjonalną architekturę wymiany danych. Z kolei art. 105a ustawy – Prawo bankowe reguluje przesłanki i okresy przetwarzania informacji dotyczących osób fizycznych po wygaśnięciu zobowiązania. Artykuł 105 a ustawy – Prawo bankowe został wprowadzony ustawą z 15.04.2005 r. o zmianie ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 85, poz. 727). W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na wielokrotną nowelizację tej regulacji i podkreśla się, że w treści tego przepisu mieszają się wątki dotyczące celu przetwarzania danych, okresów ich przechowywania i dodatkowych warunków wykorzystania danych (mowa o informacji i zgodzie)¹⁵⁷. Ponadto zwraca się uwagę, że regulacja art. 105a ustawy – Prawo bankowe jest efektem kompromisu pomiędzy potrzebami obrotu na rynku bankowym a wymogami ochrony danych osobowych¹⁵⁸. Na podstawie tego przepisu mogą być przetwarzane informacje objęte tajemnicą bankową.

153 M. Mikliński, *Prawo a ryzyko depozytu bankowego*, Gdańsk, 2021, s. 70; A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, *Polskie prawo bankowe. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2011, s. 86 i nast.

154 M. Olechnowicz, *Systemy wymiany informacji kredytowej i gospodarczej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej” 2012, nr 58, s. 2.

155 Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1781 ze zm.).

156 Ocena zdolności kredytowej polega na weryfikacji, czy potencjalny kredytobiorca będzie spłacać kredyt. Analiza ryzyka kredytowego to weryfikacja opłacalności kredytu konkretnej osobie z perspektywy działalności banku.

157 A. Mednis, Komentarz do art. 105 a pr. bank. [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, Warszawa 2022, s. 864.

158 J. Bańka, T. Białek, *Przetwarzanie przez banki informacji o wygaśniętych zobowiązaniach konsumentów*, *Prawo Bankowe* 2005, nr 9, s. 40 i n.; L. Kociucki, *Odpowiedzialność banku za szkody wynikające z ujawnienia tajemnicy bankowej (art. 105 ust. 5 i 6 pr. bank.)*, [w:] *Prawo bankowe. Komentarz do przepisów cywilnoprawnych*, red. B. Bajor, L. Kuciucki, J. M. Kondek, K. Królikowska, Warszawa 2020, s. 979 i n.

Rozdział II. Modele systemów informacji kredytowej w wybranych europejskich porządkach prawnych

1. Wprowadzenie

Korzystanie z rejestrów informacji kredytowych (rejestrów, które dostarczają dane niezbędne przy zawieraniu umów kredytowych) ma służyć zmniejszeniu asymetrii informacji pomiędzy stronami zawieranej umowy. Zapytanie kierowane do rejestru ma służyć przede wszystkim ustaleniu tzw. „rzetelności płatniczej”. Takie informacje pochodzą od kredytodawców, którzy w przeszłości zawierali umowy tego rodzaju. W ten sposób dostawcy informacji (banki) realizują funkcję sygnalizowania (*signaling*). *Przekazane informacje służą do oceny ryzyka, co oznacza, że spełniają one także funkcję przeszukiwania (*screening*)*¹⁵⁹. Na tej podstawie stwierdzić można, że dane gromadzone w rejestrach informacji kredytowych odgrywają szczególną rolę w budowie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, zwłaszcza poprzez zmniejszenie ryzyka transakcji związanego z umowami kredytowymi.

Warto także wskazać, że rejestr informacji kredytowych stanowi element ogólnego systemu wymiany informacji o zobowiązaniach finansowych. W związku z tym należy podkreślić, że badania komparatystyczne dotyczące rejestrów informacji kredytowych są wielopłaszczyznowe i zależą od przyjętego w danym państwie modelu systemu wymiany informacji o zobowiązaniach finansowych. Przyjęta w tym zakresie struktura wyznacza miejsce i rolę rejestrów informacji kredytowych. Stąd też warto zauważyć, że w zależności od przyjętej koncepcji w poszczególnych państwach występują z reguły: jeden zbiorczy rejestr, dwa lub trzy rejestry. Do rzadkości należy struktura, w której występuje większa liczba rejestrów. Warto jednak podkreślić, że mowa tu o rejestrach w ogólności, czyli o całym rozbudowanym

systemie zbierania danych gospodarczych (o zobowiązaniach finansowych). Na podstawie badań literatury przedmiotu można wnioskować, że efektywniej działają skonsolidowane rejestry oraz te, które są prowadzone przez podmioty prywatne.

Pierwsze rejestry „niewypłacalnych kontrahentów” powstały w XVII w. w Paryżu i w Amsterdamie, następnie w XIX w. w USA i w Niemczech. W Polsce pierwsza lista niewypłacalnych dłużników stworzona została przez banki w lipcu 1991 r. Koordynatorem gromadzonych danych był od początku Związek Banków Polskich¹⁶⁰.

Odnosząc się do kwestii regulacji funkcjonowania systemów wymiany informacji kredytowej wskazać należy znaczną różnorodność w tym zakresie. W Polsce funkcjonowanie rejestru informacji kredytowej opiera się przede wszystkim na ustawie Prawo bankowe¹⁶¹. Jednakże w odniesieniu do gromadzenia i ujawniania danych o przeterminowanych zadłużeniach spoza sektora bankowego właściwą regulacją jest ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych¹⁶². Ustawa ta określa m.in. zasady udostępniania informacji gospodarczych dotyczących wiarygodności płatniczej, tworzenia i działania biura informacji gospodarczej oraz ujawniania, przechowywania, aktualizacji i usuwania informacji gospodarczych. Zaznaczyć należy, że do informacji gospodarczych zalicza się dane dotyczące podmiotu będącego osobą prywatną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, osoby fizycznej, osoby fizycznej pro-

¹⁶⁰ Tamże, s. 40.

¹⁶¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38 ze zm.); dalej zwana ustawą Prawo bankowe.

¹⁶² Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 85 ze zm.).

¹⁵⁹ Bieć A. (2012), *Rejestry kredytowe. Teoria i praktyka*, Warszawa, s. 27.

wadzącej działalności gospodarczą, zobowiązania pieniężnego, posłużenia się podrobionym lub cudzym dokumentem. Zakres przedmiotowy tych danych wyznacza ww. ustawa. Podkreślenia wymaga także fakt, że biuro informacji gospodarczej może być prowadzone wyłącznie w formie spółki akcyjnej, o kapitale zakładowym nie mniejszym niż 4.000.000 zł. Rolą tego typu rejestrów jest pośrednictwo w wymianie informacji, stanowiących podstawę oceny wiarygodności finansowej. W Polsce funkcjonują obecnie cztery biura informacji gospodarczej. Są to: BIG InfoMonitor S.A. – należy do grupy BIK, Krajowy Rejestr Długów KRD BIG S.A. – współpracuje z Kaczmarem Group, należy do Małgorzaty Kaczmarek, ERIF Biuro Informacji Gospodarczej S.A. - współpracuje z CRIF i należy do CRIF, oraz Krajowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A. - współpracuje z CRIF i należy do CRIF.

Do państw, w których podstawą regulacji rejestrów informacji kredytowej są przepisy ogólnego prawa bankowego należą zaliczyć także Niemcy (Bundesdatenschutzgesetz) i Francję (kodeks monetarny – Code monétaire et financier). W niektórych państwach, w budowaniu systemu zbierania informacji aktywny udział bierze bank centralny, co oznacza, że właściwe będą w tym zakresie regulacje odnoszące się do banku centralnego. W tym przypadku regulacja może wyglądać następująco:

- a. Grecja – w zakresie regulacji wskazać należy na Greek Banking Law oraz Greek Data Protection Law. Odnoszą się one do funkcjonujących w Grecji – prywatnego biura informacji kredytowej Tiresias oraz banku centralnego;
- b. Włochy – podmiot *Centrale dei Rischi* jest uregulowany na podstawie odrębnych przepisów banku centralnego Włoch oraz przez ustawowe upoważnienia (Codice in materia di protezione dei dati personali oraz Kodeks postępowania dla Systemów Informacji Kredytowej);
- c. Hiszpania – działalność *Centrale de Informacion de Riesgos (CIRBE)* jest uregulowana w drodze przepisów szczególnych dotyczących rejestru, które wydane zostały na podstawie ustaw regulujących działalność banku centralnego Hiszpanii (Circular Banco de Espana);
- d. Belgia – działalność Centralnego Rejestru Kredytów (*Centrale voor Kredieten aan Particulieren*

– CKP, język niderlandzki, *Individual Credit Register* – ICR, język angielski), który wprowadzie jest prowadzony w banku centralnym (National Bank of Belgium), uregulowana została odrębną ustawą. Jest nią Kodeks Prawa Gospodarczego (Code of Economic Law – Book VII, art. VII. 148-VII. 157). Uzupełniająco zastosowanie mają przepisy Banque Nationale de Belgique. Wskazać należy, że w Belgii odmienny jest cel działalności takiego rejestru, a mianowicie jest nim ochrona konsumentów przed nadmiernym zadłużeniem.

Regulowanie funkcjonowania rejestrów informacji kredytowej prawem bankowym widoczne jest zwłaszcza tam, gdzie rejestr taki jest elementem systemu wymiany informacji o zobowiązaniach finansowych, które dotyczą całej gospodarki.

2. Znaczenie funkcjonowania modeli informacji kredytowej

Uzasadnienia dla działalności takich instytucji jak funkcjonujące w Polsce BIK szukać należy przede wszystkim w przyznanej bankom funkcji kredytodawcy (na gruncie obowiązujących przepisów udzielanie kredytów należy do czynności bankowych sensu *stricto*). Jednocześnie podkreślić należy, że rozwijający się rynek kredytów sprawia, że banki powinny szczególną rolę przykładać do oceny zdolności kredytowej wnioskodawców (potencjalnych kredytobiorców).

Odnosząc się do treści Rekomendacji S¹⁶³ i T¹⁶⁴ Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) podkreślić należy, że „w ramach procesu oceny zdolności kredytowej klienta detalicznego (konsumenta) konieczne jest każdorazowe korzystanie przez banki z zewnętrznych baz danych, w tym w szczególności międzynarodowych baz danych budowanych przez instytucje, o których mowa w art. 105 ust. 4 ustawy Prawo bankowe”. W Rekomendacji 10 Rekomendacji T mowa głównie o międzynarodowych bazach danych

163 Patrz Rekomendacja 11 z Rekomendacji S Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie, Warszawa 2019, s. 19.

164 Patrz: Rekomendacja 10 z Rekomendacji T Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych, Warszawa 2013, s. 22.

i potrzebie aktywnego udziału banków w zasilaniu tych baz danych. Ogólnie banki mogą, a banki istotnie zaangażowane powinny gromadzić informacje o współpracy z klientami w zakresie przydatnym do zarządzania ryzykiem kredytowym i operacyjnym, w szczególności w zakresie historii kredytowej. Informacje te powinny wspomagać proces oceny i monitorowania zdolności kredytowej, poprzez m.in. rozwój i wykorzystanie modeli.

Warto również zwrócić uwagę na motywy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG¹⁶⁵. Zgodnie z treścią motywu 26 „...ważne jest w szczególności, by kredytodawcy nie angażowali się w nieodpowiedzialne udzielanie pożyczek lub udzielanie kredytów bez uprzedniej oceny zdolności kredytowej, a państwa członkowskie powinny sprawować odpowiedni nadzór w celu uniknięcia takich zachowań oraz powinny ustalić niezbędne środki w celu karania kredytodawców w razie wystąpienia takich sytuacji (...). W tym celu kredytodawcom należy umożliwić wykorzystywanie informacji udzielonych im przez konsumenta nie tylko w chwili przygotowywania danej umowy o kredyt, ale także uzyskanych w trakcie długoterminowych stosunków handlowych (...)”. Natomiast, w myśl treści motywu 28 „W celu dokonania oceny sytuacji kredytowej konsumenta kredytodawca powinien sięgać po informacje zawarte w stosownych bazach danych; okoliczności prawne i faktyczne mogą wymagać, by informacje takie miały różny zakres (...)”.

Prawodawca unijny wskazuje na potrzebę (a nawet konieczność) korzystania przez banki z zewnętrznych baz danych. Takie bazy danych powstały w państwach Unii Europejskiej (UE), choć z uwagi na utrwalony w tych państwach porządek prawny, regulujący rynek bankowy (a zwłaszcza kredytowy) zewnętrzne bazy danych mogą mieć różną postać.

Na tym tle można mówić o funkcjonowaniu różnych modeli baz danych. Przeprowadzone badania komparatystyczne pozwalają wyodrębnić te modele poprzez przyjęcie określonych kryteriów. Ich wybór i zastosowanie było możliwe dzięki postawieniu wielu pytań badawczych, a wśród nich zwłaszcza takich jak:

- a. Jaki charakter ma instytucja, która gromadzi i przetwarza dane?
- b. Kto przekazuje dane do rejestru?
- c. Kto korzysta z tych danych?
- d. Jaki charakter mają gromadzone dane?

3. Modele scentralizowane i rozproszone

Na rynku finansowym można mówić o budowaniu różnych modeli w zakresie np. funkcjonowania nadzoru czy organizacji systemu gwarantowania depozytów. Unia Europejska wprowadziła wiele standardów, jeśli chodzi o funkcjonowanie rynku finansowego, jednakże nie narzucono jednolitego modelu organizacyjnego dla choćby ww. systemów nadzoru czy gwarancji depozytów. Wpływ na to mają bowiem uwarunkowania historyczne, przyjęta struktura administracyjna w danym państwie oraz tradycja funkcjonowania zaplecza instytucjonalnego. System finansowy kształtował się przez dziesięciolecia, obejmując czas przed powstaniem UE. Można tu dla porównania wymienić:

- a. Niemcy, które mają tradycję silnego federalizmu oraz znacznie rozbudowaną sieć banków. Bez wątpienia wpływa to na rozproszenie np. funkcji nadzorczych.
- b. Francję, która na przestrzeni lat rozwijała scentralizowane administracyjnie państwo, co wpłynęło na utworzenie jednolitego systemu nadzoru.

Mając na uwadze potrzebę tworzenia modeli można przyjąć dwa główne podejścia, pozwalające wyodrębnić: **model scentralizowany i zdecentralizowany** (rozproszony). W modelu scentralizowanym funkcjonuje jeden organ czy instytucja odpowiedzialna za realizację danego zadania (np. nadzoru). Ponadto w modelu tym funkcjonują jednolite standardy, co przyczynia się do zmniejszenia sporów kompetencyjnych. Model zdecentralizowany może przybrać postać modelu sektorowego lub wieloinstytucjonalnego. To oznacza, że za konkretne zadanie mogą odpowiadać różne instytucje (często podyktowane jest to podziałem rynku).

165 Dz. Urz. UE L 133, s. 66 ze zm.

W zakresie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji kredytowej nie można w sposób jednoznaczny ustalić, który model funkcjonujący w konkretnym państwie UE jest scentralizowany, a który zdecentralizowany. Przyjmując kryterium charakteru organizacyjnego funkcjonującego w danym państwie i jego klasycznym podziale na sektor publiczny i prywatny, można uznać, że model scentralizowany najczęściej będzie jednocześnie modelem publicznym a model zdecentralizowany modelem prywatnym. Na podstawie analizy regulacji prawnych takich państwach jak np.: Hiszpania, Włochy, Belgia, Portugalia uznać można, że model gromadzenia informacji kredytowej jako scentralizowany będzie związany z bankiem centralnym¹⁶⁶. Mając na uwadze powyższe, model zdecentralizowany nazywany będzie modelem prywatnych biur kredytowych. Jako przykład obok Polski podać można rozwiązania występujące w Niemczech¹⁶⁷. Obok wskazanych modeli występuje także model mieszany (publiczno-prywatny), gdzie funkcjonuje publiczny rejestr (prowadzony przez bank centralny) oraz prywatne biura kredytowe (głównie dla potrzeb oceny ryzyka kredytowego). Taki model występuje m.in. we Włoszech, w Austrii i w Grecji.

Wpływ na taką strukturę miały tradycje w zakresie regulacji prawnych i przez wiele lat utrzymujący się określony porządek prawny, ustrój gospodarczy a także poziom wykształcenia rynku finansowego. Znaczenie odgrywa także różny poziom rozwoju rynku kredytowego w poszczególnych państwach, a co z tym związane – poziom życia społeczeństwa, poziom rozwoju gospodarczego i podejście do ochrony prywatności.

Przeprowadzone analizy pozwalają stwierdzić również, że w modelu, gdzie gromadzeniem danych zajmuje się bank centralny lub organ publiczny głównym celem jest utrzymanie stabilności całego systemu finansowego, w powiązaniu z nadzorem makroostrożnościowym i odpowiedzialnością banku centralnego w tym zakresie. Natomiast w modelu prywatnym dominująca rola biur informacji kredytowej sprowadza się do oceny zdolności kredytowej i eliminacji ryzyka kredytowego. Można wnioskować,

że w pierwszym modelu gromadzone dane służą głównie państwu, w drugim natomiast służą sektorowi bankowemu.

Warto jednak zaprezentować nieco inne spojrzenie na podział modeli gromadzonych danych, określonych wyżej jako scentralizowany lub rozproszony. Jako kryterium przyjąć można liczbę podmiotów zaangażowanych bezpośrednio w proces gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych (kryterium w sensie organizacyjnym). Pierwszy z nich opiera się na jednym głównym rejestrze, niezależnie od tego jaki podmiot jest odpowiedzialny za jego prowadzenie (podmiot publiczny czy prywatny). Model ten oparty jest na ustawowo wprowadzonym obowiązku raportowania, zwłaszcza banków. Model scentralizowany może również przybrać kilka zakresów scentralizowania. Wyróżnić można model: silnie scentralizowany (scentralizowany zupełnie) i scentralizowany.

1. **Model silnie scentralizowany** występuje w Hiszpanii. Jego rola sprowadza się do gromadzenia „danych kredytowych”, głównie w zakresie oceny ryzyka kredytowego i co się z tym wiąże czuwanie (nadzorowanie) nad stabilnością finansową. Gromadzenie danych o historii i zobowiązaniach klientów banków nie jest jedynym celem. Rejestr CIRBE jest też określany klasycznym przykładem centralnego rejestru ryzyka.
2. **Model scentralizowany** występuje w Belgii. Prowadzony przez National Bank of Belgium Central Credit Register jest jedynym rejestrem tego typu w Belgii.

Mając na uwadze powyższe rozważania można stwierdzić odnosząc się do BIK, że:

- a. BIK ma charakter scentralizowany w kontekście organizacyjnym – jako jeden podmiot gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych kredytowych;
- b. BIK ma charakter zdecentralizowany, ponieważ nie ma charakteru rejestru publicznego – w kontekście instytucjonalnym.

Konkludując, stwierdzić należy, że przyjęty w Polsce system gromadzenia, przetwarzania i wymiany informacji kredytowej z perspektywy organizacyjnej

166 Hiszpania – Centrale de Informacion de Riesgos – prowadzony przez Banco de Espana; Włochy – Centrale dei Rischi – prowadzony przez Banca d'Italia; Portugalia – centralny rejestr kredytowy przy banku centralnym.

167 Polska – BIK; Niemcy – SCHUFA, Holandia – Bureau Krediet Registratie.

BIK funkcjonuje w oparciu o model scentralizowany. Uwzględniając charakter instytucji, na której ten model się opiera można uznać, że ma także cechy rejestru zdecentralizowanego.

Prowadzone analizy w zakresie kryteriów wyróżnienia modelu scentralizowanego i zdecentralizowanego prowadzą do wniosku, że można go opierać na podziale na model prywatny i publiczny.

4. Model publiczny, model prywatny, model mieszany

W celu uściślenia stosowanej terminologii należy odnotować następującą różnicę. Bank Światowy wyróżnia: **Public Credit Registry (PCR)** jako publiczny rejestr kredytowy oraz **Private Credit Bureau (PCB)** – jako prywatne biura kredytowe¹⁶⁸. W Global Financial Development Report Banku Światowego można przeczytać: „*Credit registries tend to be public entities managed by central banks or supervisory authorities, whereas credit bureaus tend to be privately owned and operated companies.*” Warto dodać, że Europejski Bank Centralny (EBC) stosuje nieco inne nazewnictwo. Posługuje się przede wszystkim określeniem **Central Credit Register (CCR)** dla określenia instytucji publicznych (czyli dla PCR). Przywołać dodatkowo można Rozporządzenie Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2016/867 z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie gromadzenia szczegółowych danych kredytowych i danych o ryzyku kredytowym (EBC/2016/13)¹⁶⁹. Jest to akt prawny EBC ustanawiający system AnaCredit (*Analytical Credit Datasets*). Jego rolą jest ujednolicenie i centralizacja informacji o kredytach.

Podsumowując:

W modelu publicznym dane, o których mowa są gromadzone i przetwarzane przez podmiot o charakterze publicznym. Może to być instytucja publiczna, instytucja, która zajmuje określone miejsce w grupie podmiotów prawa publicznego. Analiza komparaty-

styczna pozwala wnioskować, że najczęściej w modelu publicznym dane takie są gromadzone przez bank centralny lub inny organ państwowy (organ władzy publicznej).

Model publiczny występuje np. w **Hiszpanii**. Jest to CIRBE. Rejestr prowadzi *Banco de España*. Podobnie sytuacja występuje w **Belgii**. System ten jest zasadniczo prowadzony przez bank centralny – *Natinal Bank of Belgium*. W ramach tego systemu wyróżnia się zwłaszcza *Individual Credit Register (ICR)*. Obok niego występuje jeszcze *Corporate Credit Register (CCR)* oraz *Central Point of Contact (CPC)* – prowadzone również przez bank centralny. Ten ostatni nie jest rejestrem kredytowym sensu stricto, choć jest rejestrem niektórych umów o charakterze finansowym (np. inwestycyjnych i ubezpieczeniowych). Publiczny rejestr kredytowy występuje również w **Austrii**. Jest on zarządzany przez Bank Centralny Austrii – *Oesterreichische Nationalbank*. Rejestr publiczny występuje także **we Francji**, gdzie występują de facto dwa rejestry: jeden dla firm (z informacjami pozytywnymi i negatywnymi) oraz dla osób fizycznych (z informacjami negatywnymi). Podobnie w Portugalii, gdzie kluczowym źródłem danych jest CRC – *Central de Responsabilidades de Credito*. Jest on prowadzony przez *Banco de Portugal*. Systemy te mogą przybrać różny charakter, który nierzadko podyktowany jest przyjętym modelem ustawodawczym (sankcyjny, porządkujący, nadzorczy itp.).

Model prywatny oznacza, że dane, o których mowa związane są z działalnością podmiotu prywatnego. Działalność takiego podmiotu jest jednak ściśle uregulowana. Model prywatny występuje w wielu państwach. Są to: Polska (BIK), Niemcy (SCHUFA), Grecja (Teiresias S.A.). Warto także wymienić w tej grupie rozwiązanie przyjęte w Holandii, gdzie funkcjonuje jedno biuro informacji kredytowej – *Central Credit Information System*. Prowadzi je *Stichting BKR*, która jest fundacją non profit. Z danych gromadzonych przez CKI korzysta cały rynek kredytów konsumenckich. Szczególnie rozproszony system gromadzenia informacji kredytowej występuje w Szwajcarii. Funkcjonuje tutaj rejestr centralny oraz prywatne biura informacji. ZEK – *Zentralstelle für Kreditinformation* – główna baza wymiany informacji o kredytach konsumenckich, którą prowadzi stowarzyszenie instytucji finansowych. IKO – *Informationsstelle für Konsummkredit*, jako rejestr ustawowy kredytów konsumenckich, prowadzony przez organizację utworzoną na podstawie ustawy (two-

168 The World Bank (2011), *General Principles for Credit Reporting*, Washington, D.C.; Miller M.J. (red.) (2003), *Credit Reporting Systems and the International Economy*, Cambridge, Mass.: MIT Press; Djankov S., McLiesh C., Shleifer A. (2007), *Private Credit in 129 Countries*; Girault M.G., Hwang J. (2010), *Public Credit Registries as a Tool for Bank Regulation and Supervision*, World Bank Working Paper.

169 Dz. Urz. UE L 144/44.

Tabela nr 2. Wyodrębnienie modeli w wybranych państwach UE ze wskazaniem instytucji odpowiedzialnej za gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kredytowej

Państwo	Rodzaj modelu	Nazwa instytucji PCB	Nazwa instytucji PCR
Austria	Mieszany	KSV1870	Central Credit Register – Oesterreichische Nationalbank
Belgia	Państwowy	brak	Central Individual Credit Register – Banque Nationale de Belgique
Czechy	Mieszany	Czech Banking Credit Bureau, Non-Banking Credit Bureau	Czech National Bank – rejestry nadzorcze
Cypr	Mieszany	ARTEMIS	Central Information Register – Central Bank of Cyprus
Dania	Prywatny	Experian Danmark	Brak
Finlandia	Państwowy	Brak	Positive Credit Register
Francja	Państwowy	Brak (niewielka rola PCE)	FICP, FCC – Banque de France
Grecja	Mieszany	Tiresias	Bank of Greece Credit Register
Hiszpania	Mieszany	ASNEF, Experian Bureau de Creditio	Central de Informacion de Riesgos (CIRBE) – Banco de Espana
Holandia	Prywatny	Bureau Krediet Registratie (BKR)	Brak
Niemcy	Prywatny	SCHUFA	Brak
Portugalia	Państwowy	Brak	Central de Responsabilidades de Credito – Banco de Portugal
Polska	Prywatny	BIK	Brak
Szwecja	Prywatny	UC AB, Dun and Bradstreet Sweden	Brak
Szwajcaria	Prywatny	ZEK – Zentralstelle für Kreditinformation	Brak
Wielka Brytania	Prywatny	Experian UK, Equifax UK, TransUnion UK	Brak
Włochy	Mieszany	CRIF, Experian Italia	Centrale dei Rischi – Banca d'Italia

Źródło: opracowanie własne.

rzą ją instytucje, np. banki, firmy leasingowe, wydawcy kart kredytowych - udzielające kredytów konsumenckich). CRIF AG, prowadzony przez spółkę prywatną - jako komercyjne biuro kredytowe. CRIF to międzynarodowa korporacja, pochodząca z Włoch. Zakres jego działalności wykracza poza system informacji kredytowej, ponieważ obejmuje także informacje biznesowe, analitykę, usługi outsourcingowe oraz rozwiązania cyfrowe. Podobnie rozproszony system występuje w Wielkiej Brytanii. Tu wymienić można: Experian, Equifax UK oraz TransUnion UK. Każde z tych biur prowadzi własne bazy danych.

Model mieszany, który łączy w sobie elementy publiczne i prywatne. Jako przykład podać można Finlandię, gdzie występuje rejestr kredytowy publiczny, ale jest on zarządzany przez instytucję prywatną. Wyróżnia się Suomen Asiakastieto – agencję, która prowadzi rejestr negatywny dotyczący historii kredytowej. Dodatkowo występuje, ale dopiero od 2024 r. państwowy rejestr Positive Credit Register prowadzony przez Fińską Administrację Podatkową, gdzie gromadzi się dane o aktywnych kredytach. Jest to agencja o informacji kredytowej, która znajduje się w posiadaniu fińskiego przemysłu i handlu. W Irlandii występuje rejestr państwowy prowadzony przez Central Bank of Ireland oraz prywatne biuro informacji kredytowej Experian Ireland. Innym przykładem są Włochy. Tu wyróżnia się Centrale dei Rischii, który prowadzi bank centralny Włoch. W tym rejestrze gromadzone są dane o ekspozycjach kredytowych przekraczających określone progi oraz o kredytach zagrożonych. Obok tego rejestru bardzo ważną rolę odgrywają systemy prywatne a zwłaszcza CRIF (od 1988 r.) – największe biuro kredytowe. Obok niego działalność w formie biura informacji kredytowej prowadzi także Experian Italia S.p.A. Są to dwa niezależne podmioty, które prowadzą własne bazy danych. CRIF prowadzi system EURISC, jako największy system gromadzonych informacji wykorzystywany przez banki. Experian koncentruje się również na ocenie ryzyka, działalności analitycznej oraz przeciwdziałaniu oszustwom finansowym. Należy podkreślić, że pomimo dualizmu, we Włoszech system informacji kredytowej opiera się głównie na CRIF.

Przyjęte w danym państwie koncepcje mogą się od siebie różnić, co wynikać będzie z obowiązujących regulacji krajowych. W modelu prywatnym dane są gromadzone przez podmioty prawa prywatnego (spółki), a regulacje prawne mają charakter sektoro-

wy i są powiązane także z przepisami RODO. Gromadzone informacje, co do zasady pozwalają odczytać pełną historię kredytową.

Biorąc pod uwagę zaprezentowany podział i stanowisko wyrażone przez Bank Światowy¹⁷⁰ i Europejski Bank Centralny spośród podanych przykładów wyróżnia się:

- a. Polskę i Niemcy – jako przykład systemu prywatnego opartego na działalności jednej zasadniczej instytucji;
- b. Portugalię i Francję – jako przykład systemu publicznego prowadzonego przez bank centralny;
- c. Włochy, Hiszpania – jako przykłady systemu mieszanego, w którym funkcjonują dwa podmioty, tj. publiczny rejestr i prywatne biuro kredytowe.

5. Model obowiązujący w Niemczech (model prywatny)

Niemieckie biuro Bundes Schufa (SCHUFA) utworzone zostało w 1927 r. Znajduje się w posiadaniu konsorcjum kredytodawców, gromadzi dane pozytywne i negatywne. Informacje dotyczą kredytu zaległego. W sytuacji zawarcia nowej umowy kredytu, instytucja przekazuje informacje o jego wielkości, kwocie wypłaconej i terminie płatności. Instytucja kredytowa pociąga za sobą raporty przekazane do wszystkich instytucji uczestniczących, tam, gdzie konsument jest zadłużony. Następnie, gdy spłaty są dokonywane regularnie to żadne raporty nie są przesyłane do uczestników ani przez kredytodawcę, ani przez SCHUFA. Informacje negatywne dotyczą wykroczeń, o których zawiadomieni zostali wszyscy członkowie biura (np. banki), którzy mieli kontakty gospodarcze (finansowe) z danym kredytobiorcą¹⁷¹.

Dodatkowo należy wskazać, że Deutsche Bundesbank prowadzi działalność rejestrową (od 1934 r.) ale tylko w zakresie kredytów o dużej wartości i do-

170 World Bank (2011), *General Principles for Credit Reporting*, Wessington.

171 Bieć A. (2012), *Rejestry kredytowe. Teoria i praktyka*, Warszawa, s. 145.

tyczących przedsiębiorców. Dane do banku centralnego muszą także przekazywać banki komercyjne, gdy kwota kredytu przekroczy łącznie 1 milion euro.

Podstawowe regulacje prawne odnoszące się do SCHUFA:

- a. Rozporządzenie (UE) 2016/679 o RODO (UE 2016/679)¹⁷² – podstawowa regulacja prawna,
- b. Ustawa federalna o ochronie danych Bundesdatenschutzgesetz BDSG¹⁷³;
- c. Prawo bankowe – Gesetz über das Kreditwesen (Kreditwesengesetz - KWG) – nie odnosi się bezpośrednio do SCHUFA, ale reguluje obowiązki banków w zakresie działalności kredytowej a zwłaszcza w ocenie ryzyka oraz reguluje wymogi ostrożnościowe;
- d. Prawo cywilne i upadłościowe – Insolvenzordnung – InsO – reguluje takie zagadnienia jak upadłość konsumencką, niewypłacalności czy wpisy sądowe.

Obowiązująca federalna ustawa BDSG nie tworzy obecnie kompleksowych ram prawnych dla działalności agencji kredytowych. Jedynie ww. par. 31 ustawy BDSG odnosi się pośrednio do przetwarzania danych przez agencje informacji kredytowej. W prawie niemieckim nie ma wymogu uzyskania zezwolenia na prowadzenie agencji informacji kredytowej¹⁷⁴.

W niemieckim systemie gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie danych kredytowych oparte jest na konieczności utrzymania równowagi pomiędzy celem działalności banków a ochroną ekonomicznych interesów konsumentów. Przyjmując regulacje BDSG w tym zakresie podkreślono, że ustalenie zdolności kredytowej oraz udostępnianie informacji o niej stanowią podstawę przyjętego systemu kredytowego w Niemczech, ponieważ dostrzega się istotne powiązanie oceny zdolności kredytowej poszczególnych konsumentów z funk-

cjonowaniem gospodarki państwa. Par. 31 ma za zadanie przede wszystkim ochronę transakcji handlowych¹⁷⁵.

W Niemczech przyjęty model jest objęty reżimem ochrony danych osobowych i jeśli można by wskazać na jakikolwiek nadzór, to należałoby uwzględnić rolę federalnych i krajowych inspektorów ochrony danych (Datenschutzbehörden).

Schemat działania tego podmiotu opiera się na danych przekazywanych przez banki, następnie to SCHUFA te dane przetwarza i tworzy scoring (czyli ustala prawdopodobieństwo terminowej spłaty zobowiązań). Na koniec – banki korzystają z tej bazy przy wydawaniu decyzji o udzieleniu kredytu. Niemieckie stowarzyszenie biur informacji kredytowej „Die Wirtschaftsauskunfteien” opracowało tzw. Kodeks postępowania, który dotyczy okresów przechowywania danych osobowych w biurach informacji kredytowej. Jego celem jest ochrona pewności prawa poprzez stosowanie wytycznych opartych na regulacjach ochrony danych osobowych. Ustawa BDSG określa zakres podmiotowy, czyli wskazuje krąg podmiotów którym przysługuje prawo do informacji. Regulacje par. 33, 34 i 35 odgrywają w tym zakresie istotną rolę.

Mając na uwadze działalność Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) warto przywołać wyrok z 7 grudnia 2023 r. w sprawie C-634/21. Pytanie prejudycjalne odnosiło się do wykorzystania przez bank stworzonej przez SCHUFA automatycznie wartości punktowej – *scoringu*. Zwrócono uwagę, że ta automatycznie ustalona wartość ma decydujące znaczenie przy podejmowaniu przez bank decyzji o udzieleniu kredytu. Problem widoczny na tym tle sprowadza się do rozdzielenia roli banku i roli instytucji kredytowej, a tym samym znaczenia scoringu przy podejmowaniu decyzji przez bank. TSUE odniósł się do problematyki „zautomatyzowania w podejmowaniu decyzji”. Uznał, że jest to dopuszczalne przy spełnieniu innych warunków ustawowych oraz gwarancji ochrony osoby, której dane były przedmiotem badania. W tym przypadku TSUE nie interpretował prawa wewnętrznego niemieckiego a prawo unijne, odnosił się bowiem do Rozporządzenia UE 2016/679.

¹⁷² Art. 6 ust. 1 lit f – regulacja tzw. „uzasadnionego interesu”, art. 4 pkt 7 – regulacja „data controller” oraz art. 22.

¹⁷³ Par. 31 BDSG (regulacja w zakresie scoringu i oceny zdolności kredytowej).

¹⁷⁴ ACCIS (2023), *Legal and Regulatory Handbook on Credit Reporting*, Bruksela, s. 23.

¹⁷⁵ Ibidem.

Podsumowując – system niemiecki oparty jest na trzech elementach: ochronie danych (RODO), regulacji scoringu (BDSG) oraz na obowiązkach banków (KWG). Brak systemowej ustawy.

6. Model obowiązujący w Szwecji (model prywatny)

W Szwecji funkcjonują prywatne biura informacji kredytowej. Są to:

- a. UC AB (Upplysningscentralen) oraz
- b. Creditsafe Sweden AB i Dun&Bradstreet Sweden AB.

Są to podmioty, które gromadzą dane pozytywne i negatywne. Udostępniają informacje o konsumentach i o przedsiębiorcach.

UC AB został utworzony w 1977 r. przez największe wówczas szwedzkie banki, jako spółka prawa prywatnego. Celem tego podmiotu była od początku funkcjonowania wzajemna wymiana informacji. Działalność tych podmiotów jest uregulowana w:

Ustawie o informacji kredytowej - **Kreditupplysningslagen (1973:1173)** (SFS 1073:1173) – jest to akt prawny, który ustala zasady funkcjonowania tych instytucji. Wskazuje się, że działalność w zakresie informacji kredytowej może być prowadzona wyłącznie po uzyskaniu zezwolenia podmiotu nadzorującego, którym jest Integritetsskyddsmyndigheten;

- a. Rozporządzeniu w sprawie informacji kredytowej – **Kreditupplysningsförordning (1981:955)**;
- b. Regulacji odnoszących się do spółek akcyjnych **Aktiebolagslag (2005:551)** (SFS 2005:551);
- c. Zezwoleniu wydane przez Integritetsskyddsmyndigheten;
- d. oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 RODO.

Kreditupplysningslagen (1973:1173) określa ponadto zasady przetwarzania danych osobowych i przesłanki udostępniania raportów. Wskazany akt prawny reguluje zasady gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych, które służą ocenie zdolno-

ści kredytowej i wiarygodności ekonomicznej (osób fizycznych i prawnych). Dla przykładu UC AB pozyskuje informacje o zadłużeniach i zaległościach, upadłości, restrukturyzacji, o zobowiązaniach kredytowych. Sporządza raporty zwracając uwagę na poziom ryzyka a następnie tworzy oceny punktowe (credit scoring), czyli tworzy modele statystyczne. Gromadzone informacje mogą być udostępniane bankom, instytucjom kredytowym, przedsiębiorcom oceniającym ryzyko kontrahenta, leasingodawcom.

7. Model występujący w Hiszpanii (model mieszany)

W Hiszpanii występuje model mieszany. Tworzą go:

1. Instytucja publiczna - **Central de Información de Riesgos del Banco de España (CIRBE)**. Nazwę tego podmiotu można przetłumaczyć jako „Centralny Rejestr Informacji o Ryzyku Kredytowym Banku Hiszpanii”.
2. Instytucja prywatna - **Experian España** – prywatne biuro informacji kredytowej i gospodarczej.
3. **ASNEF** – to rejestr dłużników, nazywany także rejestrem zaległości płatniczych, gdzie gromadzone są informacje o zaległościach w płatnościach nie tylko wobec banków, ale także innych firm.

CIRBE jest publicznym rejestrem ryzyka kredytowego (Centralnym rejestrem informacji o ryzyku), jednocześnie nie jest biurem informacji kredytowej. Dane w nim gromadzone nie służą do budowania systemu punktacji kredytowej (*credit score*). Do banku centralnego Hiszpanii wszystkie instytucje finansowe, fundusze ubezpieczeniowe, banki, instytucje kredytowe – muszą przekazywać bezpośrednio informacje o udzielanych kredytach (z wyłączeniem pożyczek międzybankowych)¹⁷⁶.

Podstawę prawną funkcjonowania CIRBE stanowi

- a. Ustawa **Ley 44/2002, de 22 de noviembre, de medidas de reforma del sistema financiero**

¹⁷⁶ Bieć A. (2012), *Rejestry kredytowe. Teoria i praktyka*, Warszawa, s. 150.

(BOE núm. 281, de 23.11.2002), Capítulo VI, arts. 59–62.

(Ustawa 44/2002 z 22 listopada 2002 r. o reformie systemu finansowego) - Boletín Oficial del Estado (BOE) nr 281 z 23 listopada 2002 r. Rozdział VI (Capítulo VI). Art. 59–62, regulują działalność CIRBE).

- b. Akt wykonawczy **Orden ECO/697/2004, de 11 de marzo, sobre la Central de Información de Riesgos** (BOE nr 68, dr 19.03.2004), znowelizowany w 2013 r.: **Orden ECC/747/2013, de 25 de abril**.

(Rozporządzenie/zarządzenie z 11 marca 2004 r. w sprawie Centralnego Rejestru Informacji o Ryzyku) - BOE nr 68 z 19 marca 2004 r.).

Akt ten szczegółowo określa zasady funkcjonowania CIRBE.

- c. Akt regulujący działalność banku centralnego **Circular 1/2013, de 24 de mayo, del Banco de España, sobre la Central de Información de Riesgos** (BOE 31.05.2013).

(Okólnik nr 1/2013 z dnia 24 maja 2013 r. Banku Hiszpanii w sprawie Centralnego Rejestru Informacji o Ryzyku Kredytowym (CIRBE). BOE z 31 maja 2013 r.).

Jest to akt prawny, który reguluje m.in. zakres raportowania danych, obowiązku instytucji obowiązanych oraz sposób przekazywania danych do CIRBE.

Experian España - działalność tego podmiotu opiera się głównie na regulacji w zakresie ochrony danych osobowych. Wskazać należy na:

- a. **Reglamento General de Protección de Datos (RGPD) (RODO / GDPR), Ley Orgánica 3/2018).**
- b. **art. 20 ustawy Ley Orgánica 3/2018, de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales (LOPDGDD), zatytułowany: Artículo 20. Sistemas de información crediticia („Systemy informacji kredytowej”).**

Biuro kredytowe Experian to baza danych dotyczących niewywiązywania się z zobowiązań pienięż-

nych przez osoby fizyczne i podmioty gospodarcze. Składa się z informacji dostarczanych przez sektor finansowy (szeroko rozumiany: bankowy, ubezpieczeniowy, telekomunikacyjny itp.). Wskazuje się, że informacje, którymi dysponuje Experian pochodzą z czterech źródeł: Badexcug, Judicial Incidents, RAI i EBE. Na podstawie zgromadzonych danych tworzone są modele ryzyka i „punkty” scoringowe.

Experian przechowuje jedynie dane negatywne. Został utworzony w 1994 r. Jest rejestrem z kapitałem amerykańskim

8. Model obowiązujący we Francji (model państwowy)

We Francji jedynie Bank Francji (Banque de France) zarządza bazami informacji o konsumentach i przedsiębiorcach. Gromadzi jedynie dane negatywne.

Model francuski opiera się na funkcjonowaniu dwóch publicznych rejestrów:

- a. **FIBEN (Fichier Bancaire des Entreprises)** - obejmujący dane o przedsiębiorcach – dane pozytywne i negatywne;
- b. **FICP (Fichier national des Incidents de remboursement des Credits aux Particuliers)** – „rejestr incydentów spłaty kredytów konsumentskich i przypadków nadmiernego zadłużenia” - obejmujący dane o konsumentach – wyłącznie informacje negatywne.

Dodatkowo, wskazać można, że FICP uzupełniają: **FCC (Fichier Central des Cheques)** – „rejestr zamówów wystawiania czeków i określonych incydentów związanych z kartami płatniczymi” oraz **FNCI (Fichier National des Cheques Irreguliers)** – „rejestr nieprawidłowych utraconych lub skradzionych czeków”.

Podstawa prawna funkcjonowania tych podmiotów:

- a. FICP reguluje Code de la consommation, art. L751-1 do L751-6 (utworzenie i cel rejestru) i następne oraz art. R751-1 i następne (www.legifrance.gouv.fr) – Kodeks konsumencki.
- b. FCC reguluje Code monetaire et financier L131-69 – Kodeks monetarny i finansowy.

- c. FINCI reguluje Code monetaire et financier L131-69 oraz R 131-5 do R 131-9 – Kodeks monetarny i finansowy.
- d. FIBEN reguluje Code monetaire et financier L. 144-1 (na tej podstawie bank centralny jest upoważniony do gromadzenia informacji o sytuacji finansowej przedsiębiorstw oraz do przekazywania tych informacji określonym podmiotom, zwłaszcza instytucjom finansowym).

9. Model oparty na informacjach pozytywnych

Kolejny sposób kategoryzowania systemów wymiany informacji kredytowej to odniesienie się do sposobu gromadzenia informacji. W ten sposób można wyróżnić modele pozytywne, negatywne i mieszane.

Istotą modelu pozytywnego (*positive credit reporting system*) jest gromadzenie informacji o istniejących zobowiązaniach, a także terminowej ich obsłudze. Ponadto w tym modelu bada się dochody lub inne dane służące ocenie zdolności kredytowej. Chodzi tu o aktualne zobowiązania kredytowej oraz terminowość ich regulowania. Wobec tego model pozytywny umożliwia poznanie pełnej historii kredytowej kredytobiorcy. Model pozytywny może sprzyjać inkluzyjności na rynku bankowym. Jego zastosowanie może ułatwiać zawarcie umowy kredytu przez osoby, które mają nieco krótszą historię kredytową, ale terminowo realizują swoje zobowiązania.

Model pozytywny w fińskim porządku prawnym

Przykładem państwa, w którym funkcjonuje pozytywny model wymiany informacji kredytowej jest Finlandia. Działa tam od 2024 r. Positiiviseen luottotietorekisteriin, a więc system raportowania kredytowego, który gromadzi, przetwarza i udostępnia pozytywne informacje kredytowe. W przeciwieństwie do biur informacji kredytowej, które często koncentrują się na zaległościach i negatywnej historii, fiński rejestr gromadzi przede wszystkim pozytywne informacje o aktualnych zobowiązaniach kredytowych i dochodach brutto i netto kredytobiorców. W tym rejestrze są gromadzone dane zarówno osób fizycznych, będących konsumentami, a także przedsiębiorców jed-

noosobowych bądź rolników¹⁷⁷. Model gromadzenia danych w Positiiviseen luottotietorekisteriin ma na celu m.in.:

1. zapobieganie nadmiernemu zadłużeniu gospodarstw domowych,
2. poprawę zdolności kredytodawców w dokonywanej ocenie zdolności kredytowej osób fizycznych,
3. udostępnianie wiarygodnych informacji na temat rynku kredytowego.

Działanie Positiiviseen luottotietorekisteriin jest unormowane w przepisach ustawy o pozytywnym rejestrze kredytowym (*Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022). Ustawa została uchwalona w dniu 8 lipca 2022 r., a weszła w życie co do zasady w dniu 1 sierpnia 2022 r. Ustawa, o której mowa, określiła reguły dotyczące krajowego rejestru zawierającego informacje kredytowe. Celem ustawy o pozytywnym rejestrze kredytowym jest zapobieganie nadmiernemu zadłużeniu poprzez zapewnienie dostępności wiarygodnych informacji kredytowych, w szczególności przy ocenie zdolności kredytowej, oraz poprzez poprawę zdolności osób fizycznych do zarządzania swoimi finansami. Celem ustawy jest również promowanie dostępności wiarygodnych informacji na rynkach kredytowych w celu monitorowania i nadzorowania stabilności finansowej oraz rynków kredytowych¹⁷⁸.

Podmiotem administrującym Positiiviseen luottotietorekisteriin jest Verohallinnon Tulorekisteriysikkö, a więc Jednostka ds. Rejestru Dochodów Fińskiej Administracji Skarbowej. Jest to podmiot odpowiedzialny za przyjmowanie, przechowywanie i udostępnianie danych osobowych oraz związanych z nimi informacji kredytowych¹⁷⁹. Dane, o których mowa, są chronione i nie podlegają publicznemu ujawnieniu¹⁸⁰. Nad działalnością w zakresie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji kredytowych przez wskazany podmiot czynności nadzorcze wykonuje Urząd Nadzoru Finansowego¹⁸¹.

177 Positiiviseen luottotietorekisteriin, *Tietoa rekisteristä*, <https://www.vero.fi/positiivinenluottotietorekisteri/tietoa-rekisterista/>.

178 Zob. § 1 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

179 Zob. § 2 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

180 Zob. § 3 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

181 Zob. § 28 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

W aspekcie podmiotowym – zgodnie z § 4 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022* – w pozytywnym rejestrze kredytowym gromadzi się informacje na temat osób fizycznych, które mają miejsce zwykłego pobytu w Finlandii. Muszą one dodatkowo posiadać fiński numer identyfikacyjny (*henkilötunnus*). Informacje o osobach fizycznych, które nie mają miejsca zwykłego pobytu w Finlandii, mogą być również przekazywane do rejestru, o którym mowa, jeżeli osoba posiada fiński numer identyfikacyjny oraz uzyskuje przychody na terytorium Finlandii lub ma inne szczególne powiązania z tym państwem.

Z kolei podmiotami zobowiązanymi do przekazywania informacji kredytowych są podmioty nadzorowane przez Urząd Nadzoru Finansowego, w tym banki, a także podmioty uprawnione do udzielenia kredytów oraz pośrednicy kredytowi¹⁸². Podmiotem zobowiązanym może być także inny podmiot gospodarczy, jeżeli udziela kredytu innym osobom niż konsumenci oraz państwowa spółka specjalizująca się w finansowaniu¹⁸³. Informacje kredytowe muszą zostać przekazane do pozytywnego rejestru kredytowego nie później niż w dniu kalendarzowym następującym po zawarciu umowy kredytowej¹⁸⁴. Podobnemu obowiązkowi podlega także Fiński Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zakresie wierzytelności z tytułu gwarancji kredytów studenckich¹⁸⁵.

Natomiast w aspekcie przedmiotowym – w myśl § 6 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022* – gromadzi się informacje kredytowe wynikające z zawartych:

1. umów kredytu konsumenckiego,
2. innych umów kredytowych, w tym umowy kredytu hipotecznego,
3. umów o odroczeniu płatności lub umów równoważnych, jeżeli na ich mocy naliczone są odsetki lub inne koszty.

Pozytywny rejestr kredytowy nie obejmuje informacji na temat umów kredytowych, na mocy których osoba fizyczna ma prawo do płacenia ceny za dostar-

czony towar lub świadczoną usługę w ratach w trakcie trwania umowy, a także umów leasingu, umów najmu lub innych podobnych umów, na podstawie których towary są przekazywane w posiadanie osoby fizycznej, a cena oraz koszty kredytu są uiszczane w okresie leasingu, lub na podstawie których własność towarów przechodzi na osobę fizyczną po wygaśnięciu umowy.

W tych ramach przedmiotowych w pozytywnym rejestrze kredytowym gromadzi się podstawowe dane dotyczące wyżej wskazanych umów, np. numer umowy, liczba kredytobiorców, data zawarcia umowy, waluta umowy, wysokość prowizji¹⁸⁶. W przypadku umów kredytowych do rejestru przekazywane są takie informacje, jak m.in. przeznaczenie kredytu, sposób i harmonogram spłaty kredytu, kwota przyznanego i wypłaconego kredytu lub ewentualnie limit kredytowy¹⁸⁷.

W pozytywnym rejestrze kredytowym gromadzi się także informacje dotyczące kosztów kredytu, takie jak: wysokość odsetek i marży, podstawa obliczania odsetek¹⁸⁸, a także informacje o ustanowionych zabezpieczeniach i ich rodzajach¹⁸⁹. Oprócz tego w rejestrze, o którym mowa, rejestruje się informacje o zaległych płatnościach, o ile opóźnienie wynosi co najmniej sześćdziesiąt dni, licząc od dnia, w którym zobowiązanie stało się wymagalne. Do rejestru są przekazywane dane dotyczące terminu płatności raty oraz wysokości zaległej płatności¹⁹⁰. Ciekawym rozwiązaniem jest uprawnienie osoby fizycznej do ustanowienia w rejestrze dobrowolnego zakazu kredytowego (*vapaaehtoinen luottokiello*)¹⁹¹. Ustanowienie takiego dobrowolnego zakazu może wynikać z nieprawidłowego wykorzystania danych osobowych lub innych przyczyn osobistych.

Co istotne, w pozytywnym rejestrze kredytowym są gromadzone informacje dotyczące dochodów osób fizycznych. Chodzi tutaj o dochód brutto oraz dochód netto (dochód pomniejszony o należny podatek oraz obowiązkowe składki ubezpieczeniowe). Wysokość dochodu brutto i netto oblicza Verohal-

¹⁸² Zob. § 15 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸³ Zob. § 15 *in fine Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸⁴ Zob. § 20 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸⁵ Zob. § 17 *in fine Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸⁶ Zob. § 7 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸⁷ Zob. § 7 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸⁸ Zob. § 8 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁸⁹ Zob. § 9 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁹⁰ Zob. § 9 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

¹⁹¹ Zob. § 15 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä 739/2022*.

linnon Tulorekisteriysikkö (Jednostka ds. Rejestru Dochodów Fińskiej Administracji Skarbowej)¹⁹².

Udostępnienie informacji z pozytywnego rejestru kredytowego może nastąpić na rzecz kredytodawców. Informacje kredytowe udostępnia się w celu oceny zdolności kredytowej na potrzeby zawarcia umowy kredytu lub zwiększenia kwoty kredytu bądź limitu kredytowego. Może to również nastąpić w celu oceny zdolności kredytowej dłużnika, gdy ten wnioskuje o zmianę warunków umowy innych niż wysokość kredytu¹⁹³. Ujawnienie informacji może nastąpić w sytuacji udzielenia lub zatwierdzenia poręczenia przez osobę trzecią, kiedy poręczenie to stanowi zabezpieczenie umowy kredytu. Informacje udostępnione z Positiiviseen luottotietorekisteriin nie mogą być przetwarzane w żadnym innym celu niż wyżej wskazane.

Administrator pozytywnego rejestru kredytowego ujawnia na rzecz wymienionych wyżej kredytodawców – na ich wniosek z wyraźnie określonym celem wykorzystania danych¹⁹⁴ – takie informacje kredytowe, jak: osobisty numer identyfikacyjny osoby fizycznej, łączną liczbę kredytodawców, którzy udzielili kredytu, oraz pośredników w udzielaniu pożyczek społecznościowych, którzy pośredniczyli w udzieleniu kredytu tej osobie, łączną liczbę umów kredytowych tej osoby, łączną kwotę odsetek i kosztów wynikających ze wszystkich umów kredytowych tej osoby denominowanych w tej samej walucie, łączną liczbę umów kredytowych, w których dana osoba występuje jako poręczyciel¹⁹⁵. Ponadto Verohallinnon Tulorekisteriysikkö (Jednostka ds. Rejestru Dochodów Fińskiej Administracji Skarbowej) udostępnia aktualne informacje dotyczące konkretnych umów kredytowych, w tym m.in.: datę zawarcia umowy kredytowej, liczbę dłużników, walutę kredytu, ostatni termin płatności zgodnie z harmonogramem spłat, informację o wysokości przyznanego limitu kredytowego oraz o ostatniej wypłaconej kwocie i dacie waluty, informację o rodzaju zabezpieczenia kredytu, datę rozpoczęcia i zakończenia ewentualnej przerwy w spłatach, jeżeli od zakończenia tej przerwy nie upłynął więcej niż rok, a także informację na temat terminu wymagalności i kwoty zaległych rat, których

termin spłaty upłynął co najmniej sześćdziesiąt dni przed udzieleniem informacji kredytowej¹⁹⁶.

Warto wspomnieć, że Verohallinnon Tulorekisteriysikkö (Jednostka ds. Rejestru Dochodów Fińskiej Administracji Skarbowej) informacji kredytowych może udzielić w celu wykonywania określonych obowiązków ustawowych, takim organom jak: Bank Finlandii, Urząd Stabilności Finansowej, Urząd Nadzoru Finansowego czy Rzecznik Konsumentów oraz Fiński Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów¹⁹⁷.

10. Model oparty na informacjach negatywnych

Drugim modelem systemu wymiany informacji kredytowej, który można wyróżnić ze względu na sposób gromadzenia informacji jest model negatywny (*negative credit reporting system*). Cechą modelu negatywnego jest rejestrowanie zdarzeń niepożądanych, tj. opóźnień w realizacji zobowiązań, wystąpienia niewypłacalności, zablokowania kart płatniczych bądź egzekucja należności. Model negatywny wspiera ocenę wiarygodności kredytowej oraz pomiar ryzyka kredytowego. Pomimo braku przedstawienia pełnej historii kredytowej, w modelu tym ogranicza się gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych kredytobiorców. Jednak model negatywny traci na znaczeniu z uwagi na brak możliwości oceny poziomu zadłużenia kredytobiorcy.

Model negatywny we francuskim porządku prawnym

Przykładem państwa, w którym występuje model negatywny jest Francja. Działa tam bowiem *Le fichier national des incidents de remboursement des crédits* (FICP)¹⁹⁸. Dostęp do tego rejestru mogą uzyskać przede wszystkim instytucje kredytowe oraz instytucje płatnicze. Do FICP wpisuje się zdarzenia niepożądane związane z kredytami konsumenckimi, a więc zaciąganyymi na cele niezawodowe. Rejestr, o którym mowa, rejestruje wyłącznie przypadki za-

192 Zob. § 14 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

193 Zob. § 21 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

194 Zob. § 27a *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

195 Zob. § 22 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

196 Zob. § 22 *in fine Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

197 Zob. § 24 *Laki positiivisesta luottotietorekisteristä* 739/2022.

198 Zob. szerzej *Le fichier national des incidents de remboursement des crédits* (FICP), <https://www.banque-france.fr/fr/a-votre-service/particuliers/fichiers-incident-bancaire/fichier-incidents-remboursement-credits>.

ległości w spłacie zobowiązań kredytowych udzielonych na rzecz osób fizycznych.

Podstawy normatywne działania FICP są ujęte w *Code de la consommation* (Kodeksie konsumenci)¹⁹⁹. Rejestr ten jest prowadzony przez Banque de France²⁰⁰. W myśl art. L751-1 tego aktu, w rejestrze, o którym mowa, są gromadzone informacje o stwierdzonych przypadkach niewywiązywania się ze spłaty kredytów udzielonych osobom fizycznym na cele niezwiązane z działalnością zawodową. Celem FICP jest dostarczanie bankom, instytucjom finansowym, instytucjom pieniądza elektronicznego, a także instytucjom płatniczym informacji pozwalających ocenić zdolność kredytową osób ubiegających się o kredyt. Dane zawarte w rejestrze mogą być również wykorzystywane do zarządzania ryzykiem związanym z kredytami zaciągniętymi przez klientów²⁰¹. Informacje te mogą być ujawnione tylko w celu realizacji obowiązku oceny zdolności kredytowej. Prawodawca wprowadził także zakaz przekazywania komukolwiek kopii danych zawartych w rejestrze, o czym wyraźnie stanowi art. L751-5 *Code de la consommation*.

Bankowi Francji oraz podmiotom wymienionym w art. L751-2 zabrania się przekazywania komukolwiek kopii danych zawartych w rejestrze. Zakaz ten nie dotyczy osób, których dane znajdują się w rejestrze; mają one prawo dostępu do informacji ich dotyczących zgodnie z ustawą z 6 stycznia 1978 r. Bank Francji jako administrator jest zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w zakresie przekazywania wyżej wskazanym podmiotom²⁰².

Reguły dotyczące gromadzenia, przetwarzania oraz udostępniania informacji kredytowych wynikają z aktu wykonawczego wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w *Code de la consommation*. Kompetencje do wydania rozporządzenia przysługują ministrowi właściwemu do spraw gospodarki po uzyskaniu odpowiednich opinii Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)²⁰³ oraz Comité

*consultatif du secteur financier (CCSF)*²⁰⁴. Rozporządzenie zostało wydane w dniu 26 października 2010 r., choć po zmianach dokonanych w 2020 r. w wersji skonsolidowanej. Chodzi tu o *Arrêté du 26 octobre 2010 relatif au fichier national des incidents de remboursement des crédits aux particuliers*²⁰⁵.

W aspekcie podmiotowym w FICP są gromadzone informacje o²⁰⁶:

1. przypadkach zaległości w spłatach objętych zakresem stosowania określonym w art. 3, zgłaszane przez instytucje kredytowe i spółki finansowe, instytucje pieniądza elektronicznego, instytucje płatnicze,
2. sytuacji nadmiernego zadłużenia, o których mowa w księdze VII *Code de la consommation* przekazywane do Banku Francji przez komisje ds. nadmiernego zadłużenia lub sekretariaty sądów.

Dane zgromadzone w FICP są udostępniane bankom i innym podmiotom upoważnionym do wykonywania czynności kredytowych, a także instytucjom płatniczym. Informacje te mogą być ujawnione tylko w celu realizacji obowiązku oceny zdolności kredytowej. Zgodnie z art. 2 przywołanego rozporządzenia informacje zawarte w rejestrze FICP są przeznaczone wyłącznie do użytku instytucji i organów wymienionych w art. 1, które nie mogą przeglądać tego rejestru w celach innych niż wymienione niżej związane z analizą zdolności kredytowej. Podmioty uprawnione do czynności kredytowych są obowiązane przed podjęciem jakiegokolwiek faktycznej decyzji o udzieleniu kredytu oraz przed udzieleniem jakiegokolwiek zezwolenia na debet podlegający spłacie w terminie dłuższym niż jeden miesiąc korzystać z danych zgromadzonych w FICP. Dane z rejestru są udostępniane przed zawarciem umowy kredytu, umowy pożyczki osobistej, umowy kredytu odnawialnego czy zezwolenia na debet w rachunku bieżącym, a także na umowy kredytu związanej z nabyciem, budową, remontem nieruchomości oraz umowy najmu z opcją zakupu lub wykupu²⁰⁷.

199 *Code de la consommation*, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006069565/

200 Zob. art. L751-1 *Code de la consommation*.

201 Zob. art. L751-2

202 Zob. art. L751-3

203 Krajowa Komisja ds. Informatyki i Wolności Obywatelskich.

204 Komitet Konsultacyjny Sektora Finansowego.

205 NOR: ECET1024001A, Journal officiel de la République française (JORF) nr 0253.

206 Zob. art. 1 ust. 2 *Arrêté du 26 octobre 2010 relatif au fichier national des incidents de remboursement des crédits aux particuliers*.

207 Zob. art. 3 *Arrêté du 26 octobre 2010 relatif au fichier national des incidents de remboursement des crédits aux particuliers*.

Przesłankami wpisu do rejestru są m.in. brak spłaty dwóch kolejnych rat kredytu, brak spłaty przez ponad sześćdziesiąt dni raty innej niż rata miesięczna. Ponadto obowiązek wpisu w tym rejestrze aktualizuje się w przypadku niewłaściwego wykorzystania kredytu w rachunku bieżącym. Stosownie do art. 4 przywołanego rozporządzenia w przypadku umowy kredytu za opóźnienie w spłacie uznaje się zaległość, której łączna kwota odpowiada sumie dwóch ostatnich należnych rat – w przypadku kredytów spłacanych miesięcznie – albo równowartości jednej raty – w przypadku kredytów spłacanych w innych terminach, jeżeli zaległość ta utrzymuje się przez ponad sześćdziesiąt dni.

W przypadku tego samego kredytu bez terminów spłaty – brak spłaty należnych kwot przez okres dłuższy niż sześćdziesiąt dni od daty formalnego wezwania dłużnika do uregulowania swojej sytuacji, o ile kwota niezapłaconych należności wynosi co najmniej 500 euro. W przypadku wszystkich rodzajów kredytów – zaległości w spłacie, w związku z którymi instytucja, wszczyna postępowanie sądowe lub ogłasza wygaśnięcie terminu spłaty po bezskutecznym wezwaniu dłużnika do uregulowania zobowiązania.

Przed wpisem do FICP kredytobiorca jest o tym informowany. Stanowi o tym art. 5 przywołanego rozporządzenia z chwilą stwierdzenia wyraźnego incydentu płatniczego kredytodawca informuje dłużnika, który nie wywiązał się ze swoich zobowiązań, że incydent ten zostanie zgłoszony do Banku Francji po upływie trzydziestu dni kalendarzowych licząc od daty wysłania pisma informacyjnego, przy czym za datę wysłania uznaje się datę stempla pocztowego. Termin ten umożliwia w szczególności osobie, której to dotyczy, uregulowanie zaległości bądź zakwestionowanie stwierdzenia poważnego incydentu. Pismo informacyjne musi zawierać opis zdarzenia, które może skutkować wpisaniem do rejestru FICP, w szczególności kwotę zaległości, numer referencyjny i kwotę kredytu, a także warunki uregulowania sytuacji przed upływem wyżej wymienionego terminu. Tym samym kredytobiorca uzyskuje trzydzieści dni kalendarzowych na uregulowanie należności. Automatyczny wpis do rejestru następuje jedynie w przypadku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

Kredytodawcy o incydentach płatniczych są obowiązani poinformować Bank Francji jako administratora

FICP, zgodnie z art. 6 przywołanego rozporządzenia, najpóźniej czwartego dnia roboczego następującego po dacie, w której zdarzenie stało się podlegające zgłoszeniu. W przypadku gdy w rejestrze odnotowano wyraźne zdarzenie związane z płatnością, które miało wpływ na spłatę danego kredytu, do czasu usunięcia tego zdarzenia nie dokonuje się żadnego nowego zgłoszenia dotyczącego tego samego kredytu w przypadku wystąpienia innych zdarzeń, ogłoszenia wymagalności lub wszczęcia postępowania sądowego. Zgłoszeniu podlegają wyłącznie zdarzenia związane z opóźnieniami w spłacie, które miały miejsce w odniesieniu do tego samego kredytu w ramach planu dotyczącego nadmiernego zadłużenia²⁰⁸. Informacje, o których mowa, są przechowywane w rejestrze przez pięć lat od daty, w której zdarzenie stało się podlegające zgłoszeniu. Są one usuwane z rejestru z chwilą otrzymania zgłoszenia o pełnej spłacie należnych kwot. Scentralizowane dane są zmieniane lub usuwane przez Bank Francji niezwłocznie po otrzymaniu informacji od kredytodawcy, że pierwotne zgłoszenie było błędne²⁰⁹.

Negatywne informacje kredytowe podlegają przedterminowemu wykreśleniu, gdy tylko dłużnik udowodnił przed Bankiem Francji całkowitą spłatę swoich długów wobec wszystkich wierzycieli wymienionych w planie lub wyroku²¹⁰. W tym celu dłużnik przedkłada zaświadczenie o spłacie wystawione przez każdego z zainteresowanych wierzycieli. Wierzyciele ci są zobowiązani do wydania takiego zaświadczenia na wniosek dłużnika, gdy tylko spłata wierzytelności stanie się faktem.

11. Model mieszany

Model mieszany stanowi dominujący trend rozwoju systemów wymiany informacji kredytowej w Europie. Model pozytywno-negatywny łączy zalety modelu pozytywnego oraz modelu negatywnego. Pozwala on tym samym zwiększać bezpieczeństwo rynku bankowego, ograniczać asymetrię informacji i poprawiać jakość oceny zdolności i ryzyka kredytowego. W tym modelu system wymiany informacji

208 Zob. art. 7 Arrêté du 26 octobre 2010 relatif au fichier national des incidents de remboursement des crédits aux particuliers.

209 Zob. art. 8 Arrêté du 26 octobre 2010 relatif au fichier national des incidents de remboursement des crédits aux particuliers.

210 Zob. art. 11 Arrêté du 26 octobre 2010 relatif au fichier national des incidents de remboursement des crédits aux particuliers.

kredytowej gromadzi i przetwarza zarówno dane pozytywne (np. terminowość regulowania zobowiązań kredytowych) oraz negatywne (a więc zdarzenia niepożądane). Połączenie tych danych pozwala na ukazanie pełnej historii kredytowej oraz kompleksowy profil ryzyka kredytowego.

Model mieszany (pozytywno-negatywny) w belgijskim porządku prawnym

Wspominano już wcześniej, że w Belgii funkcjonuje Centralny Rejestr Kredytów (*Centrale voor Kredieten aan Particulieren*). W ramach tego systemu wyróżnia się zwłaszcza *Individual Credit Register* (ICR). Obok niego występuje jeszcze *Corporate Credit Register* (CCR) oraz *Central Point of Contact* (CPC). Ten ostatni nie jest rejestrem kredytowym sensu stricto, choć jest rejestrem niektórych umów o charakterze finansowym (np. inwestycyjnych i ubezpieczeniowych).

Istotnym założeniem belgijskiego porządku prawnego jest instytucjonalna neutralność podmiotu zarządzającego rejestrem. Ustawodawca powierzył prowadzenie Indywidualnego Rejestru Kredytowego Narodowemu Bankowi Belgii, który występuje w charakterze neutralnej strony trzeciej pomiędzy kredytodawcami a kredytobiorcami. Funkcjonowanie rejestru podlega szczegółowym ramom ustawowym, które określają zasady przekazywania, wykorzystywania i przechowywania danych, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony prywatności oraz praw osób, których informacje są przetwarzane. Przy banku centralnym, stosownie do art. VII.156 § 1 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego, tworzy się Komitet Monitorujący (*un Comité d'accompagnement*). W skład tego gremium, oprócz przedstawicieli banku centralnego, wchodzi przedstawiciele kredytodawców, konsumentów, Komisji Ochrony Prywatności (*de la Commission de la protection de la vie privée*) oraz ministra. Do zadań Komitetu Monitorującego należy wydawanie opinii w takich sprawach, jak m.in. organizacji Centralnego Rejestru oraz wpływu procedur jego funkcjonowania na koszty oraz projekty rozporządzeń w celu wykonania Kodeksu prawa gospodarczego w zakresie systemu wymiany informacji kredytowej²¹¹. Komitet Monitorujący odpowiada także za zatwier-

dzenie rocznych sprawozdań finansowych Centralnego Rejestru oraz przeznaczenia ewentualnej nadwyżki operacyjnej, a przede wszystkim określanie zasad podziału zwrotu kosztów ponoszonych przez kredytodawców w związku z gromadzeniem, rejestrowaniem, zarządzaniem i kontrolowaniem danych zawartych w rejestrze²¹².

Cechą szczególną związaną z działaniem Centralnego Rejestru Kredytów w belgijskim porządku prawnym jest ustawowy obowiązek raportowania danych przez kredytodawców oraz sprawdzenia rejestru przed udzieleniem kredytu. W efekcie rejestr stanowi centralny element procesu oceny zdolności kredytowej. Zgodnie z art. VII.148 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego kredytodawcy są obowiązani do rejestrowania zarówno umów kredytowych (część pozytywna), jak i zaległości płatniczych wynikających z tych umów (część negatywna). Indywidualny Rejestr Kredytowy zawiera informacje dotyczące:

1. wszystkich kredytów konsumenckich i kredytów hipotecznych zaciągniętych w Belgii przez osoby fizyczne na cele prywatne oraz
2. wszystkich przypadków niewywiązania się z zobowiązań wynikających z takich kredytów (tzw. „czarna lista”).

W części negatywnej, stosownie do art. VII.148 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego, są rejestrowane przyczyny zaległości płatniczej. Co istotne, przy pierwszym wpisie do części negatywnej na kredytodawcy spoczywa obowiązek niezwłocznego poinformowania kredytobiorcy²¹³.

Indywidualny Rejestr Kredytowy odgrywa istotną rolę zarówno na etapie poprzedzającym zawarcie umowy kredytowej, jak i w przypadku wystąpienia nadmiernego zadłużenia konsumenta. Kredytodawcy prowadzący działalność na terytorium Belgii są obowiązani do dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta, w tym zweryfikowania, czy będzie on w stanie należycie wykonywać zobowiązania wynikające z zawieranej umowy. W związku z tym przed udzieleniem kredytu lub pożyczki kredytodawca ma

211 Zob. art. VII.156 § 2 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

212 Zob. art. VII.155 w zw. z art. art. VII.156 § 2 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

213 Zob. art. VII.151 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

obowiązek sprawdzić dane zgromadzone w tym rejestrze. Stanowi o tym *expressis verbis* przepis art. VII.149 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego. Obowiązek sprawdzenia danych zawartych w analizowanym rejestrze dotyczy nie tylko kredytobiorcy, lecz także osoby ustanawiającej zabezpieczenie osobiste²¹⁴.

Dostęp do informacji zawartych w rejestrze umożliwia uzyskanie pełniejszego obrazu aktualnego poziomu zadłużenia potencjalnego kredytobiorcy, a tym samym pozwala na bardziej miarodajną ocenę ryzyka kredytowego. Mechanizm ten służy jednocześnie ograniczaniu zjawiska nadmiernego zadłużenia konsumentów.

Indywidualny Rejestr Kredytowy pełni również funkcję informacyjną w przypadku wszczęcia postępowania dotyczącego zbiorowej spłaty zadłużenia. Konsument znajdujący się w sytuacji nadmiernego zadłużenia może wystąpić do właściwego sądu pracy z wnioskiem o zastosowanie tej procedury. Sąd wyznacza wówczas mediatora lub negocjatora do spraw zadłużenia, którego zadaniem jest przygotowanie planu spłaty zobowiązań. W okresie trwania postępowania dłużnik nie może zaciągać kolejnych zobowiązań, w szczególności zawierać nowych umów kredytowych lub pożyczkowych. Z punktu widzenia bezpieczeństwa obrotu konieczne jest zatem zapewnienie wierzycielom i potencjalnym kredytodawcom dostępu do informacji o toczącym się postępowaniu. Z tego względu dane dotyczące procedury zbiorowej spłaty zadłużenia są ujawniane w analizowanym rejestrze.

Co istotne, dane dotyczące konsumentów są przekazywane do Indywidualnego Rejestru Kredytowego wyłącznie przez kredytodawców. W przypadku zawarcia nowej umowy kredytowej kredytodawca jest zobowiązany, w terminie dwóch dni roboczych, przekazać informacje pozwalające na identyfikację kredytobiorcy oraz dane dotyczące najważniejszych warunków zawartej umowy. Jeżeli wystąpią opóźnienia w wykonywaniu zobowiązań płatniczych, kredytodawca powinien w terminie ośmiu dni roboczych zgłosić do rejestru kwotę zaległości, datę jej powstania oraz informację o jej późniejszym uregulowaniu.

Odrębne zasady odnoszą się do danych dotyczących postępowań w sprawie zbiorowej spłaty zadłużenia. Informacje te powinny zostać przekazane do Indywidualnego Rejestru Kredytowego w terminie 24 godzin od dokonania odpowiedniego wpisu w Centralnym Rejestrze Wpisów dotyczącym zajęcia, przejęcia, cesji, zbiorowej ugody oraz zakwestionowania zadłużenia. Zakres przekazywanych danych obejmuje datę rozpoczęcia i zakończenia realizacji planu spłaty zadłużenia, oznaczenie właściwego sądu i numer orzeczenia, dane negocjatora do spraw zadłużenia, a w odpowiednich przypadkach również datę rozpoczęcia i zakończenia ugody pozasądowej albo postępowania prowadzonego pod nadzorem sądu. Rejestrowane są także informacje o unieważnieniu lub odrzuceniu planu zbiorowej spłaty zadłużenia.

Co do zasady dane są przechowywane w Indywidualnym Rejestrze Kredytowym przez cały okres obowiązywania umowy kredytowej. Informacje dotyczące umów wykonanych prawidłowo, bez wystąpienia zaległości lub innych nieprawidłowości, są usuwane z rejestru w terminie trzech miesięcy i ośmiu dni od dnia zakończenia umowy kredytowej²¹⁵. Jeżeli zaległość została spłacona, dane są przechowywane przez okres dwunastu miesięcy od dnia uregulowania świadczenia²¹⁶. W przypadku braku spłaty informacje pozostają w rejestrze przez dziesięć lat, licząc od pierwszej daty niewykonania zobowiązania²¹⁷. Co istotne, czas ten jest niezależny od faktu uregulowania świadczenia. Dane mogą być przechowywane przez okres dłuższy po ich zanonimizowaniu. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w których Narodowy Bank Belgii przetwarza informacje do celów naukowych lub statystycznych²¹⁸.

12. Podsumowanie

Na tle powyższych rozważań można sformułować kilka wniosków, zarówno natury ogólnej, jak i szczegółowej. Systemy wymiany informacji kredytowej można klasyfikować jako pozytywne, negatywne oraz mieszane, zależnie od zakresu gromadzonych

214 Zob. art. VII.149 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

215 Zob. art. VII.154/1 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

216 Zob. art. VII.154/2 pkt 1 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

217 Zob. art. VII.154/2 pkt 2 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

218 Zob. art. VII.155 belgijskiego Kodeksu prawa gospodarczego.

danych i funkcji pełnionych w procesie oceny ryzyka kredytowego. W rejestrach informacji kredytowej mogą być zatem gromadzone dane pozytywne, negatywne oraz mieszane. Te ostatnie, a więc pozytywne i negatywne, są obecnie gromadzone przez większość państw na świecie.

Model pozytywny obejmuje informacje o aktualnych zobowiązaniach, terminowości ich obsługi oraz dochodach kredytobiorcy, dzięki czemu pozwala odtworzyć jego pełniejszą historię finansową i może zwiększać dostępność kredytu dla osób prawidłowo regulujących zobowiązania. Fiński pozytywny rejestr kredytowy, funkcjonujący od 2024 roku, służy przede wszystkim przeciwdziałaniu nadmiernemu zadłużeniu, poprawie jakości oceny zdolności kredytowej oraz dostarczaniu wiarygodnych danych na potrzeby nadzoru nad rynkiem finansowym. Model negatywny koncentruje się natomiast na zdarzeniach świadczących o niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązań, co ogranicza zakres przetwarzania danych osobowych, lecz nie umożliwia kompleksowej oceny rzeczywistego poziomu zadłużenia. Francuski rejestr obejmuje przede wszystkim poważne opóźnienia w spłacie kredytów konsumenckich oraz przypadki nadmiernego zadłużenia, przy czym dostęp do danych jest ściśle ograniczony do celów związanych z oceną zdolności kredytowej i zarządzaniem ryzykiem.

Model mieszany łączy dane o prawidłowej obsłudze zobowiązań z informacjami o zaległościach, przez co ogranicza asymetrię informacyjną i umożliwia bardziej wielowymiarową ocenę sytuacji finansowej kredytobiorcy. Analiza porównawcza wskazuje, że model mieszany zapewnia najpełniejsze podstawy oceny ryzyka i ochrony przed nadmiernym zadłużeniem, jednak jego efektywność zależy od proporcjonalnego zakresu danych, przejrzystych zasad dostępu oraz skutecznych gwarancji ochrony praw osób, których informacje są przetwarzane. Gromadzenie danych o charakterze mieszanym ma największe znaczenie w kontekście budowania ogólnego, spójnego systemu rejestrów. Z perspektywy działalności kredytodawców istotne znaczenie mają dane negatywne, ponieważ pozwalają wykluczyć „nierzetelnych klientów”. Ustalenie zakresu gromadzonych danych odgrywa bardzo ważną rolę także w kontekście ograniczenia ryzyka zawieranych umów. Warto podkreślić, że celowym nie jest pozyskiwanie „jakichkolwiek” czy „wszystkich możliwych (potencjalnych) danych”. Powinny

być one również selekcjonowane, z uwzględnieniem potrzeb rynkowych i wymagań prawnych do zawierania umów.

Przeprowadzone badania wskazują, że rejestry prywatne i publiczne, pomimo pewnych wspólnych cech, różnią się między sobą. Analiza prawno-porównawcza wykazała także, że nawet rejestry publiczne prowadzone przez banki centralne mają odmienne cechy. Podkreślić należy, że w Europie biura kredytowe stanowią przede wszystkim prywatne, niezależne przedsiębiorstwa, których akcjonariuszami są banki i inne instytucje finansowe.

Struktura własnościowa może wpływać na sposób i rodzaj gromadzonych danych. Należy zwrócić także uwagę, na fakt, że biura prywatne różnią się od publicznych celem, który był związany już na etapie ich tworzenia. Te publiczne miały „kontrolować” rynek kredytowy przy okazji monitorując poziom zadłużenia (np. Belgia). Wśród form właścicielskich wymienia się rejestry, których²¹⁹:

- a. właścicielami są osoby fizyczne lub prawne, które nie stanowią instytucji finansowej (ani banku),
- b. właścicielami są instytucje finansowe,
- c. właścicielami są inne niż wymienione wyżej podmioty (inne formy właścicielskie).

Warto także wspomnieć o Publicznym Rejestrze Kredytowym (PRK) – jako informacyjnym systemie, który gromadzi dane pochodzące z całego sektora bankowego. Jest on organizacyjnie powiązany z bankiem centralnym. Można uznać, że w państwach europejskich, w których funkcjonuje PRK, banki centralne pełnią funkcje administratora i dyspozytora tych danych.

Dla budowania systemu rejestrów, który byłby efektywny i skuteczny potrzebne jest zachowanie spójności w regulacjach prawnych. Wpływa to na zwiększenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Brak wspólnej podstawy prawnej działania rejestrów powoduje, że może zwiększać się ryzyko prawne.

219 Bieć A. (2012), *Rejestry kredytowe. Teoria i praktyka*, Warszawa, s. 132.

Osobnym elementem, ale ściśle powiązanim z gromadzeniem danych jest zagadnienie ochrony danych osobowych. W niektórych państwach przyjęto, że jedynie model publiczny może być gwarantem ochrony tych danych. Jako przykład wskazać można Francję, która gromadzi tylko dane negatywne i są one zarządzane przez niewielką grupę osób, pracowników banku centralnego. Do kwestii odmiennych w poszczególnych państwach zaliczyć należy również:

- a. odpłatny bądź nieodpłatny dostęp do danych,
- b. dostęp do danych objętych tajemnicą lub niewymagający zgody dłużnika,
- c. okres przechowywania danych w rejestrach,
- d. częstotliwość odnawiania danych.

Bardzo ważnym aspektem w kontekście prowadzenia rejestrów kredytowych jest ochrona danych osobowych. Zwraca się uwagę na potrzebę zapewnienia silnej ochrony poufności potencjalnych kredytobiorców. Poziom tej ochrony może kształtować się w różny sposób. Niski poziom ochrony oznacza, że każdy może wystąpić o udostępnienie danych. W przypadku średniego poziomu ochrony można udostępniać dane, ale tylko w określonych sytuacjach, np. w związku z rozpatrywanym wnioskiem kredytowym. Przy wysokim poziomie ochrony może zachodzić konieczność pozyskania zgody konsumenta na udostępnienie informacji. Przykładem restrykcyjnej regulacji jest Francja, gdzie każdy musi być zawiadamiany w przypadku wglądu do informacji o nim oraz musi wyrazić pisemną zgodę za każdym razem.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na regulację dyrektywy 95/46 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. L 281 z 23.11.1995, str. 31). W motywach tej dyrektywy wskazuje się, że systemy przetwarzania danych mają służyć człowiekowi niezależnie od obywatelstwa czy miejsca zamieszkania, mają sanować prawo do prywatności, ale jednocześnie przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego. Wartości wyrażone dyrektywie potwierdził to także wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 20 maja 2003 r. w spra-

wach połączonych C-465/00, C-138/01 i C-139/01 Österreichischer Rundfunk. Jeśli chodzi o regulacje krajowe warto podkreślić długą europejską tradycję, bowiem pierwsza ustawa o ochronie danych osobowych została uchwalona w Szwecji już w 1973 r.

Przeprowadzone badania wykazują, że zbiorczy system gromadzenia danych jest w każdym z analizowanych państw inaczej skonstruowany. Kilka państw ma tylko jedno, duże i działające na znaczną skalę biuro kredytowe (Austria, Dania, Finlandia). Są też państwa, gdzie działa system skonsolidowany (np. Wielka Brytania). Istotne znaczenie dla funkcjonowania rynku wymiany informacji kredytowej (a nawet szerzej informacji o zobowiązaniach finansowych) mają warunki ekonomiczne dla wykonywania działalności gospodarczej. Kierunki zmian w zakresie funkcjonowania tych rejestrów powinny zostać powiązane z oszacowaniem właściwej liczby interakcji dłużnika z rejestrem lub dłużnika z jego wierzycielem. Mniejsza liczba interakcji wiąże się ze skróceniem czasu obsługi i może oznaczać zmniejszenie kosztów funkcjonowania rejestrów²²⁰.

Dokonując analizy prawno-porównawczej należy zwrócić uwagę także na uwarunkowania technologiczne. Postęp, jaki w ostatnim dziesięcioleciu można obserwować w kontekście technologii informatycznych w znaczny sposób oddziałuje na sposób gromadzenia danych w ramach opisywanych rejestrów. Zachodzące w tym zakresie zmiany mają zapewnić również ochronę danych osobowych oraz eliminować ryzyko związane z ewentualnym naruszeniem zasad udostępniania i wykorzystania zgromadzonych informacji.

Konkludując podkreślić należy, że największe wyzwania jakie pojawią się przed biurami informacji kredytowej w każdym z państw związane będą z transgranicznym rozwojem rynków kredytowych i rozwojem gospodarczym. To jak daleko przesunięte zostaną granice krajowej działalności kredytowej jest uzależnione głównie od przyjętej regulacji prawnych, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym. Na tym tle może dojść do przemodelowania systemu udzielania informacji kredytowej (czy szerzej gospodarczej). Zwiększa się zapotrzebowanie banków na

220 Bieć A. (2012), *Rejestry kredytowe. Teoria i praktyka*, Warszawa, s. 198.

informacje o wypłacalności potencjalnego i faktycznego klienta mieszkającego w dowolnym państwie. Stąd też wyzwania przed biurami (rejestrami) informacji kredytowej, które wiązać będą się z potrzebą gromadzenia i udostępniania informacji o zobowiązaniach finansowych (zwłaszcza kredytowych) ze źródeł zagranicznych. Niektóre rejestry tworzą swoje oddziały w innych państwach a inne próbują przejmować istniejące biura w innych państwach. Do takich rozwiązań należy podchodzić z dużą rozwagą, mając na uwadze wiele aspektów. Warto przy tym pamiętać, że gromadzone dane mają nie tylko

ostrzegać przed „klientem niewypłacalnym”. Na ich podstawie ocenia się ryzyko kredytowe. Wpływa na to wiele czynników o charakterze lokalnym, jak poziom rozwoju gospodarczego, rynek pracy czy rynek nieruchomości. Dodatkowo należy także zwrócić uwagę na sytuacje szczególne, jak stan wojny czy zagrożenia wojną, co stwarzałoby dodatkowe ryzyko dla funkcjonowania takich globalnych rejestrów. Z drugiej strony w przypadku, gdy krajowe regulacje będą zaostrzać zasady dostępu w kontekście ochrony danych, może to stanowić zachętę do wdrażania zagranicznych rejestrów.

Rozdział III. Rynki informacji kredytowej w ujęciu porównawczym

1. Charakterystyka rynku wymiany informacji kredytowej w USA, Wielkiej Brytanii i wybranych krajach Unii Europejskiej

Rynek wymiany informacji kredytowej jest we współczesnej gospodarce podstawą infrastruktury dla budowania stabilnego i efektywnego rynku finansowego. Zakres i jakość informacji kredytowych mają znaczący wpływ na dostęp do produktów regulowanych, ustalanie ich cen oraz sposób zarządzania nimi. Zmienia się również rola tego segmentu: od prostego dostarczania danych kredytowych w kierunku oferowania szerszych usług informacyjnych wspierających ocenę ryzyka, efektywność rynku oraz inkluzję finansową. Proces ten wzmacniają cyfryzacja i rozwój otwartych finansów. Nie występuje jeden uniwersalny model organizacji rynku informacji kredytowej. W poszczególnych państwach funkcjonują rozwiązania oparte na publicznych rejestrach kredytowych, prywatnych biurach informacji kredytowej oraz rozwiązania dualne, łączące oba mechanizmy. Różnicowanie tych modeli jest uwarunkowane m.in. czynnikami prawnymi, instytucjonalnymi, strukturalnymi i społeczno-kulturowymi. Jednocześnie obserwować można ewolucję przedmiotową zakresu informacji wykorzystywanych w procesie oceny ryzyka kredytowego, przejawiającą się w szczególności w odchodzeniu od ograniczania raportowania do danych negatywnych na rzecz pełniejszego uwzględniania danych pozytywnych oraz włączania, w niektórych systemach, danych alternatywnych. Jednak ewolucja wymaga połączenia presji innowacyjnych z wymogiem bezpieczeństwa danych, ochroną konsumenta i transparentnością rynku.

Rynek ten ma istotne znaczenie dla kluczowych interesariuszy²²¹:

- agencje informacji kredytowej (CRA),
- dostawcy danych i użytkownicy informacji kredytowej (CIU),
- dostawcy usług w zakresie informacji kredytowej (CISP),
- konsumenci.

Dla kredytodawców rynek ten ogranicza asymetrię informacyjną, wspiera trafniejszą wycenę ryzyka, może przyczyniać się do obniżenia poziomu NPL oraz poprawy rentowności działalności kredytowej. Dla klientów oznacza niższe oprocentowanie i lepsze warunki kredytu. Analizując dominujące modele rynku wymiany informacji kredytowej, można wyróżnić trzy główne modele:

- model scentralizowany, oparty na monopolu rejestru publicznego lub prywatnej agencji/biura kredytowego;
- model zdecentralizowany, oparty na oligopolu kilku agencji o częściowo różnych mandatach;
- model hybrydowy.

Prywatne biura kredytowe (*credit bureaus*) to komercyjne podmioty, których działalność koncentruje się na zbieraniu szczegółowych danych o kredytobiorcach (najczęściej zarówno informacji pozytywnych - terminowe spłaty, bieżące zobowiązania, jak i negatywnych - opóźnienia, windykacja, upadłość) i udostępnianiu ich na zasadach rynkowych instytucjom finansowym. Publiczne rejestry kredytowe, które są instytucjami działającymi przy bankach centralnych lub organach nadzoru finansowego, nastawione są przede wszystkim na potrzeby regulacyjne i nadzorcze. Rejestry publiczne obejmują zazwyczaj kredyty powyżej określonego progu kwotowego, co może

221 FCA (2023), *Credit Information Market Study: Final Report (MS19/1)*, London: Financial Conduct Authority.

ograniczać ich skuteczność w odniesieniu do osób fizycznych i małych przedsiębiorstw²²².

W modelu scentralizowanym jedna krajowa (lub ponadnarodowa) instytucja gromadzi, przechowuje i udostępnia informacje kredytowe dotyczące wszystkich kredytobiorców. Przykładem jest publiczny rejestr kredytowy prowadzony przez Bank Francji. Zaletą takiego modelu jest kompleksowość danych i ich standaryzacja, niższe koszty związane z brakiem powielania danych oraz lepszy nadzór regulacyjny nad jakością i bezpieczeństwem danych. Organy regulacyjne mogą też wykorzystywać scentralizowane dane do monitorowania koncentracji kredytowej i ryzyka makroostrożnościowego. Wadami są potencjalnie silne skutki awarii systemowej, ograniczona konkurencja mogąca prowadzić do wolniejszego wprowadzania innowacji, brak presji na poprawę jakości usług lub obniżania kosztów dla kredytodawców. Agencja państwowa może też podlegać presji, by przedkładać realizację celów politycznych nad efektywność rynkową.

W modelu zdecentralizowanym wiele prywatnych biur informacji kredytowej konkuruje ze sobą w zakresie gromadzenia i sprzedaży informacji kredytowych. Przykładami są podmioty Experian, Equifax, CRIF i Creditreform, działające w różnych państwach członkowskich UE. Zaletą modelu jest innowacyjność płynąca z presji konkurencyjnej, większa odporność na cyberataki poprzez rozproszone dane, elastyczność - poszczególne biura mogą dostosowywać produkty do konkretnych segmentów rynku (MŚP, konsumenci, kredytodawcy hipoteczni) oraz specjalizacja - niszowi operatorzy mogą rozwijać wiedzę specjalistyczną w konkretnych sektorach. Wadami są fragmentacja - dane o kredytobiorcach mogą być rozdzielone między wiele biur, co daje każdemu z nich niepełny obraz sytuacji i utrzymującą się asymetrię informacyjną; luki w zasięgu i niespójne standardy utrudniające porównania między biurami. W modelu tym występuje też większa złożoność regulacyjna i nierówność w dostępie do danych.

Istotna część państw członkowskich UE stosuje systemy hybrydowe - publiczny rejestr kredytowy prowadzi-

ny przez bank centralny (obejmujący zazwyczaj duże ekspozycje) oraz prywatne biura kredytowe, zajmujące się kredytami detalicznymi i dla MŚP. Rozwiązanie to łączy zalety nadzorcze z dbaniem o efektywność rynku, ale stwarza wyzwania związane z koordynacją i nadzorem. Przykłady organizacji rynku wymiany informacji kredytowej w UE zawiera tabela 2.

Rynek wymiany informacji kredytowej w USA jest zaliczany do grupy najbardziej dojrzałych i rozwiniętych systemów tego rodzaju na świecie. Stanowi punkt odniesienia dla rozwiązań stosowanych w wielu innych krajach. Jego architektura opiera się na oligopolu trzech dominujących prywatnych biur kredytowych - Equifax, Experian i TransUnion, określanych jako Big Three lub NCRAs (*nationwide consumer reporting agencies*), uzupełnionych przez wyspecjalizowane podmioty. Według danych CFPB ponad 90% dorosłych Amerykanów posiada aktywne akta kredytowe w jednym z trzech głównych biur. Model raportowania jest pełnoinformacyjny (*full-file reporting*) - biura gromadzą zarówno dane pozytywne (terminowe spłaty), jak i negatywne, a dane aktualizowane są z częstotliwością miesięczną lub wyższą. Kluczową rolę w operacjonalizacji danych kredytowych na potrzeby decyzji pożyczkodawców pełni scoring FICO (Fair Isaac Corporation), którego kolejne wersje są standardem branżowym. Od października 2022 roku Federalna Agencja Finansowania Mieszkalnictwa zatwierdziła równolegle do FICO także model VantageScore 4.0 do stosowania przy kredytach hipotecznych gwarantowanych przez rząd federalny, co oznacza pierwsze od dekad istotne złamanie monopolu FICO na tym segmencie²²³.

Ramy regulacyjne systemu wyznacza ustawa Fair Credit Reporting Act (FCRA) z 1970 roku (wielokrotnie nowelizowana) oraz Equal Credit Opportunity Act z 1974 roku, nakładające na biura obowiązki w zakresie dokładności danych, prawa konsumenta do dostępu do własnego raportu i procedur kwestionowania błędnych wpisów. Nadzór nad agencjami kredytowymi sprawuje Consumer Financial Protection Bureau (CFPB)²²⁴. Główną słabością systemu,

222 Ferretti F. (2017), *The Never-Ending European Credit Data Mess*, Brunel University London. https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/beuc-x-2017-111_the-never-ending-european-credit-data-mess.pdf

223 CFPB (2019), *Credit reports and scores*, <https://www.consumerfinance.gov/consumer-tools/credit-reports-and-scores>; Interagency Statement on the Use of Alternative Data in Credit Underwriting.

224 Federal Reserve Board, CFPB, FDIC, NCUA, OCC (2019), *Interagency Statement on the Use of Alternative Data in Credit Underwriting*, Washington, D.C.: Board of Governors of the Federal Reserve System.

Tabela nr 3. Forma prawna i struktura biur informacji kredytowej w państwach członkowskich UE (według stanu z 2017 roku)

Kraj	Publiczny rejestr kredytowy	Liczba biur		
		Prywatnych nastawionych na zysk	Prywatnych nienastawionych na zysk	Brak własności kredytodawców
Austria	Tak		1	
Belgia	Tak			
Bułgaria	Tak	1		1
Cypr	Nie	1		
Czechy	Tak	1		
Dania	Nie	2		2
Estonia	Nie	1		1
Finlandia	Nie	1		1
Francja	Tak			
Niemcy	Tak	1		
Grecja	Nie	1		
Węgry	Nie	1		
Irlandia	Nie	1		
Włochy	Tak	2	1	1
Łotwa	Tak			
Litwa	Tak	1		
Luksemburg	Nie			
Malta	Nie	1		
Holandia	Nie	1	1	1

Kraj	Publiczny rejestr kredytowy	Liczba biur		
		Prywatnych nastawionych na zysk	Prywatnych nienastawionych na zysk	Brak własności kredytodawców
Polska	Nie	1		-
Portugalia	Tak	2		
Rumunia	Tak	2		1
Słowacja	Tak	2		1
Słowenia	Tak		1	
Hiszpania	Tak	2		1
Szwecja	Nie	6		5
Wielka Brytania	Nie	3		3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ferretti F. (2017).

wielokrotnie dokumentowaną przez Consumer Financial Protection Bureau i organizacje konsumencie, pozostaje wysoki odsetek błędów w raportach kredytowych. Raporty kredytowe stanowią ponad 50% skarg kierowanych do CFPB. Problemem pozostaje również dysfunkcjonalność systemu kwestionowania błędnych wpisów, opartego na nadmiernie zautomatyzowanych i nieprzejrzystych procedurach, co nieproporcjonalnie uderza w konsumentów o niskich dochodach i mniejszości etniczne.

System brytyjski jest najbardziej zaawansowany technicznie, dysponuje najbogatszymi danymi, najbardziej konkurencyjnym rynkiem i najsilniejszą infrastrukturą w zakresie oceny kredytowej. Dominują trzy globalne agencje informacji kredytowej działające równolegle: Experian, Equifax i TransUnion. Poza nimi na rynku działa ok. 20 mniejszych podmiotów z uprawnieniami agencji referencji kredytowych (CRA), koncentrujących się na niszowych segmentach, często z wykorzystaniem danych alternatywnych i modeli opartych na open banking. Banki i kredytodawcy stosują własne wewnętrzne modele w oparciu o dane pochodzące z jednej lub

wszystkich trzech agencji informacji kredytowej. System brytyjski jest pełnoinformacyjny (raportowane są zarówno informacje pozytywne, jak i negatywne) i obejmuje szeroki zakres danych, w tym historię rachunków bankowych, wyroki sądowe, dane z rejestru wyborców służące weryfikacji tożsamości, a także zobowiązania wobec dostawców mediów i telekomów. Zasięg populacyjny systemu jest wysoki, choć niższy niż w USA. Przepisy nie nakładają na kredytodawców obowiązku przekazywania danych do wszystkich trzech agencji - to kredytodawca decyduje, z usług której agencji chce skorzystać. Oznacza to, że dane kredytobiorcy mogą się znacznie różnić w poszczególnych agencjach, a kredytodawca sprawdzający tylko jedną z nich może uzyskać niepełny obraz. System trzech biur może stawiać w niekorzystnej sytuacji konsumentów, którzy muszą sprawdzić wszystkie trzy bazy, aby zrozumieć swój pełny profil kredytowy., prowadząc do zjawiska arbitrażu informacyjnego.

Kluczowym punktem zwrotnym dla regulacji sektora jest opublikowane w grudniu 2023 roku przez Financial Conduct Authority (FCA) Credit Information

Market Study²²⁵. FCA uznała, że sektor informacji kredytowej przechodzi najgłębszą transformację od dziesięcioleci i zapowiedziała pakiet środków skupionych wokół czterech obszarów: zarządzania (governance), jakości danych, zakresu raportowania i zaangażowania konsumentów. Centralnym elementem reformy jest powołanie nowego organu nadzoru branżowego: Credit Reporting Governance Body (CRGB), zastępującego dotychczasowy komitet samoregulacyjny SCOR (Steering Committee on Reciprocity). W ramach działań prowadzących do pełnego wdrożenia CRGB, trzy największe biura kredytowe podjęły wspólne prace nad ustandaryzowanym formatem raportowania danych (Standard Industry Reporting Format, SIRF), co ma na celu poprawę spójności i jakości danych w systemie. Szczególnym obszarem rozwoju brytyjskiego rynku jest integracja tradycyjnych danych kredytowych z danymi open banking, wdrażanego w Wielkiej Brytanii szerzej i wcześniej niż w wielu krajach Europy kontynentalnej. W 2026 r. FCA rozpoczęła konsultacje nad dalszymi modyfikacjami systemu raportowania²²⁶.

Włoski system informacji kredytowej wyróżnia się wyraźnym dualizmem instytucjonalnym: równolegle funkcjonują publiczny rejestr kredytowy nadzorowany przez bank centralny oraz prywatne systemy informacji kredytowej, przy czym oba mają odmienne zakresy, progi raportowania i podstawy prawne. Centrale dei Rischi (CR) prowadzony przez Banca d'Italia jest publicznym, obowiązkowym rejestrem, do którego uczestniczące instytucje finansowe (banki, spółki finansowe i inni pośrednicy) przekazują miesięczne dane dotyczące udzielonych kredytów i gwarancji. Istotną cechą systemu jest próg raportowania: klient jest rejestrowany w CR, gdy łączna kwota do spłaty wobec danego pośrednika wynosi co najmniej 30 000 euro; próg ten obniżony jest do 250 euro w przypadku klasyfikacji klienta jako nieściągalnego dłużnika²²⁷. Banca d'Italia udostępnia zarejestrowanym pośrednikom miesięczne zbiorcze zestawienie całkowitego zadłużenia każdego klienta w systemie bankowym, umożliwiając

ocenę ryzyka koncentracji. Istotne jest, że CR nie jest systemem scoringowym - dostarcza surowych danych ilościowych, interpretowanych następnie przez instytucje kredytowe we własnych modelach ryzyka²²⁸. Ograniczeniem systemu publicznego jest wysoki próg raportowania.

Lukę tę wypełniają prywatne systemy informacji kredytowej, spośród których dominującą pozycję zajmuje EURISC - system zarządzany przez grupę CRIF²²⁹, integrujący informacje pozytywne i negatywne o osobach fizycznych i przedsiębiorcach, zasilany danymi od ponad 500 uczestników rynku, bez żadnego progu kwotowego. Udział pośredników jest dobrowolny, a same systemy mają charakter prywatnoprawny i nie podlegają nadzorowi Banca d'Italia. CRIF, założony w 1988 roku w Bolonii z udziałem sześciu instytucji kredytowych z regionu Emilia-Romagna, wyrósł na globalnego gracza. Obecnie działa w ponad 50 krajach, obsługuje ponad 6500 banków i instytucji finansowych, osiąga przychody przekraczające 500 mln euro rocznie, a w Polsce jest aktywny zwłaszcza na rynku informacji gospodarczej²³⁰. Charakterystyczną słabością włoskiego systemu jest relatywnie niska standaryzacja danych między poszczególnymi systemami oraz brak jednolitego, powszechnie stosowanego modelu scoringowego - banki włoskie w większym stopniu niż ich anglosaskie odpowiedniki opierają się na własnych modelach.

Niemiecki system informacji kredytowej jest zdominowany przez SCHUFA (Schutzgemeinschaft für allgemeine Kreditsicherung) - prywatną firmę należącą do banków, detalistów i firm obsługujących karty kredytowe. Działa ona w ramach szerszego ekosystemu, który obejmuje Creditreform (skupiający się na kredytach dla przedsiębiorstw), Bürgel i CRIF. Schufa gromadzi dane od ponad 10 000 podmiotów przekazujących informacje, w tym banków, operatorów komórkowych, firm ubezpieczeniowych i dostawców mediów, dzięki czemu jej zasięg wykracza daleko poza

225 Equifax (2025), *CIMS: Reshaping the Future of Credit Reporting*, London: Equifax UK.

226 FCA (2023), *Credit Information Market Study: Final Report*, MS19/1.3, London: Financial Conduct Authority oraz FCA (2026), *Proposed Approach to Implementing FCA Remedies*, Consultation Paper CP26/7, London: Financial Conduct Authority.

227 Banca d'Italia, *Central Credit Register*, <https://www.bancaditalia.it/statistiche/raccolta-dati/centrale-rischi/index.html?com.dotmarketing.htmlpage.language=1>

228 Banca d'Italia, *Credit and financial reporting* (2026). <https://www.bancaditalia.it/statistiche/raccolta-dati/segnalazioni/?com.dotmarketing.htmlpage.language=1&dotcache=refresh>.

229 Strategia Bancaria: Damiani M., *CRIF EURISC cos'è, come funziona e come richiedere la visura*, 1.06.2026, <https://www.strategiabancaria.it/crif-eurisc/#>.

230 CRIF: *Cos'è il SIC di CRIF?*, 2026. <https://www.crif.it/business/servizi/informazioni-finanziamenti-crif/CRIF>.

sam sektor finansowy²³¹. Posiada dane dotyczące zdecydowanej większości dorosłych mieszkańców Niemiec, co czyni ją jedną z najbardziej kompleksowych baz danych konsumentów w Europie. Schufa była w przeszłości krytykowana za stosowanie nieprzejrzystych metod obliczania scoringu kredytowego, z 250 kryteriami oceny. Reforma z 2026 r. wprowadziła nową, prostszą ocenę kredytową, zmniejszając liczbę kryteriów z 250 do 12²³². Reforma ta została częściowo wymuszona orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który rozpatrywał sprawy, w których konsumentom odmówiono udzielenia kredytu i którym Schufa udostępniła jedynie wartość punktową i ogólne informacje, nie ujawniając dokładnej metody obliczeniowej.

Francja reprezentuje najbardziej scentralizowany model spośród analizowanych krajów, oparty na rejestrach prowadzonych bezpośrednio przez Banque de France²³³. Nie ma tam dominującej prywatnej agencji informacji kredytowej zajmującej się kredytami konsumenckimi. Funkcję tę skutecznie pełnią rejestry prowadzone przez bank centralny:

- FICP (Fichier National des Incidents de Remboursement des Crédits aux Particuliers) - śledzi przypadki niewypłacalności i nadmiernego zadłużenia w zakresie kredytów konsumenckich. Kredytodawcy są zobowiązani do sprawdzenia FICP przed udzieleniem jakiegokolwiek kredytu,
- FCC (Fichier Central des Chèques) - rejestruje oszustwa czekowe i incydenty związane z płatnościami.
- FIBEN (Fichier Bancaire des Entreprises) - baza danych kredytowych o przedsiębiorstwach, obejmująca firmy o obrotach powyżej 750 000 euro, dostarczająca ratingi wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji kredytowych przez banki. FIBEN pełni rzadko spotykaną funkcję publicznego systemu oceny zdolności kredytowej dla MŚP, ograniczając asymetrię informacyjną w zakresie kredytów dla przedsiębiorstw.

Zarządzanie publiczne zapewnia silną ochronę konsumentów (prawa dostępu, procedury usuwania danych). Słabością systemu francuskiego jest opieranie się wyłącznie na negatywnych danych konsumenckich - system ten odrzuca najgorszych kredytobiorców, ale nie pomaga w identyfikacji najlepszych. We Francji nie istnieje ujednolicony system oceny zdolności kredytowej konsumentów. Kredytodawcy opierają się na wewnętrznych modelach oceny, zasilanych danymi z rejestru FICP (tylko negatywnymi), zadeklarowanymi dochodami wnioskodawcy oraz własnymi danymi o klientach. Francuski model publiczny oferuje dużą integralność regulacyjną i zasięg w zakresie MŚP, ale jest strukturalnie gorszy pod względem informacji kredytowych dla klientów detalicznych ze względu na ograniczenie do wyłącznie negatywnych wpisów²³⁴. Badania empiryczne pokazują²³⁵, że zbieranie danych o spłatach znacząco poprawia efektywność bazy.

2. Rozwój systemów wymiany informacji kredytowej w krajach Unii Europejskiej

Analiza zróżnicowania i zmian rozwojowych systemów wymiany informacji kredytowej w krajach Unii Europejskiej została oparta na wynikach badań porównawczych publikowanych w Raportach ACCIS Membership Survey - edycja 2025 oraz 2020. Raporty te stanowią jedno z najważniejszych opracowań empirycznych dotyczących funkcjonowania biur informacji kredytowej w Europie. Badanie w edycji 2025 roku zostało przeprowadzone na próbie łącznie 34 instytucji wymiany informacji kredytowej działających w 20 państwach Unii Europej-

231 <https://www.schufa.de/en>.

232 PwC Legal Germany (2026), The 2026 SCHUFA score reforms and implications for financial services firms, <https://legal.pwc.de/en/news/articles/the-2026-schufa-score-reforms-and-implications-for-financial-services-firms>

233 <https://www.banque-france.fr/en/at-your-service/companies/understanding-rating-manager-indicator>

234 ACCIS (2020), *Complementarity of public and private credit reporting in Europe to promote responsible lending*. <https://accis.eu/wp-content/uploads/2020/12/ACCIS-White-Paper-Complementarity-of-public-and-private-credit-reporting-in-Europe-to-promote-responsible-lending-Dec2020.pdf>.

235 Brown M., Jappelli T., Pagano M. (2009), *Information sharing and credit: Firm-level evidence from transition countries*, Journal of Financial Intermediation, Elsevier, vol. 18(2), s. 151-172, April; Jappelli T., Pagano M. (2002), *Information sharing, lending and defaults: Cross-country evidence*, "Journal of Banking and Finance", October 2002, vol. 26/10, pp.2017-2045; Haas Ornelas H.R., de Freitas Oliveira R., Schechtma R. (2025), *Private Credit Bureaus and Positive Information Sharing: Effects on credit cost?* "The Banco Central do Brasil Working Paper". <https://www.bcb.gov.br/content/publicacoes/WorkingPaperSeries/WP624v3.pdf>.

skiej oraz 7 krajach spoza UE. W próbie badawczej uwzględniono instytucje o różnym okresie działalności na rynku - od 7 lat do ponad 100 lat²³⁶. Wspólna metoda badawcza pozwala uchwycić zarówno zbieżne tendencje rozwojowe, jak i różnicowanie strukturalne rynku.

Z analizy raportu wynika, że ekonomiczne komponenty modeli funkcjonowania systemów informacji kredytowej w Europie są istotnie zróżnicowane. Dotyczy to struktury własnościowej, zyskowności jako celu działalności, kompleksowości gromadzonych danych (w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym), czasu ich przechowywania, instrumentów kontroli jakości i zasad udostępniania danych. Interesującym obszarem zróżnicowania jest także działalność edukacyjna, wspierająca budowę „zdrowych zachowań kredytowych” wśród klientów sektora niefinansowego.

W analizowanych krajach w 2025 roku 32% biur informacji kredytowej działało jako spółki zależne, a 21% jako spółki giełdowe. Podmioty nastawione na zysk stanowiły 85% instytucji objętych badaniem. W badaniu zidentyfikowano znaczące różnice w długości okresu przechowywania danych dotyczących obsługi zobowiązań kredytowych przez klientów, przy czym można wskazać, że najczęściej stosowany okres przechowywania lub przetwarzania danych wynosi od 37 do 60 miesięcy. Ponad połowa biur informacji kredytowej rejestruje zaległości płatnicze dopiero po przekroczeniu określonego progu wartości, przy czym w 29% przypadków minimalny próg mieści się w przedziale od 11 do 50 euro. 44% podmiotów nie stosuje żadnych limitów kwotowych i uwzględnia w swoich bazach wszystkie przypadki opóźnień w spłacie zobowiązań.

Zakres przetwarzanych danych stanowi istotny czynnik różnicujący modele działalności biur informacji kredytowej w Unii Europejskiej. Zgodnie z raportem ACCIS, w 2025 roku dane osób fizycznych przetwarzało ok. 97% podmiotów, a dane jednoosobowych działalności gospodarczych ok. 91%. Ponadto 82% biur gromadziło informa-

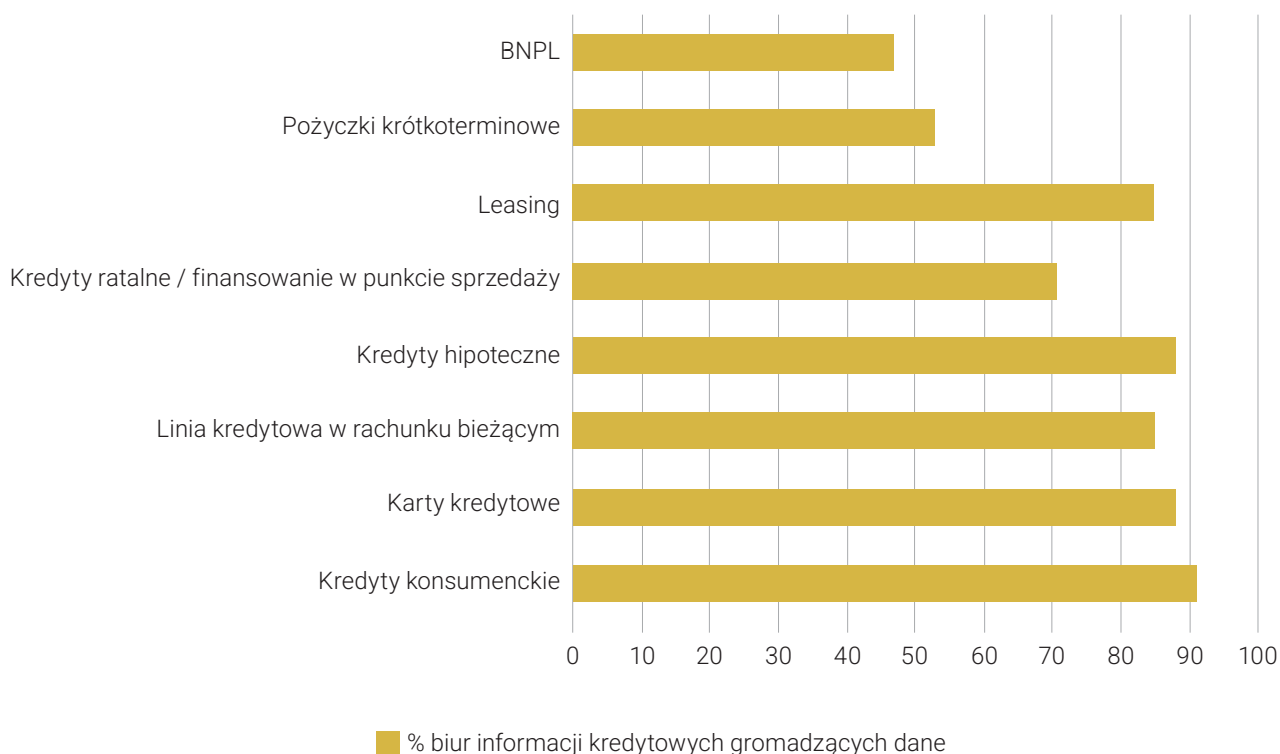
cje o małych i średnich przedsiębiorstwach, 74% o dużych przedsiębiorstwach oraz 65% o innych podmiotach prawnych.

W konsekwencji można dokonać segmentacji krajowych systemów wymiany informacji kredytowej na dwa modele - systemy o szerokim zakresie informacyjnym w ujęciu podmiotowym, obejmujące dane dotyczące zobowiązań kredytowych zarówno osób fizycznych, jak i wszystkich kategorii podmiotów gospodarczych. Przykładami krajów o takim modelu są m.in. Polska, Estonia czy Finlandia, gdzie biura informacji kredytowej gromadzą dane o szerokim spektrum klientów rynku kredytowego. Równolegle w ramach modelu o wąskim zakresie informacyjnym można wyróżnić rynki, na których zakres danych przetwarzanych w ramach systemu wymiany informacji kredytowych jest znacznie bardziej ograniczony i obejmuje głównie osoby fizyczne, w niektórych przypadkach poszerzony o wąski segment przedsiębiorców. Dotyczy to m.in. Belgii, Rumunii czy Niemczech. W poszczególnych krajach obserwuje się także różnice w szczegółowości gromadzonych danych - o ile podstawowe dane osobowe (imię i nazwisko, data urodzenia, adres zamieszkania) są gromadzone przez wszystkie lub niemal wszystkie podmioty, o tyle w przypadku danych ekonomicznych, obejmujących dochody czy występowanie upadłości konsumenckiej obserwowane jest silne zróżnicowanie. Dane dotyczące dochodu wśród analizowanych krajów przetwarzane są na różnym poziomie szczegółowości i w różnym zakresie w Estonii, na Cyprze, na Łotwie, w Polsce i Szwecji. W zakresie upadłości dane uwzględniane są w biurach informacji kredytowych prowadzących działalność w Austrii, na Cyprze, w Danii, Estonii, Finlandii, na Łotwie, w Niemczech, Polsce, na Słowacji, w Szwecji, na Węgrzech oraz we Włoszech²³⁷. Różnice widoczne są także w poziomie głębokości gromadzonych danych na temat przedsiębiorstw, w tych krajach, gdzie te podmioty objęte są analizą.

Porównanie wyników badań z 2025 i 2020 roku (dla podmiotów uczestniczących zarówno w badaniu z 2020, jak i z 2025 roku) wskazuje na niewielki, ale zauważalny spadek udziału podmiotów zbierających dane dotyczące bankructw, płci, daty urodzenia oraz numeru identyfikacji podatkowej (TIN). Jedno-

236 ACCIS (2025), *ACCIS Membership Survey 2025*. <https://accis.eu/facts-and-figures/> (22.05.2026). W badaniu wzięły udział biura informacji kredytowej z 27 krajów Europy, w tym z 20 krajów Unii Europejskiej. W dalszych analizach uwzględniono wyniki dla grupy krajów UE.

237 ACCIS (2025), *ACCIS Membership Survey 2025*. <https://accis.eu/facts-and-figures/> (22.05.2026).

Wykres nr 2. Kluczowe produkty kredytowe, dla których biura informacji kredytowej gromadzą dane – badanie ACCIS 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ACCIS 2025.

częściej wzrósł odsetek podmiotów gromadzących dane o dochodach, adresach oraz innych lub poprzednich nazwiskach.

Wśród kluczowych kategorii należności kredytowych nie obserwuje się istotnego zróżnicowania pomiędzy biurami informacji kredytowych. Większe różnice dotyczą należności z tytułu pożyczek krótkoterminowych spoza sektora bankowego oraz BNPL

Zróżnicowanie w zakresie i głębokości pozyskiwanych danych przekłada się bezpośrednio na funkcję systemów wymiany informacji kredytowej w systemie finansowym. W krajach o szerokim zakresie danych biura pełnią bardziej kompleksową rolę. W takiej sytuacji nie tylko wspierają one ocenę zdolności kredytowej gospodarstw domowych, lecz także analizę ryzyka kredytowego przedsiębiorstw, zarządzanie ryzykiem kontrahenta oraz monitoring stabilności sektora finansowego. W systemach o węższym zakresie gromadzonych i przetwarzanych danych znaczenie systemu wymiany informacji kredytowej ogranicza się głównie do segmentu kredytów konsumenckich, co może prowadzić do

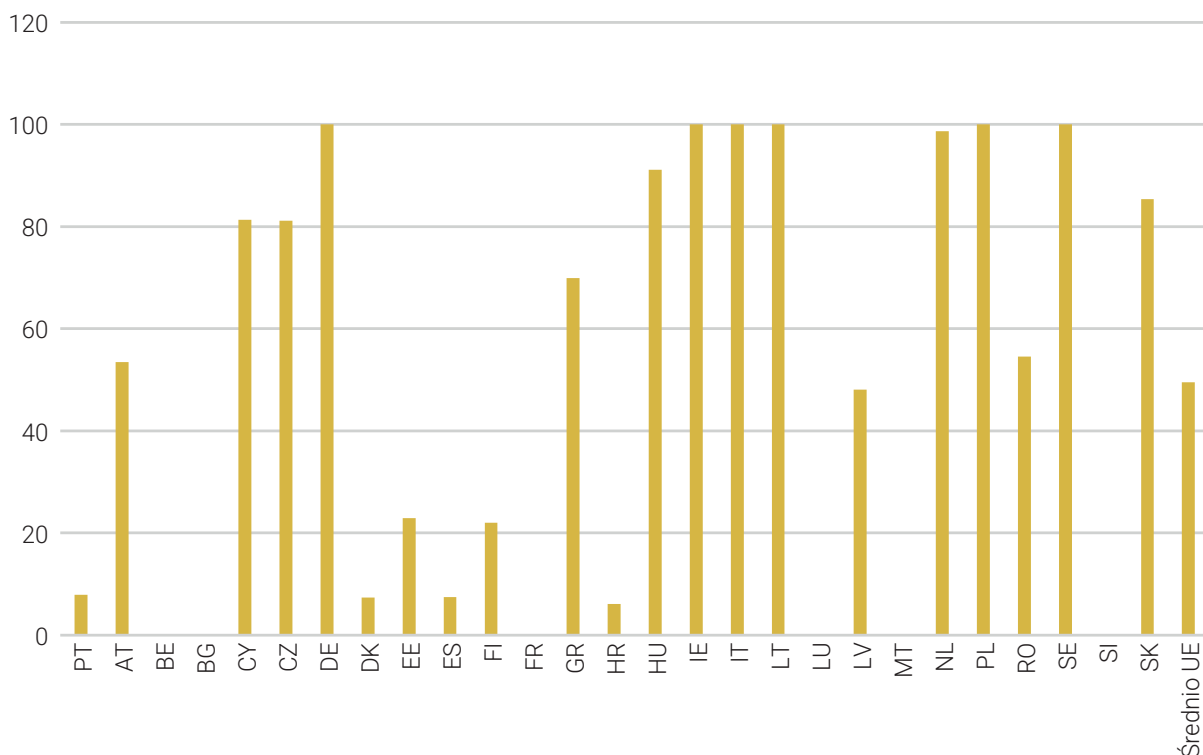
mniej efektywnej oceny ryzyka w sektorze przedsiębiorstw.

Informacje w ujęciu historycznym (do 2020 roku) dotyczące zakresu działalności biur informacji kredytowej publikował także Bank Światowy. Na wykresie nr 3. zaprezentowano wskaźnik zasięgu biur informacji kredytowej, który odzwierciedla udział osób fizycznych objętych rejestracją przez prywatne biura informacji kredytowej, dla których w ramach krajowego systemu wymiany informacji dysponuje się aktualnymi danymi dotyczącymi historii spłat, niespłaconych zobowiązań lub niespłaconego zadłużenia względem populacji osób dorosłych. Na wykresie nr 4. zamieszczono informacje o poziomie pokrycia przez publiczne biura informacji kredytowych. Polska znajduje się w grupie krajów o pełnym pokryciu danych w rejestrze prywatnym (BIK) i braku klasycznego rejestru publicznego.

Zgodnie z danymi Banku Światowego Polska jest też oceniana jako kraj z pełnym zakresem informacyjnym w zakresie przetwarzanych danych (zob. wykres nr 5). W oparciu o szacunki wskaźnik szcze-

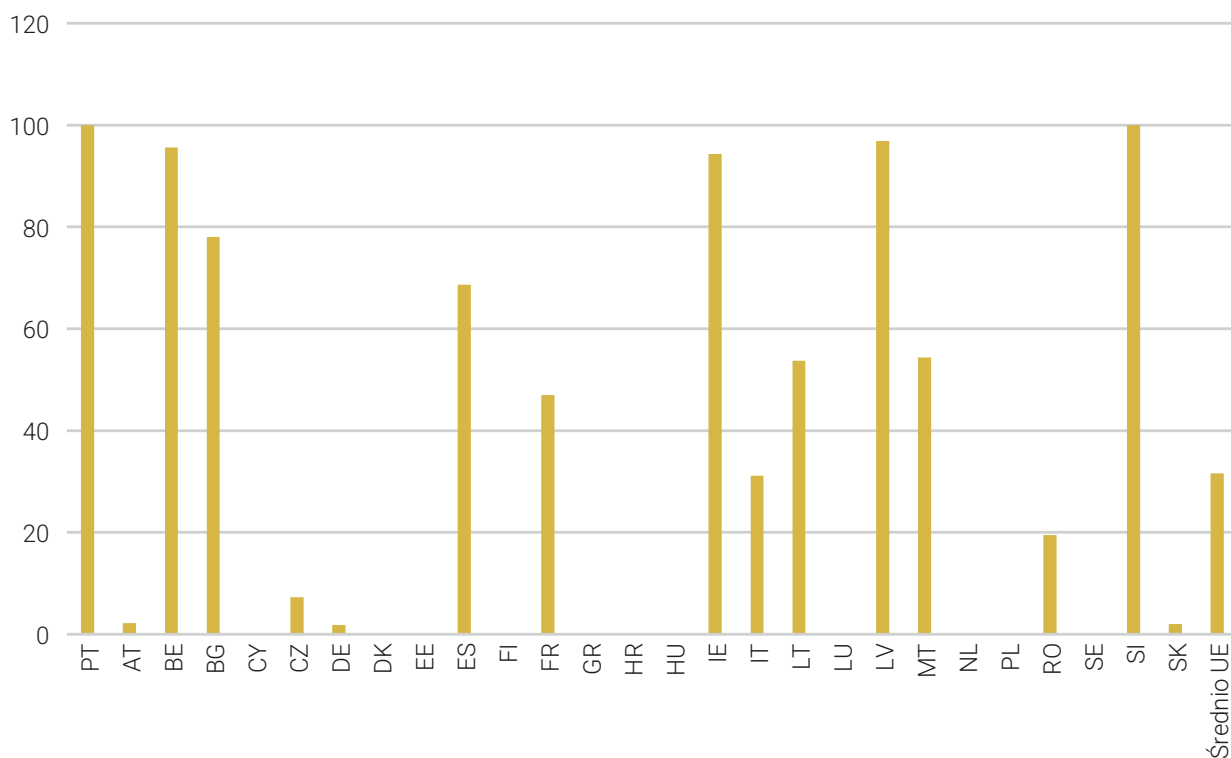

Wykres nr 3. Zasięg prywatnych biur informacji kredytowych (liczba osób dla których przetwarzane są informacje kredytowe jako % dorosłych) w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Grupy Banku Światowego
<https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness>.

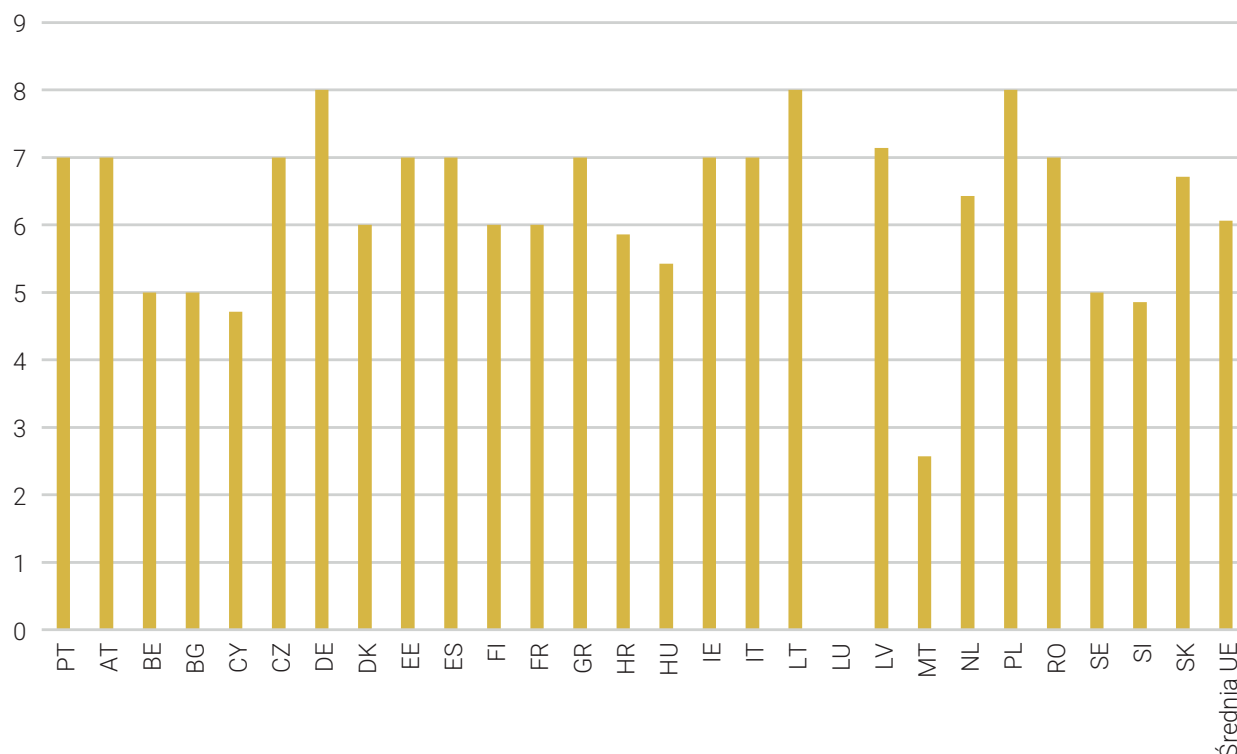
Wykres nr 4. Zasięg publicznych biur informacji kredytowych (liczba osób dla których przetwarzane są informacje kredytowe jako % dorosłych) w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Grupy Banku Światowego
<https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness>.

Wykres nr 5. Wskaźnik szczegółowości danych systemu wymiany informacji w krajach Unii Europejskiej według danych Banku Światowego (wartość średnia dla lat 2014-2020)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Grupy Banku Światowego
<https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness>.

gółowości danych systemu wymiany informacji w Polsce w latach 2014-2020 osiągał maksymalny poziom 8 (jako jeden z trzech krajów UE).

Poza czynnikami prawnymi (w szczególności dotyczącymi ochrony danych osobowych oraz dopuszczalności przetwarzania informacji o przedsiębiorstwach) determinantami zakresu przetwarzanych informacji jest rozwój rynku finansowego, poziom digitalizacji czy rola instytucji publicznych sieci bezpieczeństwa finansowego. Brak jednolitego modelu na rynku europejskim powoduje, że systemy informacji kredytowej w UE mają charakter fragmentaryczny i heterogeniczny, co stanowi jedną z barier dla rozwoju transgranicznego rynku kredytowego.

Z raportu ACCIS 2025 wynika, że edukacja finansowa jest istotnym, choć raczej uzupełniającym obszarem działalności biur informacji kredytowej. Ponad połowa CRAs dostarcza materiały edukacyjne lub informacyjne mające poprawić sytuację finansową kredytobiorców i zwiększyć ich świadomość finansową. Materiały te mają wspierać

odpowiedzialne zarządzanie finansami oraz podejmowanie bardziej świadomych decyzji kredytowych przez konsumentów. Edukacja finansowa jest powiązana z dostępem do danych - większość biur informacji kredytowej umożliwia konsumentom wgląd w ich raporty kredytowe (różnymi kanałami, głównie online i pocztą), co sprzyja lepszemu zrozumieniu własnej sytuacji finansowej. Istotnym elementem jest także ochrona praw konsumentów - niemal wszystkie biura umożliwiają korektę błędnych danych i zgłaszanie sporów, co zwiększa transparentność systemu.

Jednym z przykładów pogłębionej aktywności w obszarze edukacji ekonomicznej realizowanej w ramach inicjatyw systemów wymiany informacji kredytowych są działania koordynowane przez Biuro Informacji Kredytowej S.A. w Polsce. Budowa i udostępnienie Platformy Score Hunter - aplikacji dedykowanej studentom oraz uczniom, umożliwiającej zapoznanie się z materiałami edukacyjnymi dotyczącymi problematyki ryzyka kredytowego - z perspektywy klienta i banku oraz procesu kształtowania zdolności i wiarygodności

Tabela nr 4. Statystyki uczestnictwa uczniów i studentów w programie szkoleniowym Score Hunter w ostatnich pięciu edycjach (lata 2024-2026)

Typ programu	Edycja	Liczba studentów/uczniów	Liczba uczelni/szkół
Score Hunter Student	13.	5414	79
	14.	2387	77
	15.	5414	76
	16.	3457	77
	17.	3446	76
Score Hunter Junior	2.	3065	53
	3.	5163	83
	4.	11936	155
	5.	10620	128
	6.	8193	135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez BIK S.A. na wniosek autorów raportu.

kredytowej klienta stanowi przykład mechanizmu dopasowanego do potrzeb rynku²³⁸. Platforma Score Hunter jest odpowiedzią na badanie przeprowadzone przez Biuro Informacji Kredytowej w 2016 roku w zakresie kompetencji cyfrowych, kompetencji finansowych oraz nawyków finansowych, głównie w kontekście budowania wiarygodności finansowej oraz historii kredytowej²³⁹. Należy wskazać, że materiały zamieszczone na tej platformie charakteryzuje bardzo wysoka wartość merytoryczna, a realizacja zadań zamieszczonych na platformie stanowi efektywną metodę realizacji procesu podnoszenia kompetencji w obszarze ekonomicznym, co stanowi istotny element przeciwdziałania zjawisku wykluczenia finansowego

wynikającego z niezrozumienia istoty produktów kredytowych i pożyczkowych.

W oparciu o statystyki udostępnione na wniosek autorów przez BIK S.A. można wskazać, że w programie szkoleniowym wzięło udział 118 500 studentów i uczniów. W ostatnich pięciu zakończonych edycjach Score Huntera brało udział średnio blisko 7800 oraz ponad 4000 studentów, kształcących się w 110 szkołach oraz 77 uczelniach wyższych.

W kontekście rozwoju systemów informacji kredytowej bardzo ważne miejsce w ostatnich latach odgrywa kwestia uwzględniania informacji z obszaru ESG. W Unii Europejskiej rosnące znaczenie zrównoważonego rozwoju i ryzyka klimatycznego powoduje, że czynniki ESG odgrywają coraz większą rolę w ocenie ryzyka na rynkach finansowych. Mimo rosnącego znaczenia ESG, większość biur informacji kredytowych nie publikuje jeszcze raportów ESG (68%), a jedynie około 35% oferuje usługi związane

238 BIK (2026), *Regulamin Konkursu i korzystania z Platformy Score Hunter - moduł studencki*. Edycja XVIII, Warszawa, <https://scorehunter.edu.pl/image/E/4/5XNVjOFm5V.pdf?f=pdf>.

239 OECD (2022), *Financial Literacy in Poland: Relevance, evidence and provision*, <https://www.oecd.org/finance/financial-education/Financial-Literacy-Poland-Polish.pdf>

z ESG, co wskazuje na umiarkowany poziom rozwoju tego obszaru.

Najczęściej oferowaną usługą ESG przez biura informacji kredytowej są dane i analizy ESG. Około połowa biur informacji kredytowych zapewnia scoring/rating ESG oraz ocenę ryzyka ESG. Usługi ESG są zazwyczaj świadczone na rynkach macierzystych - większość oferuje je tylko w jednym kraju. Głównym źródłem danych ESG są same przedsiębiorstwa. Rzadziej wy-

korzystywane są bazy publiczne lub zbieranie ręczne danych. Ograniczone tempo rozwoju tego segmentu informacji związane jest z wyzwaniami w obszarze jakości, dostępności i wiarygodności danych, głównie z powodu niewystarczającej liczby podmiotów dostarczających informacje. Integracja ESG z raportami kredytowymi jest nadal mocno ograniczona - większość biur informacji kredytowej nie uwzględnia tych danych w swoich raportach, co potwierdza wczesny etap rozwoju usług ESG w tym sektorze.

Rozdział IV. Polski rynek informacji kredytowej: rola BIK w ograniczaniu asymetrii informacyjnej i ryzyka kredytowego

1. Rynek informacji kredytowej w Polsce a redukcja asymetrii informacyjnej, ryzyka przekredytowania (fałszywa akceptacja) i ryzyka odmowy

Asymetria informacyjna wynika z faktu, że kredytobiorcy dysponują większą wiedzą na temat swojej zdolności kredytowej niż kredytodawcy. Prowadzi to do selekcji negatywnej (kredytobiorcy o wyższym ryzyku wypierają tych bezpieczniejszych), hazardu moralnego (kredytobiorcy podejmują większe ryzyko po uzyskaniu kredytu) oraz racjonowania kredytów (kredytodawcy ograniczają podaż zamiast podnosić oprocentowanie). Asymetria informacyjna jest ugruntowanym pojęciem na rynkach kredytowych, wywodzącym się ze słynnego artykułu G. Akerlofa²⁴⁰ „*The Market for Lemons*”, który wyjaśnia, w jaki sposób asymetria informacyjna między kupującymi a sprzedającymi może prowadzić do pogorszenia się równowagi rynkowej lub całkowitego załamania rynku. W artykule podkreślono również, że instytucje, takie jak reputacja marki, gwarancje i licencje, mogą zmniejszać niepewność i łagodzić skutki asymetrii. Pojęcie to zostało dalej sformalizowane przez Stiglitz i Weissa²⁴¹, którzy wskazali, że racjonowanie kredytów może utrzymywać się jako stabilna równowaga na rynkach kredytowych z powodu niedoskonałości informacji - podwyżka stóp procentowych może w rzeczywistości zmniejszyć zyski banków poprzez dwa kluczowe mechani-

zmy: selekcję negatywną i hazard moralny. Z powodu tych zjawisk banki często rezygnują z dalszego podwyższania stóp procentowych i zamiast tego racjonują kredyt.

Infrastruktura rynku kredytowego, szczególnie biura informacji kredytowej, częściowo niweluje ten problem, tworząc mechanizm systemowy: kredytobiorcy, wiedząc, że ich historia kredytowa będzie widoczna, mają większą motywację do spłaty kredytów, a kredytodawcy mogą dokładniej wycenić ich ryzyko. Funkcjonowanie biur informacji kredytowej w wielu krajach pokazało, że skutecznie zmniejszają one asymetrię informacyjną. Wiele badań wskazuje na znacznie niższy wskaźnik niewypłacalności oraz lepszy dostęp do kredytów dla kredytobiorców o dobrej zdolności kredytowej na rynkach, na których działają kompleksowe biura informacji kredytowej²⁴². Budowanie pozytywnej historii kredytowej przez klientów instytucji finansowych oraz umożliwienie biur informacji kredytowej przetwarzania danych historycznych ma wpływ na znaczne skrócenie procesu przyznawania kredytów. Do klientów z udokumentowaną w biurach informacji kredytowej pozytywną historią kierowane są specjalne oferty, na dużo bardziej korzystnych warunkach niż dla klientów, którzy nie mogą wykazać się żadną historią lub mieli zaległości. Umożliwienie biur informacji kredytowej zbierania informacji o zobowiązaniach czyni uzyskiwanie kredytu łatwiejszym i szybszym. Większa pewność w podejmowaniu decyzji kredytowych pozwala udzielać więcej kredytów. Wzrost akcji kredytowej powoduje wzrost tempa popytu

240 Akerlof G.A. (1970), *The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism*, „*The Quarterly Journal of Economics*”, 84(3), s. 488-500.

241 Stiglitz J.E., Weiss A. (1981), *Credit Rationing in Markets with Imperfect Information*, „*The American Economic Review*”, 71(3), s. 393-410.

242 The World Bank (2019), *Credit Reporting Knowledge Guide*, Washington, D.C.: The World Bank.

konsumpcyjnego i inwestycyjnego, a w ostatecznym efekcie wpływa na przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego. Dzięki działalności biur informacji kredytowej klienci są chronieni przed nadmiernym zadłużaniem się i wpadaniem w niekontrolowaną spiralę zadłużenia.

Podstawą ograniczania asymetrii informacji i pokusy nadużycia jest dobrze funkcjonująca infrastruktura rynku kredytowego, oparta na kompleksowych bazach danych. Na płaszczyźnie unijnej ważną bazą jest uruchomiona w 2018 r. przez EBC AnaCredit (*Analytical Credit Datasets*), zmniejszająca asymetrię w odniesieniu do ekspozycji dużych przedsiębiorstw na poziomie ponadnarodowym. AnaCredit dostarcza informacji o pojedynczych dużych kredytach bankowych w strefie euro i wspiera kilka funkcji bankowości centralnej, w tym politykę pieniężną i nadzór makroostrożnościowy. Obejmuje ona pełny zestaw danych dla wszystkich krajów strefy euro, co zapewnia większą porównywalność informacji. AnaCredit dostarcza na przykład szczegółowych danych o dostępności kredytów dla przedsiębiorstw, w tym dla małych i średnich podmiotów gospodarczych (MŚP). W ramach AnaCredit zbiera się wyłącznie dane o kredytach dla przedsiębiorstw (i innych podmiotów prawnych) na kwotę powyżej 25 tys. euro²⁴³. Brak jest natomiast analogicznej bazy dla kredytów konsumenckich.

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) i Komisja Europejska wielokrotnie wskazywały na fragmentację danych kredytowych jako przeszkodę w realizacji celów unii rynków kapitałowych i unii bankowej. Inne kluczowe inicjatywy, które w pewnym stopniu zmniejszają asymetrię to otwarta bankowość (dyrektywy PSD2/3) oraz europejski jednolity punkt dostępu (ESAP), którego celem jest scentralizowanie ujawnianych informacji finansowych z zakresu ESG przedsiębiorstw.

Jednak szerokie otwarcie się na rynek pozabankowy może generować konflikt etyczny między ochroną danych a uczestnictwem w życiu gospodarczym²⁴⁴. Raport EBA z 2020 r. wskazuje, że pomimo potencjału danych alternatywnych i sztucznej in-

teligencji w zakresie oceny zdolności kredytowej, banki w UE w dużej mierze nadal korzystają z tradycyjnych danych ze względu na obawy dotyczące dokładności, zgodności z przepisami i wiarygodności algorytmów sztucznej inteligencji. W raporcie podkreślono znaczenie „elementów zaufania”, w tym przejrzystości i kwestii etycznych, podkreślając konieczność ostrożnego podejścia do wdrażania zaawansowanych narzędzi analitycznych w procesie oceny zdolności kredytowej²⁴⁵. EBA podkreśla, że ważną rolę w korzystaniu z algorytmów i baz danych przy ocenie wniosków kredytowych powinny odgrywać także etyka, przejrzystość i interpretowalność (udostępnianiu danych, cech, algorytmów i metod uczenia do zewnętrznej kontroli), sprawiedliwość i unikanie stronniczości, ochrona danych, ich jakość i bezpieczeństwa, oraz ochrona konsumentów - poszanowanie praw konsumentów i ochrona ich interesów²⁴⁶.

Polski system wymiany informacji kredytowej ukształtował się w ciągu niespełna trzech dekad i należy dziś do jednych z najbardziej dojrzałych i kompleksowych systemów tego rodzaju w Europie Środkowo-Wschodniej. Jego fundamentem prawnym jest art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, który upoważnia banki, działające wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi, do tworzenia instytucji gromadzących, przetwarzających i udostępniających informacje stanowiące tajemnicę bankową w zakresie niezbędnym do oceny zdolności kredytowej oraz stosowania metod wewnętrznych wymaganych regulacjami ostrożnościowymi. Na tej podstawie Związek Banków Polskich i banki komercyjne powołały w 1997 roku Biuro Informacji Kredytowej S.A. (BIK) - instytucję, której zadaniem jest gromadzenie, integrowanie i udostępnianie danych dotyczących historii kredytowej klientów banków, SKOK-ów, a także pozabankowych firm pożyczkowych. Polski system informacji kredytowej ma charakter wielowarstwowy i obejmuje kilka uzupełniających się instytucji, pełniących wzajemnie komplementarne funkcje.

Biuro Informacji Kredytowej S.A. jest podstawą systemu o pełnoinformacyjnym charakterze. Biu-

243 ECB (2018), *AnaCredit*, Frankfurt am Main: European Central Bank.

244 Wandmacher R., Thorhauer Y., Sturm Ch., Driessen M., Soine D., Goerke T. (2025), A global comparison of credit bureaus based on data utilization in credit scoring, „International Journal of Banking and Finance”, 20(1), s. 23.

245 EBA (2020), EBA report on big data and advanced analytics, January. https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Final%20Report%20on%20Big%20Data%20and%20Advanced%20Analytics.pdf.

246 Ibid.

ro Informacji Gospodarczej InfoMonitor S.A. to podmiot uzupełniający BIK, wchodzący w skład Grupy BIK, zbierający i udostępniający informacje o przeterminowanym zadłużeniu konsumentów i przedsiębiorców, a także o ich terminowym wywiązywaniu się ze zobowiązań, dając instytucjom finansowym i przedsiębiorcom wiedzę na temat wiarygodności płatniczej potencjalnych kredytobiorców i kontrahentów. BIG InfoMonitor obejmuje też zobowiązania pozabankowe (czynsze, faktury, rachunki za media) i współpracuje z podmiotami spoza sektora finansowego, co czyni go istotnym źródłem danych alternatywnych. W Polsce funkcjonują też rejestry sektorowe o charakterze wyłącznie negatywnym (ZBP) oraz Biura Informacji Gospodarczej (BIG KRD, BIG ERIF, KBIG) niezależne od Grupy BIK podmioty, działające na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, gromadzące informacje o przeterminowanych należnościach z szerokiego spektrum zobowiązań pozabankowych. Ich rola w procesie kredytowym ma charakter pomocniczy. Z operacyjnego punktu widzenia raport BIK i scoring kredytowy BIK stanowią w polskim sektorze bankowym standardowy element procesu decyzyjnego przy każdym wniosku kredytowym. Obowiązek korzystania z zewnętrznych baz danych przy ocenie zdolności kredytowej wynika wprost z Rekomendacji T KNF, która wyznacza standardy procesu kredytowania detalicznego, w tym tryb weryfikacji historii kredytowania klienta w zewnętrznych bazach danych, przez co nadaje instytucjonalny i regulacyjny charakter roli BIK w architekturze zarządzania ryzykiem polskich banków.

Pomimo dojrzałości i skuteczności polskiego systemu informacji kredytowej, literatura i praktyka bankowa wskazują na kilka obszarów wymagających dalszego rozwoju. Pierwszym z nich jest rozszerzenie zakresu danych alternatywnych. Drugim obszarem jest integracja transgraniczna. Dynamiczny wzrost liczby cudzoziemców zatrudnionych i zamieszkających w Polsce, przede wszystkim obywateli Ukrainy, generuje rosnące zapotrzebowanie na mechanizmy przenoszenia historii kredytowej przez granice (credit passport). Trzecim wyzwaniem pozostaje procykliczność systemu, szczególnie wyraźna w kontekście polskich doświadczeń lat 2022–2023, kiedy gwałtowny wzrost stóp procentowych i wprowadzenie usta-

wowych wakacji kredytowych, pomimo zachowania pełnego standardu przetwarzania danych, istotnie zakłóciły sygnały płynące z historii kredytowej, utrudniając bankom kalibrację modeli ryzyka i wymuszając szerokie zastosowanie nakładek eksperckich na wyniki modeli statystycznych.

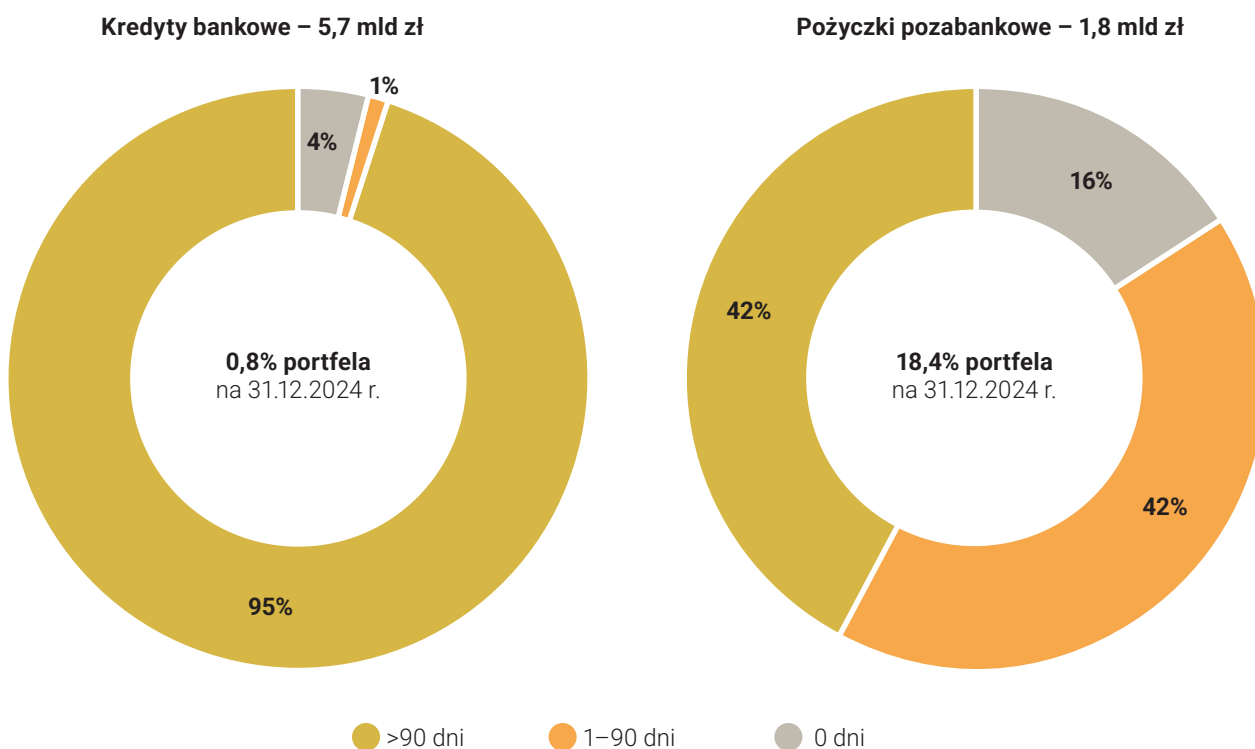
W Polsce wiodącą prywatną agencją informacji kredytowej, jest BIK (Biuro Informacji Kredytowej) założony w 1997 roku przez Związek Banków Polskich oraz banki komercyjne. Pełni rolę centralnego punktu gromadzenia danych dotyczących kredytów konsumenckich oraz dla małych i średnich przedsiębiorstw. Odrębne prywatne agencje skupiają się na informacjach negatywnych dotyczących głównie przedsiębiorstw oraz wierzycieli niebankowych takich jak operatorzy telekomunikacyjni, dostawcy mediów, firmy leasingowe (zaległości w płatnościach, zadłużenie) - na przykład BIG InfoMonitor i KRD (Krajowy Rejestr Długów). Narodowy Bank Polski prowadzi publiczny rejestr kredytowy, ale z dość wysokim progiem zgłaszania (ekspozycje $\geq 500\ 000$ PLN dla podmiotów niefinansowych i $\geq 200\ 000$ PLN dla osób fizycznych), więc pełni on raczej rolę makroostrożnościową niż służy do podejmowania decyzji kredytowych w sektorze detalicznym. Oznacza to, że BIK skutecznie pełni rolę, którą w niektórych krajach (Francja, Hiszpania, Włochy) pełni publiczny rejestr banku centralnego.

Biuro Informacji Kredytowej (BIK) to największy w kraju zbiór danych o klientach indywidualnych i przedsiębiorcach, także w obszarze pożyczek pozabankowych. Posiada w swojej bazie informacje o 222 mln rachunków należących do ponad 25 mln klientów indywidualnych oraz o 5,9 mln rachunków należących do 3,4 mln klientów (firm, rolników i innych podmiotów), w tym 1,9 mln przedsiębiorstw²⁴⁷. Zbierane są zarówno dane pozytywne, jak i negatywne. Główne zalety BIK to szeroki zakres gromadzonych informacji; gromadzenie pełnych danych - zarówno pozytywnych, jak i negatywnych (pozytywną historię spłat, zaległe salda, limity kredytowe), co pozwala skutecznie zmniejszyć asymetrię informacyjną i zapewnia wymaganą przejrzystość decyzyjną.

BIK stoi też przed licznymi wyzwaniami, związanymi z modelem prowadzonej działalności i otoczeniem regulacyjnym. Ważną kwestię stanowi luka w po-

247 BIK (2026). *O nas*. <https://www.bik.pl/o-nas>

Wykres nr 6. Sprzedaż wierzytelności w obszarze kredytów bankowych i pozabankowych w Polsce w 2025 roku według jakości portfela

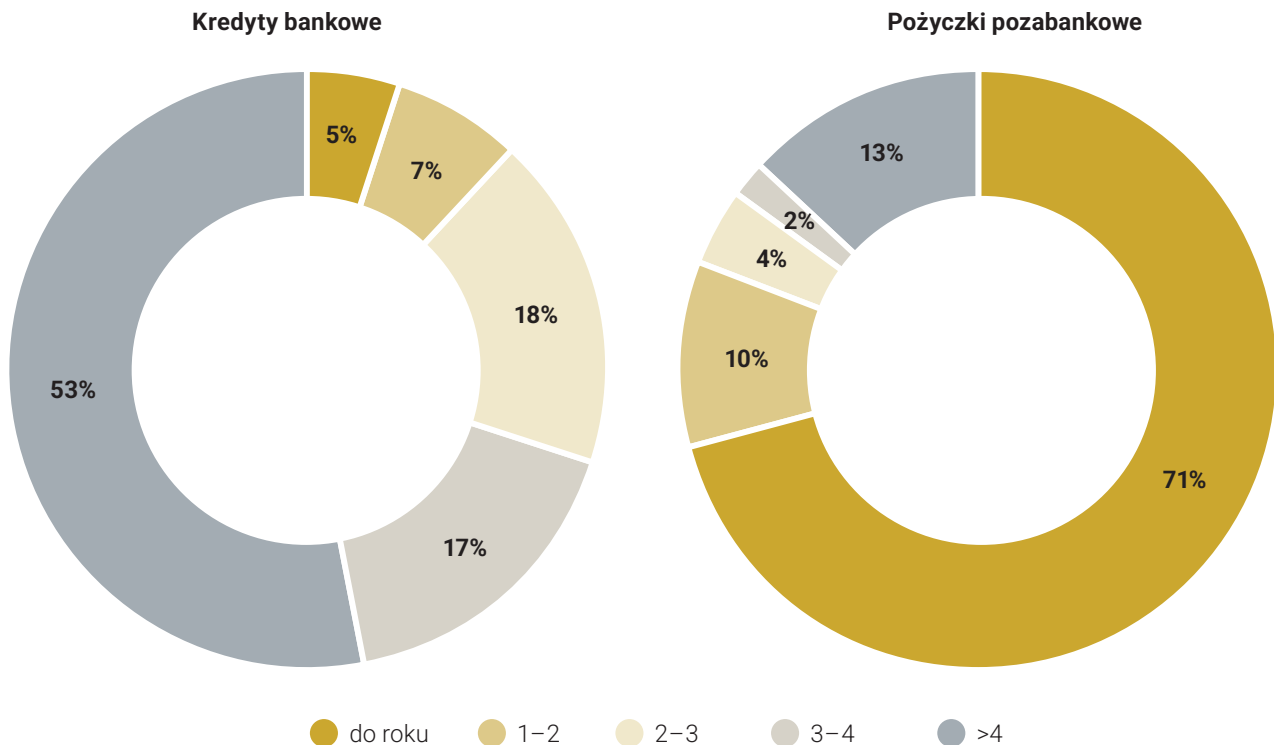
Źródło: dane Biura Informacji Kredytowej S.A. udostępnione na wniosek autorów raportu.

kryciu sektora pozabankowego (m.in. dotycząca w ujęciu historycznym pożyczkodawców z branży fintech). BIK nie dokonuje integracji danych alternatywnych (czynsz, opłaty za media, płatności mobilne), które mogłyby pomóc w ocenie ryzyka kredytowego pewnych grup konsumentów. Właścicielami BIK są banki, czyli instytucje, które są głównymi dostawcami danych i klientami BIK. Rodzi to potencjalne konflikty interesów: banki wspólnie kontrolują, jakie dane są udostępniane i jak ewoluują modele oceny BIK. *De lege lata* - nie ma niezależnego organu sprawującego bezpośredni nadzór publicznoprawny, który regulowałby metodologię BIK lub zarządzanie danymi poza ogólnym egzekwowaniem RODO. Jak wskazano w poprzedniej części raportu, można jedynie wskazać na pośrednią rolę Komisji Nadzoru Finansowego sprawującego nadzór nad działalnością uczestników systemu wymiany informacji, np. banków i firm pożyczkowych oraz akcjonariuszy BIK, będących bankami. Również kredytobiorcy z ograniczoną historią kredytową – np. osoby młode, imigranci oraz mieszkańcy obszarów wiejskich - mogą nie mieć wystarczającego pokrycia. Ograniczona jest też funkcjonalność transgraniczna.

Istotnym problemem z punktu widzenia ochrony klientów przed nadmiernym zadłużeniem oraz zapewnienia pełnej widoczności ich zobowiązań jest brak unormowań prawnych dotyczących należności bankowych i pozabankowych zbywanych przez instytucje finansowe w okresie spłaty kredytu przez klienta. Brak informacji o zbyciu wierzytelności oraz o jej aktualnym statusie może utrudniać ocenę rzeczywistego poziomu zadłużenia klienta, a tym samym zwiększać ryzyko jego nadmiernego zadłużenia i w konsekwencji popadnięcia w spiralę zadłużenia. Problem ten dotyczy również zobowiązań kierowanych do windykacji, w przypadku których istotne znaczenie ma możliwość ustalenia zarówno faktu ich zbycia, jak i aktualnego statusu zobowiązania. W 2025 roku zjawisko dotyczyło należności o wartości ok. 7,5 mld zł, co stanowiło 18,4% należności z tytułu pożyczek pozabankowych oraz 0,8% kredytów bankowych (zob. wykres nr 6). 95% kredytów bankowych jest sprzedawanych przy opóźnieniu w spłacie przekraczającym 90 dni (95%), podczas gdy w przypadku pożyczek tego typu należności stanowią ok 42% wartości sprzedaży ogółem.

Wykres nr 7. Wierzytelności z tytułu kredytów bankowych i pożyczek pozabankowych sprzedane w 2025 roku wg okresu po udzieleniu zobowiązania

Źródło: dane Biura Informacji Kredytowej S.A. udostępnione na wniosek autorów raportu.

Przedstawione na wykresach dane wskazują, iż 70% kredytów bankowych jest sprzedawanych ponad 3 lata po udzieleniu, 71% pożyczek pozabankowych jest sprzedawanych do roku po udzieleniu (zob. wykres nr 7). W konsekwencji w wyniku procesu sprzedaży następuje utrata informacji o dalszych losach należności, co niekorzystnie oddziałuje na kompletność zasobów.

Osobne wyzwanie stanowi także kwestia zapewnienia kompletności danych w przypadku korzystania przez kredytobiorców z narzędzia w postaci wniosków o zaprzestanie przetwarzania danych kredytowych. Realizacja takich wniosków (w sytuacji, gdy znajdują one uzasadnienie prawne), powoduje bowiem luki informacyjne, co skutkuje niższą efektywnością oceny zdolności i wiarygodności kredytowej klienta.

Podsumowując, rola BIK w zmniejszaniu asymetrii informacyjnej jest kluczowa w zakresie kredytów detalicznych i hipotecznych oraz istotna dla kredytów MŚP i kredytów korporacyjnych. Jest

natomiast ograniczona w zakresie pozabankowego finansowania konsumenckiego z uwagi na historyczne warunkowania regulacyjne. BIK działa skutecznie w formalnym sektorze bankowym, ale w ograniczonym zakresie w sektorze kredytów pozabankowych. Komisja Nadzoru Finansowego podkreśla znaczenie rzetelnej i kompleksowej oceny zdolności kredytowej, co skłania kredytodawców do korzystania z różnych źródeł informacji o zobowiązaniach klienta, w tym baz informacji kredytowej i gospodarczej, w zakresie niezbędnym do prawidłowej oceny ryzyka kredytowego - nie ma przy tym regulacyjnego wymogu dotyczącego wymiany danych między biurami informacji kredytowej ani ich konsolidacji.

Centralny rejestr informacji kredytowej to instytucja lub system, który gromadzi, przetwarza i udostępnia dane o historii kredytowej konsumentów i przedsiębiorstw. W badaniach przeprowadzonych na włoskim rynku finansowym udowodniono, że taki rejestr przynosi m.in. korzyści ekonomiczne (w postaci niższych kosztów finansowania) dla przedsiębiorstw

o pozytywnej historii kredytowej - tj. tych, które w kontaktach z instytucjami udzielającymi kredytów mogą liczyć na „gwarancję reputacyjną”. Ponadto wskazano, że średnio przedsiębiorstwa o pozytywnej historii kredytowej w centralnym rejestrze kredytowym korzystają z oprocentowania o około 15 punktów bazowych niższego niż w przypadku, gdy nie były jeszcze uwzględnione w takim rejestrze²⁴⁸. Ponadto centralny rejestr jest jednym z narzędzi w ramach stabilizacji systemu finansowego. Dane, które są udostępniane uczestnikom rynku finansowego, przyczyniają się do poprawy alokacji zasobów na rzecz gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz do monitorowania związanego z tym ryzyka kredytowego. Dostępność tych danych przyczynia się istotnie do zmniejszenia asymetrii informacyjnej między wierzycielami a dłużnikami, zapewniając wysokiej jakości, pewną i wspólną dokumentację historii kredytowej klientów.

Centralny rejestr informacji kredytowej odgrywa kluczową rolę w zakresie zmniejszenia asymetrii informacyjnej. To z kolei oznacza niższe koszty lub większą dostępność kredytu dla osób o dobrej historii kredytowej²⁴⁹. Ponadto zwiększona zdolność banków do zarządzania ryzykiem, wynikająca z dostępności szczegółowych informacji, ma następnie znaczący wpływ na ograniczenie ryzyka pogorszenia jakości portfela kredytowego²⁵⁰. W literaturze przedmiotu wskazano również na kluczową rolę centralnego rejestru informacji kredytowej w zakresie zmniejszania prawdopodobieństwa kryzysów finansowych i wzmacniania wzrostu gospodarczego²⁵¹. Rejestry kredytowe poprawiają jakość informacji kredytowych dostępnych dla sektora finansowego i dostarczają danych wspierających banki centralne i organy nadzoru bankowego. Co więcej, dane z rejestru kredytowego umożliwiają organom nadzoru analizę ekspozycji na ryzyko we-

dług sektorów, położenia geograficznego, rodzaju kredytobiorców lub rodzaju kredytów²⁵². Niekwestionowanym dobrem na rynku usług bankowych jest przejrzystość informacyjna - klienci potrzebują wiarygodnych informacji o oferowanych przez banki produktach, co jest warunkiem zaufania do instytucji bankowych, banki zaś potrzebują wiarygodnych informacji o klientach, ubiegających się o kredyt bądź pożyczkę, w celu zmniejszenia ryzyka kredytowego. Do instytucji zwiększających bazę informacyjną banków o klientach i ich kondycji finansowej na potrzeby zarządzania ryzykiem bankowym należą przede wszystkim Biuro Informacji Kredytowej²⁵³.

2. Biuro Informacji Kredytowej jako dostawca informacji kredytowej w świetle kryteriów systemowych

Ze względu na systemowy charakter raportu, analiza danych dotyczących Biura Informacji Kredytowej S.A. służy przedstawieniu sposobu funkcjonowania obecnego modelu informacji kredytowej w Polsce, a nie dokonaniu samostnej oceny konkretnej spółki.

Ocena każdego dostawcy informacji kredytowej powinna opierać się na obiektywnych kryteriach obejmujących w szczególności odpowiednią kapitalizację, rękojmię i kompetencje członków organów, przejrzystość struktury właścicielskiej i procedur zmiany kontroli, odporność operacyjną, cyberbezpieczeństwo, audytowalność procesów, zarządzanie konfliktami interesów, odpowiedzialność za jakość danych oraz skuteczne mechanizmy ich walidacji, aktualizacji i korekty. Poniższe dane pozwalają ocenić wybrane aspekty skali działalności, zasobów informacyjnych i sytuacji finansowej funkcjonującego operatora, nie stanowią jednak podstawy do wyczerpującej oceny spełnienia wszystkich wymienionych kryteriów.

W analizowanym okresie Biuro Informacji Kredytowej S.A. pełniło istotną funkcję w polskim systemie informacji kredytowej, gromadząc, przetwarzając

248 Moretti, Davide and Liberati, Luca and Pietrosanti, Stefano and Quaglia, Ivan and Soldato, Olimpia, (2025), *The Value of Information in the Central Credit Register: Estimating the Economic Benefits for Firms*. Notes on Financial Stability and Supervision n. 46, Bank of Italy.

249 Brown, Martin, Tullio Jappelli, e Marco Pagano, (2009), *Information sharing and credit: Firm-level evidence from transition countries*. "Journal of Financial Intermediation", 18 (2), s. 151-172.

250 Doblas-Madrid, Antonio, e Raoul Minetti, (2013), *Sharing information in the credit market: Contract-level evidence from US firms*. "Journal of Financial Economics" 109.1, s. 198-223.

251 Houston, Joel F., Chen Lin, Ping Lin, e Yue Ma. (2010), *Creditor rights, information sharing, and bank risk taking*. "Journal of Financial Economics" 96.3, s. 485-512.

252 Sobora Ł., (2024), *Nadzór bankowy i jego miejsce w krajach Unii Europejskiej*, „Bank i Kredyt”, 55(2), s. 163-180.

253 Barembuch A., Gostomski E., (2019), *Budowa infrastruktury instytucjonalnej i organizacyjnej wspomagającej funkcjonowanie sektora bankowego*, w: L. Kurkliński, B. Lepczyński, *Polityka państwa wobec sektora bankowego*, Warszawa, s. 105.

Tabela nr 5. Rozwój zasobów informacyjnych Bazy Kredytobiorcy BIK w latach 2022-2024

Rok	Liczba osób w Bazie Kredytobiorcy możliwa do wykorzystania w ocenie zdolności kredytowej	Wzrost zasobów mierzony liczbą rachunków
2022	25,4 mln osób	+1,5%
2023	25,6 mln osób	+33,0%
2024	25,5 mln osób	+45,0%

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdań Zarządu z działalności BIK za lata 2022, 2023, 2024.

i udostępniając dane wykorzystywane m.in. w procesach oceny zdolności kredytowej, analizy ryzyka oraz przeciwdziałania nadużyciom. Dane sprawozdawcze wskazują na wzrost skali przetwarzanych informacji oraz rozwój usług analitycznych, anty-fraudowych i narzędzi wspierających wymianę danych między uczestnikami rynku finansowego..

Grupa BIK obejmuje Biuro Informacji Kredytowej S.A. jako jednostkę dominującą oraz spółki zależne prowadzące działalność komplementarną wobec podstawowego obszaru aktywności BIK. Do Grupy należą w szczególności Biuro Informacji Gospodarczej InfoMonitor S.A. oraz Digital Fingerprints S.A. Struktura ta wspiera rozwój usług związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i udostępnianiem danych, a także z bezpieczeństwem informacji, oceną ryzyka oraz przeciwdziałaniem nadużyciom na rynku finansowym i gospodarczym.

Jednym z obiektywnych wymiarów oceny dostawcy informacji kredytowej jest skala zasobów informacyjnych, za których przetwarzanie, bezpieczeństwo i dostępność odpowiada. Liczba osób objętych bazą oraz dynamika raportowanych rachunków pozwalają określić znaczenie infrastruktury informacyjnej dla procesów oceny zdolności kredytowej, a zarazem skalę wymagań dotyczących ciągłości działania, jakości danych i mechanizmów ich aktualizacji oraz korekty.

Najważniejszym zasobem informacyjnym BIK pozostaje Baza Kredytobiorcy, obejmująca dane o zobowiązaniach kredytowych osób fizycznych. Informacje zgromadzone w tej bazie są wykorzystywane

przez instytucje finansowe przede wszystkim w procesach oceny zdolności kredytowej, analizy ryzyka oraz monitorowania historii kredytowej klientów. Skala bazy, mierzona liczbą osób objętych danymi oraz liczbą raportowanych rachunków i zobowiązań, obrazuje zakres informacji dostępnych w ramach obecnego modelu..

Dane dotyczące Bazy Kredytobiorcy wskazują na wyraźny wzrost skali informacji przetwarzanych przez BIK. Liczba informacji o zobowiązaniach osób fizycznych wzrosła z 167,1 mln na koniec 2022 r.²⁵⁴ do 222,2 mln na koniec 2023 r.²⁵⁵, a następnie do 322,7 mln na koniec 2024 r.²⁵⁶. W tym samym okresie relatywnie stabilna pozostawała liczba osób, których dane mogą być wykorzystywane do oceny zdolności kredytowej: na koniec 2022 r. baza obejmowała 25,4 mln takich osób, na koniec 2023 r. 25,6 mln, a na koniec 2024 r. 25,5 mln. Jednocześnie znacząco rosła wielkość zasobów mierzona liczbą rachunków: o 1,5% w 2022 r., o 33% w 2023 r. oraz o 45% w 2024 r. Rozwój Bazy Kredytobiorcy przejawiał się zatem przede wszystkim istotnym wzrostem liczby raportowanych rachunków i zobowiązań, związanym w znacznej mierze z dynamicznym przyrostem niskokwotowych zobowiązań z tytułu płatności odroczonej (BNPL), przy jednoczesnym

254 BIK (2023). Sprawozdanie Zarządu z działalności Biura Informacji Kredytowej S.A. za rok obrotowy 2022, Warszawa.

255 BIK (2024). Sprawozdanie Zarządu z działalności Biura Informacji Kredytowej S.A. za rok obrotowy 2023, Warszawa.

256 BIK (2025). Sprawozdanie Zarządu z działalności Biura Informacji Kredytowej S.A. za rok obrotowy 2024, Warszawa.

utrzymaniu szerokiego i stabilnego pokrycia populacji uwzględnianej w procesach oceny zdolności kredytowej.

Równolegle rozwijana była Baza Przedsiębiorca, obejmująca informacje o zobowiązaniach kredytowych przedsiębiorców oraz osób z nimi powiązanych. Liczba rachunków ujętych w tej bazie wzrosła z 5,3 mln na koniec 2022 r. do 6,0 mln na koniec 2023 r. oraz 6,6 mln na koniec 2024 r., przy jednoczesnym wzroście liczby przedsiębiorców objętych bazą z 1,5 mln do 1,7 mln. Dane te wskazują na systematyczne wzmacnianie roli BIK w obszarze finansowania działalności gospodarczej, w tym przedsiębiorstw z sektora MŚP. Rozwój Bazy Przedsiębiorca zwiększa dostępność informacji niezbędnych do oceny zdolności i wiarygodności kredytowej przedsiębiorstw, wspiera instytucje finansowe w zarządzaniu ryzykiem oraz sprzyja bezpieczniejszemu dostępowi przedsiębiorców do finansowania. Istotnym czynnikiem wspierającym rozwój zasobów informacyjnych BIK pozostaje szeroka i stabilna współpraca z podmiotami sektora finansowego. Na koniec 2022 r. BIK współpracował z 556 podmiotami bankowymi, w tym z 37 bankami komercyjnymi, 20 SKOK-ami, 497 bankami spółdzielczymi oraz 2 bankami zrzeszającymi. W kolejnych latach liczba współpracujących podmiotów bankowych pozostawała

na zbliżonym poziomie i wyniosła 554 w 2023 r. oraz 549 w 2024 r. Od 2023 r. sprawozdania obejmują również szerszą kategorię podmiotów rynku finansowego, uwzględniającą firmy leasingowe i faktoringowe. Łączna liczba podmiotów rynku finansowego współpracujących z BIK wyniosła 599 na koniec 2023 r. oraz 597 na koniec 2024 r. Dane te potwierdzają wysoki stopień integracji BIK z sektorem finansowym oraz jego zdolność do utrzymywania rozbudowanej i stabilnej sieci instytucji zasilających i wykorzystujących zasoby informacji kredytowej. Skala tej współpracy stanowi jeden z istotnych atutów obecnego modelu, ponieważ sprzyja szerokiemu pokryciu rynku, regularnemu przepływowi informacji oraz wykorzystaniu danych pochodzących z wielu źródeł.

Rozwojowi zasobów informacyjnych towarzyszyło konsekwentne poszerzanie zakresu usług wykorzystujących dane BIK. Spółka rozwijała rozwiązania analityczne i antyfraudowe, narzędzia integracji baz danych oraz mechanizmy służące ograniczaniu ryzyka związanego z przetwarzaniem i wymianą informacji. W 2024 r. szczególne znaczenie miały działania dotyczące bezpieczeństwa danych, ochrony przed wyłudzeniami oraz rozwoju usług kierowanych do klientów indywidualnych, przedsiębiorstw z sektora MŚP i podmiotów korporacyjnych. Kierunek tych zmian wskazu-

Tabela nr 6. Wybrane dane finansowe Grupy BIK w latach 2021 i 2024

Pozycja	2021 (mln zł)	2024 (mln zł)	Zmiana w latach 2021–2024
Aktywa razem	125,7	167,7	33,40%
Aktywa trwałe	72,7	105,8	45,40%
Kapitał własny	80,9	89,4	10,50%
Przychody netto ze sprzedaży	216,8	295,3	36,20%
Zysk z działalności operacyjnej	74,6	84,7	13,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych BIK S.A. za lata 2022-2024 oraz danych porównawczych za 2021 r., <https://rdf-przegladarka.ms.gov.pl/wyszukaj-podmiot>.

je, że BIK rozwija się od podmiotu gromadzącego i udostępniającego informacje kredytowe w stronę kompleksowego dostawcy rozwiązań wspierających ocenę ryzyka, przeciwdziałanie nadużyciom i bezpieczeństwo obrotu finansowego. Wzmacnia to znaczenie BIK jako istotnego elementu infrastruktury polskiego rynku finansowego oraz potwierdza zdolność obecnego operatora do dostosowywania zakresu usług do zmieniających się potrzeb uczestników rynku.

Opisanym tendencjom operacyjnym towarzyszyło wzmacnianie zaplecza finansowego Grupy BIK. Odpowiednia kapitalizacja i stabilność finansowania działalności stanowią istotne kryteria oceny dostawcy informacji kredytowej, ponieważ utrzymywanie rozbudowanych zasobów danych wymaga ponoszenia długoterminowych nakładów na infrastrukturę technologiczną, bezpieczeństwo informacji, ciągłość działania, kontrolę jakości danych oraz rozwój usług analitycznych i antyfraudowych. Z tego względu analizę szczegółowych pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat ograniczono do podstawowych wielkości obrazujących skalę działalności, poziom kapitału własnego i zdolność Grupy do generowania dodatknych wyników operacyjnych.

Dane finansowe wskazują na wyraźny wzrost skali działalności Grupy BIK przy jednoczesnym utrzymaniu stabilnych podstaw majątkowych i wysokiej zdolności do generowania dodatknych wyników operacyjnych. W latach 2021–2024 wartość aktywów zwiększyła się o 33,4%, przy czym szczególnie silny, wynoszący 45,4%, wzrost dotyczył aktywów trwałych. Oznacza to istotne zwiększenie zasobów majątkowych stanowiących zaplecze prowadzonej działalności. Jednocześnie kapitał własny wzrósł o 10,5%, potwierdzając utrzymanie stabilnej bazy finansowania.

W analizowanym okresie przychody netto ze sprzedaży wzrosły o 36,2%, natomiast zysk z działalności operacyjnej zwiększył się o 13,5%. Wolniejsza dynamika wyniku operacyjnego była związana ze wzrostem kosztów prowadzenia i rozwijania działalności, jednak Grupa w całym okresie zachowywała wysoką zdolność do generowania dodatknych wyników. Wzrost przychodów potwierdza, że rozwój zasobów informacyjnych oraz usług opartych na danych znajdował odzwierciedlenie w rosnącej skali działalności operacyjnej.

Stabilna sytuacja kapitałowa, wzrost zasobów majątkowych oraz trwała zdolność do generowania zysków wzmacniają pozytywną ocenę BIK jako dojrzałego i stabilnego finansowo operatora infrastruktury informacji kredytowej. Zasoby te zwiększają zdolność do długoterminowego finansowania infrastruktury technologicznej, zapewnienia ciągłości działania, rozwijania zabezpieczeń oraz doskonalenia mechanizmów kontroli jakości danych. Dane finansowe nie są jedynym kryterium oceny operatora, lecz w połączeniu ze skalą zasobów informacyjnych, zakresem współpracy sektorowej i rozwojem usług stanowią istotny argument przemawiający za adekwatnością obecnego modelu.

Istotnym elementem obecnego modelu jest również powiązanie właścicielskie BIK z sektorem bankowym oraz Związkiem Banków Polskich. Struktura ta sprzyja trwałemu instytucjonalnemu zakorzenieniu operatora w sektorze finansowym, znajomości potrzeb podmiotów przekazujących i wykorzystujących informacje kredytowe oraz utrzymywaniu długoterminowej współpracy opartej na zasadzie wzajemności. Znaczenie ma również udział w organach Spółki osób posiadających wiedzę i doświadczenie związane z funkcjonowaniem rynku finansowego, zarządzaniem ryzykiem i bezpieczeństwem informacji. Cechy te wzmacniają zdolność BIK do rozwijania infrastruktury odpowiadającej potrzebom sektora. Jednocześnie, podobnie jak w przypadku każdego dostawcy informacji kredytowej, struktura właścicielska powinna pozostawać przejrzysta i być uzupełniona skutecznymi mechanizmami zarządzania potencjalnymi konfliktami interesów.

Łączna ocena przedstawionych danych wskazuje, że BIK dysponuje cechami właściwymi dla dojrzałego operatora infrastruktury informacji kredytowej: rozbudowanymi zasobami informacyjnymi, szeroką i stabilną siecią współpracujących instytucji, doświadczeniem sektorowym, rozwiniętymi usługami analitycznymi i antyfraudowymi oraz stabilnym zapleczem majątkowym i finansowym. Szczególne znaczenie ma zdolność do łączenia znacznej skali przetwarzania danych z rozwojem rozwiązań wspierających bezpieczeństwo obrotu, ocenę ryzyka i przeciwdziałanie nadużyciom. Okoliczności te przemawiają za pozytywną oceną obecnego modelu i wskazują, że BIK posiada zasoby organizacyjne, technologiczne i finansowe niezbędne do pełnienia istotnej funkcji infrastrukturalnej w polskim sektorze finansowym.

Pozytywna ocena BIK nie wynika przy tym wyłącznie z pozycji konkretnej spółki, lecz z zakresu funkcji realizowanych przez obecnego operatora oraz poziomu spełniania wymagań istotnych dla bezpieczeństwa całego systemu informacji kredytowej. Każdy model alternatywny powinien być oceniany według tych samych kryteriów i zapewniać co najmniej równoważny poziom kompletności

i jakości danych, współpracy sektorowej, odporności operacyjnej, cyberbezpieczeństwa, audytowalności oraz stabilności finansowej. W tym ujęciu dotychczasowa skala działalności i doświadczenie BIK stanowią istotne atuty obecnego rozwiązania, których zachowanie powinno być jednym z podstawowych warunków ewentualnych zmian systemowych.

Cześć trzecia

Ocena zdolności i wiarygodności kredytowej w ujęciu prawnym oraz ekonomicznym

Rozdział I. Ocena zdolności i wiarygodności kredytowej w procesie udzielania i obsługi kredytów

1. Rola oceny zdolności i wiarygodności kredytowej w procesie udzielania i obsługi kredytów

Zdolność kredytowa jest w polskim porządku prawnym definiowana przede wszystkim w art. 70 ust. 1 ustawy Prawo bankowe²⁵⁷. Zgodnie z tym przepisem bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy, rozumianej jako zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Definicja ta ma charakter funkcjonalny, ponieważ koncentruje się na realnej możliwości terminowego wykonania zobowiązania kredytowego, a nie wyłącznie na formalnym spełnieniu warunków dochodowych. Jednocześnie kredytobiorca jest zobowiązany do przedłożenia, na żądanie banku, dokumentów i informacji niezbędnych do dokonania oceny tej zdolności. Oznacza to, że proces badania zdolności kredytowej opiera się na analizie danych dotyczących sytuacji finansowej klienta, jego dochodów, zobowiązań, kosztów obsługi zadłużenia oraz innych informacji pozwalających ocenić prawdopodobieństwo terminowej spłaty kredytu.

W przypadku kredytu konsumenckiego obowiązek oceny zdolności kredytowej na etapie poprzedzającym zawarcie umowy wynika również z ustawy o kredycie konsumenckim²⁵⁸. Jednocześnie, w związku z koniecznością wdrożenia dyrektywy 2023/2225 (CCD2)²⁵⁹, trwają w sierpniu 2026 r. prace nad projektem nowej ustawy o kredycie konsumenckim

(UC82), która ma zastąpić ustawę z 2011 r.²⁶⁰. Wszyscy kredytodawcy kredytu konsumenckiego są zobowiązani do dokonania tej oceny przed udzieleniem kredytu, natomiast w przypadku banków i SKOK-ów ocena ta jest dodatkowo dokonywana zgodnie z art. 70 Prawa bankowego oraz regulacjami sektorowymi²⁶¹. Przyjęta metoda oceny zdolności kredytowej powinna być obiektywna, realna oraz możliwa do ponownej weryfikacji przez inny podmiot.

Szczególnie rozbudowany standard oceny zdolności kredytowej przewidziano w odniesieniu do kredytu hipotecznego. Zgodnie z art. 21 ustawy o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami, kredytodawca jest zobowiązany dokonać oceny zdolności kredytowej przed zawarciem umowy, wykorzystując informacje uzyskane od konsumenta, z baz danych lub ze zbiorów danych kredytodawcy. Ocena ta powinna być prowadzona zgodnie z art. 70 Prawa bankowego, a kredytodawca ma obowiązek ustanowienia, stosowania, dokumentowania i przechowywania procedur oraz informacji stanowiących podstawę tej oceny. Istotne jest również to, że w przypadku kredytu hipotecznego decyzja kredytowa nie może opierać się przede wszystkim na założeniu, że wartość nieruchomości przewyższa kwotę kredytu albo wzrośnie w przyszłości. Umowa może zostać zawarta wyłącznie wtedy, gdy wynik oceny wskazuje, że konsument będzie zdolny do spłaty kredytu hipotecznego wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie.

257 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38, 176, 331, 340.

258 Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1362.

259 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2225 z dnia 18 października 2023 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę 2008/48/WE, Dz.U.UE.L.2023.2225

260 Projekt ustawy o kredycie konsumenckim, nr UC82, Rządowy Proces Legislacyjny, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12399650>

261 W ustawie o kredycie konsumenckim bazy danych zdefiniowane zostały zbiory danych prowadzone dla celów oceny zdolności kredytowej przez instytucje, o których mowa w art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, oraz biura informacji gospodarczej, o których mowa w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. z 2025 r. poz. 85).

Regulacja ta wzmacnia ochronną funkcję oceny zdolności kredytowej, podkreślając, że zabezpieczenie rzeczowe nie zastępuje analizy realnej zdolności klienta do obsługi zobowiązania²⁶².

Znaczenie oceny zdolności kredytowej wzmacnia także art. 70a Prawa bankowego, który przyznaje osobie ubiegającej się o kredyt prawo do uzyskania pisemnego wyjaśnienia dotyczącego dokonanej przez bank lub inną uprawnioną instytucję oceny zdolności kredytowej. Przepis ten zwiększa transparentność procesu kredytowego, ponieważ umożliwia klientowi poznanie podstaw odmowy albo warunków udzielenia finansowania²⁶³. W szerszym ujęciu wpisuje się to w unijny kierunek regulacyjny, zgodnie z którym ocena zdolności kredytowej nie powinna być wyłącznie narzędziem ochrony interesu kredytodawcy, lecz także mechanizmem ochrony konsumenta przed nadmiernym zadłużeniem. Dyrektywa 2008/48/WE²⁶⁴ wymagała przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, pozostawiając jednak kredytodawcy znaczną swobodę co do sposobu jej przeprowadzenia, w tym możliwość korzystania z informacji od konsumenta oraz danych z odpowiednich baz. Nowsza dyrektywa 2023/2225 (tzw. dyrektywa CCD2)²⁶⁵ rozwija to podejście, wskazując, że ocena powinna być szczegółowa, przeprowadzana w interesie konsumenta, oparta na stosownych i dokładnych informacjach o dochodach, wydatkach oraz sytuacji finansowej i ekonomicznej klienta, a także proporcjonalna do charakteru, wartości, czasu trwania i ryzyka kredytu.

Korzystanie z informacji pochodzących z zewnętrznych baz danych lub z produktów analitycznych wspiera proces oceny zdolności kredytowej, nie zastępuje jednak samodzielnej oceny dokonywanej

przez kredytodawcę ani nie przenosi na dostawcę danych lub scoringu odpowiedzialności za ostateczną decyzję kredytową. Odrębną kwestią pozostaje odpowiedzialność dostawcy za jakość, aktualność i możliwość korekty udostępnianych danych oraz za prawidłowość oferowanego produktu analitycznego.

W konsekwencji współczesne rozumienie zdolności kredytowej obejmuje nie tylko ocenę bieżącej możliwości spłaty zobowiązania, lecz także szerszą analizę sytuacji ekonomicznej klienta. Uwzględnia się w niej stabilność i źródła dochodu, poziom bieżących zobowiązań, koszty utrzymania gospodarstwa domowego, aktywa i pasywa finansowe, historię kredytową oraz potencjalne zmiany sytuacji ekonomicznej kredytobiorcy²⁶⁶. Dyrektywa 2023/2225 podkreśla przy tym, że informacje wykorzystywane w ocenie powinny być niezbędne, proporcjonalne, kompletne i prawidłowe, a sama ocena nie może opierać się wyłącznie na historii kredytowej konsumenta. Ma to szczególne znaczenie z punktu widzenia inkluzji kredytowej, ponieważ odpowiednio dobrany zakres kompletnych, prawidłowych i wiarygodnych danych z jednej strony ogranicza ryzyko udzielenia kredytu osobie nadmiernie zadłużonej, z drugiej zaś przeciwdziała nieuzasadnionemu wykluczeniu klientów posiadających rzeczywistą zdolność do spłaty, których sytuacja nie mogłaby zostać właściwie oceniona na podstawie zbyt wąskiego zakresu informacji. Jednocześnie ocena zdolności kredytowej powinna uwzględniać, że zachowania związane z zadłużaniem się zależą nie tylko od obiektywnej sytuacji finansowej klienta, lecz także od jego postaw wobec długu i skłonności do korzystania z finansowania zewnętrznego²⁶⁷.

Badania nad pojęciem zdolności kredytowej pokazują, że nie jest ono kategorią jednowymiarową, ograniczoną wyłącznie do bieżącej zdolności płatniczej kredytobiorcy. W literaturze wskazuje się kilka sposobów jej rozumienia: od podejścia utożsamiającego zdolność kredytową ze zdolnością do terminowej spłaty zobowiązań, przez ujęcie akcentujące moralny wymiar wiarygodności i zaufania,

262 Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 720.

263 Kotlarz M. (2023), *Informacyjne znaczenie oceny zdolności kredytowej. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 04.12.2019 r. (I ACa 442/18)*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, 3, s. 31-37.

264 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG, Dz. U. L 133 z, s. 66-92

265 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2225 z dnia 18 października 2023 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę 2008/48/WE, Dz. U. UE. L. 2023.2225

266 Czech T. (2023), *Kredyt konsumencki. Komentarz*, wyd. 3, Wolters Kluwer Polska, Warszawa.

267 Almenberg, J., Lusardi, A., Sävje-Söderbergh, J., & Vestman, R. (2021). Attitudes towards Debt and Debt Behavior., *The Scandinavian Journal of Economics*, 123(3), s. 780-809

aż po podejście systemowe, w którym ocena obejmuje sytuację prawną, finansową i ekonomiczną kredytobiorcy, jego reputację²⁶⁸, zabezpieczenia oraz zdolność do efektywnego wykorzystania środków kredytowych. W tym szerszym ujęciu zdolność kredytowa nie oznacza jedynie braku ryzyka niewypłacalności, lecz także zdolność kredytobiorcy do wykorzystania kredytu w sposób produktywny i zgodny z celem finansowania. Takie rozumienie jest szczególnie istotne z perspektywy inkluzji finansowej, ponieważ pozwala traktować ocenę kredytową nie tylko jako narzędzie selekcji ryzyka, lecz również jako mechanizm wspierający odpowiedzialny dostęp do finansowania i długoterminowy rozwój kredytobiorcy²⁶⁹.

Ocena zdolności kredytowej stanowi jednocześnie jeden z podstawowych elementów koncepcji odpowiedzialnego kredytowania. Nie powinna ona ograniczać się wyłącznie do ustalenia, czy konsument będzie w stanie formalnie spłacić kredyt wraz z odsetkami i kosztami, lecz powinna również uwzględniać, czy wykonanie zobowiązania nie doprowadzi do istotnego pogorszenia jego sytuacji finansowej. W tym ujęciu proces oceny kredytowej pełni podwójną funkcję: z jednej strony chroni kredytodawcę przed ryzykiem niewypłacalności klienta, z drugiej zaś ogranicza ryzyko nadmiernego zadłużenia konsumenta. Istotnym problemem pozostaje jednak brak pełnej standaryzacji zakresu danych wykorzystywanych przy ocenie zdolności kredytowej, co może prowadzić do zróżnicowania praktyk rynkowych, nierównego poziomu ochrony konsumentów oraz ograniczenia rozwoju transgranicznego rynku kredytów konsumenckich w UE.

W praktyce bankowej zdolność kredytowa jest oceniana przede wszystkim na podstawie dochodów klienta, poziomu jego stałych wydatków, istniejących zobowiązań finansowych, stabilności źródeł dochodu oraz relacji planowanej raty kredytowej do dochodu rozporządzalnego. Wiarygodność kredytowa odnosi się natomiast do dotychczasowych zachowań płatniczych klienta, w tym historii spłaty wcześniejszych zobowiązań, występowania opóźnień, zaległości, restrukturyzacji zadłużenia lub in-

nych sygnałów wskazujących na podwyższone ryzyko niewykonania zobowiązania.

W literaturze zwraca się uwagę, że pojęcia zdolności kredytowej i wiarygodności są ze sobą ściśle powiązane, szczególnie w warunkach asymetrii informacji²⁷⁰. Decyzja o udzieleniu kredytu oznacza bowiem nie tylko przekazanie środków finansowych, lecz także wyrażenie przez instytucję finansową zaufania do kredytobiorcy - do jego zdolności właściwego wykorzystania środków oraz terminowej spłaty kapitału i odsetek. W tym sensie pozytywna ocena kredytowa może pełnić funkcję sygnału wiarygodności wobec innych uczestników rynku. Udzielenie kredytu potwierdza, że kredytobiorca przeszedł proces selekcji i został uznany przez wyspecjalizowaną instytucję za podmiot godny zaufania, co może wzmacniać jego reputację oraz ułatwiać nawiązywanie relacji gospodarczych. Mechanizm ten pokazuje, że ocena zdolności kredytowej ma znaczenie nie tylko dla ograniczania ryzyka banku, lecz także dla budowania zaufania i inkluzji finansowej.

2. Kluczowe komponenty i znaczenie procesu oceny zdolności i wiarygodności kredytowej w decyzjach biznesowych banków

Ocena zdolności i wiarygodności kredytowej stanowi jeden z kluczowych etapów procesu kredytowego w działalności bankowej i powinna być rozpatrywana jako element szerszego procesu zarządzania ryzykiem kredytowym²⁷¹. Ryzyko kredytowe oznacza możliwość niewykonania przez kredytobiorcę zobowiązań zgodnie z warunkami umowy, a jego niewłaściwa ocena może prowadzić nie tylko do strat księgowych, lecz także do wzrostu kosztów transakcyjnych, pogorszenia jakości portfela, ryzyka płynności oraz negatywnych skutków dla stabilności sektora finansowego. Jednocześnie decyzje kredytowe podejmowane są w warunkach niepełnej informacji i ograniczonej racjonalności, dlatego banki wykorzy-

268 James H. L. (2023), *Social Capital and the Riskiness of Trade Credit*, „Journal of Behavioral and Experimental Finance”, 39.

269 Caplinska A., Tvaronavičienė M. (2020), *Creditworthiness place in credit theory and methods of its evaluation*, „Entrepreneurship and Sustainability Issues”, 7(3), s. 2542-2555

270 Becchetti L., Conzo P. (2011), *Enhancing capabilities through credit access: Creditworthiness as a signal of trustworthiness under asymmetric information*, „Journal of Public Economics”, 95(3-4), s. 265-278.

271 Win S. (2018), *What are the Possible Future Research Directions for Bank's Credit Risk Assessment Research? A Systematic Review of Literature*, „International Economics and Economic Policy”, 15, s. 743-759.

stują narzędzia porządkujące ocenę ryzyka, takie jak scoring²⁷², rating, analiza zabezpieczeń czy analiza historii kredytowej. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera jakość i kompletność danych wykorzystywanych w procesie kredytowym, ponieważ ograniczają one lukę informacyjną między bankiem a kredytobiorcą i pozwalają lepiej różnicować klientów według rzeczywistego poziomu ryzyka²⁷³.

Znaczenie procesu oceny zdolności i wiarygodności kredytowej wykracza poza samą decyzję o przyznaniu lub odmowie kredytu. Wyniki oceny wpływają również na wysokość oferowanej kwoty finansowania, poziom marży, oprocentowanie, wymagany wkład własny, okres kredytowania oraz zakres wymaganych zabezpieczeń²⁷⁴. W praktyce oznacza to, że jakość informacji wykorzystywanych w procesie oceny kredytowej bezpośrednio oddziałuje na dostępność kredytu oraz jego cenę dla klienta. Im bardziej kompletny i wiarygodny jest obraz sytuacji finansowej kredytobiorcy, tym większa możliwość precyzyjnego dopasowania decyzji kredytowej do rzeczywistego profilu ryzyka.

Szczególne znaczenie w procesie oceny mają dane pochodzące z systemów informacji kredytowej, ponieważ pozwalają bankowi ograniczyć asymetrię informacji i zweryfikować zachowania płatnicze klienta poza relacją z jednym kredytodawcą. Dane te wspierają ocenę zdolności i wiarygodności kredytowej, natomiast ich szczegółowy zakres, jakość i „waga decyzyjna” zostaną omówione w dalszej części raportu.

W przypadku klientów o ograniczonej historii kredytowej klasyczne dane finansowe mogą nie wyczerpywać informacji istotnych dla oceny ryzyka²⁷⁵. Dla-

tego współczesna ocena zdolności i wiarygodności kredytowej może być uzupełniana o dodatkowe, proporcjonalne i weryfikowalne informacje, które pomagają lepiej ocenić zarówno ekonomiczną zdolność do spłaty, jak i behawioralną skłonność klienta do wywiązywania się ze zobowiązań. Szczegółowe znaczenie danych alternatywnych, ich ograniczenia i ryzyka omówiono w części dotyczącej rodzajów danych oraz skutków ich niepełności²⁷⁶.

Dlatego proces oceny zdolności i wiarygodności kredytowej powinien być postrzegany nie tylko jako narzędzie zarządzania ryzykiem, lecz także jako mechanizm równoważenia interesów banku i klienta. Z jednej strony chroni bank przed nadmiernym ryzykiem niewypłacalności kredytobiorców, z drugiej zaś może wspierać odpowiedzialny dostęp do kredytu. Warunkiem skuteczności tego procesu jest jednak dostęp do pełnych, aktualnych, proporcjonalnych i dobrej jakości danych, które umożliwiają właściwe rozróżnienie klientów wysokiego i niskiego ryzyka, ograniczając jednocześnie ryzyko przekredytowania oraz nieuzasadnionego wykluczenia kredytowego.

Proces oceny kredytowej należy ujmować jako element szerszego procesu udzielania i monitorowania kredytów, obejmującego cały cykl życia ekspozycji kredytowej²⁷⁷. Nie jest on jednorazową weryfikacją kredytobiorcy poprzedzającą podpisanie umowy, lecz sekwencją działań obejmujących przyjęcie wniosku, pozyskanie i weryfikację informacji, analizę klienta, ocenę ryzyka, podjęcie i udokumentowanie decyzji kredytowej, ustanowienie zabezpieczeń oraz późniejszy monitoring ekspozycji. Takie ujęcie pokazuje, że ocena zdolności i wiarygodności kredytowej pełni zarówno funkcję selekcyjną na etapie udzielania finansowania, jak i kontrolną w okresie jego obsługi²⁷⁸.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym wymaga ujęcia procesu kredytowego jako ciągłego systemu identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka,

272 Hand D. J., Henley W. E. (1997), *Statistical Classification Methods in Consumer Credit Scoring: A Review*, „Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)”, 160(3), s. 523-541

273 Asuamah Yeboah S., Mogre D., Nartey Menzo B. P. (2024), *Beyond the Numbers: Social Factors in Credit Risk*, MPRA Paper No. 122363

274 Müller C., Noth F., Schulz R. (2024), *Risk-Based Pricing in Competitive Lending Markets*, BIS Working Papers, nr 1169, Bank for International Settlements.

275 Shi W., Veenstra K. (2021), *The Moderating Effect of Cultural Values on the Relationship Between Corporate Social Performance and Firm Performance*, „Journal of Business Ethics”, 174(1), s. 89-107. Muñoz-Cancino, R., Bravo, C., Ríos, S. A., & Graña, M. (2023). On the dynamics of credit history and social interaction features, and their impact on creditworthiness assessment performance. *Expert Systems with Applications*, 218, 119599.

276 Muduli S., Dash S.K. (2024), *Creditworthiness: The Role of Trust in the Socioeconomic Network*, „Journal of Quantitative Economics”, 22(3), s. 571-588

277 Altman E. I. (1980), *Commercial Bank Lending: Process, Credit Scoring, and Costs of Errors in Lending*, „Journal of Financial and Quantitative Analysis”, 15(4), s. 813-832

278 Apostolik R., Donohue C., Went P. (2012), *The Credit Process and Credit Risk Management*, w: Apostolik R., Donohue C., Went P. (red.), *Foundations of Banking Risk: An Overview of Banking, Banking Risks, and Risk-Based Banking Regulation*, Wiley.

zarówno na poziomie pojedynczej ekspozycji, jak i całego portfela. Komitet Bazylejski wskazuje, że skuteczne zarządzanie ryzykiem kredytowym jest kluczowym elementem kompleksowego zarządzania ryzykiem banku i warunkiem długookresowej stabilności instytucji²⁷⁹.

W tym kontekście szczególne znaczenie mają wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego dotyczące udzielania i monitorowania kredytów²⁸⁰. Nie definiują one oceny kredytowej wyłącznie jako technicznego etapu poprzedzającego zawarcie umowy, lecz osadzają ją w szerszym systemie zarządzania ryzykiem kredytowym. Ich znaczenie wynika z tego, że porządkują oczekiwania wobec banków w całym cyklu życia ekspozycji kredytowej: od pozyskania i weryfikacji informacji o kliencie, przez ocenę zdolności i wiarygodności kredytowej, decyzję i ustalenie warunków finansowania, aż po monitoring i działania podejmowane w przypadku pogorszenia jakości ekspozycji. Wytyczne EBA dotyczące udzielania i monitorowania kredytów wskazują, że instytucje powinny posiadać wewnętrzne zasady, procedury i mechanizmy obejmujące rozpoznawanie, ocenę, udzielanie, monitorowanie, raportowanie i ograniczanie ryzyka kredytowego. Oznacza to, że ocena kredytowa powinna być traktowana jako część systemu zarządzania ryzykiem, a nie wyłącznie jako formalny warunek dopuszczenia klienta do finansowania. Podobne podejście przyjmują zaktualizowane zasady Komitetu Bazylejskiego z 2025 r., które podkreślają, że strategia ryzyka kredytowego powinna uwzględniać nie tylko bieżącą tolerancję banku na ryzyko, lecz także warunki rynkowe, czynniki makroekonomiczne oraz informacje prospektywne. Oznacza to, że proces oceny kredytowej powinien być osadzony w dynamicznym systemie zarządzania ryzykiem, zdolnym do reagowania na zmiany otoczenia gospodarczego.

Proces oceny kredytowej powinien być analizowany w powiązaniu z celem finansowania, rodzajem

produktu kredytowego oraz profilem klienta²⁸¹. Już na początkowym etapie bank powinien rozpoznać, czy finansowanie dotyczy kredytu konsumenckiego, kredytu hipotecznego, finansowania przedsiębiorstwa, kredytu inwestycyjnego czy finansowania obrotowego, ponieważ charakter produktu wpływa na zakres wymaganych informacji, sposób analizy ryzyka oraz konstrukcję decyzji kredytowej²⁸². Znaczenie mają w szczególności termin zapadalności, źródło spłaty, wymagane zabezpieczenia, warunki oraz sposób spłaty zobowiązania. W odniesieniu do osób fizycznych podstawowe znaczenie mają dochody, koszty utrzymania, liczba osób w gospodarstwie domowym, istniejące zobowiązania oraz historia płatnicza. Przy kredytach hipotecznych dodatkowo analizuje się wartość i charakter nieruchomości, wkład własny, okres kredytowania, strukturę oprocentowania oraz odporność kredytobiorcy na zmianę kosztu finansowania. W przypadku przedsiębiorstw ocena obejmuje natomiast model biznesowy, źródła przychodów, przepływy pieniężne, rentowność, strukturę zadłużenia, sytuację branżową oraz zdolność do generowania środków na obsługę długu. Oznacza to, że proces kredytowy obejmuje nie tylko ocenę samego kredytobiorcy, lecz także ocenę struktury produktu i jego dopasowania do rzeczywistego profilu ryzyka klienta²⁸³.

Podobne podejście przyjmuje Komitet Bazylejski, wskazując, że banki powinny działać w oparciu o jasno określone kryteria udzielania kredytu, obejmujące identyfikację rynku docelowego, dokładne zrozumienie kredytobiorcy lub kontrahenta, celu i struktury finansowania oraz źródła jego spłaty. Oznacza to, że już na etapie przyjmowania i analizy wniosku kredytowego bank powinien rozpoznawać nie tylko formalne parametry produktu, lecz także ekonomiczną logikę transakcji i realne źródła obsługi długu²⁸⁴.

279 Basel Committee on Banking Supervision (2025), *Principles for the Management of Credit Risk*, Bank for International Settlements, Basel, April.

280 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886690/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_PL.pdf

281 Apostolik R., Donohue C., Went P. (2012), *The Credit Process and Credit Risk Management*, w: Apostolik R., Donohue C., Went P. (red.), *Foundations of Banking Risk: An Overview of Banking, Banking Risks, and Risk-Based Banking Regulation*, Wiley

282 World Bank (2018), *Financial Consumer Protection and New Forms of Data Processing Beyond Credit Reporting*, Discussion Note, World Bank, Washington, DC.

283 Jiménez G., Saurina J. (2004), *Collateral, Type of Lender and Relationship Banking as Determinants of Credit Risk*, „Journal of Banking & Finance”, 28(9), s. 2191-2212

284 Basel Committee on Banking Supervision (2025), *Principles for the Management of Credit Risk*, Bank for International Settlements, Basel, April.

Drugim etapem jest pozyskanie i weryfikacja informacji o kredytobiorcy. Bank korzysta zarówno z danych przekazywanych bezpośrednio przez klienta, jak i z dokumentów potwierdzających jego sytuację finansową, danych wewnętrznych oraz informacji pochodzących z zewnętrznych baz danych i systemów informacji kredytowej. W przypadku osób fizycznych obejmuje to przede wszystkim informacje o dochodach, zatrudnieniu, kosztach utrzymania, istniejących zobowiązaniach, limitach kredytowych, aktywach, pasywach i historii spłat. W przypadku przedsiębiorstw istotne są sprawozdania finansowe, dane o przepływach pieniężnych, strukturze majątku i zadłużenia, należnościach, zobowiązaniach, zabezpieczeniach oraz perspektywach działalności²⁸⁵. Na tym etapie znaczenie ma nie tylko zebranie danych, lecz także ich weryfikacja pod względem kompletności, aktualności, spójności i wiarygodności²⁸⁶.

Komitet Bazylejski podkreśla, że bank powinien otrzymać wystarczające informacje umożliwiające kompleksową ocenę rzeczywistego profilu ryzyka kredytobiorcy. Wśród informacji istotnych dla decyzji kredytowej wskazuje się m.in. cel kredytu i źródła spłaty, bieżący profil ryzyka kredytobiorcy, historię spłat, obecną zdolność do spłaty, prognozy przepływów pieniężnych, sytuację sektora działalności, warunki finansowania oraz jakość zabezpieczeń lub gwarancji.

Kolejnym komponentem procesu jest ocena źródeł spłaty zobowiązania. Wytyczne EBA definiują źródło spłaty szeroko jako całość funduszy, przepływów pieniężnych i dotychczasowych płatności, obejmujących m.in. dochody, regularne przelewy, dochody z najmu, inwestycji, działalności gospodarczej, a także posiadane środki finansowe i regularne wydatki. W praktyce oznacza to, że ocena zdolności kredytowej nie powinna ograniczać się wyłącznie do prostego porównania dochodu i raty kredytu. Powinna uwzględniać stabilność źródeł dochodu, powtarzalność wpływów, poziom stałych obciążeń, istniejące zadłużenie, koszty utrzymania oraz poten-

cjalne zmiany sytuacji ekonomicznej klienta w okresie trwania zobowiązania. W przypadku przedsiębiorstw szczególne znaczenie ma analiza zdolności operacyjnej do generowania przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zadłużenia. Ocena źródeł spłaty stanowi podstawę właściwej oceny zdolności kredytowej, której centralnym celem jest ustalenie, czy kredytobiorca będzie w stanie terminowo regulować zobowiązania wynikające z umowy kredytowej.

Właściwa ocena zdolności kredytowej obejmuje zatem analizę relacji między dostępnymi źródłami spłaty a obciążeniami finansowymi klienta. W przypadku konsumentów obejmuje ona analizę relacji między dochodem rozporządzalnym a łącznymi obciążeniami finansowymi, w tym ratami kredytów, limitami, kosztami utrzymania i innymi stałymi zobowiązaniami. W przypadku kredytów długoterminowych, zwłaszcza hipotecznych, istotne jest również badanie odporności klienta na zmianę warunków ekonomicznych, np. wzrost oprocentowania, spadek dochodu lub zwiększenie kosztów utrzymania. W przypadku przedsiębiorstw ocena zdolności kredytowej obejmuje analizę danych finansowych, wskaźników zadłużenia, rentowności, płynności, jakości należności, sezonowości działalności oraz prognozowanych przepływów pieniężnych²⁸⁷.

Ocena kredytowa powinna uwzględniać również możliwość pogorszenia warunków ekonomicznych. Komitet Bazylejski wskazuje, że banki powinny brać pod uwagę potencjalne przyszłe zmiany warunków gospodarczych przy ocenie pojedynczych kredytów i portfeli kredytowych oraz analizować ekspozycje w warunkach skrajnych. Takie podejście pozwala identyfikować wrażliwość kredytobiorcy na pogorszenie koniunktury, wzrost stóp procentowych, spadek płynności lub inne niekorzystne scenariusze.

Równolegle bank dokonuje oceny wiarygodności kredytowej, która odnosi się przede wszystkim do dotychczasowych zachowań płatniczych klienta. O ile zdolność kredytowa odpowiada na pytanie,

285 Berti A. (2025), Perspective Chapter: The Creditworthiness Assessment - Looking Forward between Fintech and EBA Guidelines, w: *Business, Management and Economics*, IntechOpen, DOI: <https://doi.org/10.5772/intechopen.1011521>

286 Plíhal, T., Sponerová, M., Sponer, M. (2018). Comparative analysis of credit risk models in relation to SME segment. *Financial Assets and Investing*, 9(1), 35-50.

287 European Banking Authority (2020), Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów, EBA/GL/2020/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886690/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_PL.pdf

czy klient posiada ekonomiczną możliwość spłaty zobowiązania, o tyle wiarygodność kredytowa pozwala ocenić, czy dotychczasowe zachowania klienta wskazują na skłonność do terminowego wykonywania zobowiązań. Analizie podlegają m.in. historia spłaty wcześniejszych kredytów, występowanie opóźnień, zaległości, restrukturyzacji, windykacji, postępowań egzekucyjnych, upadłości, liczba aktywnych zobowiązań oraz częstotliwość ubiegania się o nowe finansowanie. Ten komponent procesu ma szczególne znaczenie w warunkach asymetrii informacji, ponieważ pozwala bankowi ograniczyć niepewność dotyczącą przyszłych zachowań kredytobiorcy²⁸⁸.

W literaturze podkreśla się, że wymiana danych kredytowych ogranicza asymetrię informacji między kredytodawcą a kredytobiorcą. Z perspektywy banku pozwala ona zmniejszyć niepewność dotyczącą zdolności i skłonności klienta do spłaty zobowiązania, a tym samym ograniczyć ryzyko negatywnej selekcji. Jednocześnie historia kredytowa pełni funkcję swoistego zabezpieczenia reputacyjnego: opóźnienia lub niewykonanie zobowiązania wobec jednego wierzyciela mogą pogorszyć dostęp klienta do finansowania u innych kredytodawców, natomiast pozytywna historia spłat może wzmacniać jego pozycję w procesie oceny kredytowej²⁸⁹.

Znaczenie to wzmacniają systemy raportowania kredytowego, obejmujące zarówno publiczne rejestry kredytowe, jak i prywatne biura informacji kredytowej. Są one ujmowane jako narzędzia zwiększające dostępność informacji o kredytobiorcach, a przez to wspierające ocenę ryzyka, ograniczanie negatywnej selekcji oraz bardziej efektywne decyzje kredytowe banków²⁹⁰. Biura informacji kredytowej

umożliwiają bowiem ocenę zachowań płatniczych klienta poza relacją z jednym bankiem. Dane o historii spłat, liczbie aktywnych zobowiązań, poziomie zadłużenia, zaległościach czy wcześniejszych zapytaniach kredytowych stają się w ten sposób nie tylko pomocniczym źródłem informacji, lecz elementem infrastruktury decyzyjnej rynku kredytowego, wykorzystywanym przy ocenie zdolności kredytowej, podejmowaniu decyzji o finansowaniu oraz zarządzaniu ryzykiem kredytowym²⁹¹.

Istotnym komponentem procesu oceny kredytowej są modele scoringowe i ratingowe, które porządkują informacje o kredytobiorcy oraz pozwalają przypisać go do określonej klasy ryzyka²⁹². Scoring kredytowy można rozumieć jako statystyczną metodę służącą do oszacowania prawdopodobieństwa, że wnioskodawca, istniejący kredytobiorca lub kontrahent stanie się niewypłacalny albo opóźni się ze spłatą zobowiązania. W praktyce scoring przekształca dane o kliencie w ocenę ryzyka, która może wspierać decyzję o przyznaniu kredytu, odmowie finansowania, ustaleniu limitu, oprocentowania, marży lub zakresu zabezpieczeń. W przypadku przedsiębiorstw większe znaczenie mają często ratingi wewnętrzne, łączące dane finansowe, ocenę jakościową, sytuację branżową, pozycję konkurencyjną oraz perspektywę działalności. Rozwój analityki predykcyjnej pozwala bankom przechodzić od statycznej oceny ryzyka do bardziej dynamicznych modeli, które analizują dane historyczne i bieżące w celu prognozowania prawdopodobieństwa niewypłacalności, zwiększając jednocześnie znaczenie interpretowalności modeli, zgodności regulacyjnej oraz kontroli danych wejściowych²⁹³.

W literaturze podkreśla się, że modele scoringowe wspierają różne decyzje podejmowane w kolejnych fazach cyklu zarządzania ryzykiem kredytowym. Scoring aplikacyjny jest wykorzystywany przede

288 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886690/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_PL.pdf

289 Riestra A. S. J. (2002), *Credit Bureaus in Today's Credit Markets*, ECRI Research Report No. 4, European Credit Research Institute, Brussels, September.

290 Miller M. J. (2000), *Credit Reporting Systems Around the Globe: The State of the Art in Public and Private Credit Registries*, World Bank, Washington, D.C.; Ferretti F. (2015), *Credit Bureaus Between Risk-Management, Creditworthiness Assessment and Prudential Supervision*, EUI Working Paper LAW 2015/20, Department of Law, European University Institute.

291 Ferretti F. (2015), *Credit Bureaus Between Risk-Management, Creditworthiness Assessment and Prudential Supervision*, EUI Working Paper LAW 2015/20, Department of Law, European University Institute.

292 Andriosopoulos D., Doumpos M., Pardalos P. M., Zopounidis C. (2019), *Computational Approaches and Data Analytics in Financial Services: A Literature Review*, „Journal of the Operational Research Society”, 70(10), s. 1581-1599.

293 Addy W. A., Ugochukwu C. E., Oyewole A. T., Ofofiele O. C., Adeoye O. B., Okoye C. C. (2024), *Predictive Analytics in Credit Risk Management for Banks: A Comprehensive Review*, „GSC Advanced Research and Reviews”, 18(02), s. 434-449

wszystkim na etapie udzielania kredytu i służy ocenie, czy wnioskodawca powinien otrzymać finansowanie. Jego celem jest możliwie trafne odróżnienie klientów, którzy będą zdolni do prawidłowej obsługi zobowiązania, od tych, którzy mogą nie wywiązać się z warunków umowy. Scoring behawioralny odnosi się natomiast do klientów, którzy już otrzymali finansowanie, i jest wykorzystywany głównie w zarządzaniu portfelem, monitoringu ryzyka oraz podejmowaniu działań prewencyjnych wobec kredytobiorców wykazujących podwyższone prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania²⁹⁴. W tym ujęciu scoring nie jest jedynie narzędziem decyzji początkowej, lecz wspiera zarówno selekcję klientów, jak i późniejsze zarządzanie ryzykiem w okresie obsługi kredytu.

Skuteczność modeli scoringowych i ratingowych zależy jednak od danych wykorzystywanych w procesie oceny²⁹⁵. Szczególne znaczenie mają informacje pochodzące z biur informacji kredytowej, ponieważ uzupełniają obraz klienta o jego wcześniejsze i aktualne zachowania płatnicze obserwowane poza relacją z danym bankiem²⁹⁶. Dane te obejmują m.in. historię spłat, liczbę i rodzaj aktywnych zobowiązań, poziom zadłużenia, zaległości, zapytania kredytowe oraz długość historii kredytowej. Dzięki temu modele mogą trafniej identyfikować zarówno klientów nadmiernie zadłużonych lub nierzetelnych płatniczo, jak i klientów o pozytywnej historii spłat, którzy przy niepełnych danych mogliby zostać ocenieni zbyt ostrożnie. Jednocześnie błędne, nieaktualne albo niepełne informacje mogą prowadzić do nietrafnej klasyfikacji ryzyka, co uzasadnia dalszą analizę jakości danych wykorzystywanych w procesie kredytowym²⁹⁷.

Współczesne modele oceny ryzyka kredytowego wspierają nie tylko klasyfikację klienta, lecz także szacowanie kluczowych parametrów ryzyka, takich jak prawdopodobieństwo niewykonania zobowią-

zania, ekspozycja w momencie niewykonania zobowiązania oraz strata w przypadku niewykonania zobowiązania. Parametry te mają znaczenie zarówno dla oceny profilu ryzyka pojedynczej ekspozycji, jak i dla kalkulacji oczekiwanych strat, wymogów kapitałowych, zarządzania portfelem oraz wyceny ryzyka. Ponieważ modele te są w przeważającej mierze oparte na danych, ich wiarygodność zależy od jakości zbiorów wykorzystywanych do budowy, kalibracji i późniejszego stosowania modelu²⁹⁸.

Wynik oceny kredytowej oddziałuje nie tylko na samą decyzję o udzieleniu finansowania, lecz także na ekonomiczne warunki transakcji. Modele ryzyka kredytowego wspierają bowiem szacowanie parametrów takich jak prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania, strata w przypadku niewykonania zobowiązania oraz ekspozycja w momencie niewykonania zobowiązania, które są wykorzystywane w zarządzaniu portfelem, kalkulacji strat oczekiwanych, wymogów kapitałowych i wycenie ryzyka. W praktyce oznacza to, że wynik oceny klienta może wpływać na wysokość dostępnej kwoty finansowania, marżę, oprocentowanie, wymagany wkład własny, okres kredytowania oraz zakres zabezpieczeń²⁹⁹.

Wytyczne Banku Światowego i Międzynarodowego Komitetu ds. Sprawozdawczości Kredytowej (ICCR) wskazują, że scoringi i ratingi są wykorzystywane nie tylko przy akceptacji lub odrzuceniu wniosku, lecz także przy wycenie ryzyka, ustalaniu limitów, monitoringu zachowań klienta, działaniach windykacyjnych, wczesnym ostrzeganiu i wykrywaniu nadużyć³⁰⁰.

W przypadku stosowania zautomatyzowanych modeli oceny zdolności kredytowej istotne znaczenie ma ich odpowiednie zarządzanie³⁰¹. Wytyczne EBA

294 Thomas L. C. (2000), *A Survey of Credit and Behavioural Scoring: Forecasting Financial Risk of Lending to Consumers*, „International Journal of Forecasting”, 16(2), s. 149-172.

295 Dessain J. (2023), *Credit Scoring Models: Which Performance Metrics for Optimal Financial Decision-Making?*, SSRN, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4624501

296 Anderson R. A. (2022), *Credit Intelligence & Modelling: Many Paths through the Forest of Credit Rating and Scoring*, Oxford University Press

297 Carroll P., Rehmani S. (2017), *Alternative Data and the Unbanked*, Oliver Wyman, Financial Services.

298 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886690/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_PL.pdf

299 Perrotta A., Monaco A., Blatsios G. (2023), *Data Analytics for Credit Risk Models in Retail Banking: A New Era for the Banking System*, „Risk Management Magazine”, 18(3), s. 36-53.

300 World Bank Group, International Committee on Credit Reporting (2019), *Credit Scoring Approaches Guidelines*, World Bank Group, Washington, DC, s. IX, 9-11.

301 Bonini S., Caivano G. (2021), *Artificial Intelligence: The Application of Machine Learning and Predictive Analytics in Credit Risk*, „Risk Management Magazine”, 16(1).

podkreślają, że instytucje powinny rozumieć wykorzystywane modele, ich metodykę, dane wejściowe, założenia, ograniczenia i dane wyjściowe. Powinny również posiadać procedury umożliwiające wykrywanie i ograniczanie stronniczości, zapewnianie jakości danych wejściowych, kontrolę wyników modelu, regularną walidację, dokumentowanie oraz stosowanie mechanizmów eskalacji w przypadku nieprawidłowości. Oznacza to, że automatyzacja może zwiększać efektywność procesu kredytowego, ale nie zwalnia banku z odpowiedzialności za jakość decyzji, przejrzystość stosowanych kryteriów i kontrolę ryzyka modelu.

Dla przejrzystości podziału odpowiedzialności należy przy tym odróżnić rolę podmiotu przekazującego dane, dostawcy bazy informacji kredytowej, dostawcy scoringu lub innego produktu analitycznego oraz banku wykorzystującego uzyskane informacje. Odpowiedzialność za jakość, aktualność i możliwość korekty danych oraz za prawidłowość produktu analitycznego powinna być oceniana stosownie do roli poszczególnych podmiotów w procesie. Korzystanie z zewnętrznych danych lub scoringu nie zwalnia jednak banku z obowiązku dokonania własnej oceny oraz odpowiedzialności za sposób wykorzystania otrzymanego wyniku i za ostateczną decyzję kredytową.

W przypadku wykorzystywania scoringu kredytowego i innych zautomatyzowanych narzędzi oceny ryzyka kredytowego znaczenie ma również reżim ochrony danych osobowych wynikający z RODO. Ocena zdolności kredytowej opiera się bowiem na przetwarzaniu danych dotyczących sytuacji finansowej, historii spłat, poziomu zadłużenia, źródeł dochodu oraz innych informacji pozwalających określić profil ryzyka klienta. Samo sporządzenie wyniku scoringowego nie przesądza jeszcze, że dochodzi do podjęcia decyzji opartej wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu. Należy w tym zakresie rozróżnić trzy sytuacje: scoring pełniący wyłącznie funkcję pomocniczą; scoring wywierający istotny wpływ na decyzję, ale podlegający rzeczywistej i merytorycznej ocenie pracownika posiadającego możliwość zmiany proponowanego rozstrzygnięcia; oraz scoring, którego wynik w praktyce przesądza o decyzji bez realnego udziału człowieka. O kwalifikacji procesu decyduje zatem rzeczywista rola wyniku scoringowego oraz charakter udziału pracownika, a nie samo formalne określenie narzędzia jako pomocniczego. Jeżeli decyzja jest podejmowana wyłącznie w sposób zauto-

matyzowany i wywołuje skutki prawne lub w podobny sposób istotnie wpływa na klienta, konieczne jest zapewnienie zabezpieczeń wynikających z RODO, w tym – w przypadkach przewidzianych prawem – możliwości uzyskania interwencji człowieka, przedstawienia własnego stanowiska i zakwestionowania decyzji. Instytucja finansowa powinna być w stanie wykazać podstawę prawną przetwarzania danych, przedstawić klientowi zrozumiałe informacje o znaczeniu i zasadniczych przesłankach stosowanego profilowania oraz zapewnić możliwość odpowiedniej weryfikacji decyzji³⁰².

Jeżeli wykorzystywane narzędzie spełnia definicję systemu sztucznej inteligencji, jego kwalifikacja wymaga również uwzględnienia przepisów AI Act. Systemy AI przeznaczone do oceny zdolności kredytowej osób fizycznych lub ustalania ich punktowej oceny kredytowej zostały co do zasady zaliczone do systemów wysokiego ryzyka. Od systemów tych należy odróżnić narzędzia stosowane w celu wykrywania oszustw finansowych, które zostały wyłączone z tej kategorii.

Kolejnym komponentem procesu jest ocena zabezpieczeń i środków ograniczania ryzyka kredytowego. Zabezpieczenie ma znaczenie szczególnie w przypadku kredytów hipotecznych, inwestycyjnych, finansowania przedsiębiorstw oraz transakcji o podwyższonym poziomie ryzyka. Może ono zmniejszać potencjalną stratę banku w przypadku niewykonania zobowiązania, ale nie powinno zastępować oceny realnej zdolności klienta do spłaty. Prawidłowy proces kredytowy powinien opierać się przede wszystkim na analizie źródeł spłaty i zdolności do bieżącej obsługi zobowiązania, natomiast zabezpieczenie powinno pełnić funkcję wtórną, ograniczającą skutki materializacji ryzyka. Ma to szczególne znaczenie przy kredytach zabezpieczonych nieruchomością, gdzie sama wartość zabezpieczenia nie może być traktowana jako substytut zdolności kredytowej³⁰³.

302 Rozporządzenie 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016

303 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886690/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_PL.pdf

Takie ujęcie jest zgodne z zasadami Komitetu Bazylejskiego, zgodnie z którymi zabezpieczenia i gwarancje mogą ograniczać ryzyko pojedynczej ekspozycji, ale transakcje kredytowe powinny być zawierane przede wszystkim na podstawie zdolności kredytobiorcy do spłaty. Zabezpieczenie nie może zastępować kompleksowej oceny kredytobiorcy ani kompensować niedostatecznej informacji o jego sytuacji³⁰⁴.

Wyniki wcześniejszych etapów procesu są następnie syntetyzowane w decyzji kredytowej, która przekłada ocenę ryzyka na konkretne rozstrzygnięcie biznesowe banku. Decyzja ta może mieć charakter pozytywny, negatywny albo warunkowy. W przypadku decyzji pozytywnej wyniki oceny kredytowej wpływają na podstawowe parametry finansowania, takie jak kwota kredytu, okres kredytowania, oprocentowanie, marża, prowizje, wymagany wkład własny, harmonogram spłat, warunki oraz zakres zabezpieczeń. Oznacza to, że ocena kredytowa nie tylko rozstrzyga o dostępie do finansowania, lecz także kształtuje jego ekonomiczne warunki. Klient o niższym profilu ryzyka może uzyskać korzystniejsze warunki cenowe, natomiast klient oceniany jako bardziej ryzykowny może otrzymać niższą kwotę finansowania, wyższą marżę, dodatkowe wymogi zabezpieczeniowe albo decyzję odmowną.

Istotnym elementem procesu jest dokumentowanie decyzji kredytowej. Bank powinien być w stanie wykazać, jakie dane zostały wykorzystane, jakie kryteria zastosowano, w jaki sposób oceniono zdolność i wiarygodność klienta oraz jakie przesłanki doprowadziły do decyzji o udzieleniu lub odmowie finansowania. Wytyczne EBA wskazują, że procedury kredytowe powinny określać, co należy dokumentować i rejestrować w ramach procesu udzielania kredytu, w tym wniosek kredytowy, uzasadnienie analizy jakościowej i ilościowej oraz dokumentację stanowiącą podstawę zaakceptowania lub odrzucenia wniosku. Dokumentowanie procesu ma znaczenie zarówno z punktu widzenia zarządzania ryzykiem, jak i transparentności, audytu, nadzoru oraz późniejszej oceny trafności decyzji kredytowych.

Ostatnim etapem jest monitoring ekspozycji kredytowej po udzieleniu finansowania. Ocena kredytowa nie kończy się w momencie zawarcia umowy, ponieważ sytuacja finansowa klienta może ulegać zmianie w całym okresie trwania zobowiązania. Monitoring obejmuje obserwację terminowości spłat, zmian poziomu zadłużenia, wykorzystania limitów, pogorszenia sytuacji dochodowej, występowania zaległości, zmian wartości zabezpieczeń oraz innych sygnałów wczesnego ostrzegania³⁰⁵. W przypadku przedsiębiorstw obejmuje również analizę sprawozdań finansowych, przepływów pieniężnych, zmian w branży, realizacji warunków oraz zdarzeń mogących wpływać na zdolność do obsługi długu. Dzięki monitoringowi bank może wcześniej identyfikować wzrost ryzyka i podejmować działania ograniczające straty, takie jak kontakt z klientem, restrukturyzacja, zmiana warunków spłaty lub działania windykacyjne³⁰⁶.

Banki aktywnie monitorują kredyty już po ich udzieleniu, analizując m.in. sytuację finansową kredytobiorcy, stan zapasów i należności stanowiących zabezpieczenie, a także aktualną wartość nieruchomości lub innych aktywów trwałych zabezpieczających kredyt. Oznacza to, że monitoring ekspozycji kredytowej pełni funkcję informacyjną i kontrolną, ponieważ pozwala bankowi aktualizować ocenę ryzyka w trakcie trwania relacji kredytowej³⁰⁷.

Komitet Bazylejski wskazuje, że skuteczny monitoring kredytu powinien umożliwiać bankowi bieżące rozumienie sytuacji finansowej kredytobiorcy, kontrolę przestrzegania warunków, ocenę pokrycia zabezpieczeniem, terminową identyfikację opóźnień w płatnościach oraz kierowanie problemowych ekspozycji do działań naprawczych. Monitoring ten powinien obejmować zarówno pojedyncze ekspozycje, jak i jakość całego portfela kredytowego³⁰⁸.

304 Basel Committee on Banking Supervision (2025), *Principles for the Management of Credit Risk*, Bank for International Settlements, Basel, April.

305 Heitz A. R., Martin C., Ufier A. (2026), *Bank Monitoring with On-Site Inspections*, „Journal of Finance”, 81(2), s. 687-737

306 European Banking Authority (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, EBA/GL/2020/06, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886690/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_PL.pdf

307 Gustafson M., Ivanov I., Meisenzahl R. (2020), *Bank Monitoring: Evidence from Syndicated Loans*, „Journal of Financial Economics”, forthcoming, SSRN, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2831455>

308 Basel Committee on Banking Supervision (2025), *Principles for the Management of Credit Risk*, Bank for International Settlements, Basel, April.

Z perspektywy klienta korzystanie z kredytu konsumenckiego można ujmować jako proces obejmujący fazę poprzedzającą zaciągnięcie zobowiązania, moment zawarcia umowy oraz okres późniejszego korzystania z kredytu i jego spłaty. Takie ujęcie wzmacnia znaczenie monitoringu ekspozycji po udzieleniu finansowania, ponieważ ryzyko kredytowe nie wynika wyłącznie z sytuacji klienta w chwili składania wniosku, lecz także z jego późniejszych zachowań finansowych, sposobu zarządzania zadłużeniem oraz zdolności do utrzymania regularnej obsługi zobowiązania³⁰⁹.

Przedstawione etapy procesu oceny kredytowej pokazują, że zdolność i wiarygodność kredytowa nie są ustalane w ramach pojedynczej czynności, lecz w toku wieloetapowego procesu obejmującego identyfikację profilu klienta, pozyskanie i weryfikację informacji, analizę źródeł spłaty, ocenę historii płatniczej, zastosowanie modeli scoringowych lub ratingowych, analizę zabezpieczeń, podjęcie i udo-

kumentowanie decyzji kredytowej oraz późniejszy monitoring ekspozycji. Każdy z tych elementów opiera się na danych, które pozwalają bankowi ograniczać asymetrię informacji, różnicować klientów według poziomu ryzyka oraz dostosowywać warunki finansowania do rzeczywistego profilu kredytobiorcy. Oznacza to, że skuteczność procesu kredytowego zależy nie tylko od formalnego istnienia procedur, modeli i mechanizmów kontroli, lecz przede wszystkim od jakości informacji wykorzystywanych na poszczególnych etapach oceny. Dane niepełne, nieaktualne, niespójne lub niewiarygodne mogą prowadzić do błędnej klasyfikacji ryzyka, nieadekwatnej decyzji kredytowej, niewłaściwego ustalenia ceny kredytu albo nieuzasadnionego wykluczenia klienta z dostępu do finansowania. Z tego względu analiza jakości informacji stanowi konieczne rozwinięcie rozważań nad procesem oceny zdolności i wiarygodności kredytowej oraz pozwala wyjaśnić, dlaczego dane wykorzystywane przez banki mają bezpośrednie znaczenie dla trafności decyzji kredytowych.

309 Kamleitner B., Kirchler E. (2007), *Consumer Credit Use: A Process Model and Literature Review*, „European Review of Applied Psychology”, 57(4), s. 267-283.

Rozdział II. Proces ocena zdolności i ryzyka kredytowego w ujęciu prawnym

1. Reguły prawne określające proces oceny zdolności i ryzyka kredytowego

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy - Prawo bankowe, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zawarcie umowy kredytu jest uwarunkowane obowiązkiem badania zdolności kredytowej. W myśl art. 70 ust. 1 ustawy - Prawo bankowe, bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności. W nauce podkreśla się konieczność odróżnienia zdolności kredytowej od sposobu zabezpieczenia spłaty kredytu. To ostatnie ma służyć ochronie interesów banku, dopiero gdy kredyt nie jest spłacany. Jak słusznie wskazuje „nie ma zatem uzasadnienia pogląd, że w ocenie zdolności do spłaty kredytu bank powinien także uwzględnić zabezpieczenia spłaty kredytu”³¹⁰.

Zdolność kredytowa powinna wynikać ze statusu i potencjału finansowego kredytobiorcy, a nie ustanowienia ewentualnych zabezpieczeń. Dostrzega się ponadto, że zdolność kredytowa nie może być łączona z pojęciem solidności w doko-

nywaniu różnych płatności³¹¹. Wobec tego zdolność kredytowa łączona jest z badaniem wymiaru ekonomicznego³¹².

Tym niemniej ustawodawca dopuszcza zawarcie umowy kredytu z podmiotem nieposiadającym zdolności kredytowej. Brak zdolności kredytowej nie wyłącza bowiem uprawnienia banku do zawarcia umowy kredytu³¹³. Warto zauważyć, że brak płynności finansowej kredytobiorcy skutkujący brakiem jego zdolności kredytowej nie powoduje automatycznie niemożności zawarcia umowy kredytu. Stosownie do art. 70 ust. 2 ustawy - Prawo bankowe, osobie fizycznej, prawnej lub jednostce organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, o ile posiada zdolność prawną, które nie mają zdolności kredytowej, bank może udzielić kredytu, o ile zostanie spełniony przynajmniej jeden z dwóch warunków³¹⁴. Pierwszy z nich to ustanowienie szczególnego sposobu zabezpieczenia spłaty kredytu. Drugi warunek obejmuje obowiązek przedstawienia niezależnie od zabezpieczenia spłaty kredytu programu naprawy gospodarki podmiotu, którego realizacja zapewni - według oceny banku - uzyskanie zdolności kredytowej w określonym czasie, przy czym programem naprawy gospodarki podmiotu, o którym mowa powyżej, może być w szczególności układ przyjęty w ramach postępowania restrukturyzacyjnego. W nauce jednolicie przyjmuje się, że udzielenie

311 Zob. Z. Ofiarski, Komentarz do art. 70 ustawy - Prawo bankowe, [w:] *idem, Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, nt 2, a także P. Machnikowski, *O niektórych zagadnieniach „weksli dyskontowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2002, nr 3, s. 30.

312 Por. F. Czuchwicki, *Umowa kredytu konsumenckiego*, Warszawa 2025, r. III/4.1.

313 Tak: B. Bajor, Komentarz do art. 70 ustawy - Prawo bankowe, [w:] B. Bajor, L. Kociucki, J. M. Kondek, K. Królikowska, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2020, nt 1.

314 Por. Z. Ofiarski, Komentarz do art. 70 ustawy - Prawo bankowe, [w:] *idem, Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, nt 2.

310 Tak: A. Kawulski, Komentarz do art. 70 ustawy - Prawo bankowe, [w:] *idem, Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, nt 3.

kredytu podmiotowi, który nie ma zdolności kredytowej nie powoduje nieważności umowy. Takie działanie banku może prowadzić jedynie do zastosowania sankcji przez organ sprawujący nadzór mikroostrożnościowy nad bankiem, a więc Komisję Nadzoru Finansowego³¹⁵.

Badanie zdolności kredytowej odbywa się na podstawie różnych metod. Pierwszą z nich jest metoda finansowa polegająca na przeprowadzeniu analizy danych finansowych wynikających ze sprawozdań finansowych³¹⁶. Drugą metodą jest metoda opisowa. Chodzi tu o przyporządkowanie potencjalnego kredytobiorcy do określonej grupy z uwagi na poziom ryzyka prowadzonej działalności. Ostatnia metoda to metoda scoringowa. W tej metodzie dzięki parametrom, które charakteryzują przedsiębiorcę, określa się punkty dla poszczególnych wartości wskaźników, a następnie sumuje się punkty, które wyznaczają łączną ocenę zdolności kredytowej. Oprócz tego do oceny zdolności kredytowej stosuje się analizę dyskryminacyjną i metodę CAMPARI ICE.

Oprócz ustawy – Prawo bankowe do ryzyka kredytowego i ryzyka kontrahenta odnoszą się przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi³¹⁷. Zgodnie z art. 79 lit. a) przywołanego aktu, podstawą decyzji o udzieleniu kredytu muszą być właściwe i jasno określone kryteria oraz dokładnie określona pro-

cedura zatwierdzania, zmieniania, przedłużania i refinansowania kredytów. Banki, stosownie do art. 79 lit. b) dyrektywy CRD IV, są obowiązane posiadać wewnętrzne metody pozwalające im na dokonanie oceny ryzyka kredytowego ekspozycji wobec poszczególnych dłużników, papierów wartościowych lub pozycji sekurytyzacyjnych, oraz ryzyka kredytowego na poziomie portfela. W szczególności wewnętrzne metody nie mogą opierać się wyłącznie lub w mechaniczny sposób na zewnętrznych ratingach kredytowych. Jeżeli wymogi w zakresie funduszy własnych opierają się na ratingach zewnętrznej instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI) lub na fakcie nieposiadania ratingu przez ekspozycję, banki nie są zwolnione z uwzględnienia dodatkowo innych istotnych informacji przy ocenie alokacji kapitału wewnętrznego. W myśl art. 79 lit. c) tego aktu, bank jest ponadto obowiązany na bieżąco zarządzać różnymi portfelami obciążonymi ryzykiem kredytowym oraz zarządzać ekspozycjami, a także monitorować takie portfele i ekspozycje. Nadzór w zakresie spełnienia tych wymogów w polskim systemie bankowym pełni Komisja Nadzoru Finansowego.

Na proces zawierania umów kredytowych istotnie wpływają również rekomendacje wydawane przez Komisję Nadzoru Finansowego. Na podstawie art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo bankowe, organ nadzoru jest uprawniony wydawać rekomendacje w przedmiocie dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami. Jednak rekomendacji, o których mowa, nie można zaliczyć do aktów prawa powszechnie lub wewnętrznie obowiązującego³¹⁸. Trzeba zaznaczyć, że rekomendacje nie nakładają formalnie na podmioty nadzorowane prawnie wiążących nakazów lub zakazów. Analizowane akty nie wywołują więc konsekwencji prawnych w stosunku do ich adresatów. W związku z tym rekomendacje w sprawie dobrych praktyk

315 Tak: B. Bajor, Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe, [w:] B. Bajor, L. Kociucki, J. M. Kondak, K. Królikowska, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2020, nt 5; A. Kawulski, Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe, [w:] *idem*, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, nt 5; B. Smykła, Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe, [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, Warszawa 2022, nb 1; Z. Ofiarski, Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe, [w:] *idem*, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, nt 2; A. Nierodka, *Ujęcie wymogu badania zdolności kredytowej w przepisach prawa*, [w:] I. Heropolitańska, A. Nierodka, T. Zdziarski, *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Warszawa 2021.

316 Por. A. Nierodka, *Metody oceny zdolności kredytowej przedsiębiorców*, [w:] I. Heropolitańska, A. Nierodka, T. Zdziarski, *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Warszawa 2021.

317 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz. Urz. UE. L Nr 176, str. 338), dalej jako: dyrektywa CRD IV.

318 Według T. Czecha, rekomendacje wydawane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo bankowe „nie stanowią przepisów prawnych i nie są prawnie wiążące w stosunku do ich adresatów”, zob. T. Czech, *Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych – status prawny*, „Monitor Prawa Bankowego” 2015, nr 2, s. 68 i n. Słusznie wskazuje się w innych wypowiedziach, że rekomendacje KNF to przykład generalnego aktu administracyjnego niepoddanych żadnej procedurze określonej powszechnie obowiązującym prawem, zob. E. Szewczyk, M. Szewczyk, *Generalny akt administracyjny. Między indywidualnym aktem administracyjnym a aktem normatywnym*, Warszawa 2014, s. 205.

ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami nie mogą być podstawą prawną decyzji wydawanych przez Komisję Nadzoru Finansowego³¹⁹. Wobec tego rekomendacje wydawane przez Komisję Nadzoru Finansowego nie są wiążące dla adresatów, lecz jedynie wskazują standardy, które adresaci rekomendacji lub wytycznych powinni respektować w swojej działalności. W istotny sposób na proces udzielania kredytów wpływają takie nienormatywne akty nadzorcze, jak:

1. Rekomendacja T dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych³²⁰. Rekomendacji tej nie należy ograniczać wyłącznie do ekspozycji kredytowych o charakterze detalicznym, gdyż taki status mogą niekiedy uzyskać ekspozycje wobec przedsiębiorców;
2. Rekomendacja M dotycząca zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach³²¹;
3. Rekomendacja B dotycząca ograniczenia ryzyka inwestycji banków³²²;
4. Rekomendacja P dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków³²³;
5. Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie³²⁴;

319 Jak wskazuje M. Olszak, „rekomendacje nie nakładają na ich adresatów żadnych obowiązków. Mogą oni zachowywać się odmiennie, niż zostało to zarekomendowane, pod warunkiem jednak, że wybrane przez nich rozwiązanie będzie służyło zapewnieniu ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem co najmniej w takim samym stopniu, co zalecane w rekomendacjach”, zob. M. Olszak, *Bankowe normy ostrożnościowe*, Białystok 2011, s. 184.

320 Rekomendacja T dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych, Warszawa, luty 2013 r. (stan aktualizacji: 17 stycznia 2025), dalej jako: Rekomendacja T.

321 Rekomendacja M dotycząca zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, Warszawa, styczeń 2013 r. (stan aktualizacji: 17 stycznia 2025), dalej jako: Rekomendacja M.

322 Rekomendacja B dotycząca ograniczenia ryzyka inwestycji banków, Warszawa 2002 r. (stan aktualizacji: 17 stycznia 2025), dalej jako: Rekomendacja B.

323 Rekomendacja P dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków, Warszawa, marzec 2015 r. (stan aktualizacji: 17 stycznia 2025), dalej jako: Rekomendacja P.

324 Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie, Warszawa, grudzień 2019 r. (stan aktualizacji: 17 stycznia 2025), dalej jako Rekomendacja S.

6. Rekomendacja H dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w bankach³²⁵.

Należy zastrzec, że w przypadku kredytów konsumenckich wymienione rekomendacje nie odnoszą się do wszystkich kategorii kredytodawców. W tym zakresie konieczne jest objęcie określonymi standardami także instytucje pożyczkowe jako podmioty uprawnione do zawierania umów pożyczki w reżimie ustawy o kredycie konsumenckim. W tym zakresie zauważony brak stanowi przejaw faworyzowania podmiotów innych niż banki w zakresie przestrzenia standardów sposobu oceny zdolności i ryzyka kredytowego oraz zawierania umów kredytu konsumenckiego. Jest to tym bardziej niezrozumiałe z uwagi na objęcie sektora instytucji pożyczkowych nadzorem sprawowanym przez Komisję Nadzoru Finansowego.

2. Odpowiedzialność prawna w procesie oceny zdolności i ryzyka kredytowego

Przed podjęciem przez bank decyzji o zaangażowaniu się w ekspozycję kredytową powinien dokonać rzetelnej i kompleksowej oceny kredytowej. Zawarcie umowy kredytu, jak powiedziano, jest uzależnione od zbadania zdolności kredytowej. Ocena zdolności kredytowej stanowi metodę kontrolowania ryzyka oraz ochrony przed jego niekorzystnymi rezultatami³²⁶. Należy podkreślić, że prawodawca krajowy oraz unijny nie określił etapów procedury oceny zdolności kredytowej. W nauce wyróżnia się dwie formy zdolności kredytowej. Zdolność kredytowa może być postrzegana w aspekcie formalnym jako zdolność do działań prawnych kredytobiorców skutkujących prawem do zawarcia umowy kredytu. Zdolność kredytowa może być rozumiana jako zdolność o charakterze merytorycznym obejmująca ocenę ekonomiczną i personalną. Chodzi tu o obowiązek zbadania sytuacji finansowej kredytobiorcy. Podstawą oceny sytuacji finansowej jest analiza wskaźników płynności finansowej, rentowności oraz poziomu zadłużenia. W ocenie personalnej bada się zaufanie do kredytobiorcy, jego reputację, kwalifika-

325 Rekomendacja H dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w bankach, Warszawa, kwiecień 2017 r. (stan aktualizacji: 17 stycznia 2025), dalej jako: Rekomendacja H.

326 Na ten temat zob. J. Wójcik, *Ryzyko kredytowe – wybrane zagadnienia z perspektywy bankowości spółdzielczej*, Toruń 2021, s. 41 i n.

cje i inne cechy wskazujące na wiarygodność kredytową, a więc na poziom ryzyka kredytowego.

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że ocena zdolności kredytowej jest podzielona na dwa obszary:

1. ocenę możliwości finansowych kredytobiorcy do spłaty zaciągniętego kredytu, tj. badanie zdolności do uregulowania zobowiązania kredytowego złożonego z kredytu oraz odsetek;
2. ocenę skłonności kredytobiorcy do spłaty zaciągniętego kredytu³²⁷.

W pierwszym obszarze jest badana zdolność kredytowa pod względem ilościowym. W drugiej płaszczyźnie oceniana jest skłonność i determinacja klienta do terminowego wywiązywania się z umowy kredytu. Badana jest więc zdolność kredytowa pod względem jakościowym³²⁸.

Badanie jakościowe określane jest mianem oceny wiarygodności kredytowej. Na wiarygodność kredytową wpływają czynniki o charakterze personalnym. Obok zdolności kredytowej, wiarygodność kredytowa jest istotnym czynnikiem wpływającym na decyzję o zawarciu umowy kredytu i poziom ryzyka z tym związanego³²⁹. W związku z tym ocena zdolności kredytowej i ocena wiarygodności kredytowej pozwalają na dokonanie oceny ryzyka kredytowego. Wynik oceny ryzyka kredytowego prowadzi do decyzji związanej z udzieleniem kredytu.

Obszary badania zdolności kredytowej nie mają ustanowionych prawnie reguł oraz wag. Trzeba zaznaczyć, że zdolność kredytowa i wiarygodność kredytowa są oceniane, natomiast ryzyko kredytowe jest analizowane. Weryfikacja zdolności kredytowej i wiarygodności kredytowej oraz pomiar ryzyka kredytowego może odbywać się na podstawie różnych metod. Zalicza się do nich: metodę opisową, metodę punktową, metodę finansową, analizę dyskryminacyjną, metodę CAMPARI ICE, a także metodę

5C/6C³³⁰. Warto zauważyć, że dobór metody weryfikacji zdolności i wiarygodności kredytowej zależy od uznania banku. Nie jest on związany prawnie obowiązkiem wyboru określonych metod oceny i sposobu ich realizacji. Bank jest uprawniony stosować własne metody.

Jak wskazuje się w rekomendacji nr 8 zawartej w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie, wymogi w zakresie dostarczanych przez klientów dokumentów niezbędnych do oceny zdolności kredytowej powinny pozwalać na pełną i obiektywną ocenę zdolności kredytowej oraz ryzyka związanego z brakiem spłaty zadłużenia. Warto podkreślić, że na zarządzie banku spoczywa odpowiedzialność za ustalenie dopuszczalnych poziomów wskaźnika DStI, a więc *debt service to income*. Chodzi tu o wskaźnik wyrażający stosunek całkowitych rocznych kosztów związanych z obsługą zobowiązań kredytowych do całkowitego rocznego dochodu klienta detalicznego. Bank powinien posiadać zasady i procedury w przedmiocie zabezpieczania hipotecznego ekspozycji kredytowych. W tym zakresie zarząd banku spoczywa obowiązek ustalenia poziomów wskaźnik LtV, tj. *loan to value*, a więc wskaźnika wyrażającego stosunek ekspozycji kredytowej do wartości nieruchomości.

W odniesieniu do badania zdolności kredytowej przedsiębiorcy należy wyróżnić następujące płaszczyzny. Pierwsze z płaszczyzn to ocena formalna polegająca na ocenie zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych, a także ocena wniosku kredytowego pod względem ważności i autentyczności. Wymaga to zrozumienia działania przedsiębiorcy, także poprzez wizytę analityka banku w siedzibie przedsiębiorcy bądź organizację spotkań z przedstawicielami przedsiębiorcy. Druga płaszczyzna to weryfikacja zdolności kredytowej, w której oceniana jest także rentowność przedsiębiorcy, jego płynność, wypłacalność oraz sprawność zarządzania. Trzecią płaszczyzną jest analiza przedsięwzięcia. Bank powinien zweryfikować podejmowane przez kredytobiorcę przedsięwzięcie gospodarcze pod względem finansowym i jakościowym. Ostatnią płaszczyzną jest analiza potrzeby ustanowienia zabezpieczeń w porozumieniu z kredytobiorcą.

327 Zob. szerzej M. Kapla, *O historii kredytowej i scoringu BIK*, Warszawa 2019, s. 26 i n., a także J. Wójcik, *Ryzyko kredytowe...*, s. 42.

328 Por. M. Kapla, *O historii kredytowej...*, s. 27, a także T. Narożny, *Czynności kredytowe banku. Zagadnienia prawne*, Warszawa 2000, s. 40.

329 Zob. M. Kapla, *O historii kredytowej...*, s. 55.

330 Por. J. Wójcik, *Ryzyko kredytowe...*, s. 42-44.

Odpowiedzialność za proces decyzyjny w przedmiocie zawarcia umowy kredytu ponoszą przede wszystkim członkowie zarządu banku. Natomiast z art. 6a ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo bankowe wynika norma zakazująca przenoszenia na inne podmioty uprawnień zarządu określonych w art. 368 § 1 ustawy – Kodeks spółek handlowych. Powierzenie wykonywania czynności nie może bowiem obejmo-

wać zarządzania bankiem w rozumieniu wyżej przywołanego przepisu. Chodzi tu, jak wskazuje ustawodawca, o zakaz powierzania innym podmiotom takich czynności, jak: zarządzanie ryzykiem związanym z prowadzeniem działalności bankowej, w tym zarządzania aktywami i pasywami, dokonywania oceny zdolności kredytowej i analizy ryzyka kredytowego.

Rozdział III. Podstawy prawne modelu wymiany i przetwarzania informacji kredytowej w polskim porządku prawnym – identyfikacja problemów interpretacyjnych

1. Wprowadzenie

Punktem wyjścia dla rozważań w ramach niniejszego rozdziału jest fakt, że dane dotyczące klientów banków podlegają ochronie zarówno na podstawie przepisów prawa bankowego³³¹, w szczególności dotyczących tajemnicy bankowej, jak również przepisom zapewniającym ochronę danych osobowych (RODO³³²). Należy również uznać za Trybunałem Konstytucyjnym, że prawo do prywatności obejmuje ochronę tajemnicy danych dotyczących sytuacji majątkowej obywatela, zatem odnosi się również do posiadanych przez niego rachunków bankowych oraz dokonywanych przez niego transakcji³³³. Aksjologicznie ochrona danych osobowych, w tym danych finansowych jest zatem częścią prawa do prywatności objętego ochroną na podstawie art. 47 Konstytucji³³⁴.

W uzupełnieniu do powyższego, wymaga podkreślenia, że znaczenie ochrony danych osobowych w ramach systemu prawa zostało uznane przez prawodawcę unijnego jako jeden z kluczowych obszarów objętych przez normy hierarchicznie najwyższe. Obszar ten został bowiem wydzielony jako odrębny od prawa do prywatności przedmiot ochrony. Takie podejście zostało przyjęte w ramach Karty Praw Podstawowych UE³³⁵. Zgodnie bowiem z art. 8 KPP - każdy ma prawo do ochrony danych osobowych, które go dotyczą. Ponadto dane powinny być przetwarzane rzetelnie, w określonych celach i za zgodą osoby zainteresowanej lub na innej uzasadnionej podstawie przewidzianej ustawą. Każdy ma prawo dostępu do zebranych danych, które go dotyczą, jak również prawo do dokonania ich sprostowania³³⁶.

Objęcie danych finansowych, w tym informacji o przeprowadzonych transakcjach, zdolności kredytowej, sytuacji materialnej powyżej wskazanymi normami prawnymi stanowi o każdorazowej konieczności *proostrożnościowego* podchodzenia do ryzyka związanego z przetwarzaniem danych dotyczących klientów sektora finansowego, w tym wszelkich wyjątków w modelach bazujących, technologiach i systemach przetwarzających dane klientów banków.

331 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38 z późn. zm.).

332 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.).

333 Wyrok TK z dnia 24 czerwca 1997 r. w sprawie K 21/96, OTK 1997, nr 2, poz. 23.

334 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Zob także o tajemnicy bankowej jako części prawa do prywatności: Piasecki, K. (2003). *Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna*. Zakamycze oraz Gliniecka, J. (2007). *Tajemnica finansowa. Aspekty aksjologiczne, normatywne i funkcjonalne*. Oficyna Branta.

335 Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (t.j. Dz. U. UE. C. z 2016 r. Nr 202, str. 389).

336 Zob. art. 8 ust. 2 KPP.

Celem niniejszego rozdziału jest dokonanie analizy wykonywanych przez Biuro Informacji Kredytowej S.A. (dalej: „BIK”) podstawowych zadań i funkcji i odniesienie ich do ustanowionych przez prawodawcę ram prawnych, w tym dokonanie oceny zasadności funkcjonujących obecnie założeń. Przeprowadzone analizy mają służyć identyfikacji podstawowych problemów, a omówienie ich rozwiązań - udzielaniu odpowiedzi o adekwatność, zasadność, celowość i słuszność funkcjonujących obecnie rozwiązań w zakresie informacji kredytowej i wpływu na bezpieczeństwo klientów sektora finansowego.

Uzasadnieniem dla powyższej analizy badawczej jest fakt, że na poziomie prawa UE funkcje, zadania, struktura, modele funkcjonowania, czy wreszcie nadzór nad biurami czy też instytucjami prowadzącymi rejestry i wykonującymi przetwarzanie informacji o zobowiązaniach pieniężnych klientów banków - nie zostały uregulowane w sposób bezpośredni i jednolity w ramach jednego usystematyzowanego zbioru przepisów dla wszystkich Państw Członkowskich UE.

Taka sytuacja rodzi konieczność przeglądu podstawowych sfer prawnie chronionych poszczególnych uczestników rynku finansowego i udzielenia odpowiedzi czy ustanowione przepisy są odpowiednio wyważone i sprzyjają bezpieczeństwu uczestników rynku, czy też wymagana byłoby ich zaostrzenie lub liberalizacja, a nawet zmiana dotychczasowego modelu funkcjonowania informacji kredytowej w Polsce.

2. Wymiana i przetwarzanie informacji kredytowej a tajemnica bankowa, dobra osobiste i przetwarzanie informacji przez podmioty trzecie

Należy wskazać, że gromadzony, opracowywany i przetwarzany przez BIK zestaw informacji stanowiący tzw. informację kredytową, to zestaw danych określający w jaki sposób konkretna osoba fizyczna lub prawna korzysta z udzielonego finansowania i realizuje zobowiązania wynikające z kredytu, w tym w jaki sposób dokonuje spłat zobowiązań. Źródłem danych dla BIK są banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo - kredytowe, czy też firmy pożyczkowe, które przekazują informacje o kredytach, pożyczkach, kartach kredytowych, limitach w rachunkach. Informacje te mogą mieć zarówno charakter pozy-

tywny, dotyczący prawidłowej realizacji zobowiązań przez kredytobiorców, jak i negatywny uwzględniający informacje o niezrealizowanych zobowiązaniach, zaległościach i opóźnieniach. Typowe informacje kredytowe obejmują, m.in.:

1. dane personalne, takie jak: PESEL/NIP, imię, nazwisko, nazwę firmy;
2. informacje o parametrach i źródłach zobowiązań, w tym kwota i waluta kredytu, podstawa prawna zobowiązania, okres udzielonego finansowania;
3. informację o dotychczasowych płatnościach rat i ich terminowości; oraz
4. wskazanie statusu zobowiązania i jego salda.

Wskazany powyżej katalog informacji, a więc informacja kredytowa pochodząca od uczestników rynku finansowego, w tym banków dotycząca ich klientów i przetwarzana przez BIK - wchodzi w skład informacji objętych tajemnicą bankową, a w przypadku pozostałych podmiotów stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa i tajemnicę zawodową. Kwestie dotyczące postępowania z danymi objętymi ochroną przewidzianą dla tajemnicy bankowej zostały uregulowane szeregu norm rangi ustawowej, m.in. w art. 104, 105, 106b, 106c, 106d, 110, 111b i 171 ust. 5 Prawa bankowego. Tajemnica bankowa i obowiązek jej dochowania ma fundamentalne znaczenie z perspektywy funkcjonowania banków, jak również bezpieczeństwa klientów. Tajemnica bankowa posiada ściśle określone podstawy ustawowe, a ochrona informacji dotyczących klienta banku wynika z art. 104 prawa bankowego, zgodnie z którym ustawodawca wskazał, jakiego rodzaju informacje należy objąć tajemnicą bankową. Ponadto w tym przepisie prawa wyznaczeni zostali adresaci norm, zobowiązani do zachowania tajemnicy bankowej.

Tajemnicą bankową objęte są wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank tę czynność wykonuje. Oznacza to, że tajemnica bankowa obejmuje ochroną nie tylko informacje po zawarciu kontraktu, lecz również ma zastosowanie już w fazie przedkontraktowej. Równocześnie - co istotne w kontekście informacji kredytowej - tajemnica bankowa chroni informacje i podmioty bezterminowo.

Wyciek danych lub niezgodne z przepisami prawa ujawnienie informacji objętych tajemnicą bankową miałyby negatywne reperkusje dla banków, ich rządów, pracowników, a przede wszystkim klientów. W tym przypadku nie chodzi tylko o naruszenie prywatności, lecz także o konkretne problemy dotyczące możliwości utraty przewag konkurencyjnych czy też informacji, które mogłyby w nielegalnych celach wykorzystywać grupy przestępcze³³⁷.

Z tego powodu, należy podkreślić, że ustawodawca nie kształtuje i nie dozwala na dowolny dobór podmiotów, którym banki mogą ujawnić tajemnicę bankową. W kontekście uregulowań zasad i wyjątków dotyczących tajemnicy bankowej – system prawa jest hermetyczny i restrykcyjny, tak aby dane wchodzące w skład tajemnicy bankowej były bezpieczne. Nawet bowiem w przypadku outsourcingu bankowego uregulowanego w art. 6a i następne prawa bankowego podmioty, którym powierzone zostało wykonywanie czynności bankowych lub czynności faktycznych związanych z czynnościami bankowymi mogą uzyskać dostęp do tajemnicy bankowej, ale muszą one być starannie dobrane, zapewniać odpowiednią rękojmię i gwarancję odpowiedniego wykonywania tych czynności w tym zabezpieczenie tajemnicy prawnie chronionej.

Zabezpieczenie właściwego wykonywania obowiązków polega m.in. na surowym ukształtowaniu odpowiedzialności wobec banku za szkody wyrządzone klientom wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania, której to odpowiedzialności nie można wyłączyć. Niezależnie od tego, bank jest obowiązany wprowadzić adekwatne i skuteczne rozwiązania zabezpieczające pokrycie ewentualnych kosztów związanych z wypłatą odszkodowania z tytułu roszczeń klientów lub osób trzecich o naprawienie szkody wyrządzonej wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań przez *insourcera*, co wprost wynika z art. 6b ust. 4 Prawa bankowego.

Przechodząc na grunt procesu oceny zdolności kredytowej – należy wskazać iż jest on na tyle sensytywny i kluczowy w kontekście zarządzania ryzykiem w poszczególnych bankach, że powierzenie wykonywania przez banki czynności na rzecz podmiotu trzeciego – nawet przy surowo ukształtowa-

nej odpowiedzialności dotyczącej współpracy pomiędzy bankiem, a podmiotem trzecim - nie może obejmować dokonywania oceny zdolności kredytowej i analizy ryzyka kredytowego. W konsekwencji, systemowo uzasadnione wydaje się prawo banków do tworzenia własnych organizacji zajmujących się wymianą informacji dotyczących informacji kredytowej. Gromadzenie, analiza, przetwarzanie i wymiana informacji o sposobie realizowania zobowiązań klientów stanowi bowiem istotną składową oceny zdolności kredytowej, która to ocena w myśl art. 70 ust 2 prawa bankowego jest obligatoryjna przed udzieleniem jakiegokolwiek finansowania.

Udzielenie finansowania bez oceny zdolności kredytowej lub na podstawie niewłaściwych informacji byłoby złamaniem przepisów rangi ustawowej i wpływałoby na materializację się najważniejszego i najbardziej klasycznego ryzyka w działalności bankowej – jakim jest ryzyko kredytowe w powiązaniu z ryzykiem braku zgodności (*Compliance*). Co prawda, na zasadzie wyjątku i w przypadku ustanowienia szczególnych form zabezpieczenia bank może udzielić finansowania podmiotowi nieposiadającemu zdolności kredytowej, czyli w sytuacji, gdy podmiot nie posiada zdolności do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie, to jednak sytuacja i status kredytobiorcy musi być należycie oceniony a ryzyko uświadomione i zmitigowane. Jednym z elementów takiego procesu limitowania ryzyka jest wiarygodna informacja kredytowa i dostosowany do jej wyniku zestaw zabezpieczeń wierzycelności.

Krąg podmiotowy tajemnicy bankowej obejmuje bank jako osobę prawną, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za pośrednictwem których bank wykonuje czynności bankowe. W tym kontekście należy zauważyć, że niezależnie od zasadności posługiwania się tajemnicą bankową w procesie oceny zdolności kredytowej, w tym w części dotyczącej raportów przygotowywanych dla banków przez podmioty trzecie – koniecznym jest, aby odbywało się to z zachowaniem wszelkich praw beneficjenta tajemnicy bankowej - klient banku - czyli osoby, która dokonała albo zamierza dokonać z bankiem czynności bankowej³³⁸.

337 Por. J. Gliniecka, *Tajemnica bankowa...*, s. 174.

338 T. Czech, *Beneficjent tajemnicy bankowej*, M.Pr.Bank. 2011, nr 6, s. 93-99.

Należy uznać, że aksjologicznie uzasadniony jest pogląd, że „tajemnica bankowa służy ochronie prywatności klienta banku, to klient jest wyłącznym dysponentem tej tajemnicy i to on udziela bankowi zgody na ujawnienie innym podmiotom informacji konfidențialnych uzyskanych przez bank w związku z czynnością bankową z tym klientem, choćby informacje te obejmowały wiadomości na temat innych osób”³³⁹. Niezależnie jednak od woli dysponenta tajemnicy bankowej - możliwość ujawnienia tajemnicy bankowej przez bank tworzą przepisy prawa rangi ustawowej. Z tego powodu uznać należy, że dostęp do tajemnicy bankowej jest reglamentowany i nie ma charakteru swobodnego. Wynika z woli dysponenta tajemnicy bankowej, którym jest klient banku lub z woli racjonalnego ustawodawcy. Co istotne, katalog podmiotów, którym można ujawnić dane objęte ochroną nie jest przypadkowy. Należy zauważyć, że bank może ujawnić tajemnicę bankową organom i instytucjom publicznym, np. KNF, NBP, UOKiK, prokuraturom i sądom w toku postępowań, Policji, ABW, CBA. Ponadto uprawnionymi do pozyskania informacji objętych tajemnicą bankową są instytucje z sektora bankowego, w tym banki krajowe. Pochodną tego jest prawo do pozyskiwania i przetwarzania danych klientów przez BIK S.A. – jako podmiotu utworzonego przez banki. Skoro bowiem same banki mogą przekazać sobie dane stanowiące tajemnicę bankową, to również takie prawo przyznane zostało podmiotowi ustanowionemu przez banki w celu wsparcia wykonywania nie banki ich ustawowych obowiązków.

Jak słusznie zauważono w literaturze przedmiotu aspekt tajemnicy bankowej ma znaczenie, gdyż instytucje utworzone na mocy art. 105 ust. 4 Prawa bankowego należą do wtórnego obiegu informacji³⁴⁰. Istota i dopuszczalność funkcjonowania BIK wynika z upoważnienia ustawowego do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji objętych tajemnicą bankową.

Istota zawężonego podejścia do przetwarzania danych klientów i nieprzypadkowego kręgu pod-

miotów uprawnionych do przetwarzania tajemnicy bankowej wynika również z aspektów cywilistycznych. Pomimo różnorodnych poglądów na ten temat, należy uznać, że tajemnica bankowa, w tym prawo do ochrony informacji objętych tajemnicą bankową, jest wartością prawnie chronioną, stanowiącą dobro osobiste, a w przypadku jej ujawnienia, będzie korzystała z ochrony przewidzianej w art. 23 i 24 k.c.³⁴¹. Wynika to z faktu, że polski system prawny przyjmuje otwarty katalog dóbr osobistych³⁴², a zatem można dokonać wyróżnienia typów dóbr osobistych, natomiast ciężko jest je konkretnie i ściśle sklasyfikować³⁴³.

Zgodnie z obiektywną teorią dóbr osobistych reprezentowaną przez A. Szpunara, dobrem osobistym jest wartość niemajątkowa związana z osobowością człowieka, która jest powszechnie uznawana w danej społeczności³⁴⁴. Natomiast koncepcja subiektywistyczna S. Grzybowskiego wskazuje, że dobra osobiste to „indywidualne wartości świata uczuć, stanu życia psychicznego”³⁴⁵. Równocześnie według Z. Radwańskiego dobra osobiste to pewne wartości kwalifikowane przez system prawny, które dotyczą integralności psychicznej i fizycznej człowieka, jego indywidualności, godności i pozycji w społeczeństwie, co stanowi przesłankę samorealizacji osoby ludzkiej³⁴⁶. Ewidentnie dane o sytuacji majątkowej, poziomie zobowiązań, a nawet problemach dotyczących realizowania zobowiązań oraz ich skali, czyli dane gromadzone i przetwarzane przez BIK i banki, będą korzystały z ochrony przewidzianej dla dóbr osobistych. Zatem ochrona przewidziana dla dóbr osobistych będzie miała charakter kumulatywny stanowiąc także dodatkową podstawę roszczeń i ochronę praw w stosunku do przepisów określonych na poziomie Prawa bankowego.

Z perspektywy banku, jego pracowników i podmiotów, którymi bank posługuje się do wykonywania

339 Ibidem.

340 B. Bińkowska-Artowicz, *Informacja kredytowa jako wyjątek od ustawowej zasady tajemnicy bankowej* [w:] *Informacja gospodarcza. Informacja kredytowa*, Warszawa 2014. <https://sip-1lex-1pl-1eejwat4469c.han.buw.uw.edu.pl/#/monograph/369311111/213673/binkowska-artowicz-beata-informacja-gospodarcza-informacja-kredytowa> (dostęp: 2026-06-14 09:03).

341 A. Żygadło, *Ochrona tajemnicy bankowej jako dobra osobistego*, PiP 2009, nr 5, s. 60-72.

342 Por. M. Pazdan [w:] M. Safjan (red.), *System prawa prywatnego...*, s. 1118.

343 Ibidem.

344 Por. A. Szpunar, *Ochrona dóbr osobistych*, Warszawa 1979, s. 106.

345 Por. M. Pazdan [w:] M. Safjan (red.), *System prawa prywatnego*, t. 1: *Prawo cywilne – część ogólna, Dobra osobiste i ich ochrona*, Warszawa 2007, s. 1116.

346 Por. pogląd Z. Radwańskiego, M. Pazdana, [w:] M. Safjan (red.), *System prawa prywatnego...*, s. 1116.

czynności bankowych podkreślenia wymaga także uregulowana przez przepisy prawa odpowiedzialność karna wynikająca z art. 171 ust 5. Prawa bankowego. Zgodnie z tym przepisem ten kto będąc obowiązany do zachowania tajemnicy bankowej, ujawnia lub wykorzystuje informacje stanowiące tajemnicę bankową, niezgodnie z upoważnieniem określonym w ustawie, podlega grzywnie do 1 000 000 złotych i karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przedstawiona analiza i zestaw norm ochronnych wynikających z różnych gałęzi prawa prowadzą do wniosku, iż obligatoryjnie wykonywana ocena zdolności kredytowej wymaga zachowania najwyższych standardów ochrony danych klienta. Prawodawca wskazał szereg sytuacji i podmiotów, które uprawnione są do uzyskania informacji objętych tajemnicą bankową. Wśród nich wskazany został wprost BIK S.A., a za uzasadnienie takiego podejścia uznać należy m.in. strukturę właścicielską tego podmiotu, tj. utworzenie i sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad tym podmiotem przez banki.

Jakakolwiek zmiana modelu oceny zdolności kredytowej, w tym poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do przetwarzania tajemnicy bankowej wymagałaby – niezależnie od zmiany elementów konstrukcyjnych i architektonicznych funkcjonującego w Polsce modelu sektorowego - zmiany podejścia do zasad i wyłączeń dotyczących tajemnicy bankowej, które z zasady - należy interpretować wąsko.

3. Tworzenie instytucji upoważnionych do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji kredytowych (art. 105 ust. 4 pr. bank.)

Należy wskazać, że podstawa prawna do tworzenia instytucji upoważnionych gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji kredytowych ma charakter ustawowy i zawarta jest w przepisach prawa bankowego. *De lege lata* wynika z art. 105 ust. 4 Prawa bankowego³⁴⁷ zgodnie z którym banki wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi mogą tworzyć

instytucje upoważnione do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania określonym podmiotom informacji, objętych wprawdzie tajemnicą bankową, ale istotnych np. w zakresie udzielania kredytów. Jak wskazano w rozdziale I, obecnie akcjonariuszami BIK są wybrane, największe banki komercyjne działające w Polsce oraz Związek Banków Polskich.

Tworzenie takich instytucji jest uzasadnione potrzebą gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji kredytowych podyktowane jest potrzebą minimalizacji ryzyka kredytowego, konieczności zapewnienia bezpieczeństwa systemu finansowego oraz sprawności, efektywności, pewności obiegu informacji o zobowiązaniach klientów. Należy wskazać, że poza wskazanym art. 105 ust. 4 Prawa bankowego nie zostały wprowadzone szczegółowe, ustawowe zasady tworzenia biur informacji kredytowych. Równocześnie utworzenie biura kredytowego nie jest czynnością reglamentowaną, nie wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Niezależnie od powyższego zwrócić należy uwagę na wysoki kapitał zakładowy BIK S.A., który wynosi: 15.550.000,00 zł i stanowi o wysokim poziomie odpowiedzialności i rękojmi tego podmiotu. Należy zauważyć, że funkcjonujące rozwiązania prawne determinują z jednej strony strukturę właścicielską, jak również skład organów BIK S.A.

W radzie nadzorczej BIK S.A. zasiadają osoby posiadające wieloletnią wiedzę i doświadczenie z zakresu prawa bankowego i rynku finansowego. Są to m.in. przedstawiciele banków komercyjnych, w szczególności wiceprezesi największych banków w Polsce. Co istotne, wybrane osoby wchodzące w skład rady nadzorczej BIK S.A. odpowiadają za zarządzanie i nadzorowanie w tych bankach pionami zarządzania ryzykiem istotnym w działalności banku, stanowiąc o rękojmi nadzoru i stosowaniu odpowiedniego ładu korporacyjnego funkcjonującego w BIK.

W przypadku zmiany modelu obiegu i podmiotów zajmujących się informacjami kredytowymi w Polsce, należałoby szczegółowo uregulować model nadzoru nad tego typu podmiotami. Zasadnym byłoby wprowadzenie m.in. szczegółowych wymogów kapitałowych, czy też zasad odpowiedzialności za przetwarzanie danych objętych tajemnicą bankową, gdyby biuro informacji kredytowej nie było podmiotem zależnym od banków lub ich izby

347 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 38 ze zm.), dalej jako: ustawa - Prawo bankowe.

gospodarczej. Ponadto w przypadku decentralizacji i całkowitej liberalizacji procesu przetwarzania informacji kredytowej znaczne wolumeny danych mogłyby być przetwarzane przez podmioty niepowiązane z sektorem bankowym, jak również z kapitałem indywidualnych osób fizycznych oraz inwestorów zagranicznych. W takim przypadku, ze względu na brak funkcjonalnego nadzoru banków nad takim procesem zasadnym byłoby stworzenie kompleksowych ram prawnych, w tym wykreowanie wymogów dla osób wchodzących w skład organów podmiotu przetwarzającego informacje kredytowe.

Należy zauważyć, że obecna architektura instytucjonalna i udział osób będących *Chief Risk Officer* banków w radzie nadzorczej BIK S.A. oznacza zarówno wysoki poziom bezpieczeństwa i przewidywalności procesów dla banków, oraz BIK S.A., a przede wszystkim dla klientów banków. Zaznaczenia wymaga, że każda z osób piastująca funkcję członka zarządu banku odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem istotnym musi otrzymać zgodę KNF do objęcia takiego stanowiska.

Powyższe okoliczności, w tym struktura organizacyjna BIK S.A. oraz dotyczące tej spółki regulacje prawne, wskazują na jej szczególny charakter, który obsługuje bazy informacji o zobowiązaniach klientów banków komercyjnych, banków spółdzielczych oraz SKOK-ach w celu wspomagania podejmowania decyzji kredytowych, jak również oceny kondycji finansowej ich klientów. Wskazać należy, że informacje kredytowe pochodzą od banków, jak również służą zarządzaniu ryzykiem przez banki. W przypadku całkowitej liberalizacji i tworzenia modelu zdecentralizowanego i prywatnego – należy zaznaczyć możliwe trudności związane z ryzykiem o charakterze infrastrukturalnym związanym z systemami informatycznymi lub nowymi technologiami i interfejsami komunikacyjnymi pomiędzy bankami i nowymi, licznymi biurami informacji kredytowej.

Ponadto tworzenie nowej architektury instytucjonalnej w praktyce musiałoby oznaczać konieczność współpracy banków z „nie-bankowymi podmiotami”. Obligatoryjna współpraca musiałaby opierać się na podstawie ustawowej, jednak aksjologicznie nie byłoby zasadnym wymuszanie na bankach konieczności współpracy z całkowicie niezależnymi od banków podmiotami i przekazywania im informacji

stanowiących tajemnicę bankową, która zabezpieczona jest na kilku poziomach normatywnych.

Chociaż obecne na rynku pojawiają się głosy i postulaty o konieczności rozszerzenia liczby podmiotów gromadzących informacje kredytowe, to jednak restrykcyjne, krajowe podejście do przetwarzania danych objętych tajemnicą bankową i ochroną danych osobowych wydają się być bardziej adekwatne z perspektywy RODO, poprzez chociażby minimalizację ośrodków i instytucji *pozabankowych*, pełniących funkcje pomocnicze dla banków, które będą posiadały duże wolumeny danych.

Zauważyć należy, że niezależnie od liczby podmiotów uprawnionych do gromadzenia i przetwarzania informacji kredytowej, ostateczne decyzje podejmowane są przez kredytodawców, zgodnie z ich własnymi strategiami, politykami i manualami dotyczącym zarządzania ryzykiem, a nie przez instytucje zbierające dane i generujące raporty. Dostarczana przez biura informacji kredytowej informacja musi być na tyle odpowiednia i precyzyjna, aby wymiana informacji między instytucjami finansowymi pozwalała ochronić te instytucje, jak również przeciwdziałać nadmiernemu zadłużaniu się klientów i spirali zadłużenia. Zatem w przypadku biur informacji kredytowej – nie tyle chodzi o element kreacyjny dla rynku, co element prewencyjny, dla którego nadmierna liberalizacja, bez wprowadzenia szczegółowych ustawowych zasad mógłby generować dodatkowe ryzyko, w tym ryzyko kredytowe, prawne, braku zgodności, a w konsekwencji ryzyko systemowe.

4. Informacje kredytowe a ochrona danych osobowych

Należy uznać, że informacje kredytowe, niezależnie od ochrony przewidzianej dla tajemnicy bankowej objęte są ochroną wynikającą z przepisów RODO³⁴⁸. Zgodnie bowiem z art. 4 pkt 1 RODO, przez dane osobowe należy rozumieć informacje o osobie fizycznej, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na pod-

348 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.).

stawie takich identyfikatorów jak: imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej. Klasyczne systemy wspomagające ocenę zdolności kredytowej co do zasady posługują się danymi osobowymi zwykłymi. Oznacza to, że do ich przetwarzania mają zastosowania przesłanki legalizujące określone w art. 6 RODO. Chodzi przede wszystkim o tzw. urzędowe dane identyfikujące tożsamość klienta banku, takie jak: imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL i powiązane z nimi informacje o zadłużeniu lub sposobie spłaty zobowiązań.

Podkreślenia jednak wymaga, że współczesne systemy wspomagające ocenę zdolności kredytowej i ich skuteczność wspomagane są przez wyspecjalizowane narzędzia służące do wykrywania nadużyć. W takim przypadku, najczęściej możemy mieć do czynienia nie tylko z danymi osobowymi zwykłymi, ale z przetwarzaniem danych osobowych szczególnej kategorii, takimi jak chociażby dane biometryczne. Wtedy dochodzi do tzw. specjalnego przetwarzania technicznego za pomocą określonego narzędzia IT, umożliwiającego dokonywanie specjalistycznych pomiarów, na potrzeby wykazania czy zachowanie klientów chociażby aplikujących o kredyt w kanałach zdalnych ma charakter standardowy, czy można w nim dostrzec określone niestandardowe zachowania, sugerujące ryzyko fraudu.

Działania takie należy uznać za prewencję antyfraudową, która wykracza poza klasyczną funkcję biura informacji kredytowej, jednak w znaczącym stopniu może przyczynić się do minimalizacji ryzyka kredytowego. Szeroko pojęta działalność współczesnych biur informacji kredytowej, w tym aktywność polegająca na wzmacnianiu trafności podejmowania decyzji przez banki, wychodzi poza znany u podstaw tworzenia biura informacji kredytowej klasyczny model współpracy z bankami i wspomaga mitygację ryzyka o charakterze operacyjnym, w tym technologicznym i cybernetycznym.

Opisana powyżej współpraca obrazuje sensytywność współpracy pomiędzy sektorem bankowym a spółkami pomocniczymi tego sektora, w tym biurami informacji kredytowej. Okazuje się, że nowe kanały dystrybucji produktów i usług bankowych, w tym oceny dokonywane na potrzeby oceny zdolności kredytowej, wiary-

godności klienta i jego tożsamości mogą wymagać posiłkowania się art. 9 RODO, z którego wynika generalna zasada zakazu przetwarzania danych szczególnej kategorii, a wszelkie przesłanki legalizujące należy traktować zawężająco i na zasadzie wyjątku.

W konsekwencji w uproszczeniu należy uznać, że dla przetwarzania danych zwykłych wymagane jest wykazanie legalności przetwarzania danych osobowych na podstawie art. 6 ust 1 lit. (c) RODO lub art. 6 ust 1 lit. (a). W pierwszym przypadku będzie to dotyczyło danych o charakterze negatywnym, natomiast przesłanka zgody wydaje się być zasadna i zastosowana dla danych o charakterze pozytywnym, dotyczących pełnej historii kredytowej. Należy jednak sytuację ocenić *ad casum*, gdyż podstawa prawna zależy od konkretnego celu, etapu relacji i operacji przetwarzania.

W przypadku danych szczególnej kategorii, czyli tak zwanych danych wrażliwych, które mogą być wykorzystywane przez BIK S.A. na potrzeby tworzenia systemów antyfraudowych dla sektora bankowego – biorąc pod uwagę akceptowalność społeczną naturalną przesłanką legalizującą przetwarzanie takich danych na gruncie RODO wydaje się być zgoda osoby, której dane dotyczą. Problematiczne może być jednak jej uzyskanie, przede wszystkim w sytuacji braku rozeznania i świadomości klientów banków co do zagrożeń związanych z działalnością i metodami stosowanymi w celu wyłudzenia środków finansowych lub danych, jak również znaczenia stosowania takich danych dla bezpieczeństwa klientów.

Zauważyć należy, że biuro informacji kredytowej oprócz klasycznej funkcji, może wspomagać przeciwdziałanie cyberprzestępczości, jak również wypełnianie wymogów z zakresu AML/CFT obligujących instytucje finansowe do ustalania tożsamości klienta i oceny jego ryzyka oraz wykonywanej przez niego transakcji. Wszystkie te czynniki pozwalają argumentować, że działalność BIK S.A. wykracza poza realizację wyłącznie interesu prywatnego. Może to być dyskusyjne biorąc pod uwagę, że obecnie uznaje się, iż ważny interes publiczny nie stanowi samodzielnej podstawy przetwarzania danych szczególnej kategorii. Jednak nowe formy zagrożeń i celów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa klientów wydają się pozwalać na postulowanie zasadności zmian zasad przetwarzania danych szczególnej kategorii, takich jak dane biometryczne. Takim dodatkowym kryterium mógłby być chociażby uznany określony w art. 9 ustęp 2 punkt (g) RODO ważny interes publiczny.

Postulat taki wynika, ze szczególnego statusu BIK S.A. dla którego upatrywać należy uzasadnionego interesu publicznego polegającego na uszczelnianiu polskiego systemu bankowego i trafności podejmowania przez banki decyzji kredytowych, jednak wymaga potwierdzenia regulacyjnego i/lub zaadresowania tego postulatu przez prawodawcę.

Do powyższych rozważań należy dodać, że biuro informacji kredytowej jest odrębnym administratorem danych osobowych. Oznacza to, że niezależnie od kredytodawców ponosi odpowiedzialność za naruszenie przepisów prawa, tym tych dotyczących ochrony danych osobowych. Stąd też, biorąc pod uwagę ogromny wolumen danych przetwarzanych przez biura informacji kredytowej pochodzących z sektora bankowego – liberalizacja tworzenia odrębnych, nowych biur kredytowych, w szczególności niepowiązanych z sektorem bankowym, bez ściśle określonych reguł i nadzoru publicznoprawnego - rodzi pytanie o pochodzenie i gwarancję rękojmi do takich podmiotów, a przede wszystkim dla bezpieczeństwa danych klientów sektora bankowego.

Powyższe ma o tyle znaczenie, że z przepisów prawa bankowego nie wynika solidarna odpowiedzialność banków i BIK S.A. za procesy przetwarzania danych na potrzeby oceny zdolności kredytowej. Przepisy prawa regulują jedynie wymagania do tworzenia biura informacji kredytowych i uprawnienia do przekazywania im danych objętych tajemnicą bankową. Z powyższego względu i wynikającej samodzielnej odpowiedzialności biura informacji kredytowej za przetwarzane przez nie dane, w tym za błędy, czy też niewłaściwe zabezpieczenia techniczne – wymagane jest krytyczne spojrzenie na próby liberalizacji zasad tworzenia biur informacji kredytowej, a przede wszystkim na próby oderwania ich funkcjonowania od nadzoru funkcjonalnego podmiotów sektora bankowego. Sama sytuacja zwiększenia liczby podmiotów działających na rynku polskim, który charakteryzuje się nadpłynnością, tj. przewagą depozytów nad kredytami – nie wydaje się wystarczającą przesłanką do zmiany funkcjonowania zasad tworzenia biur informacji kredytowej.

Powyższy wniosek jest dodatkowo uzasadniony faktem, że biuro informacji kredytowej jako odrębny administrator danych osobowych - samodzielnie określa cele i sposoby przetwarzania danych osobo-

wych. Od prawidłowości jednak tego procesu i właściwego wypełniania funkcji administratora danych osobowych - zależą finalnie decyzje poszczególnych banków, jak również ma to istotne znaczenie dla ryzyka reputacyjnego sektora bankowego.

Dopełnieniem analizy funkcjonowania informacji kredytowej w kontekście przetwarzania danych osobowych powinny być zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych. Jak wynika z art. 5 ust. 1 lit. (a) RODO - dane powinny być przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i przejrzystością. W szczególności należy zwrócić uwagę na przesłankę rzetelności w odniesieniu do scoringów i tworzenia ocen punktowych mających realny wpływ na zdolność kredytową klienta. Kwestie te mają również znaczenie dla zapewnienia praw podstawowych, w tym przeciwdziałania zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, o którym mowa w artykule 22 RODO.

Równocześnie przesłanka przejrzystości, jak również określony w art. 5 ust. 1 lit. (b) RODO wymóg przetwarzania danych w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej danych w sposób niezgodny z tymi celami - uzasadniają proostrożnościowe podejście do zadań i funkcji biur informacji kredytowej. Liberalizacja i tworzenie podmiotów niepowiązanych z bankami może rodzić napięcie pomiędzy realizacją funkcji o charakterze publicznym polegającej na przetwarzaniu danych w celu oceny zdolności kredytowej i zarządzania ryzykiem, a możliwościami i potrzebami monetyzacji danych oraz kreowania modeli biznesowych związanych z przetwarzaniem dużych wolumenów danych klientów banków.

Tworzenie rozproszonych modeli oceny zdolności kredytowej oraz wielopodmiotowej struktury zdecentralizowanej, w oparciu o akcjonariat prywatny i poza-sektorowy w konsekwencji może prowadzić do braku standaryzacji procesu oceny zdolności kredytowej i rozbieżności w zakresie danych potrzebnych do realizacji tego procesu przez różne podmioty.

Ponadto dla doprecyzowania sytuacji prawnej wymaga przypomnienia także wymóg wynikający z art. 5 ust. 1 lit. (c) RODO, zgodnie z którym dane osobowe muszą być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co jest niezbędne do celów, w których są przetwarzane. Przepis ten tworzy zatem tzw. zasadę minimalizacji danych, której

realizacja wymaga odpowiedzialnego i ujednoliconego podejścia do przetwarzania danych osobowych klientów banków i chociażby dotyczących ich zapytań kredytowych.

W przypadku rozproszonego modelu podmiotów świadczących usługi w zakresie informacji kredytowej istotny wymóg polegałby również na konieczności synchronizacji przepływu informacji pomiędzy bankami i różnymi, zdecentralizowanymi podmiotami i formami obiegu informacji kredytowej. Jest to istotne z punktu widzenia wyrażonej w art. 5 ust. 1 lit. (d) RODO zasady prawidłowości i aktualizacji danych. Problem ten ma naturę systemową dotyczącą chociażby cykli aktualizacyjnych, jak również istnienia rozbieżności pomiędzy zdecentralizowanymi repozytoriami danych, w szczególności, gdy nowopowstające podmioty miałyby dostęp jedynie do wycinka danych pochodzących z rynku. Należy zauważyć także kwestię praktycznych aspektów związanych brakiem obowiązku obligatoryjnego zasilania danymi nowych biur informacji kredytowej przez sektor bankowy, braku ustalonych zasad w tym zakresie, jak również możliwej zawężonej czy też ograniczonej wiarygodności informacji, przynajmniej w początkowym okresie funkcjonowania nowych biur informacji kredytowej.

Kolejne zasady przetwarzania danych osobowych, określone w art. 5 RODO, w tym zasada przechowywania danych i retencji, zasada integralności i poufności danych, wymogi w zakresie procedur reagowania na naruszenia bezpieczeństwa, w sytuacji interakcji systemów biur kredytowej z wieloma podmiotami korzystającymi z systemów zapytań - wydaje się dodatkowo przemawiać za wysoce prostoprocentowym modelem wymiany informacji stanowiących tajemnicę bankową i objętych ochroną danych osobowych. Tworzenie podmiotów pozasektorowych, bez wymogów kapitałowych, nadzorczych i kontroli zmian właścicielskich takich podmiotów może utrudniać prawidłowe wypełnianie wymogów dotyczących ochrony danych osobowych przewidzianych przez RODO.

5. Zwiększenie znaczenia i odpowiedzialności biur informacji kredytowej

W uzupełnieniu do powyższych rozważań należy zwrócić uwagę na orzecznictwo względem niemiec-

kiego biura informacji kredytowej SCHUFA, które wyraża istotny pogląd może mieć wpływ na architekturę, rolę i charakter prawny działalności wykonywanej przez biura informacji kredytowej w Polsce i Unii Europejskiej.

W dniu 7 grudnia 2023 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok³⁴⁹ w sprawie o sygnaturze C-634/21, w którym udzielił odpowiedzi na pytanie niemieckiego sądu o to czy przygotowany przez podmiot trzeci scoring dla banków może stanowić podejmowanie decyzji w sposób zautomatyzowany, o którym mowa w art. 22 RODO. W tym wyroku TSUE wskazał, że jeżeli biuro informacji kredytowej generuje scoring w sposób automatyczny, a następnie przekazuje go bankowi, który opiera na tym scoringu decyzję kredytową – w takim przypadku przygotowanie scoringu może być traktowane jako zautomatyzowane podejmowanie decyzji w rozumieniu art. 22 RODO. Tym samym takiej czynności nie można uznać jedynie za czynność techniczną czy też pomocniczą.

Udzielona przez TSUE odpowiedź pośrednio redefiniuje rolę biura informacji kredytowej w procesie kredytowym i podnosi poziom wagi wykonywanej funkcji. Dotychczas bowiem uznawano, że biura informacji kredytowej stanowią rodzaj neutralnego repozytorium agregującego dane. Rozważania przedstawione w wyroku SCHUFA zmieniają takie postrzeganie. Oznaczają konsekwencje zarówno dla banków, jak i biur informacji kredytowej. Wskazują na konieczność dostosowania procesów badania i wydawania decyzji kredytowej do wymogów określonych w artykule 22 RODO, jak również określają odpowiedzialność podmiotu, który wykonał scoring dla banków, co oznacza ekspozycje na ryzyko nie tylko banku, ale również biura informacji kredytowej. Zatem postrzeganie znaczenia biur informacji kredytowej zostało zmienione z podmiotu będącego dostawcą przetworzonych danych na podmiot *de facto* i *de iure* uczestniczący w procesie wydawania decyzji kredytowej. Takie postrzeganie roli biur informacji kredytowej przez orzecznictwo unijne ograniczałoby w istotnym stopniu zasadność udziału w procesie decyzyjnym biur informacji kredytowej spoza sektora bankowego.

349 Wyrok TS z 7.12.2023 r., C-634/21, OQ PRZECIWKO LAND HESSEN, Lex nr 3634999.

Cześć czwarta Skuteczność funkcjonowania systemu wymiany informacji kredytowej w Polsce i w Europie

Rozdział I. Regulacje i standardy nadzorcze dla dostawców usług raportowania kredytowego

1. Efektywność systemów wymiany informacji kredytowej w świetle standardów regulacji i nadzoru dostawców usług raportowania kredytowego³⁵⁰

Kluczowym dokumentem o charakterze międzynarodowym wyznaczającym standardy w zakresie raportowania kredytowego są Ogólne Zasady Raportowania Kredytowego (GPCR) stworzone przez Międzynarodowy Komitet ds. Raportowania Kredytowego (ICCR) w 2011 r.³⁵¹. Wskazują one, że efektywny system raportowania kredytowego powinien charakteryzować się następującymi atrybutami:

- wspierać kredytodawców finansowych i niefinansowych w dokładnej ocenie zdolności kredytowej, solidnym zarządzaniu ryzykiem kredytowym i dobrze funkcjonujących portfelach kredytowych;
- ułatwiać inkluzyny, zrównoważony i efektywny dostęp do finansowania w gospodarce na konkurencyjnych warunkach;
- wspierać władze w nadzorowaniu instytucji finansowych w celu zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności systemu finansowego oraz nadzoru nad ryzykiem systemowym;
- zachęcać osoby i firmy do odpowiedzialnego zarządzania finansami poprzez nagradzanie odpowiedzialnego zachowania, unikanie nad-

miernego zadłużenia i przyczynianie się do edukacji finansowej.

Stanowią one fundamentalny zestaw standardów włączony do kompendium standardów Rady Stabilności Finansowej (FSB)³⁵². GPCR zawiera pięć zasad opisujących role kluczowych interesariuszy oraz rekomendacje dotyczące efektywnego nadzoru. Zalecenia te zostały rozwinięte w raporcie Banku Światowego z 2022 roku, poświęconym efektywnym zasadom regulacji i nadzoru nad systemami wymiany informacji³⁵³. Raport przedstawia dwanaście kluczowych zasad bezpiecznego i efektywnego raportowania kredytowego oraz nadzoru nad tym obszarem infrastruktury rynku, obejmujących:

- ramy regulacyjne - działalność w zakresie raportowania kredytowego powinna podlegać regulacji i nadzorowi przez organy o jasno określonych obowiązkach i celach;
- cechy organu nadzorczego - organ powinien posiadać niezależność operacyjną, efektywną strukturę organizacyjną oraz odpowiednie zasoby ludzkie i finansowe;
- odpowiednie podejście nadzorcze - organ powinien przyjąć podejście oparte na ryzyku, identyfikując i oceniając ryzyka związane z raportowaniem kredytowym oraz stosując proporcjonalne działania egzekucyjne;

350 Analizy tego podrozdziału oparto przede wszystkim na: World Bank. (2022). *Key principles for effective regulation and supervision of credit reporting service providers*. Washington, DC: World Bank.

351 World Bank. (2011). *General principles for credit reporting*. World Bank Group. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/12792>

352 Financial Stability Board. (2021). *The compendium of key standards*. <https://www.fsb.org/work-of-the-fsb/about-the-compendium-of-standards/wssb/>

353 World Bank. (2022). *Key principles for effective regulation and supervision of credit reporting service providers*. Washington, DC: World Bank.

- współpracę i koordynację - organy nadzoru powinny koordynować działania na poziomie krajowym i międzynarodowym w celu promowania rozwoju i bezpieczeństwa systemów raportowania kredytowego;
- kryteria rozpoczęcia i prowadzenia działalności - ramy regulacyjne powinny definiować dozwolone działania w raportowaniu kredytowym, w tym wymagania dotyczące wejścia na rynek;
- przejrzystość zasad dostępu dla interesariuszy - systemy raportowania kredytowego powinny umożliwiać uczciwy i otwarty dostęp do swoich usług dla dostawców danych, użytkowników i podmiotów danych;
- optymalizację procesów zarządzania - systemy raportowania kredytowego powinny być administrowane przy użyciu ram zarządzania adekwatnych do ryzyka i zakresu działalności;
- kontrolę ryzyka - systemy powinny być monitorowane w ramach kompleksowych ram zarządzania ryzykiem w celu identyfikacji, oceny i łagodzenia wszystkich ryzyk;
- bezpieczeństwo danych - odpowiednie ramy bezpieczeństwa informacji powinny chronić poufność, integralność i dostępność informacji oraz zapewniać ciągłość działania;
- zakres i poprawność danych - dostawcy danych powinni przekazywać CRSP istotne, dokładne, aktualne i wystarczające informacje, w tym dane pozytywne;
- celowość zarządzania danymi - gromadzenie, przetwarzanie i dystrybucja danych osobowych powinny być podejmowane wyłącznie w celach, dla których dane zostały zebrane, w tym ocena zdolności kredytowej, analiza ryzyka kredytowego i zapobieganie oszustwom;
- przestrzeganie praw konsumentów - konsumenci powinni mieć jasne prawa dotyczące wykorzystania ich danych osobowych, w tym prawa do zgody, sporu, powiadomienia i dostępu. Produkty raportowania kredytowego powinny być jasne, przejrzyste i uczciwe.

Raport zaleca organom nadzorczym przyjęcie podejścia opartego na ryzyku, obejmującego przegląd dokumentacji, inspekcje na miejscu oraz proporcjonalne działania restrykcyjne. Dokument zawiera również metodologię oceny ram regulacyjnych i nadzorczych, przeznaczoną głównie dla międzynarodowych instytucji finansowych, organów krajowych i oceniających zewnętrznych. Zasady mogą być dostosowane do różnych typów CRSP, w tym rejestrów kredytowych, dostawców informacji biznesowych i alternatywnych dostawców wykorzystujących sztuczną inteligencję i uczenie maszynowe w modelach scoringowych.

Zgodnie z raportem, na świecie stosowane są dwa główne podejścia do regulacji systemów sprawozdawczości kredytowej: za pomocą szeroko implementowanych przepisów dotyczących ochrony danych lub poprzez specjalne ustawy lub rozporządzenia dotyczące sprawozdawczości kredytowej. Do pierwszej grupy należy Unia Europejska (UE), która uchwaliła ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) oraz inne szczegółowe przepisy, takie jak dyrektywa w sprawie kredytu konsumenckiego. W krajach bez szczegółowych przepisów dotyczących sprawozdawczości kredytowej systemy sprawozdawczości kredytowej mogą funkcjonować też w oparciu o mechanizmy samoregulacyjne (kodeksy postępowania dotyczące dobrego zarządzania, na przykład w Czechach). Do krajów posiadających szczegółowe ustawy dotyczące sprawozdawczości kredytowej należą Stany Zjednoczone, które w 1970 r. uchwaliły ustawę o sprawiedliwym raportowaniu kredytowym (FCRA), zmienioną w 2011 r. ustawą Dodd-Frank Act, tworząc Biuro Ochrony Finansowej Konsumentów (CFPB) jako organ nadzorczy. Takie szczegółowe przepisy lub regulacje zazwyczaj koncentrują się na wymogach dotyczących podejmowania i zaprzestania działalności przez biura informacji kredytowej; przepisach dotyczących gromadzenia, przechowywania i bezpieczeństwa danych; zasadach dotyczących dostępu, poufności i dopuszczalnych celów, zasadach ładu korporacyjnego, prawach konsumentów i mechanizmach rozstrzygania sporów oraz nadzorze i egzekwowaniu przepisów.

W raporcie Banku Światowego omówiono różne typy dostawców usług raportowania kredytowego (CRSP) oraz ich charakterystykę, pozostawiając wybór modelu jurysdykcjom krajowym. Dokument identyfikuje cztery podstawowe typy CRSP:

- prywatne biura kredytowe - mają za główny cel poprawę jakości i dostępności danych dla kredytodawców, aby mogli podejmować lepsze decyzje. Gromadzą dane od banków, niebankowych instytucji finansowych i innych kredytodawców finansowych lub niefinansowych. Koncentrują się zazwyczaj na rynkach kredytów detalicznych i małych oraz średnich przedsiębiorstwach;
- publiczne rejestry kredytowe - ich głównym celem jest wspieranie nadzoru ostrożnościowego oraz umożliwienie instytucjom finansowym dostępu do danych kredytowych w celu poprawy jakości portfeli kredytowych. Są zazwyczaj własnością banków centralnych lub innych nadzorców finansowych, są przez nie zarządzane i głównie gromadzą informacje kredytowe od regulowanych instytucji finansowych;
- dostawcy informacji biznesowych – gromadzą informacje o przedsiębiorstwach, w tym jednoosobowych działalnościach gospodarczych, spółkach osobowych i korporacjach, wykorzystywane do oceny ryzyka kredytowego, scoringu kredytowego lub innych celów biznesowych, takich jak udzielanie kredytu kupieckiego;
- alternatywni dostawcy usług raportowania kredytowego - pojawiają się jako nowy typ CRSP. Wykorzystują innowacyjne metodologie i niekonwencjonalne dane, takie jak ślady cyfrowe, dane z mediów społecznościowych, dane telefoniczne i historię przeglądania, aby oceniać ryzyko kredytowe i tworzyć oceny kredytowe. Często koncentrują się na niszowych rynkach, których tradycyjne systemy raportowania kredytowego nie obejmują.
- wdrożenie kompleksowych ram zarządzania ryzykiem;
- stosowanie obiektywnych, opartych na ryzyku kryteriów umożliwiających uczciwy i otwarty dostęp do danych;
- efektywne zaspokajanie ewoluujących potrzeb uczestników i rynków kredytowych;
- stosowanie przejrzystych zasad i procedur działalności;
- posiadanie efektywnych mechanizmów ochrony praw konsumentów w obszarze informacji kredytowej;
- odpowiednią i efektywną regulację oraz nadzór sprawowany przez właściwy organ.

W raporcie Bank Światowy promuje kompleksowość systemu wymiany informacji. Wskazuje, że optymalny system powinien:

- obejmować zarówno dane pozytywne, jak i negatywne;
- włączać różne źródła danych (tradycyjne i alternatywne);
- zapewniać wymianę informacji między różnymi typami CRSP;
- umożliwiać współpracę między organami publicznymi i prywatnymi.

2. Nowe inicjatywy regulacyjne: Wielka Brytania

Możliwe jest łączenie wielu funkcji w ramach jednego CRSP. W raporcie nie wskazano jednoznacznej rekomendacji co do modelu maksymalizującego efektywność działania. Zamiast rekomendować konkretny model, raport proponuje stosowanie zasady elastyczności i proporcjonalności oraz wskazuje główne komponenty stabilnych i efektywnych systemów raportowania kredytowego obejmujące:

- dobrze ugruntowaną, jasną, przejrzystą i podlegającą zastosowaniu podstawę prawną;
- odpowiednią strukturę zarządzania podmiotami informacji kredytowej;

Brytyjski rynek informacji kredytowej ewoluował przez wiele lat. Trzy duże podmioty: Equifax, Experian i TransUnion, odpowiadają za zdecydowaną większość rynku. Nowi uczestnicy działają głównie w niszowych lub uzupełniających segmentach, a ich modele biznesowe w większości nie obejmują bezpośredniego zbierania informacji kredytowych od pożyczkodawców lub innych dostawców danych. Rynek ten podlega ścisłej regulacji i obecnie przechodzi istotne reformy strukturalne, wprowadzane przez brytyjski Urząd Nadzoru Finansowego FCA (Financial Conduct Authority). Prace

nad poprawą jego efektywności trwają od 2019 r. Raport śródkresowy z 2022 r. pokazał niedostateczny zasięg, jakość i spójność danych kredytowych wśród uczestników rynku oraz ogólny brak świadomości i zrozumienia wagi informacji kredytowych wśród konsumentów. FCA zlecił też firmie RAND Europe badanie rynku informacji kredytowej, którego efektem była publikacja raportu: Credit Information Market Study (CIMS) w 2021 r. Jego zadaniem było zrozumienie, jak rynek wymiany informacji kredytowej może ewoluować w perspektywie 5–10 lat. Zastosowano strukturalną metodę scenariuszową, opartą na rozległych konsultacjach z ekspertami z różnych środowisk (agencje kredytowe, pożyczkodawcy, regulatorzy, przedstawiciele konsumentów, reprezentanci nowych technologii). Proces obejmował szereg kroków, od identyfikacji obszarów wpływu i listy czynników, przez analizę wzajemnych oddziaływań metodą macierzy wpływu i analizę spójności projekcji, po opracowanie scenariuszy³⁵⁴.

W Raporcie RAND zidentyfikowano 5 obszarów tematycznych kształtujących przyszłość rynku informacji kredytowej:

- demografia i gospodarka,
- technologia,
- konsumenci,
- rynek,
- regulacje.

Końcowa część analizy RAND przedstawiała cztery możliwe scenariusze rozwoju rynku informacji kredytowej. Pierwszy z nich, określony jako rosnąca luka kredytowa (*widening credit gap*), zakładał spowolnienie innowacji w zakresie nowych źródeł danych i zaawansowanej analityki. Przyczyną tego procesu miałyby być rosnące obawy dotyczące bezpieczeństwa danych, etyki i przejrzystości, a także słabsza koniunktura gospodarcza. W takim wariantcie tradycyjne agencje informacji kredytowej zachowałyby dominującą pozycję, lecz ich bazy danych nie

obejmowałyby rosnącej grupy konsumentów, w tym imigrantów, młodych osób i osób wynajmujących mieszkania. W konsekwencji luka informacyjna ulegałaby pogłębieniu, a dostęp do kredytu dla wielu grup konsumentów mógłby się pogorszyć.

Drugi scenariusz, kredyt skoncentrowany na konsumencie (*consumer-centric credit*), zakładał wzrost znaczenia kontroli konsumenta nad własnymi danymi. W tym modelu konsumenci rozumieją wartość swoich danych i aktywnie decydują, komu oraz w jakim zakresie je udostępniają. Dane udostępniane za zgodą konsumenta (*consumer-consented data*) są szeroko wykorzystywane w decyzjach kredytowych, a agencje informacji kredytowej konkurują o zaufanie klientów, inwestując w bezpieczeństwo i przejrzystość. Jednocześnie pojawia się ryzyko, że osoby niechętnie do udostępniania danych będą ponosić wyższe koszty kredytu albo będą miały ograniczony dostęp do oferty kredytowej.

Trzeci scenariusz, rynek napędzany przez Big Data (*Big Data-driven market*), zakładał szybki wzrost znaczenia danych i zaawansowanej analityki, w tym narzędzi AI/ML, na rynku kredytowym i w szerszej gospodarce. Agencje informacji kredytowej łączyłyby coraz szersze zasoby danych finansowych i pozafinansowych, co mogłoby zwiększać dokładność oraz personalizację decyzji kredytowych. Jednocześnie konsumenci mieliby ograniczoną wiedzę o tym, w jaki sposób ich dane są wykorzystywane. W takim modelu wzrastałoby ryzyko dyskryminacji algorytmicznej, a informacje kredytowe mogłyby być coraz częściej wykorzystywane poza sektorem finansowym, m.in. przez pracodawców lub wynajmujących.

Czwarty scenariusz, rynek sterowany przez kredytodawców (*lenders' lead*), zakładał, że to kredytodawcy w największym stopniu będą dywersyfikować źródła informacji kredytowej. Korzystaliby oni z mniejszych agencji informacji kredytowej, danych pozyskanych za zgodą konsumenta oraz innych źródeł informacji, aby uzupełniać lub częściowo zastępować dane pochodzące od dużych agencji. Taki model mógłby zwiększać konkurencję i innowacyjność rynku, ale jednocześnie powodować dezorientację konsumentów co do tego, kto i w jaki sposób przetwarza ich dane. W odpowiedzi branża mogłaby rozwijać własne kodeksy etyczne dotyczące gromadzenia i wykorzystywania danych.

354 Dunkerley, F., Galai, K., Rohr, E., Gloinson, E., Favaro, M., & Phillips, W. (2021). *Future of the credit information market*. RAND Europe for the Financial Conduct Authority (FCA).

Raport wskazuje też na kilka obserwacji niezależnych od scenariusza rozwoju rynku:

- zaufanie konsumentów jest czynnikiem kluczowym. Im wyższe jest zaufanie do CRA i pożyczkodawców, tym większa jest ich gotowość do dzielenia się danymi i tym lepszy dostęp do kredytu na odpowiednich warunkach;
- szersze wykorzystanie danych (w tym alternatywnych) może poprawić inkluzję finansową dla osób z niewystarczającą historią kredytową, ale niesie też ryzyko nieodpowiedniej promocji kredytu i błędów o szerokich konsekwencjach;
- technologia jest zarówno czynnikiem dynamizującym rynek, jak i potencjalną barierą rynkową. Innowacje mogą obniżać koszty i poprawiać jakość danych, lecz brak przejrzystości algorytmów i słabe zabezpieczenia mogą podważać zaufanie konsumentów.
- wykluczenie finansowe pozostaje problemem we wszystkich scenariuszach, choć jego skala różni się w zależności od ścieżki rozwoju rynku.

W grudniu 2023 r. FCA opublikowała raport końcowy z badania rynku informacji kredytowej. Zawierał on pakiet środków mających na celu poprawę funkcjonowania rynku, w tym propozycje nowych zasad i wytycznych, a także reform dotyczących zasad zarządzania w branży. W ramach samoregulacji branżowej utworzono nowy organ nadzoru nad informacjami kredytowymi Credit Reporting Governance Body (CRGB) w celu nadzorowania standardów branżowych, egzekwowania zasad wzajemności oraz zapewnienia, że system kredytowy jest dokładny i sprawiedliwy zarówno dla konsumentów, jak i przedsiębiorstw. Większość konsumentów uzyska bezpłatny dostęp do swoich głównych ocen kredytowych. FCA wraz z przedstawicielami branży powołała w 2024 r. Tymczasową Grupę Roboczą (IWG), której zadaniem jest wsparcie prac nad opracowaniem nowych zasad zarządzania na rynku informacji kredytowych. W lutym 2026 r. opublikowano (obecnie zakończone) konsultacje nad kolejnymi modyfikacjami³⁵⁵. W raporcie końcowym z 2023. FCA zajmo-

wał się takimi kwestiami, jak wysoka koncentracja rynku, niska spójność danych oraz niewielkie zaangażowanie konsumentów.

W kolejnym dokumencie konsultacyjnym opublikowanym przez FCA 25 lutego 2026 roku: „Badanie rynku informacji kredytowych: Proponowane podejście do wdrażania środków zaradczych FCA” zawarto propozycje poprawy sposobu, w jaki informacje kredytowe konsumentów są udostępniane i wykorzystywane na rynku detalicznych kredytów³⁵⁶. Główne propozycje regulacyjne zawarte w tym dokumencie to:

- obowiązkowe udostępnianie danych wyznaczonym agencjom informacji kredytowej – FCA proponuje, aby każda firma objęta zakresem regulacji, która udostępnia informacje kredytowe konsumentów co najmniej jednej wyznaczonej agencji informacji kredytowej, była zobowiązana do przekazywania tych informacji wszystkim wyznaczonym agencjom. Początkowo status takich agencji mają uzyskać Equifax, Experian i TransUnion, przy czym FCA przewiduje możliwość wyznaczenia kolejnych agencji albo cofnięcia już nadanego statusu;
- wymogi wobec dostawców danych - proponowane regulacje mają poprawić dokładność i jakość przekazywanych informacji, a także usprawnić procesy korekty błędów, rozpatrywania sporów oraz raportowania zaskożonych orzeczeń sądowych, w tym County Court Judgments i decrees;
- zwiększenie spójności danych dostępnych w różnych agencjach informacji kredytowej - proponowane rozwiązania mają ograniczyć fragmentację informacji kredytowej i sprawić, aby zobowiązania konsumentów były bardziej konsekwentnie odzwierciedlane w bazach poszczególnych agencji;
- poprawę przejrzystości rynku dla konsumentów - projektowane zmiany mają ograniczyć dezorientację konsumentów, ułatwić identyfikowanie błędów w danych kredytowych oraz

355 FCA (Financial Conduct Authority): Credit Information Market Study: Final Report and Credit Information Market Study, MS19/1.3, Dec. 2023.

356 FCA: Proposed Approach To Implementing FCA Remedies. Consultation Paper CP26/7, Feb. 2026. <https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp26-7.pdf>.

wspierać dostęp do informacji o własnej historii kredytowej;

- wspieranie konkurencji i innowacyjności rynku - szersze i bardziej spójne udostępnianie danych wyznaczonym agencjom ma zwiększyć konkurencję między nimi, w tym w zakresie jakości produktów, analiz oraz wykorzystania nowych źródeł danych.

Analiza ta ilustruje drogę, jaką przebyła regulacja brytyjskiego rynku informacji kredytowej w ostatnich kilku latach. Raport RAND z 2021 roku wyznaczył scenariusze i wskazał ryzyka, w tym ryzyko poszerzającej się luki kredytowej oraz problem nierównego dostępu do danych. Raport końcowy z 2023 roku i dokument konsultacyjny z 2026 roku są bezpośrednią odpowiedzią regulacyjną na te diagnozy. Propozycje FCA mają na celu zapewnienie konsumentom odpowiedniego dostępu do kredytu po cenach opartych na lepszych i bardziej spójnych informacjach kredytowych, gromadzonych przez wyznaczone agencje. Obowiązkowe raportowanie do wszystkich wyznaczonych agencji jest zatem próbą strukturalnego rozwiązania problemu fragmentaryczności danych, który scenariusze RAND wskazywały jako główne zagrożenie dla inkluzji finansowej.

3. Rozwój i regulacja rynku *consumer finance* w Polsce

W Polsce nie toczy się jeden skoordynowany projekt reformy systemu informacji kredytowej, lecz zachodzi szereg istotnych zmian w otoczeniu regulacyjnym i technologicznym, które łącznie istotnie przekształcają ten rynek. Z jednej strony BIK przedstawił nowy model scoringowy, wdrażany od 2026 roku³⁵⁷. Kluczowe zmiany obejmują uwzględnienie danych z sektora pożyczkowego, w tym odroczonej płatności BNPL, pomijanie danych o zapytaniach kredytowych oraz usuwanie z bazy wniosków, które nie skutkowały udzieleniem kredytu, co ma ograniczyć negatywny wpływ dużej liczby nieudanych zapytań na scoring. Częściowo zmiany te wynikają z nowelizacji ustawy o kredycie konsumenckim. Ponad 70% polskich sklepów internetowych oferuje dziś

płatności odroczone, a najpopularniejsi dostawcy takich usług to: Twisto, Alior Pay, Allegro Pay, PayPo czy Klarna. W większości oferują oni odroczenie płatności o 30 dni, a Polacy korzystają z tej możliwości znacznie chętniej niż konsumenci w Europie Zachodniej³⁵⁸. W pierwszym półroczu 2026 r. wykonano prawie 20 mln tego typu transakcji o łącznej wartości prawie 5,5 mld zł³⁵⁹. Objęcie tego segmentu raportowaniem do BIK, zarówno przez nowy scoring, jak i przez nową ustawę o kredycie konsumenckim, oznacza w praktyce istotne rozszerzenie pokrycia informacyjnego systemu, szczególnie w odniesieniu do młodych konsumentów budujących dopiero historię kredytową.

Dla rynku informacji kredytowej znaczenie ma również Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady AI Act z 2024 roku w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji, ponieważ wprost wymienia systemy scoringowe jako obszar wysokiego ryzyka. Systemy AI są powszechnie stosowane do automatyzacji oceny ryzyka finansowego, przyspieszania decyzji kredytowych oraz ujednolicania kryteriów oceny klientów³⁶⁰. Pozwalają instytucjom finansowym działać szybciej i na większą skalę, jednak ich decyzje bezpośrednio wpływają na sytuację ekonomiczną osób fizycznych³⁶¹. Jeżeli jednak dane wejściowe są niepełne, pośrednie lub źle dobrane, system może prowadzić do nieuzasadnionych odmów kredytu albo pogorszenia warunków finansowych. Brak przejrzystości dodatkowo utrudnia zakwestionowanie takiej decyzji. Klasyfikacja rozwiązań AI wykorzystywanych w systemach scoringowych jako systemów wysokiego ryzyka oznacza nałożenie na instytucje finansowe - zarówno użytkowników, jak i dostawców takich systemów - rygorystycznych obowiązków w zakresie ustanowienia i wdrożenia systemu zarządzania ryzykiem, zapewnienia wysokiej jakości danych treningowych, walidacyjnych

357 BIK: BIK wprowadza nowy model scoringowy - start wdrożeń w 2026 roku, 01.12.2025. <https://media.bik.pl/informacje-prasowe/861557/bik-wprowadza-nowy-model-scoringowy-start-wdrozen-w-2026-roku>.

358 Finanse i Controlling, *Odroczone płatności i zakupy na raty w transakcjach B2B*, nr 11-12, 2024. <https://www.financeiccontrolling.pl/finanse/odroczone-platnosci-i-zakupy-na-raty-w-transakcjach-b2b>

359 CRIF 2026. <https://www.crif.pl/aktualnosci-i-wydarzenia/aktualnosci/polacy-pokochali-odroczone-platnosci-20-mln-transakcji-w-pol-roku/>.

360 EY, *Jak AI pomaga uniknąć bankructw i chroni finanse firm?* 10.09.2024. https://www.ey.com/pl_pl/insights/digital-first/ai-jako-straznik-stabilnosci-finansowej-ai-fy25.

361 Bankier.pl, *AI oceni klienta bez historii kredytowej. Cyfrowa rewolucja w sektorze finansowym*, 3.06.2026. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/AI-oceni-klienta-bez-historii-kredytowej-Cyfrowa-rewolucja-w-sektorze-finansowym-9145218.html>

i testowych oraz wdrożenia mechanizmów nadzoru ludzkiego.

Podsumowując, podobnie jak w Wielkiej Brytanii, w Polsce głównym motorem zmian są nowe produkty finansowe (BNPL), technologia i potrzeba zwiększenia jakości danych. Jednak w Polsce reformy mają charakter bardziej rozproszony i reaktywny. Brakuje jednego kompleksowego badania rynku podobnego do brytyjskiego CIMS oraz publicznej debaty o modelu zarządzania systemem informacji kredytowej.

W badaniach eksperckich dotyczących szans i zagrożeń dla rynku Consumer Finance w Polsce³⁶² przeprowadzanych corocznie w ramach Projektu EKF Research wskazuje się, że największym zagrożeniem dla rozwoju rynku Consumer Finance w perspektywie najbliższych trzech lat (2026-2028) jest ryzyko prawne (czynnik C). Siłę oddziaływania tego czynnika na rynek oceniono na średnim poziomie 14,1 p., przy 59% prawdopodobieństwie materializacji. W ocenie ekspertów rozwój rynku mogą ograniczać także nadmierne regulacje połączone z niepewnością legislacyjną. Mogą one prowadzić do utraty elastyczności produktowej, większej formalizacji relacji z klientem oraz spowolnienia innowacji (czynnik E - prawdopodobieństwo - 61%, siła wpływu na rynek - 11,3 pkt.). Istotne zagrożenie dotyczy także materializacji ryzyka w obszarze cyberbezpieczeństwa (czynnik B - siła oddziaływania 11,2 pkt., prawdopodobieństwo 68%).

W pracach ekspertów podkreśla się, że potencjalne oszustwa w procesach online z wykorzystaniem sztucznej inteligencji mogą prowadzić do kradzieży

danych klientów oraz zaburzeń w realizacji procesów kredytowych, a w konsekwencji obniżać zaufanie konsumentów oraz wymuszać dodatkowe inwestycje w systemy bezpieczeństwa i procedury weryfikacyjne. Eksperci wskazali również na istotne zagrożenie dla rozwoju rynku związane z nadmierne szeroką implementacją dyrektywy CCD2 przy braku rzetelnej oceny skutków regulacji (czynnik J - siła oddziaływania 10,9 pkt., prawdopodobieństwo 58%). Podkreślano, że nieprecyzyjne lub nadmierne restrykcyjne wdrożenie przepisów może prowadzić do ograniczenia dostępności finansowania dla części klientów, wzrostu kosztów zgodności regulacyjnej (*compliance*) oraz spowolnienia procesu innowacji produktowych w sektorze. Zbyt szeroka interpretacja obowiązków informacyjnych czy wymogów dotyczących oceny zdolności kredytowej może ponadto wydłużać proces decyzyjny, obniżać efektywność sprzedaży i zmniejszać konkurencyjność ofert, szczególnie w kanałach cyfrowych, gdzie kluczowe znaczenie ma szybkość i prostota obsługi³⁶³.

O istotności roli procesu oceny zdolności i wiarygodności kredytowej w systemie zarządzania bankiem świadczy także nowa regulacja - Rozporządzenie w sprawie sztucznej inteligencji (AI Act), koncentrujący się na kwestiach dotyczących systemów służących do oceny zdolności kredytowej osób fizycznych lub ustalenia ich scoringu kredytowego - określanych systemami AI wysokiego ryzyka. Prawodawca w odniesieniu do tych systemów przewidział liczne obowiązki procesowe - w szczególności wprowadzenie systemu zarządzania ryzykiem i systemu zarządzania jakością, stosowanie praktyk dotyczących *data governance*, a także wymogi w zakresie dokumentacji technicznej i nadzoru ze strony człowieka³⁶⁴.

362 Penczar M., Szczygielski P., Liszewska M., Mostowik M., Mróz K. (2025), *Mapa szans i zagrożeń dla rynku Consumer Finance do 2028 roku*. Edycja - grudzień 2025, Sopot: Centrum Myśli Strategicznych, s. 11-12.

363 *Ibidem*. Badanie realizowane w oparciu o metodę ekspertyzy grupowej w okresie październik-listopad 2025 roku. Próba badawcza obejmowała 23 przedstawicieli środowiska biznesowego - banków, instytucji pożyczkowych, podmiotów współpracujących z rynkiem Consumer Finance.

364 Penczar M., Szczygielski P., Liszewska M., Mostowik M., Mróz K. (2025), *Mapa szans i zagrożeń dla rynku Consumer Finance do 2028 roku*. Edycja - grudzień 2025, Sopot: Centrum Myśli Strategicznych, s. 24.

Rozdział II. Model systemu wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe banków, inkluzja finansowa oraz ochrona konsumenta na rynku finansowym w świetle wyników badań ekonometrycznych

1. Metoda badawcza i zbiór danych wykorzystanych w estymacjach

Istotnym elementem analiz związanych z oddziaływaniem systemów wymiany informacji kredytowej na sektor finansowy oraz konsumentów jest statystyczna ocena istotności zależności pomiędzy wybranymi charakterystykami modeli systemów wymiany informacji kredytowych w krajach Unii Europejskiej a skalą materializacji ryzyka kredytowego banków, poziomem inkluzji finansowej oraz skutecznością ochrony konsumenta na rynku finansowym. Na potrzeby tego rozdziału w pierwszej kolejności przygotowano charakterystykę zestawu zmiennych podlegających dalszym badaniom. Biorąc pod uwagę dostępność i użyteczność danych, zasadniczym okresem analiz są lata 2014-2024. Szczegółowe informacje w zakresie oznaczenia zmiennych, ich interpretacji w procesie badawczym oraz źródeł danych zaprezentowano w Tabeli 8.

Macierz korelacji zmiennych zaprezentowano na rysunku nr 1, a statystyki opisowe w tabeli nr 9.

Analizę przeprowadzono z wykorzystaniem dynamicznych modeli danych panelowych estymowanych systemowym estymatorem GMM. W estymacjach wykorzystano systemowy estymator GMM (Blundell - Bond). Test Arellano - Bonda w przygo-

towanych modelach wskazuje na obecność autokorelacji pierwszego rzędu oraz brak autokorelacji drugiego rzędu, co potwierdza poprawność specyfikacji modeli dynamicznych. Test Hansena nie odrzuca hipotezy o poprawności instrumentów. Liczba instrumentów pozostaje niższa niż liczba jednostek przekrojowych, co ogranicza ryzyko nadmiernej instrumentalizacji modeli.

Ogólną postać modeli przedstawia wzór 1:

$$\text{RYNEK.KRED}_{i,t} = \text{const} + a_1 \text{RYNEK.KRED}_{i,t-1} + a_2 \text{SIK}_{i,t} + a_3 \text{MAKROEK.ZM}_{i,t} + a_4 \text{SEKT.ZM}_{i,t} + V_{i,t} \quad (1)$$

gdzie: RYNEK.KRED – wybrana charakterystyka związana z szeroko definiowanym rynkiem kredytowym w danym kraju, obejmująca jeden z trzech obszarów – materializację ryzyka kredytowego; inkluzję finansową w obszarze kredytowania; ochronę konsumenta na rynku finansowym; SIK – wybrana charakterystyka modelu systemu wymiany informacji kredytowej, obejmująca m.in. cechy takie jak zakres gromadzonych danych w ujęciu podmiotowym i produktowym, szczegółowość i kompletność danych, poziom pokrycia danych w rejestrach publicznych i prywatnych; MAKROEK.ZM – wektor makroekonomicznych zmiennych kontrolnych; SEKT.ZM – wektor sektorowych zmiennych kontrolnych.

Tabela nr 7. Charakterystyka bazowego zbioru zmiennych w badaniach wpływu modelu systemu wymiany informacji kredytowej na ryzyko kredytowe banków, inkluzję finansową oraz ochronę konsumenta na rynku finansowym

Zmienna	Definicja	Obszar analiz	Źródło danych
Zmienne objaśniane – materializacja ryzyka kredytowego (model 1)			
NPL_OG	Wartość wskaźnika NPL portfela kredytów ogółem w sektorze bankowym danego kraju w danym roku	Jakość portfela kredytowego i jej zmiany – skala materializacji ryzyka kredytowego w sektorze bankowym	EBC Consolidated Banking Data
NPL_GD	Wartość wskaźnika NPL portfela kredytów dla gospodarstw domowych w sektorze bankowym danego kraju w danym roku		
NPL_PRZ	Wartość wskaźnika NPL portfela kredytów dla przedsiębiorstw niefinansowych w sektorze bankowym danego kraju w danym roku		
Zmienne objaśniane – dostępność do kredytu bankowego – inkluzja finansowa i ochrona konsumenta (model 2)			
KGD_PKB	Kredyty dla gospodarstw domowych / PKB kraju	Poziom zaangażowania sektora finansowego w kredytowanie gospodarki	EUROSTAT: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipspd25/default/table
KPRZ_PKB	Kredyty dla przedsiębiorstw / PKB kraju		
KONS_OP_SUR	Wyniki badań Consumer opinion surveys	Jakościowa ocena sytuacji gospodarczej oraz oczekiwań gospodarstw domowych w zakresie dostępności kredytu	Consumer opinion surveys OECD
KONS_BAROMETR	Indeks oparty na badaniu Consumer Conditions Survey – odsetek zgadzających się ze stwierdzeniem, że „organy publiczne chronią Twoje prawa jako konsumenta”	Postrzeganie przez konsumentów stopnia realizacji ich praw na rynku finansowym	Consumer Conditions Survey Komisja Europejska

Zmienna	Definicja	Obszar analiz	Źródło danych
KRED_BANK	Odsetek badanych konsumentów deklarujących korzystanie z kredytu bankowego jako źródła finansowania potrzeb gospodarstw domowych	Dostęp do kredytu bankowego osób fizycznych	The Global Findex Database Bank Światowy
POZ_POZABANK	Odsetek badanych korzystających wyłącznie ze źródeł pozabankowych do finansowania potrzeb gospodarstw domowych	Wyłączenie osób fizycznych z tradycyjnego rynku finansowania bankowego	
POS_KART_KR_PR	Procent dorosłych posiadających kartę kredytową	Dostęp do kredytu bankowego osób fizycznych	
UŻ_KART_KR_PR	Procent dorosłych korzystających aktywnie z karty kredytowej		
KREDYTOB_1000	Liczba kredytobiorców na 1000 osób dorosłych w danym kraju		
RACH_KR_1000	Liczba rachunków kredytowych na 1000 osób dorosłych w danym kraju		
KART_KR_1000	Liczba kart kredytowych na 1000 dorosłych w danym kraju		
EF_WNIO_KR	Zmienna mierząca odsetek przedsiębiorstw w krajach Unii Europejskiej, które w latach 2010-2024 uzyskały 100% wnioskowanej kwoty kredytu	Stopień dostępu do kredytu bankowego przedsiębiorstw	Raport Survey on the Access to Finance of Enterprises, Komisja Europejska
IND_DOST_KRED	Zagregowana miara dostępności kredytu oparta na efektywności obowiązków kredytobiorców i kredytodawców		Raport Doing Business, Bank Światowy

Zmienna	Definicja	Obszar analiz	Źródło danych
Zmienne objaśniane – cena kredytu jako komponent dostępności (model 3)			
MARZA_KR_M_NOWE_NOM	Marża (ujęcie nominalne oprocentowania) dla kredytów mieszkaniowych (nowe umowy, AAR)	Poziom marży odsetkowej banku definiowany jako różnica między średnim poziomem oprocentowania kredytów w danej kategorii ekspozycji a dochodowością aktywów wolnych od ryzyka (instrumentów oferowanych przez bank centralny w danym kraju jako narzędzia absorpcji płynności)	Obliczenia własne w oparciu dane pozyskane z bazy EBC oraz baz danych poszczególnych banków centralnych
MARZA_KR_KONS_NOWE_NOM	Marża (ujęcie nominalne oprocentowania) dla kredytów konsumenckich (nowe umowy, AAR)		
MARZA_KR_M_RZECZ	Marża (ujęcie rzeczywiste oprocentowania) dla kredytów mieszkaniowych (nowe umowy, AAR)		
MARZA_KR_KONS_RZECZ	Marża (ujęcie rzeczywiste oprocentowania) kredytów konsumenckich (nowe umowy, APRC)		
Zmienne objaśniające – charakterystyki makroekonomiczne			
HICP	Indeks HICP - zharmonizowana miara inflacji w UE	Stopa inflacji	Eurostat
ZM_PKB	Zmiana realnej wartości PKB kraju	Poziom wzrostu gospodarczego	
DL_PUBL_PKB	Dług sektora finansów publicznych / PKB kraju	Skala zadłużenia publicznego	
Zmienne objaśniające – charakterystyki sektorowe			
HHI	Wskaźnik Herfindahla-Hirschmana	Poziom konkurencji rynkowej w sektorze bankowym danego kraju	ECB Structural Financial Indicators https://data.ecb.europa.eu/methodology/structural-financial-indicators

Zmienna	Definicja	Obszar analiz	Źródło danych
LN_AKTYWA	Logarytm naturalny aktywów ogółem sektora	Wielkość sektora bankowego	EBC Consolidated Banking Data https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories
TCR	Kapitały własne ogółem / RWA	Stabilność finansowa sektorów bankowych	
KR_DEP	Kredyty ogółem dla sektora niefinansowego /Depozyty ogółem od sektora niefinansowego	Równowaga finansowania sektora niefinansowego	
ROE	Wynik netto/średni stan kapitałów własnych sektora bankowego	Rentowność/ efektywność sektora bankowego	
Zmienne eksperymentalne – charakterystyki modelu systemu wymiany informacji kredytowej			
PODMIOT_KOMPL	Zmienna binarna uwzględniająca kryterium podmiotowe kredytobiorców; 1 – gdy przetwarzane są dane kompletne, obejmujące osoby fizyczne, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz duże przedsiębiorstwa; 0 - gdy dane nie obejmują segmentu przedsiębiorstw	Kompletność gromadzonych i przetwarzanych danych przez biura informacji kredytowej – kryterium podmiotowe kredytobiorców	Analizy własne w oparciu o ACCIS (2025), ACCIS Membership Survey 2025 oraz ACCIS (2020), ACCIS Membership Survey
PRZYCH_DANE	Zmienna binarna uwzględniająca przetwarzanie przez biura informacji kredytowej danych o przychodach kredytobiorców – 1 gdy dane są zbierane i przetwarzane; 0 – gdy ten komponent nie jest uwzględniany w przetwarzanych informacjach	Zakres przetwarzania danych ekonomicznych dotyczących kredytobiorców będących osobami fizycznymi	
UPADL	Zmienna binarna uwzględniająca przetwarzanie danych przez biura informacji kredytowych w zakresie wystąpienia upadłości konsumenckiej; 1 – gdy dane w tym zakresie podlegają analizom; 0 – w przeciwnym przypadku	Uwzględnienie upadłości konsumenckiej w zakresie zbieranych i przetwarzanych danych o kredytobiorcach	

Zmienna	Definicja	Obszar analiz	Źródło danych
BNPL	Zmienna binarna uwzględniająca przetwarzanie danych przez biura informacji kredytowych w zakresie pożyczek typu BNPL; 1 – gdy dane w tym zakresie podlegają analizom; 0 – w przeciwnym przypadku	Uwzględnienie informacji o należnościach typu BNPL w zakresie przetwarzanych informacji	ACCIS (2025), ACCIS Membership Survey 2025
POZ_KR	Zmienna binarna uwzględniająca przetwarzanie danych przez biura informacji kredytowych w zakresie pożyczek krótkoterminowych typu payday; 1 – gdy dane w tym zakresie podlegają analizom; 0 – w przeciwnym przypadku	Uwzględnienie informacji o należnościach z tytułu pożyczek krótkoterminowych w zakresie przetwarzanych informacji	
NEG_KOPL	Zmienna binarna uwzględniająca kryterium zakresu przetwarzania informacji negatywnych: 1- gdy biuro przetwarza informacje w co najmniej 4 z 6 obszarów: a) stan niewykonania zobowiązania (opóźnienie powyżej 90 dni); b) zaległości w spłacie (30–90 dni przeterminowania); c) wykaz odrzuconych czeków; d) liczba niespłaconych/przeterminowanych rat e) odpisy aktualizujące należności; f) pierwotna kwota umowy kredytowej (kwota początkowa ekspozycji); 0 – w przeciwnym przypadku	Kompletność informacji negatywnych przetwarzanych przez biura informacji kredytowej w danym kraju	Analizy własne w oparciu o ACCIS (2025), ACCIS Membership Survey 2025 oraz ACCIS (2020), ACCIS Membership Survey
POZ_KOMPL	Zmienna binarna uwzględniająca kryterium zakresu przetwarzania informacji pozytywnych: 1- gdy biuro przetwarza informacje w co najmniej 4 z 6 obszarów: a) kwota pozostała do spłaty; b) zasady płatności należności; c) typ oprocentowania; d) poziom oprocentowania; e) płatności realizowane terminowo; f) okres kredytowania; 0 – w przeciwnym przypadku	Kompletność informacji pozytywnych przetwarzanych przez biura informacji kredytowej w danym kraju	

Zmienna	Definicja	Obszar analiz	Źródło danych
ESG	Zmienna binarna dotycząca wsparcia przez biura informacji kredytowej procesu budowania baz informacyjnych do szacowania ryzyka ESG w procesie kredytowym; 1 – biura w danym kraju budują bazę wspierającą proces; 0 – nie są podejmowane tego typu aktywności	Zaangażowanie biur informacji kredytowej w proces budowy baz informacji o standardach ESG kredytobiorców	ACCIS (2025), ACCIS Membership Survey 2025
WSK_SIL_REG	Wskaźnik siły wsparcia prawnego kredytobiorców; indeks w skali 0-12	Parametr zagregowany - mierzy, czy w obowiązujących przepisach dotyczących zabezpieczeń i upadłości istnieją elementy ułatwiające udzielanie kredytów	Bank Światowy https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness .
WSK_SZCZ_INF_KR	Wskaźnik szczegółowości informacji kredytowych; indeks w skali 0-8	Zagregowany parametr - mierzy zasięg, zakres i dostępność informacji kredytowych udostępnianych przez podmioty świadczące usługi w zakresie sprawozdawczości kredytowej, takie jak biura informacji kredytowej lub rejestry kredytowe.	
PUBL_BIK_PROC	Liczba osób fizycznych lub podmiotów gospodarczych ujętych w bazach publicznych biur kredytowych, dla których dostępne są aktualne dane dotyczące historii kredytowej, w tym informacje zarówno pozytywne, jak i negatywne. Wartość wskaźnika jest wyrażona jako odsetek dorosłej populacji.	Zasięg pokrycia przez prywatne i publiczne biura kredytowe informacji kredytowej	
PRYW_BIK_PROC	Liczba osób fizycznych lub podmiotów gospodarczych ujętych w bazach prywatnych biur kredytowych, dla których dostępne są aktualne dane dotyczące historii kredytowej, w tym informacje zarówno pozytywne, jak i negatywne. Wartość wskaźnika jest wyrażona jako odsetek dorosłej populacji.		

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek nr 1. Macierz korelacji zmiennych wykorzystanych w modelach 1-3

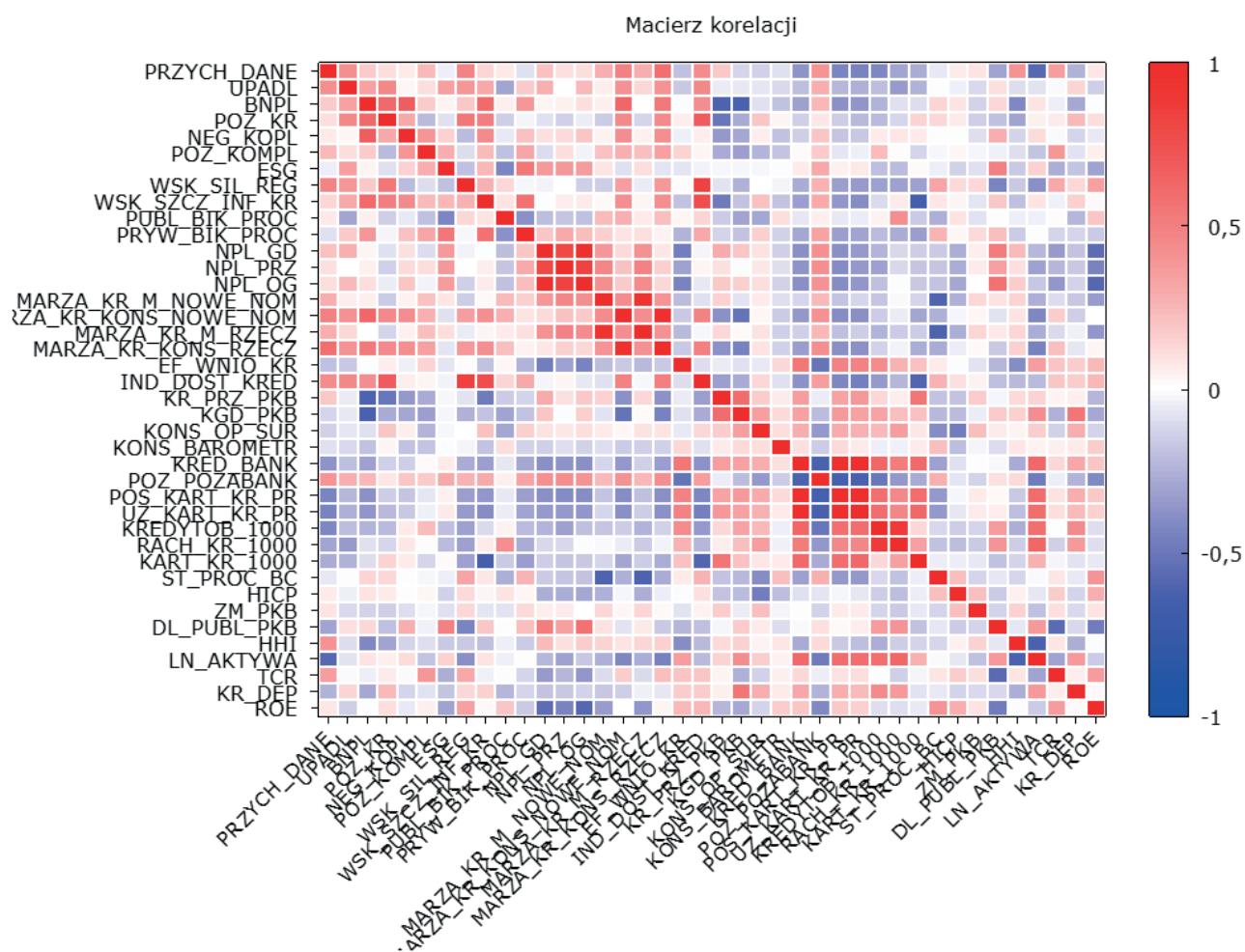

Tabela nr 8. Statystyki opisowe zmiennych wykorzystanych w modelach 1-3

Zmienna	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Minimum	Maksimum
PODMIOT_KOMPL	0,400	0,000	0,491	0,000	1,000
PRZYCH_DANE	0,250	0,000	0,434	0,000	1,000
UPADL	0,650	1,000	0,478	0,000	1,000
BNPL	0,550	1,000	0,499	0,000	1,000
POZ_KR	0,600	1,000	0,491	0,000	1,000

Zmienna	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Minimum	Maksimum
NEG_KOPL	0,400	0,000	0,491	0,000	1,000
POZ_KOMPL	0,250	0,000	0,434	0,000	1,000
ESG	0,424	0,000	0,495	0,000	1,000
WSK_SIL_REG	5,497	6,000	2,331	2,000	9,000
WSK_SZCZ_INF_KR	6,063	7,000	1,785	0,000	8,000
PUBL_BIK_PROC	20,252	1,900	31,561	0,000	100,000
PRYW_BIK_PROC	53,067	65,700	39,825	0,000	100,000
NPL_GD	6,279	3,328	9,486	0,633	55,014
NPL_PRZ	11,759	6,674	12,740	0,388	67,367
NPL_OG	5,653	2,962	7,824	0,565	46,776
MARZA_KR_M_NOWE_NOM	2,107	2,258	1,227	-2,786	6,541
MARZA_KR_KONS_NOWE_NOM	6,620	6,018	3,717	-3,688	20,064
MARZA_KR_M_RZECZ	2,420	2,613	1,264	-2,436	7,288
MARZA_KR_KONS_RZECZ	7,918	7,190	4,934	-3,688	33,218
EF_WNIO_KR	0,633	0,657	0,142	0,167	1,000
IND_DOST_KRED	57,968	60,000	16,391	10,000	88,889
KR_PRZ_PKB	76,462	63,500	45,592	26,300	248,500
KGD_PKB	51,077	49,100	26,434	12,500	130,700

Zmienna	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Minimum	Maksimum
KONS_OP_SUR	-9,544	-8,300	10,033	-45,700	12,900
KONS_BAROMETR	0,059	0,050	0,278	-0,810	0,920
KRED_BANK	0,361	0,350	0,138	0,110	0,720
POZ_POZABANK	0,133	0,120	0,056	0,040	0,300
POS_KART_KR_PR	0,352	0,360	0,160	0,100	0,700
UŻ_KART_KR_PR	0,285	0,285	0,139	0,070	0,640
KREDYTOB_1000	412,768	437,175	117,619	204,320	669,260
RACH_KR_1000	652,834	636,515	224,640	309,190	1217,310
KART_KR_1000	557,828	334,660	765,021	112,170	5112,280
HICP	2,690	1,600	3,668	-2,500	20,700
ZM_PKB	2,609	2,500	3,753	-10,940	24,620
DL_PUBL_PKB	69,228	61,150	38,863	8,500	209,400
HHI	0,137	0,114	0,075	0,010	0,356
LN_AKTYWA	19,687	19,787	1,701	16,911	23,005
TCR	20,033	19,672	3,799	12,045	35,611
KR_DEP	91,386	83,846	34,097	44,117	248,936
ROE	7,381	8,181	5,977	-24,217	21,801

Źródło: opracowanie własne na podstawie zbioru danych.

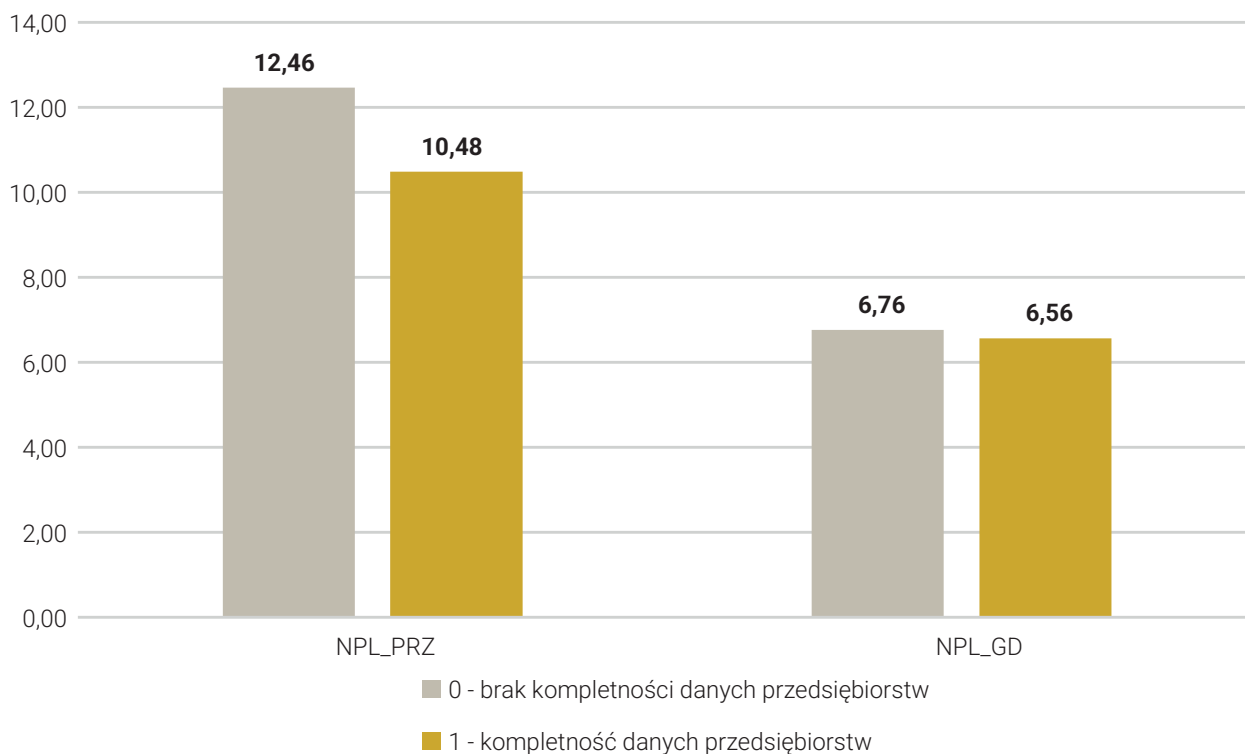
2. Charakterystyka zróżnicowania ryzyka kredytowego, inkluzji finansowej w obszarze kredytowym oraz ochrony konsumenta na rynku bankowym UE w kontekście modeli systemów wymiany informacji kredytowej

W krajach Unii Europejskiej obserwowano w ostatnich latach istotne zróżnicowanie poziomu jakości portfela kredytowego. W 2024 roku poziom kredytów zagrożonych ogółem (NPL) pozostawał mniej zróżnicowany między krajami niż w poprzednich latach. W ujęciu sektorowym wyraźnie wyższe ryzyko obserwowano w segmencie przedsiębiorstw, choć w niektórych gospodarkach (Cypr, Grecja) występowały relatywnie wysokie wartości także w sektorze gospodarstw domowych. Analiza zmienności wskazuje na szczególnie wysoką niestabilność wskaźników NPL w krajach dotkniętych wcześniejszymi kryzysami bankowymi, co odzwierciedla procesy dostosowawcze i restrukturyzacyjne w sektorze finansowym.

Analiza wybranych charakterystyk modeli systemów wymiany informacji kredytowej pozwala na wstępną weryfikację związku ze skalą materializacji ryzyka kredytowego. Przykładowo w oparciu o dane z wykresu nr 8 można wskazać, że w krajach, w których nie przetwarzało się kompletnych danych o kredytach przedsiębiorstw średni poziom NPL dla portfela kredytów gospodarczych był wyższy o blisko 2 p.p. niż w krajach, gdzie biura informacji kredytowej dysponują danymi kompleksowymi o należnościach wszystkich rodzajów przedsiębiorstw. W przypadku kredytów dla gospodarstw domowych różnica była mniejsza, jednakże nadal zauważalna - 0,2 p.p. (zob. wykres nr 8).

Ważnym obszarem różnicującym poziom materializacji ryzyka kredytowego w segmencie kredytów dla gospodarstw domowych jest również kompletność informacji pozytywnych agregowanych i przetwarzanych przez biura informacji kredytowej. W krajach o braku agregacji informacji pozytywnych lub o niskim zakresie ich pozyskiwania,

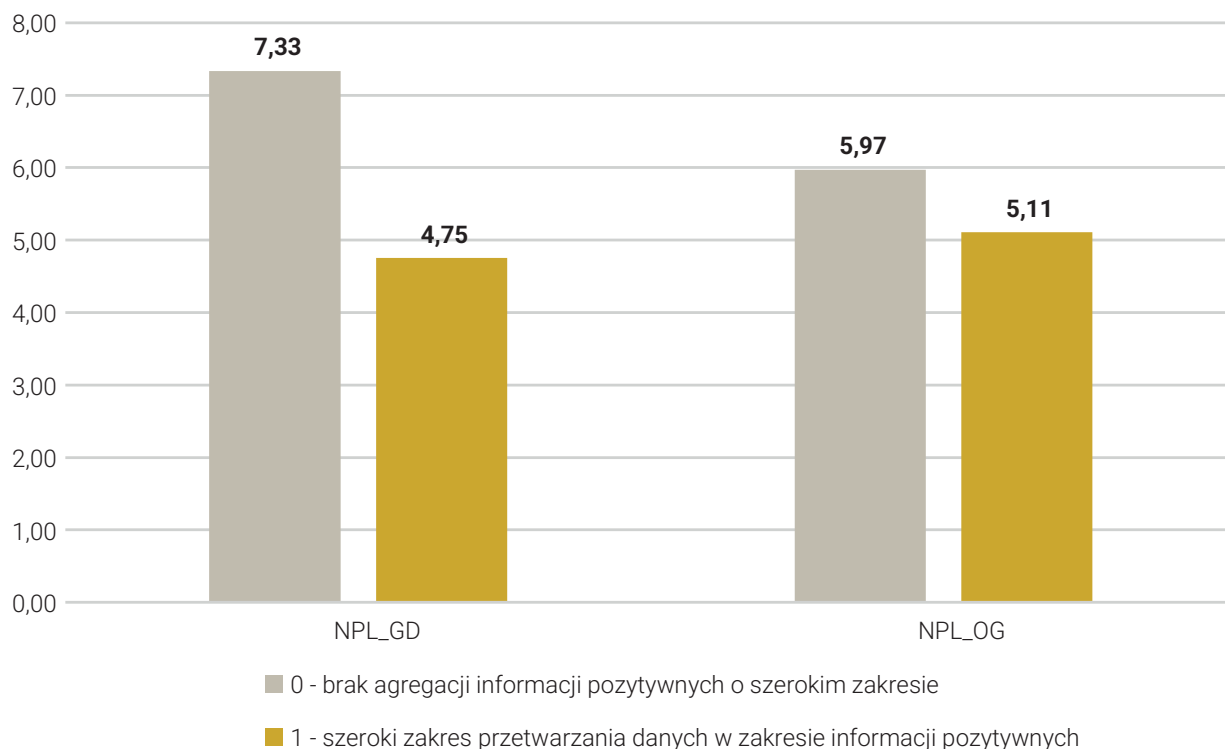
Wykres nr 8. Średni poziom wskaźnika NPL portfela należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w krajach o zróżnicowanym zakresie wymiany informacji kredytowej w ujęciu podmiotowym w latach 2014-2024

Uwaga: analizy ograniczone do 20 krajów UE (z dostępnością informacji w raportach ACCIS).
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBC oraz raportów ACCIS.

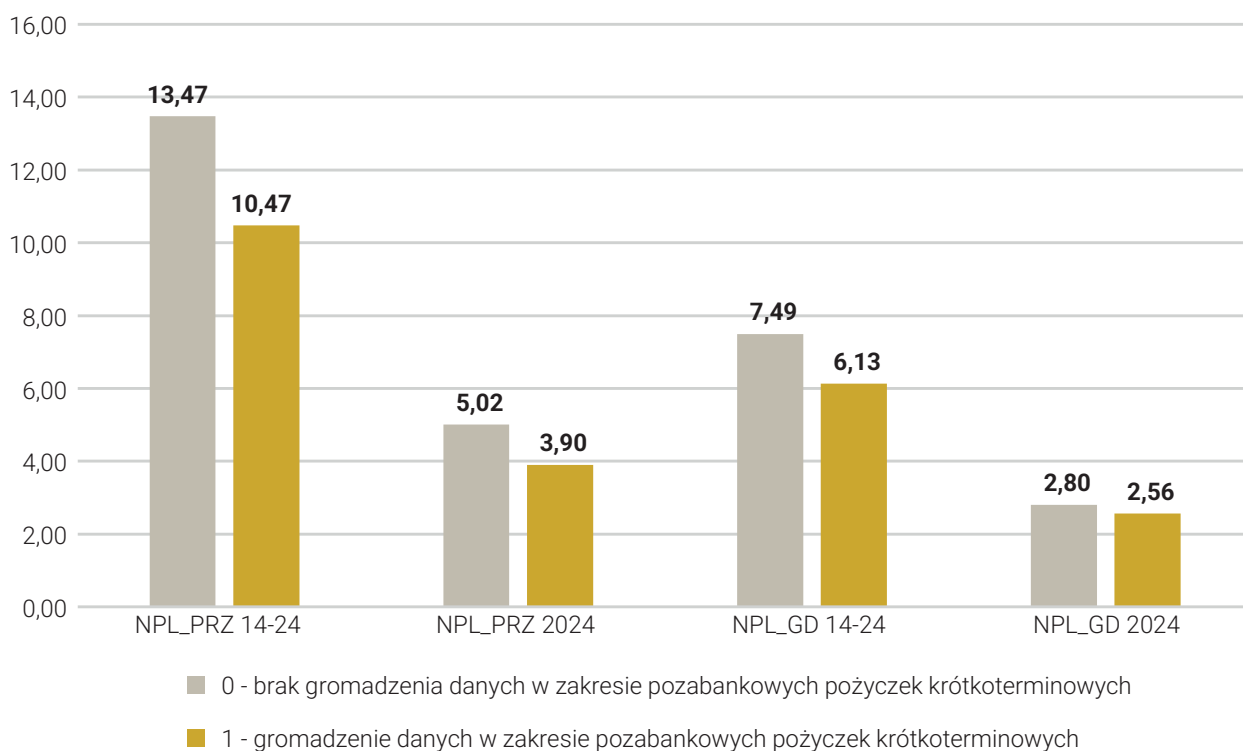

Wykres nr 9. Średnia wartość wskaźnika NPL w krajach UE według kryterium zakresu gromadzenia danych pozytywnych w ramach krajowych systemów wymiany informacji kredytowej

Uwaga: analizy ograniczone do 20 krajów UE (z dostępnością informacji w raportach ACCIS).
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBC oraz raportów ACCIS.

Wykres nr 10. Średnia wartość wskaźnika NPL w krajach UE według kryterium gromadzenia danych dotyczących pozabankowych pożyczek krótkoterminowych

Uwaga: analizy ograniczone do 20 krajów UE (z dostępnością informacji w raportach ACCIS).
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBC oraz raportów ACCIS.

poziom wskaźnika NPL był w latach 2014-2024 średnio o ponad 50% wyższy niż w krajach, gdzie systemy wymiany informacji posiadają szeroki zakres pokrycia danych.

Wyraźną zależność widać także w przypadku rozszerzenia zakresu wymiany informacji kredytowych o dane dotyczące krótkoterminowych należności z tytułu pożyczek pozabankowych. Różnica ta jest widoczna zarówno w całym analizowanym okresie 2014 - 2024, jak i w samym 2024 r.

W przypadku części analizowanych cech systemów wymiany informacji kredytowej nie widać natomiast wyraźnych różnic w poziomie ryzyka kredytowego. Takim przykładem jest m.in. tworzenie przez biura informacji kredytowych baz danych dotyczących należności typu BNPL (zob. wykres nr 11).

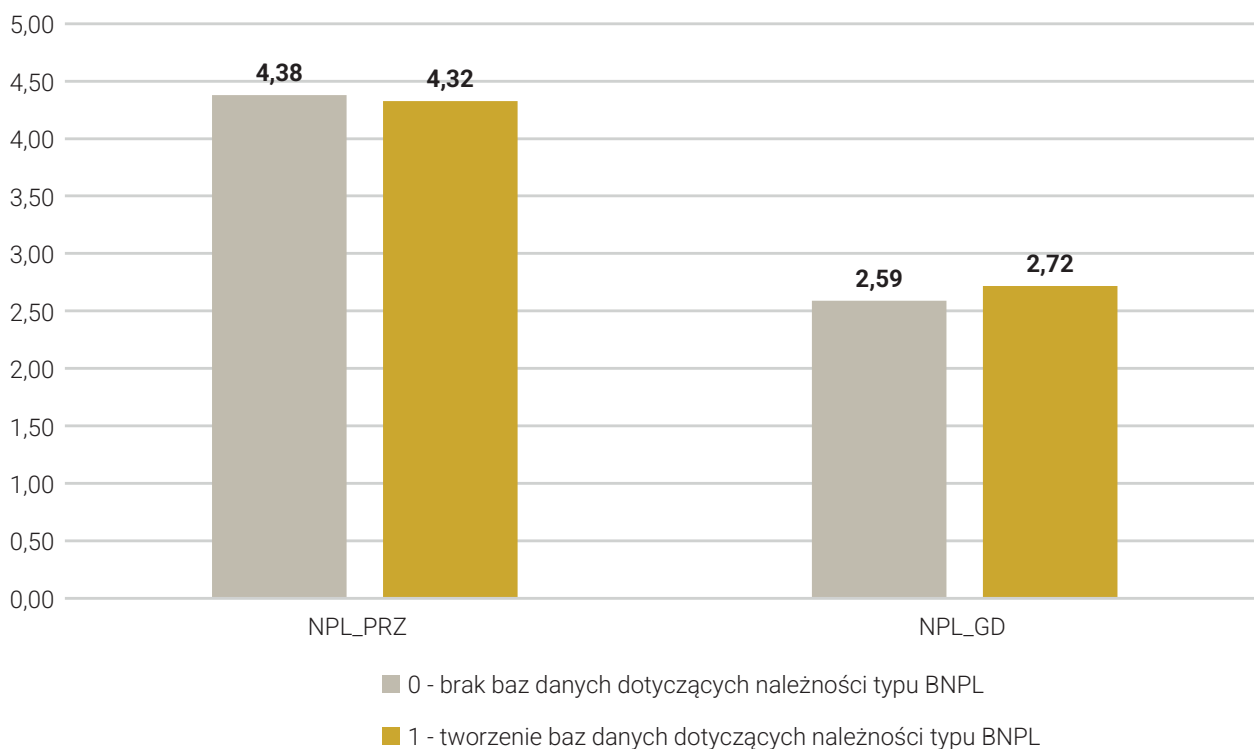
Kraje Unii Europejskiej pozostają także istotnie zróżnicowane w kontekście inkluzji finansowej i poziomu ochrony konsumenta usług finansowych. Analiza poziomu inkluzji kredytowej oraz

ochrony konsumenta w krajach Unii Europejskiej wymaga wykorzystania zestawu wskaźników odzwierciedlających zarówno dostępność finansowania, jak i instytucjonalne uwarunkowania rynku kredytowego. W takim ujęciu inkluzja kredytowa została poddana analizie z wykorzystaniem zmiennej ilościowych, takich jak liczba kredytobiorców i rachunków kredytowych na 1000 dorosłych (KREDYTOB_1000, RACH_KR_1000), dostępność kart kredytowych (KART_KR_1000, POS_KART_KR_PR, UŻ_KART_KR_PR), a także udział kredytu w relacji do PKB (KGD_PKB, KPRZ_PKB).

Poziom ochrony konsumenta i jakości otoczenia instytucjonalnego odzwierciedlany jest natomiast przez wskaźniki percepcyjne i regulacyjne, takie jak:

- KONS_BAROMETR - mierzący zaufanie do instytucji publicznych w zakresie ochrony praw konsumenta;
- IND_DOST_KRED - odzwierciedlający jakość regulacji i ograniczenie asymetrii informacji;

Wykres nr 11. Średni poziom wskaźnika NPL portfela należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w krajach, gdzie operatorzy systemów informacji kredytowej uwzględniają i nie uwzględniają danych w zakresie BNPL w 2024 roku

Uwaga: analizy ograniczone do 20 krajów UE (z dostępnością informacji w raportach ACCIS).
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBC oraz raportów ACCIS.

- EF_WNIO_KR - skuteczność uzyskiwania finansowania przez przedsiębiorstwa;
- KONS_OP_SUR - ogólne nastroje konsumencie.

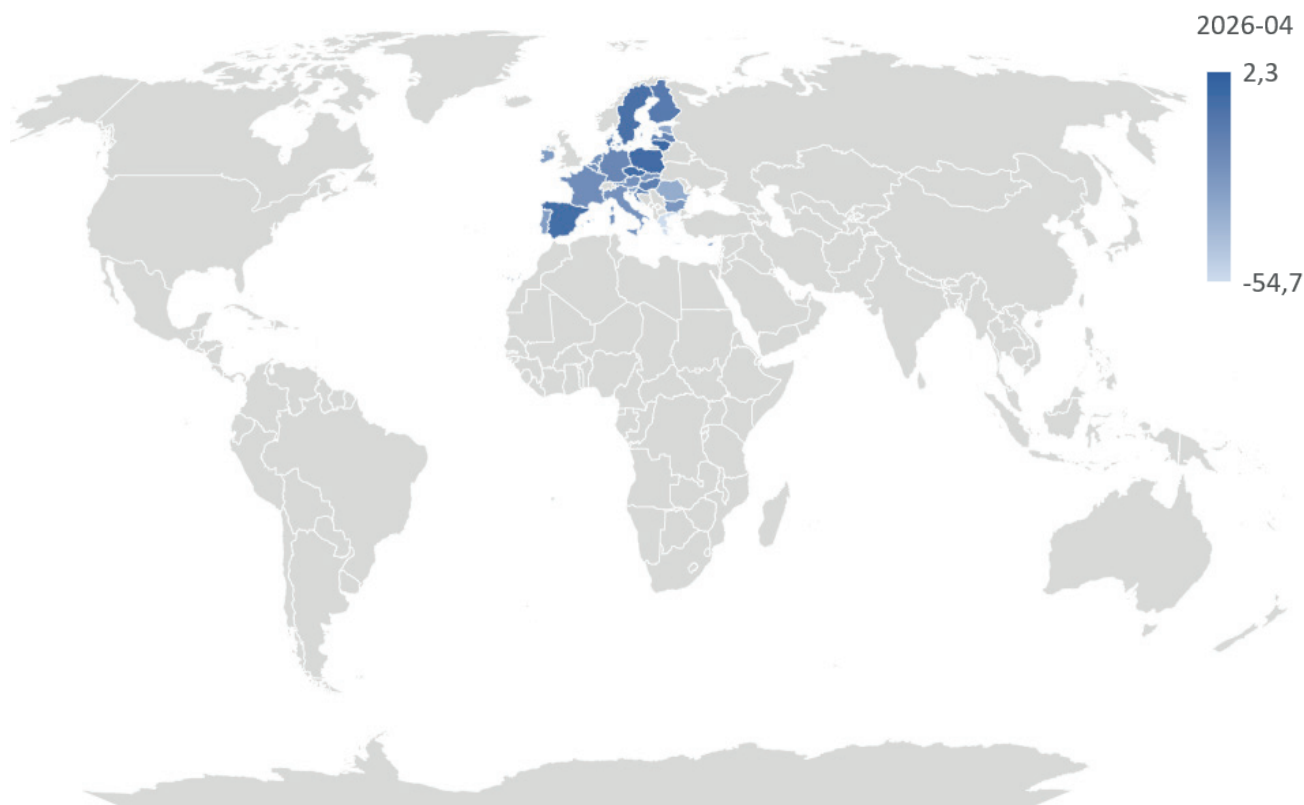
Wskaźniki KGD_PKB oraz KR_PRZ_PKB wskazują na znaczną heterogeniczność poziomu finansowania kredytowego między krajami UE. Średni poziom kredytów dla gospodarstw domowych wynosił w badanym okresie 51,1% PKB (KGD_PKB), przy medianie 49,1%. Wskazuje to na relatywnie symetryczny rozkład przy dużej zmienności od 12,5% do 130,7% PKB. W przypadku sektora przedsiębiorstw średnia wartość wskaźnika KR_PRZ_PKB wynosiła 76,5%, przy medianie 63,5% i maksymalnej wartości aż 248,5%. W krajach o rozwiniętych rynkach finansowych (w szczególności w krajach Europy Zachodniej i Północnej) obserwuje się wyższy udział kredytu w relacji do PKB, co odzwierciedla zarówno większą dostępność finansowania, jak i wyższy poziom rozwoju instytucjonalnego rynku. Z kolei w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (w tym w Polsce) po-

ziom tych wskaźników jest relatywnie niższy. Jednocześnie wskaźniki takie jak KREDYTOB_1000 oraz RACH_KR_1000 wskazują, że inkluzja kredytowa jest zjawiskiem wielowymiarowym - możliwe są sytuacje, w których relatywnie niski poziom zadłużenia współistnieje z wysoką liczbą użytkowników systemu kredytowego (np. mniejsze kwoty kredytów, ale szeroka baza klientów).

Poziom wartości zmiennych POS_KART_KR_PR oraz UŻ_KART_KR_PR wskazuje na istotne różnice w zakresie wykorzystania kart kredytowych jako narzędzia finansowania. Średni udział osób posiadających kartę kredytową (POS_KART_KR_PR) wynosił w całej próbie 35,2%, przy czym aktywnie korzystających (UŻ_KART_KR_PR) 28,5%. Liczba kart kredytowych wynosiła średnio 558 na 1000 dorosłych, liczba kredytobiorców 413 osób na 1000 dorosłych, a liczba rachunków kredytowych: średnio 653 na 1000 dorosłych.

W krajach wysoko rozwiniętych karty kredytowe stanowią kluczowy element systemu płatniczego i kre-

Wykres nr 12. Wskaźniki nastrojów gospodarczych i zaufania w sektorze usług

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat. Economic sentiment and confidence indicators by sector - monthly data [ei_bssi_m_r2\$defaultview].

Tabela nr 9. Średnie wartości wybranych charakterystyk z obszaru inkluzji finansowej i ochrony konsumenta według kryterium kompletności danych agregowanych w systemach wymiany informacji kredytowej w krajach Unii Europejskiej

PODMIOT_KOMPL	IND_DOST_KRED	KRED_BANK	POZ_POZABANK	KREDYTOB_1000	RACH_KR_1000	KONS_OP_SUR	KONS_BAROMETR
0	58,93	0,35	0,14	403,01	628,39	-11,01	0,04
1	62,95	0,38	0,13	457,42	720,00	-5,68	0,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Światowego, EBC oraz raportów ACCIS.

dytowego, co przekłada się na większą elastyczność finansową gospodarstw domowych oraz większą integrację konsumentów z rynkiem finansowym. Jednocześnie dynamiczny rozwój alternatywnych form finansowania, w tym rozwiązań typu BNPL, może częściowo kompensować niższy poziom wykorzystania kart kredytowych. Polska charakteryzuje się umiarkowanym poziomem inkluzji kredytowej, na co wskazuje relatywnie niski poziom kredytu do PKB przy stosunkowo dużej liczbie kredytobiorców (efekt szerokiego dostępu) oraz umiarkowanym wykorzystaniu kart kredytowych.

Istotnym elementem ochrony konsumenta na rynku finansowym jest poziom nastrojów gospodarczych i zaufania do poszczególnych sektorów. Przy ocenie oddziaływania systemów wymiany informacji kredytowej na ochronę klienta na rynku finansowym istotne jest uwzględnienie poziomu zaufania społeczeństwa do instytucji i mechanizmów wymiany informacji. Analizując poszczególne informacje dotyczące wskaźników nastrojów gospodarczych i zaufania w poszczególnych sektorach usług można zauważyć stosunkowo wysoki poziom nastrojów i zaufania społeczeństwa polskiego. W wyniku istotnego wzrostu ryzyka geopolitycznego ten wskaźnik spada (jak we wszystkich krajach UE poza Maltą), jednak w Polsce poziom tego wskaźnika pozostaje relatywnie wysoki na tle pozostałych krajów UE, co zostało przedstawione na wykresie nr 12.

Analiza wybranych zależności na poziomie statystyk opisowych między wybranymi charakterystykami systemów wymiany informacji kredytowej a poziomem inkluzji finansowej oraz ochrony konsumenta - kredytobiorcy, pozwala na wskazanie kilku kluczowych wniosków. Przykładowo porównanie średnich

wartości wybranych charakterystyk dla krajów, w których system wymiany informacji kredytowej obejmuje wyłącznie część segmentów kredytobiorców (PODMIOT_KOMPL = 0) oraz krajów posiadających kompletny zakres podmiotowy danych (PODMIOT_KOMPL = 1) wskazuje na wyraźnie korzystniejsze rezultaty w obszarze dostępności kredytu i ochrony konsumenta w drugiej grupie (Tabela nr 9).

Kraje dysponujące kompletnymi bazami danych charakteryzują się wyższym poziomem wskaźnika dostępności kredytu (IND_DOST_KRED), który wynosi średnio 62,95 wobec 58,93 w krajach o niepełnym zakresie danych. Równocześnie obserwowany jest wyższy udział osób korzystających z kredytu bankowego (KRED_BANK) - 38% wobec 35%. Na uwagę zasługuje również niższy udział osób korzystających wyłącznie z finansowania pozabankowego (POZ_POZABANK) w krajach o pełnej wymianie informacji kredytowej (13% wobec 14%). Choć różnica nie jest duża, sugeruje ona, że bardziej rozwinięte systemy informacji kredytowej mogą ograniczać zjawisko wykluczenia z tradycyjnego rynku bankowego. Szczególnie wyraźne różnice widoczne są dla wskaźników ilościowych opisujących inkluzję kredytową. W krajach z kompletnymi bazami danych liczba kredytobiorców na 1000 dorosłych (KREDYTOB_1000) wynosi średnio 457 wobec 403 w krajach o niepełnym zakresie informacji, co oznacza różnice na poziomie 13,5%. Jeszcze większą różnicę obserwuje się w przypadku liczby rachunków kredytowych (RACH_KR_1000) - 720 wobec 628 na 1000 dorosłych (blisko 15% więcej). Wyniki te wskazują, że kompleksowa wymiana informacji sprzyja większej aktywności kredytowej przy jednoczesnym zachowaniu stabilności w zakresie ryzyka kredytowego (zob. tabela nr 10).

Nieznaczące różnice występują również w zakresie subiektywnych ocen sytuacji finansowej i dostępności kredytu w zakresie badań konsumenckich. Wartość wskaźnika KONS_OP_SUR jest wyższa (mniej ujemna) w krajach z pełnym zakresem danych (-5,68 wobec -11,01). Jednocześnie wskaźnik KONS_BAROMETR, odzwierciedlający przekonanie konsumentów o skutecznej ochronie ich praw przez instytucje publiczne, osiąga wartość 0,08 wobec 0,04 w krajach o niepełnym zakresie wymiany informacji. Pogłębione analizy w zakresie pozostałych charakterystyk modelu systemu wymiany informacji kredytowej, realizowane w oparciu o narzędzia ekonometryczne, zostały przedstawione w kolejnej sekcji raportu.

3. Wyniki estymacji modeli ekonometrycznych – wnioski dla sektora bankowego i regulatorów

Analiza wpływu modeli systemów wymiany informacji kredytowej na poziom materializacji ryzyka kredytowego (modele 1A, 1B, 1C) pozwala na wskazanie w oparciu o wyniki estymacji (tabele 10-12), że:

- skala materializacji ryzyka portfela kredytowego (ogółem, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw) jest silnie determinowana przeszłością (zmienna opóźniona istotna na poziomie 1% we wszystkich modelach), a dostosowania zachodzą wolno i z opóźnieniem; najwyższy poziom wpływu obserwuje się w przypadku kredytów dla gospodarstw domowych;
- ujemny i statystycznie istotny wpływ zmiennej PODMIOT_KOMPL na poziom NPL we wszystkich modelach wskazuje, że systemy informacji kredytowej, które obejmują pełne spektrum kredytobiorców (gospodarstwa domowe, MŚP oraz duże przedsiębiorstwa), przyczyniają się do: ograniczenia asymetrii informacji, poprawy jakości procesu oceny zdolności kredytowej, zmniejszenia ryzyka selekcji negatywnej. Efekt ten jest najsilniejszy w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw;
- istotny, ujemny wpływ zmiennej UPADL, która odzwierciedla uwzględnianie informacji o upadłości konsumenckiej w systemach informacji kredytowej wskazuje, że dostęp do danych o niewypłacalności poprawia proces selekcji

kredytobiorców, zwiększa zdolność instytucji finansowych do identyfikacji ryzyka, przyczynia się do szybszej eliminacji należności z utratą wartości z portfela kredytowego. Także w tym obszarze siła oddziaływania dostępności do informacji najsilniej widoczna jest w portfelu kredytów dla przedsiębiorstw;

- istotnym czynnikiem ograniczającym poziom NPL jest również zmienna PRYW_BIK_PROC, obrazująca stopień pokrycia danych o historii kredytobiorców w populacji w ramach działalności prywatnych biur informacji kredytowej. Wzrost udziału podmiotów objętych bazami danych poprawia przejrzystość rynku kredytowego, zwiększa efektywność mechanizmów scoringowych, ogranicza występowanie „anonimowych kredytobiorców”. Wpływ ten jest szczególnie silny w obszarze jakości kredytów dla przedsiębiorstw. Nie obserwuje się natomiast podobnego efektu w przypadku zmiennej PUBL_BIK_PROC.
- zmienna ESG, w odróżnieniu od większości zmiennych dotyczących zakresu i głębokości rynku wymiany informacji kredytowej, wykazuje dodatni i statystycznie istotny wpływ na poziom NPL we wszystkich analizowanych modelach. Interpretacja tego wyniku nie powinna być jednak dokonywana w kategoriach negatywnej roli informacji, lecz raczej jako przejaw tzw. efektu ekspansji kredytowej. Rozwój systemów informacyjnych, w tym rozszerzanie ich o komponenty ESG, może prowadzić do zwiększenia dostępności kredytu, objęcia finansowaniem szerszej grupy kredytobiorców, intensyfikacji procesów inkluzji finansowej. W konsekwencji, przy większej skali aktywności kredytowej, obserwowany jest również wzrost poziomu kredytów zagrożonych. Efekt ten jest szczególnie silny w segmencie przedsiębiorstw, który charakteryzuje się większą zmiennością i wyższą ekspozycją na ryzyko;
- zmienne odzwierciedlające dostęp do danych o dochodach (PRZYCH_DANE) nie wykazują stabilnej istotności statystycznej. Może to sugerować, że same dane dochodowe nie stanowią wystarczającego źródła poprawy oceny ryzyka kredytowego, ich informacyjna wartość jest częściowo wyjaśniana przez inne zmienne.

- zmienna WSK_SIL_REG, mierząca siłę wsparcia prawnego kredytobiorców, wykazuje dodatni wpływ na poziom NPL w części specyfikacji. Wynik ten można interpretować jako przejaw tzw. efektu regulacyjnego kompromisu, zgodnie z którym większa ochrona kredytobiorców sprzyja dostępności kredytu, jednakże równolegle może osłabiać dyscyplinę kredytową oraz zwiększać skłonność do podejmowania ryzyka;

Wśród wniosków dotyczących materializacji ryzyka kredytowego w zakresie zmiennych kontrolnych należy natomiast zauważyć, że:

- wyniki estymacji wskazują na istotne różnice w roli czynników makroekonomicznych pomiędzy segmentami portfela kredytowego – w przypadku należności od gospodarstw domowych zmienne makroekonomiczne mają

ograniczone znaczenie, w segmencie przedsiębiorstw wzrost gospodarczy (ZM_PKB) wykazuje istotny, ujemny wpływ na poziom NPL;

- zmienne sektorowe odgrywają istotną rolę w kształtowaniu jakości portfela kredytowego. Rentowność banków (ROE) wykazuje stabilny i statystycznie istotny wpływ redukujący poziom kredytów zagrożonych, co potwierdza znaczenie efektywności sektora bankowego dla stabilności finansowej. Z kolei relacja kredytów do depozytów (KR_DEP) zwiększa poziom ryzyka kredytowego, wskazując na istotność kanału ekspansji kredytowej jako źródła pogorszenia jakości portfela. Adekwatność kapitałowa (TCR) działa w kierunku stabilizującym, ograniczając skłonność banków do podejmowania nadmiernego ryzyka kredytowego;

Tabela nr 10. Wyniki estymacji modelu 1A – systemy wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe portfeli ogółem (NPL_OG)

ZMIENNA	NPL_OG											
	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROG	PRYW_BIK_PROG
NPL_OG (-1)	0,842*** (0,067)	0,856*** (0,064)	0,831*** (0,069)	0,876*** (0,059)	0,869*** (0,061)	0,853*** (0,062)	0,858*** (0,064)	0,847*** (0,066)	0,742*** (0,078)	0,748*** (0,076)	0,751*** (0,074)	0,733*** (0,081)
ZM. EKSPER.	-8,912** (4,221)	3,105 (2,887)	-10,443** (4,997)	2,781* (1,608)	1,944 (2,083)	4,882 (4,201)	4,603 (4,314)	5,431*** (2,066)	0,401*** (0,121)	-0,082 (0,192)	-0,007 (0,008)	-0,015* (0,008)
HICP	-0,012 (0,118)	-0,014 (0,117)	-0,011 (0,119)	-0,015 (0,116)	-0,013 (0,117)	-0,012 (0,118)	-0,012 (0,118)	-0,016 (0,119)	0,072 (0,152)	0,068 (0,154)	0,052 (0,148)	0,059 (0,153)
ZM_PKB	-0,082 (0,142)	-0,085 (0,141)	-0,081 (0,143)	-0,089 (0,140)	-0,086 (0,141)	-0,083 (0,142)	-0,084 (0,142)	-0,091 (0,144)	0,071* (0,043)	0,074* (0,044)	0,066* (0,041)	0,069* (0,043)
DL_PUBL_PKB	0,021 (0,061)	0,020 (0,061)	0,022 (0,062)	0,019 (0,060)	0,020 (0,060)	0,021 (0,061)	0,021 (0,061)	0,018 (0,062)	0,061 (0,050)	0,063 (0,051)	0,044 (0,052)	0,060 (0,051)
HHI	-9,884 (14,003)	-10,228 (13,821)	-9,332 (14,221)	-10,664 (13,572)	-10,441 (13,601)	-10,112 (13,667)	-10,183 (13,719)	-9,451 (14,055)	-32,772*** (9,412)	-34,115*** (9,633)	-33,201*** (9,512)	-35,004*** (9,083)
LN_AKTYWA	0,612 (1,311)	0,629 (1,298)	0,588 (1,324)	0,664 (1,271)	0,645 (1,284)	0,621 (1,290)	0,633 (1,296)	0,682 (1,318)	-0,301 (1,166)	-0,333 (1,186)	-0,072 (1,151)	-0,095 (1,139)
TCR	-0,031 (0,059)	-0,033 (0,058)	-0,030 (0,060)	-0,034 (0,057)	-0,032 (0,058)	-0,031 (0,059)	-0,032 (0,059)	-0,036 (0,060)	-0,071* (0,041)	-0,068* (0,042)	-0,081** (0,038)	-0,076* (0,041)
KR_DEP	0,038* (0,023)	0,037* (0,022)	0,039* (0,023)	0,036* (0,022)	0,037* (0,022)	0,038* (0,022)	0,037* (0,023)	0,035* (0,023)	0,021*** (0,008)	0,021*** (0,008)	0,022*** (0,007)	0,020*** (0,008)

ZMIENNA	NPL_OG											
	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROC	PRYW_BIK_PROC
ROE	-0,141*** (0,051)	-0,144*** (0,050)	-0,138*** (0,052)	-0,147*** (0,049)	-0,145*** (0,050)	-0,142*** (0,050)	-0,143*** (0,051)	-0,149*** (0,052)	-0,201*** (0,023)	-0,194*** (0,024)	-0,189*** (0,023)	-0,183*** (0,024)
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,312	0,287	0,338	0,251	0,266	0,294	0,281	0,303	0,412	0,395	0,377	0,421
Test Hansena	0,31	0,28	0,34	0,26	0,27	0,29	0,30	0,33	0,48	0,45	0,41	0,44

W nawiasach podano błędy standardowe, *** p<0,01; ** p<0,05; * p<0,1.

Tabela nr 11. Wyniki estymacji modelu 1B – systemy wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe portfeli dotyczących gospodarstw domowych (NPL_GD)

ZMIENNA	NPL_GD											
	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROC	PRYW_BIK_PROC
NPL_GD (-1)	0,861*** (0,063)	0,872*** (0,060)	0,852*** (0,067)	0,889*** (0,057)	0,883*** (0,059)	0,866*** (0,060)	0,871*** (0,061)	0,859*** (0,064)	0,751*** (0,075)	0,758*** (0,073)	0,762*** (0,072)	0,744*** (0,078)
ZM. EKSPER.	-7,214** (3,512)	2,884 (2,563)	-9,338** (4,114)	2,431* (1,442)	1,602 (1,876)	4,211 (4,982)	4,095 (4,071)	4,872*** (1,854)	0,338*** (0,098)	-0,074 (0,151)	-0,006 (0,007)	-0,013* (0,007)
HICP	-0,018 (0,102)	-0,019 (0,101)	-0,017 (0,103)	-0,020 (0,100)	-0,019 (0,101)	-0,018 (0,102)	-0,018 (0,102)	-0,021 (0,103)	0,066 (0,134)	0,062 (0,136)	0,048 (0,131)	0,055 (0,135)

ZMIENNA	NPL_GD											
	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROG	PRYW_BIK_PROG
ZM_PKB	-0,096 (0,124)	-0,098 (0,123)	-0,095 (0,125)	-0,101 (0,122)	-0,099 (0,123)	-0,097 (0,124)	-0,097 (0,124)	-0,104 (0,126)	0,062* (0,038)	0,065* (0,039)	0,058* (0,036)	0,061* (0,038)
DL_PUBL_PKB	0,018 (0,054)	0,018 (0,054)	0,019 (0,055)	0,017 (0,053)	0,018 (0,053)	0,018 (0,054)	0,018 (0,054)	0,016 (0,055)	0,054 (0,044)	0,056 (0,045)	0,039 (0,046)	0,053 (0,045)
HHI	-8,442 (12,231)	-8,763 (12,040)	-7,991 (12,406)	-9,215 (11,862)	-9,028 (11,910)	-8,726 (11,973)	-8,791 (12,021)	-8,103 (12,298)	-28,114*** (8,203)	-29,332*** (8,401)	-28,605*** (8,315)	-30,018*** (7,964)
LN_AKTYWA	0,511 (1,084)	0,526 (1,072)	0,489 (1,098)	0,556 (1,051)	0,539 (1,061)	0,518 (1,067)	0,529 (1,073)	0,575 (1,091)	-0,244 (0,987)	-0,268 (1,003)	-0,061 (0,972)	-0,079 (0,963)
TCR	-0,028 (0,048)	-0,029 (0,047)	-0,027 (0,049)	-0,030 (0,047)	-0,028 (0,047)	-0,028 (0,048)	-0,028 (0,048)	-0,031 (0,049)	-0,059* (0,034)	-0,057* (0,035)	-0,069** (0,032)	-0,064* (0,034)
KR_DEP	0,031* (0,018)	0,030* (0,018)	0,032* (0,018)	0,029* (0,018)	0,030* (0,018)	0,031* (0,018)	0,030* (0,018)	0,028* (0,019)	0,018*** (0,006)	0,018*** (0,006)	0,019*** (0,006)	0,017*** (0,006)
ROE	-0,118*** (0,044)	-0,121*** (0,043)	-0,115*** (0,045)	-0,123*** (0,042)	-0,121*** (0,043)	-0,119*** (0,043)	-0,120*** (0,044)	-0,126*** (0,045)	-0,178*** (0,020)	-0,171*** (0,021)	-0,167*** (0,020)	-0,161*** (0,021)
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,295	0,268	0,321	0,244	0,257	0,281	0,269	0,296	0,401	0,382	0,366	0,408
Test Hansena	0,34	0,31	0,36	0,29	0,30	0,32	0,33	0,35	0,49	0,46	0,42	0,45

W nawiasach podano błędy standardowe, *** p<0,01; ** p<0,05; * p<0,1.

Tabela nr 12. Wyniki estymacji modelu 1C – systemy wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe portfeli dotyczących przedsiębiorstw niefinansowych (NPL_PRZ)

ZMIENNA	NPL_PRZ											
	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROC	PRYW_BIK_PROC
NPL_PRZ (-1)	0,823*** (0,071)	0,836*** (0,069)	0,812*** (0,074)	0,852*** (0,064)	0,847*** (0,066)	0,831*** (0,068)	0,835*** (0,069)	0,826*** (0,072)	0,702*** (0,086)	0,709*** (0,083)	0,715*** (0,081)	0,694*** (0,089)
ZM. EKSPER.	-9,874** (4,103)	4,621 (3,743)	-11,552** (4,889)	3,984** (1,612)	2,871 (2,743)	5,911 (5,023)	5,288 (5,117)	6,204*** (1,954)	0,466*** (0,134)	-0,095 (0,178)	-0,011 (0,009)	-0,018** (0,008)
HICP	-0,009 (0,129)	-0,011 (0,128)	-0,008 (0,130)	-0,012 (0,127)	-0,010 (0,128)	-0,009 (0,129)	-0,009 (0,129)	-0,013 (0,130)	0,081 (0,167)	0,076 (0,170)	0,058 (0,163)	0,066 (0,168)
ZM_PKB	-0,143** (0,071)	-0,147** (0,070)	-0,141** (0,072)	-0,152** (0,069)	-0,148** (0,070)	-0,145** (0,071)	-0,146** (0,071)	-0,155** (0,073)	-0,089* (0,052)	-0,093* (0,053)	-0,084* (0,050)	-0,088* (0,052)
DL_PUBL_PKB	0,033 (0,059)	0,032 (0,058)	0,034 (0,060)	0,031 (0,057)	0,032 (0,057)	0,033 (0,058)	0,033 (0,058)	0,029 (0,060)	0,072 (0,048)	0,075 (0,049)	0,052 (0,050)	0,071 (0,049)
HHI	-18,223 (15,892)	-18,917 (15,604)	-17,441 (16,103)	-19,884 (15,321)	-19,332 (15,435)	-18,765 (15,508)	-18,912 (15,551)	-17,998 (15,947)	-38,774*** (10,041)	-40,112*** (10,355)	-39,228*** (10,214)	-41,667*** (9,721)
LN_AKTYWA	1,204 (1,331)	1,236 (1,309)	1,156 (1,351)	1,287 (1,276)	1,258 (1,292)	1,221 (1,301)	1,239 (1,308)	1,298 (1,344)	0,112 (1,178)	0,074 (1,196)	0,488 (1,152)	0,462 (1,136)

ZMIENNA	NPL_PRZ											
	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROC	PRYW_BIK_PROC
TCR	-0,052 (0,051)	-0,054 (0,050)	-0,050 (0,052)	-0,056 (0,049)	-0,053 (0,050)	-0,052 (0,051)	-0,053 (0,051)	-0,057 (0,052)	-0,098** (0,041)	-0,094** (0,042)	-0,109*** (0,038)	-0,102** (0,041)
KR_DEP	0,049** (0,022)	0,048** (0,021)	0,050** (0,022)	0,047** (0,021)	0,048** (0,021)	0,049** (0,021)	0,048** (0,022)	0,046** (0,022)	0,029*** (0,008)	0,029*** (0,008)	0,030*** (0,008)	0,028*** (0,008)
ROE	-0,163*** (0,048)	-0,167*** (0,047)	-0,159*** (0,049)	-0,170*** (0,046)	-0,167*** (0,047)	-0,164*** (0,047)	-0,166*** (0,048)	-0,172*** (0,049)	-0,221*** (0,024)	-0,214*** (0,025)	-0,209*** (0,024)	-0,203*** (0,025)
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,271	0,244	0,298	0,229	0,241	0,263	0,252	0,276	0,389	0,371	0,355	0,397
Test Hansena	0,29	0,27	0,32	0,25	0,26	0,28	0,30	0,31	0,46	0,43	0,40	0,42

W nawiasach podano błędy standardowe, *** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$.

- istotne znaczenie dla poziomu NPL portfeli kredytowych ma również struktura sektora bankowego. Wyższy poziom koncentracji (HHI) jest związany z niższym poziomem kredytów zagrożonych (dla części modeli). Jednocześnie wielkość sektora bankowego (LN_AKTYWA) nie wykazuje stabilnego wpływu na jakość portfela kredytowego, na bazie czego można wnioskować, że skala działalności nie determinuje poziomu ryzyka bez odpowiednich mechanizmów zarządzania. Najsilniejsze oddziaływanie zmiennych sektorowych obserwowane jest w grupie kredytów dla przedsiębiorstw.

4. Inkluzja finansowa i ochrona konsumenta

W zakresie oddziaływania wybranych charakterystyk modeli systemów wymiany informacji kredytowej na poziom inkluzji finansowej w obszarze kredytowania i ochronę konsumenta konieczne było zbudowanie dwóch rodzajów modeli. Dla zmiennych objaśnianych KGD_PKB, KR_PRZ_PKB, KREDYTOB_1000 oraz RACH_KR_1000 zastosowano, podobnie jak w przypadku miar ryzyka kredytowego, modele dynamiczne (Tabela). W przypadku pozostałych zmiennych związanych z inkluzją finansową i ochroną konsumenta nie było możliwe zastosowanie dynamicznych modeli panelowych. W oparciu o wyniki testu Hausmana zdecydowano się na zastosowanie modeli statycznych z efektami losowymi (tabela 14).

Kluczowym rezultatem badania w obszarze wpływu modelu systemu wymiany informacji kredytowej na poziom inkluzji finansowej w obszarze kredytowania przy zastosowaniu modeli dla zmiennych KGD_PKB, KR_PRZ_PKB, KREDYTOB_1000 oraz RACH_KR_1000 jest identyfikacja dwóch przeciwstawnych mechanizmów oddziaływania. Z jednej strony, rozszerzanie zakresu dostępnych danych, w szczególności informacji ekonomicznych oraz nowych form finansowania (takich jak BNPL) prowadzi do zwiększenia dostępności kredytu i wzrostu jego poziomu w relacji do PKB. Z drugiej strony, poprawa kompletności systemu oraz uwzględnianie informacji o niewypłacalności skutkują zaostrzeniem selekcji kredytobiorców, co znajduje odzwierciedlenie w niższej liczbie kredytobiorców na 1000 dorosłych mieszkańców oraz liczbie aktywnych umów kredytowych na 1000 mieszkańców.

Wyniki estymacji wskazują również, że efekty te występują jednocześnie i prowadzą do zmiany struktury rynku kredytowego. Szczególnie wyraźny jest efekt substytucyjny, polegający na koncentracji kredytu wśród mniejszej liczby, lepiej ocenionych kredytobiorców. Oznacza to, że rozwój systemów informacji kredytowej nie prowadzi wyłącznie do ekspansji rynku, lecz również do jego jakościowej transformacji.

Istotnym elementem analizy jest także rola prywatnych biur informacji kredytowej, które w przeciwieństwie do zmiennych związanych z kompletnością systemu, wykazują pozytywny wpływ na poziom inkluzji finansowej mierzonej liczbą kredytobiorców oraz rachunków kredytowych na 1000 dorosłych mieszkańców, przy jednoczesnym braku istotnego wpływu na relację kredytu do PKB. Wskazuje to, że prywatne systemy informacji sprzyjają rozszerzaniu dostępu do rynku finansowego bez zwiększania jego całkowitej skali, co z kolei może stanowić argument przemawiający za ich istotną rolą w ograniczaniu zjawiska „przekredytowania”. Szczegółowa charakterystyka została zaprezentowana w tabelach 13-14.

Analiza modeli statycznych dla pozostałych zmiennych pozwala natomiast na wykazanie, że:

1. zmienne eksperymentalne w zakresie modeli wymiany informacji kredytowej nie wykazują istotnego wpływu na wskaźniki percepcji (KONS_OP_SUR, KONS_BAROMETR), co wskazuje, że nie oddziałują one bezpośrednio na subiektywne oceny gospodarstw domowych w zakresie wsparcia kredytobiorcy. Nie potwierdzono także kształtowania percepcji dostępności kredytu przez większość włączonych do modeli zmiennych makroekonomicznych oraz sektorowych. Brak istotności statystycznej tych czynników wskazuje, że subiektywne oceny rynku kredytowego są determinowane głównie przez oczekiwania, sytuację dochodową czy czynniki behawioralne, a nie przez kluczowe parametry sektora bankowego i gospodarki;
2. dla zmiennych POS_KART_KR_PR oraz UŻ_KART_KR_PR obserwuje się ujemne i istotne współczynniki dla kilku zmiennych eksperymentalnych (np. BNPL, ESG). W konsekwencji można wskazać, że rozwój systemów informa-

cji oraz alternatywnych źródeł danych może prowadzić do ograniczenia wykorzystania klasycznych instrumentów kredytowych, w szczególności kart kredytowych;

3. zmienna KART_KR_1000 wykazuje silne i istotne reakcje na większość zmiennych eksperymentalnych, przy czym kierunki tych wpływów są zróżnicowane. Wskazuje to na istotny proces przekształcania struktury rynku kart kredytowych, w którym rozwój informacji kredytowej może zarówno stymulować, jak i ograniczać skalę wykorzystania tego instrumentu w zależności od jego komponentów;
4. BNPL wykazuje istotny, negatywny wpływ na wykorzystanie tradycyjnych instrumentów kredytowych (karty kredytowe), co sugeruje efekt substytucji między nowymi i klasycznymi formami finansowania. Wpływ na inne zmienne jest jednakże ograniczony, co wskazuje, że oddziaływanie tego zjawiska koncentruje się

głównie na strukturze instrumentów, a nie na ogólnym poziomie inkluzji;

5. zmienne WSK_SIL_REG oraz WSK_SZCZ_INF_KR wykazują wyraźny, dodatni wpływ na wskaźnik dostępności kredytu (IND_DOST_KRED), co wskazuje na kluczowe znaczenie ram regulacyjnych oraz jakości infrastruktury informacyjnej. Ich wpływ na inne zmienne inkluzji jest przy tym ograniczony, zatem można wnioskować, że działają one przede wszystkim na poziomie formalnego dostępu do rynku.
6. publiczne rejestry kredytowe (PUBL_BIK_PROC) wykazują tendencję do ograniczania niektórych form aktywności kredytowej (np. liczby kart), natomiast prywatne biura informacji kredytowej (PRYW_BIK_PROC) wspierają wzrost wykorzystania instrumentów kredytowych. Jest to argument wskazujący na istnienie różnicy między funkcją kontrolną systemów publicznych a funkcją rozwojową systemów prywatnych.

Tabela nr 13. Wybrane parametry estymacji modelu determinant inkluzji finansowej w obszarze kredytowania – zmienne eksperymentalne dotyczące modelu systemu wymiany informacji kredytowej (modele dynamiczne)

ZMIENNA	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROC	PRYW_BIK_PROC
KGD_PKB												
KGD_PKB(-1)	0,781*** (0,082)	0,802*** (0,079)	0,769*** (0,085)	0,816*** (0,072)	0,798*** (0,077)	0,792*** (0,078)	0,801*** (0,076)	0,795*** (0,076)	0,764*** (0,088)	0,771*** (0,086)	0,768*** (0,084)	0,742*** (0,089)
ZM. EKSPER.	-31,52*** (9,88)	28,94*** (8,72)	-36,11*** (11,43)	10,87*** (3,91)	19,03*** (5,02)	8,72** (4,21)	14,96*** (5,47)	12,64*** (4,18)	0,91** (0,45)	1,08* (0,63)	-0,061** (0,028)	0,031 (0,021)
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,312	0,301	0,338	0,289	0,294	0,307	0,298	0,303	0,412	0,398	0,377	0,421
Hansen (p)	0,34	0,36	0,33	0,35	0,34	0,32	0,34	0,35	0,48	0,45	0,41	0,44
KR_PRZ_PKB												
KR_PRZ_PKB(-1)	0,753*** (0,091)	0,771*** (0,087)	0,741*** (0,095)	0,788*** (0,080)	0,765*** (0,084)	0,759*** (0,086)	0,767*** (0,083)	0,768*** (0,084)	0,731*** (0,096)	0,739*** (0,093)	0,735*** (0,091)	0,722*** (0,097)
ZM. EKSPER.	-18,44** (7,89)	24,62*** (8,33)	-15,06 (10,92)	3,91 (4,77)	11,28* (6,31)	-0,94 (5,44)	2,87 (6,81)	6,12 (5,11)	0,83 (0,98)	-0,05 (1,08)	-0,042 (0,039)	0,048* (0,026)

ZMIENNA	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROG	PRYW_BIK_PROG
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,284	0,276	0,312	0,268	0,271	0,289	0,280	0,286	0,401	0,387	0,366	0,408
Hansen (p)	0,31	0,33	0,30	0,32	0,31	0,29	0,31	0,32	0,47	0,44	0,40	0,42
KREDYTOB_1000												
KREDYTOB_1000 (-1)	0,911*** (0,044)	0,924*** (0,041)	0,905*** (0,046)	0,933*** (0,038)	0,919*** (0,041)	0,914*** (0,043)	0,918*** (0,042)	0,918*** (0,042)	0,892*** (0,052)	0,896*** (0,050)	0,893*** (0,049)	0,887*** (0,051)
ZM. EKSPER.	-72,11** (32,88)	-138,57*** (41,06)	-105,33*** (35,90)	-162,4*** (29,55)	-135,1*** (38,77)	-168,92*** (27,44)	-98,44*** (26,88)	-129,88*** (27,41)	-15,41*** (5,03)	-23,77** (11,62)	-0,721*** (0,281)	0,621** (0,298)
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,298	0,287	0,321	0,276	0,279	0,292	0,284	0,289	0,409	0,392	0,371	0,413
Hansen (p)	0,35	0,38	0,33	0,36	0,34	0,32	0,34	0,35	0,49	0,46	0,42	0,45

ZMIENNA	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROG	PRYW_BIK_PROG
RACH_KR_1000												
RACH_KR_1000(-1)	0,903*** (0,052)	0,916*** (0,049)	0,899*** (0,055)	0,924*** (0,045)	0,911*** (0,048)	0,907*** (0,051)	0,909*** (0,050)	0,910*** (0,048)	0,884*** (0,058)	0,889*** (0,057)	0,886*** (0,055)	0,881*** (0,058)
ZM. EKSPER.	-141,88*** (48,77)	-82,31 (74,22)	-166,55** (67,38)	-178,9*** (43,11)	-150,77** (59,02)	-202,81*** (45,66)	-113,55** (48,01)	-221,77*** (56,02)	-24,11*** (5,19)	-23,88** (10,92)	-1,092*** (0,388)	0,994** (0,472)
AR(1)	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
AR(2)	0,271	0,265	0,298	0,254	0,258	0,276	0,267	0,271	0,389	0,374	0,355	0,397
Hansen (p)	0,33	0,36	0,31	0,34	0,32	0,30	0,32	0,33	0,46	0,43	0,40	0,42

W nawiasach podano błędy standardowe, *** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$.

Tabela nr 14. Wybrane parametry estymacji modelu determinant inkluzji finansowej w obszarze kredytowania – zmienne eksperymentalne dotyczące modelu systemu wymiany informacji kredytowej (modele statyczne)

ZM. EKSPER.	KONS_OP_SUR	KONS_BAROMETR	KRED_BANK	POZ_POZABANK	POS_KART_KR_PR	UŻ_KART_KR_PR	KART_KR_1000	EF_WNIO_KR	IND_DOST_KRED
PODMIOT_KOMPL	-7,05 (8,68)	0,12 (0,18)	0,11 (0,13)	0,06 (0,12)	0,25* (0,14)	0,25** (0,12)	-462,22*** (172,50)	0,04 (0,18)	10,84 (6,98)
PRZYCH_DANE	6,60 (8,91)	0,16 (0,30)	-0,10 (0,12)	0,01 (0,09)	-0,22* (0,12)	-0,24** (0,11)	361,32*** (136,88)	-0,02 (0,15)	2,28 (5,87)
UPADL	-10,97 (10,46)	0,06 (0,22)	0,10 (0,16)	0,10 (0,14)	0,24 (0,16)	0,24* (0,14)	-661,30*** (209,19)	0,02 (0,22)	20,09** (8,33)
BNPL	2,32 (5,30)	-0,02 (0,18)	-0,13** (0,07)	0,02 (0,05)	-0,21*** (0,07)	-0,21*** (0,06)	171,20** (70,15)	-0,07 (0,08)	6,81** (3,15)
POZ_KR	5,80 (6,40)	0,12 (0,22)	-0,11 (0,08)	0,02 (0,06)	-0,18** (0,09)	-0,19** (0,08)	215,97*** (81,10)	-0,04 (0,10)	6,60* (3,74)
NEG_KOPL	1,82 (5,91)	-0,06 (0,16)	-0,14* (0,07)	0,03 (0,06)	-0,24*** (0,07)	-0,23*** (0,07)	162,81** (79,97)	-0,06 (0,09)	5,72 (3,62)
POZ_KOMPL	1,23 (6,95)	0,01 (0,21)	-0,08 (0,09)	-0,01 (0,07)	-0,19** (0,09)	-0,19** (0,08)	195,44* (101,42)	-0,00 (0,12)	-0,08 (4,41)

ZM. EKSPER.	KONS_OP_SUR	KONS_BAROMETR	KRED_BANK	POZ_POZABANK	POS_KART_KR_PR	UŻ_KART_KR_PR	KART_KR_1000	EF_WNIO_KR	IND_DOST_KRED
ESG	-0,01 (4,37)	-0,10 (0,13)	-0,13* (0,07)	0,04 (0,07)	-0,21*** (0,07)	-0,21*** (0,06)	142,88** (69,80)	-0,06 (0,09)	6,07 (4,06)
WSK_SIL_REG	0,57 (1,08)	-0,01 (0,03)	-0,03** (0,02)	0,01 (0,01)	-0,02* (0,01)	-0,02 (0,01)	-19,30** (7,51)	-0,01 (0,01)	4,81*** (0,26)
WSK_SZCZ_INF_KR	-0,68 (1,08)	-0,04 (0,07)	0,00 (0,02)	0,01*** (0,01)	0,00 (0,01)	0,00 (0,01)	-11,23 (11,40)	-0,02 (0,02)	4,88*** (0,19)
PUBL_BIK_PROC	0,018 (0,027)	0,002 (0,001)	-0,001 (0,001)	0,000 (0,001)	0,003 (0,002)	0,002 (0,002)	-3,118*** (1,024)	0,001 (0,002)	0,214 (0,163)
PRYW_BIK_PROC	0,021 (0,025)	0,003* (0,002)	0,002 (0,001)	-0,001 (0,001)	0,004** (0,002)	0,004** (0,002)	2,904*** (0,907)	0,002 (0,002)	0,178 (0,149)

W nawiasach podano błędy standardowe, *** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$.

5. Wpływ modelu systemu wymiany na koszt kredytu bankowego

Bazując na wynikach przedstawionych estymacji można stwierdzić, że wybrane cechy systemów wymiany informacji kredytowej wpływają również na poziom marż kredytowych, a tym samym na koszt finansowania gospodarstw domowych. Szczególnie istotne znaczenie ma zmienna PODMIOT_KOMPL, odzwierciedlająca kompletność danych o wszystkich kategoriach kredytobiorców, dla której współczynniki są ujemne i statystycznie istotne dla wszystkich analizowanych rodzajów marż. Oznacza to, że systemy informacji kredytowej obejmujące zarówno osoby fizyczne, MŚP, jak i duże przedsiębiorstwa sprzyjają obniżeniu zarówno nominalnych, jak i rzeczywistych kosztów kredytu. Głównym kanałem oddziaływania jest w tym przypadku prawdopodobnie redukcja asymetrii informacji oraz poprawa jakości oceny ryzyka kredytowego, oddziałująca na koszty związane z utratą wartości należności.

Analogiczny efekt obserwowany jest dla zmiennej UPADL. Uwzględnianie informacji o upadłości kon-

sumenckiej w danych agregowanych i przetwarzanych przez biura informacji kredytowej zwiększa przejrzystość rynku i umożliwia bankom skuteczniejsze szacowanie ryzyka, ograniczając konieczność stosowania wysokich premii za ryzyko w cenie kredytu.

Dodatknie i częściowo istotne statystycznie współczynniki dla zmiennych POZ_KR oraz ESG wskazują natomiast, że rozszerzanie baz informacji o dane dotyczące pożyczek krótkoterminowych oraz komponentów ESG może wiązać się ze wzrostem marż kredytowych, co można interpretować jako efekt uwzględniania dodatkowych źródeł ryzyka lub kosztów informacyjnych. Jednocześnie brak istotności statystycznej zmiennych WSK_SIL_REG, WSK_SZCZ_INF_KR, PUBL_BIK_PROC oraz PRYW_BIK_PROC sugeruje, że formalna jakość ram regulacyjnych, szczegółowość informacji kredytowych oraz skala pokrycia baz kredytowych mają ograniczone znaczenie dla kształtowania cen kredytu w porównaniu z faktycznym zakresem i zawartością przetwarzanych danych.

Tabela nr 15. Wybrane parametry estymacji modelu determinant kosztu nominalnego i realnego kredytu bankowego – zmienne eksperymentalne dotyczące modelu systemu wymiany informacji gospodarczej (modele statyczne)

ZMIENNA	PODMIOT_KOMPL	PRZYCH_DANE	UPADL	BNPL	POZ_KR	NEG_KOPL	POZ_KOMPL	ESG	WSK_SIL_REG	WSK_SZCZ_INF_KR	PUBL_BIK_PROC	PRYW_BIK_PROC
MARZA_KR_M_NOWE_NOM	-0,42** (0,18)	0,31* (0,17)	-0,38* (0,21)	0,15 (0,11)	0,22* (0,13)	0,05 (0,12)	0,11 (0,14)	0,19* (0,11)	-0,03 (0,04)	-0,02 (0,03)	-0,01 (0,01)	0,01 (0,01)
MARZA_KR_KONS_NOWE_NOM	-0,36* (0,20)	0,28 (0,19)	-0,41* (0,22)	0,18 (0,13)	0,25* (0,14)	0,09 (0,13)	0,16 (0,15)	0,21* (0,12)	-0,04 (0,04)	-0,03 (0,03)	-0,01 (0,01)	0,02 (0,01)
MARZA_KR_M_RZECZ	-0,51** (0,21)	0,27 (0,19)	-0,44* (0,23)	0,12 (0,12)	0,20 (0,15)	0,03 (0,14)	0,09 (0,15)	0,18 (0,12)	-0,02 (0,04)	-0,03 (0,03)	-0,01 (0,01)	0,01 (0,01)
MARZA_KR_KONS_RZECZ	-0,47** (0,22)	0,26 (0,20)	-0,49** (0,24)	0,16 (0,13)	0,23 (0,15)	0,08 (0,14)	0,14 (0,16)	0,20 (0,13)	-0,03 (0,04)	-0,02 (0,03)	-0,01 (0,01)	0,02 (0,01)

W nawiasach podano błędy standardowe, *** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$.

6. Podsumowanie wyników modelowania

Przeprowadzone w rozdziale II część IV badanie panelowe obejmowało trzy obszary, na które wpływa system wymiany informacji kredytowej:

- materializację ryzyka kredytowego (NPL);
- inkluzję finansową;
- koszt kredytu.

W zakresie ryzyka kredytowego, mierzonego poprzez portfel NPL, wyniki są spójne - rozbudowane i kompletne systemy wymiany informacji kredytowej istotnie obniżają poziom kredytów zagrożonych. Szczególnie istotne czynniki to kompletność bazy danych w zakresie informacji o gospodarstwach domowych, MŚP i dużych przedsiębiorstwach, które łącznie redukują portfel NPL we wszystkich segmentach portfela, choć efekt ten jest najsilniejszy dla kredytów dla przedsiębiorstw, gdzie asymetria informacji jest strukturalnie największa. Uwzględnianie informacji o upadłości konsumenckiej może sprzyjać bardziej selektywnej ocenie kredytobiorców i ograniczaniu ekspozycji o podwyższonym ryzyku, szczególnie w segmencie korporacyjnym. Zaobserwować też można różnicę strukturalną między modelami z dominacją baz prywatnych i dominacją publicznych rejestrów kredytowych - wyższy odsetek kredytobiorców objętych bazami prywatnymi istotnie ogranicza NPL, zwłaszcza w portfelu przedsiębiorstw.

W zakresie zmiennych z zakresu ESG wynik jest niejednoznaczny. Zmienna ta ma dodatni wpływ na NPL, ale rozszerzanie baz o dane ESG może zwiększać dostępność kredytu i skalę finansowania, co przyczynia się do wzrostu poziomu kredytów zagrożonych. Inne zmienne modelowe nie mają tak istotnego znaczenia. Dane o dochodach nie poprawiają istotnie oceny ryzyka ponad to, co wyjaśniają już inne zmienne systemu. Ochrona prawna kredytobiorcy wykazuje częściowo dodatni wpływ na NPL, co interpretować można jako efekt uboczny - silniejsza ochrona prawna sprzyja dostępności kredytu, ale może osłabiać dyscyplinę spłat. Wśród zmiennych kontrolnych warto odnotować, że rentowność banków (ROE) i koncentracja sektora (HHI) stabilizują jakość portfela, natomiast wysoka relacja kredytów do depozytów

pogarsza ją, co potwierdza diagnozę, że ekspansja kredytowa jest źródłem ryzyka.

W zakresie inkluzji finansowej, modele dynamiczne pokazują dwa przeciwstawne mechanizmy: rozszerzanie zakresu danych (BNPL i dane ekonomiczne) zwiększa dostępność kredytu i jego relację do PKB, a poprawa kompletności systemu i włączenie danych o upadłościach zaostrza selekcję kredytobiorców, co skutkuje niższą liczbą kredytobiorców na 1000 dorosłych mieszkańców. Kredyt koncentruje się wówczas na mniejszej liczbie lepiej ocenionych podmiotów, a rynek ulega jakościowej transformacji, nie tylko ilościowej ekspansji. Prywatne biura informacji kredytowej wykazują przy tym pozytywny wpływ na liczbę kredytobiorców bez wpływu na relację kredytu do PKB co sugeruje, że rozszerzają one dostęp do rynku bez generowania nadmiernej ekspansji wolumenu kredytu. Modele statyczne dla oceny percepcji i poziomu ochrony konsumenta wskazują, że oceny rynku kredytowego przez gospodarstwa domowe są kształtowane głównie przez oczekiwania i czynniki behawioralne.

W zakresie kosztu kredytu należy podkreślić, że kompletność danych, w tym dostępność danych o upadłościach obniżają marże kredytowe zarówno nominalne, jak i realne, gdyż lepsza informacja redukuje premię za ryzyko wbudowaną w cenę kredytu. Rozszerzanie baz o dane dotyczące pożyczek krótkoterminowych i komponentów ESG wiąże się natomiast ze wzrostem marż, co można interpretować jako odzwierciedlenie wyższych kosztów informacyjnych lub uwzględniania dodatkowych rodzajów ryzyka. Co istotne, formalna jakość ram regulacyjnych, szczegółowość informacji kredytowych i skala pokrycia baz danych nie wykazują istotnego wpływu na ceny kredytu. Ważna jest faktyczna zawartość i zakres przetwarzanych danych, a nie sam zasięg systemu.

Wyniki modelowania wskazują więc na trzy fundamentalne prawidłowości. Po pierwsze, kompletność i głębokość systemu informacji kredytowej są kluczowymi determinantami zarówno jakości portfela, jak i kosztu kredytu. Po drugie, prywatne biura informacji kredytowej mają szersze oddziaływanie niż rejestry publiczne: sprzyjają inkluzji i redukcji NPL tam, gdzie publiczne systemy efektu tego nie wykazują. Po trzecie, rozwój systemu informacyjnego nie jest jednoznacznie proinkluzywny. Poprawia jakość rynku i obniża koszty, ale jednocześnie zaostrza selekcję, co może ograniczać dostęp do kredytu dla słabszych informacyjnie kredytobiorców.

Rozdział III. Model systemu informacji kredytowej w Polsce – diagnoza, motywacje zmian i rekomendacje

System informacji kredytowej odgrywa istotną rolę we współczesnej działalności gospodarczej. Sprawnie działający system informacji kredytowej ogranicza asymetrię informacyjną w transakcjach rynkowych. Obniża też koszty, jakie uczestnicy rynku ponoszą w związku z przeciwdziałaniem nadużyciom i oszustwom, zniechęca do nieuczciwych zachowań stron transakcji, wzmacnia zaufanie społeczne i sprzyja efektywności gospodarczej.³⁶⁵ Dlatego też, system informacji kredytowej pełni kluczową funkcję w funkcjonowaniu rynku finansowego, ponieważ umożliwia instytucjom finansowym ocenę wiarygodności kredytowej klientów oraz ograniczanie ryzyka kredytowego.

Sugestie zmian modelu tego systemu mogą wynikać z kilku istotnych motywacji rynkowych, z których najważniejsze to:

1. potrzeba ograniczenia asymetrii informacji między kredytobiorcą a kredytodawcą.

Na rynku kredytowym klient posiada większą wiedzę o swojej sytuacji finansowej niż bank. Rozbudowany i nowoczesny system informacji kredytowej pozwala zmniejszyć tę nierównowagę, co zwiększa bezpieczeństwo sektora finansowego oraz poprawia efektywność podejmowania decyzji kredytowych. Ten rodzaj asymetrii informacji jest skutecznie niwelowany przez Biuro Informacji Kredytowej. Doskonałym przykładem jest informacja ws. odroczonej płatności, które są przekazywane do Biura Informacji Kredytowej (BIK) od czerwca 2023 r., kiedy to nowe przepisy nałożyły na kredytodawców obowiązek informowania i aktualizowania danych w instytucji wskazanej w art. 105 ust. 4 ustawy Prawo

bankowe w odniesieniu do udzielonych kredytów. Polska jako jeden z niewielu krajów, poprzez Biuro Informacji Kredytowej zobowiązała wszystkie podmioty do raportowania kredytów krótkoterminowych - opartych na płatnościach odroczonej (BNPL). Od czerwca 2023 r., po wejściu w życie wymogów regulacyjnych dotyczących zgłaszania zobowiązań z tytułu płatności odroczonej, zakres informacji dostępnych w systemie zwiększył się, co poprawiło przejrzystość rynku oraz wymianę informacji między podmiotami. Jest to szczególnie ważne dla stabilności systemu finansowego, tym bardziej że usługa BNPL według wielu ekonomistów może stać się substytutem tradycyjnej usługi finansowej - krótkoterminowego finansowania jakim jest karta kredytowa. Co ważne, to już w 2017 roku, niektórzy autorzy wskazywali na spadek kredytów konsumpcyjnych z wykorzystaniem kart kredytowych przy jednoczesnym wzroście liczby kredytów konsumpcyjnych udzielanych z wykorzystaniem płatności odroczonej³⁶⁶. W Polsce również zauważalna jest podobna tendencja - coraz powszechniejsze wykorzystanie BNPL do finansowania konsumpcji. Wskazywać to może, że w dłuższym okresie płatności odroczone mogą być kluczową formą finansowania w ramach kredytów konsumpcyjnych w Polsce. Dlatego też, wsparcie Biura Informacji Kredytowej w zakresie przechowywania tego typu danych jest bardzo ważne w zakresie niwelowania asymetrii informacji.

2. zmiany motywowane wzrostem konkurencji na rynku finansowym.

Rozwój fintechów, bankowości cyfrowej oraz alternatywnych źródeł finansowania powoduje koniecz-

365 Yuxiu Z., (2025), *Credit Information System* [w:] Yinxing, H. (red.) *Dictionary of Contemporary Chinese Economics*, Singapore: Springer.

366 Románova, I., Kudinska M., (2017), *Banking and Fintech: A challenge or opportunity?* "Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis", 98, 21-35.

ność szybszego i bardziej precyzyjnego dostępu do danych o klientach. Instytucje finansowe oczekują obecnie systemów umożliwiających ocenę ryzyka w czasie rzeczywistym oraz wykorzystanie szerszego zakresu danych, np. danych behawioralnych lub informacji z sektora pozabankowego. Na szczególną rolę w tym aspekcie nadzorców wskazuje Grupa Banku Światowego, zaznaczając coraz większą popularność kredytów udzielanych przez zdalne kanały dystrybucji. Jak wskazano w badaniach zmiany te budzą obawy organów regulacyjnych dotyczące nowych i zwiększonych zagrożeń dla konsumentów wynikających z działalności fintechów. Aby zaradzić tym zagrożeniom, organy regulacyjne muszą przyjąć podejście stopniowe i oparte na ryzyku, dostosowane do kontekstu danego kraju oraz równoważące ograniczanie ryzyka z rozwojem sektora finansowego i innowacjami³⁶⁷. Na takie zagrożenie wskazano w raporcie Consumer Finance Risk Monitor 2026 (OECD), gdzie Polska poinformowała, że niektóre pozabankowe firmy pożyczkowe przeprowadzają jedynie podstawową ocenę zdolności kredytowej, co może okazać się niewystarczające i prowadzić do nadmiernego zadłużenia konsumentów³⁶⁸.

Między innymi dlatego BIK ciągle udoskonala swoją ofertę. Grupa BIK jest głównym źródłem informacji kredytowej i gospodarczej w Polsce, wspiera bezpieczeństwo instytucji finansowych i ich klientów. Dzięki spółkom, wchodzącym w skład grupy, łączy atrybuty instytucji zaufania publicznego i kompetencje nowoczesnych firm technologicznych. Współpracują z tym biurem wszystkie banki w Polsce, większość firm pożyczkowych oraz instytucji pozabankowych³⁶⁹. Taka współpraca biura wykorzystującego informacje z firmami technologicznymi jest bardzo ważna w zakresie ograniczenia wykluczenia finansowego. Korzyści wynikające ze współpracy nowych podmiotów na rynku można podzielić na cztery aspekty³⁷⁰:

- spółki z sektora FinTech mogą umożliwić tradycyjnym uczestnikom rynku świadczenie

usług finansowych po zdecydowanie niższych kosztach. Wynika to między innymi ze zmiany tradycyjnych łańcuchów wartości, ograniczenia pośredników, automatyzacji, która skutkuje wydajniejszymi procesami;

- FinTech może pozwolić wszystkim uczestnikom rynku finansowego na rozwój różnorodnych produktów i usług finansowych, poszerzając w ten sposób wybór konsumentów i przedsiębiorstw oraz potencjalnie zapewniając im lepsze możliwości finansowania;
 - spółki z sektora FinTech mogą ograniczać wykluczenie finansowe i cyfrowe. Nowe produkty lub usługi oraz kanały ich dystrybucji dla konsumentów lub przedsiębiorstw ze względu na wysoki stopień personalizacji mogą być kierowane do nisz rynkowych, na przykład osób, które zostały wcześniej wykluczone. Dodatkowo stosunkowo niższy koszt usług wpływa na mniejsze koszty krańcowe instytucji finansowych i prowadzi do dokładniejszej oceny na przykład zdolności kredytowej;
 - sektor FinTech - zwłaszcza RegTech i SupTech - może być wykorzystany do wdrożenia bardziej efektywnych regulacji, na przykład przez wykorzystanie automatycznego raportowania, bardziej złożonej analizy danych czy też monitorowania transakcji.
3. potrzeba poprawy dostępności kredytu dla osób i przedsiębiorstw, szczególnie tych posiadających ograniczoną historię kredytową.

Modernizacja modelu informacji kredytowej może umożliwić wykorzystanie alternatywnych danych, co zwiększa szanse na ocenę zdolności kredytowej klientów wcześniej wykluczonych z rynku finansowego. Istotnym czynnikiem są również zmiany regulacyjne oraz wymogi Unii Europejskiej dotyczące ochrony danych, cyberbezpieczeństwa i otwartej bankowości. Rozwój technologii finansowych wymaga dostosowania systemów informacji kredytowej do nowych standardów prawnych oraz technologicznych, aby zapewnić bezpieczeństwo danych i interoperacyjność między instytucjami. Niemniej warto zaznaczyć, że nowe podmioty tworzą nowe usługi i procesy, które dotychczas mogły nie być objęte pełnym nadzorem i regulacjami.

367 The World Bank, (2023), *The Global State of Financial Inclusion & Consumer Protection*.

368 OECD (2026), *Consumer Finance Risk Monitor*, s. 55.

369 <https://www.bik.pl/o-nas>, dostęp z dnia 28.05.2026.

370 European Commission (2019), *30 Recommendations on Regulation, Innovation and Finance*, Expert Group on Regulatory Obstacles to Financial Innovation (ROFIEG).

Brak kontrolowania takich sektorów rynku może prowadzić nie tylko do niewystarczającej ochrony konsumentów na rynku finansowym, ale także zagrażać stabilności sektora finansowego³⁷¹. Dodatkowo według analiz EBA sektor fintech w wyniku dynamicznego rozwoju może wpływać na ochronę konsumentów, którzy nie są przygotowani na wdrożenie tych innowacji. Warto również podkreślić, że szybki rozwój sektora fintech może zwiększać niebezpieczeństwo cybernetyczne i poziom ochrony danych³⁷². Dlatego też wdrażanie innowacji cyfrowych przez fintechy stanowi istotne wyzwanie zarówno dla regulatorów rynku, jak i instytucji finansowych - szczególnie w zakresie ryzyka systemowego³⁷³. W związku z tym, nie bez znaczenia pozostaje także dążenie do ograniczenia ryzyka systemowego w sektorze bankowym, w którym informacja kredytowa ma szczególne znaczenie. Dlatego też bardziej efektywny przepływ informacji kredytowej pozwala wcześniej identyfikować zagrożenia związane z nadmiernym zadłużeniem klientów oraz ograniczać możliwość powstawania kryzysów finansowych.

4. wzrost znaczenia innowacji technologicznych i potrzeba ochrony danych.

Innowacje technologiczne pozwalają na poprawę bezpieczeństwa i precyzji ocen scoringowych poprzez wprowadzanie nowych algorytmów i zwiększenie zakresu danych, co chroni instytucje przed niedoszacowaniem ryzyka oraz eliminuje luki informacyjne. Zwiększona ochrona konsumentów opiera się też na zapewnieniu rzetelności i transparentności danych. Ważne są też innowacje w profilowaniu z wykorzystaniem otwartej bankowości do analizy nawyków płatniczych i dochodów, a nie tylko historii zaciągniętych kredytów. Praktyczne wykorzystanie tych kategorii dobrze ilustruje nowy model scoringowy BIK, którego wdrożenia rozpoczęły się w 2026 r. Według informacji BIK model opiera się na trzech kluczowych grupach danych: terminowości spłat zobowiązań, aktywności na rynku finansowym oraz doświadczeniu w spłacie zobowiązań. BIK wskazuje też, że nowy model szczególną wagę przypisuje informacjom o rzeczywistym korzystaniu z kredytu i jego spłacie, a nie samemu faktowi ubiegania się o finansowanie.

371 Chen M., Wu Q., Yang Y. (2018), *How Valuable Is FinTech Innovation?*, „Review of Financial Studies”, s. 2062-2106.

372 EBA (2019), *Consumer Trends Report 2018/2019*, London, s. 60-65.

373 Lumpkin S., Schich S. (2020), *Banks, Digital Banking Initiatives and the Financial Safety Net: Theory and Analytical Framework*, „Journal of Economic Science Research”, 3 (1), s. 44-45.

Rozdział IV. System raportowania kredytowego w kontekście transpozycji dyrektywy CCD2 (*Consumer Credit Directive 2*)

1. Wprowadzenie

Transpozycja przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2225 z dnia 18 października 2023 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki (*Consumer Credit Directive 2 – CCD2*) stanowi jedno z najważniejszych wyzwań dla porządków prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Transpozycja dyrektywy do krajowych porządków prawnych będzie także istotna w kontekście rynku wymiany informacji kredytowej. Jednym z kluczowych elementów zawartych w dyrektywie CCD2 jest dalsze wzmocnienie obowiązku rzetelnej oceny zdolności i ryzyka kredytowego, traktowanej jako podstawowe narzędzie przeciwdziałania nadmiernemu zadłużeniu gospodarstw domowych oraz realizacji zasady odpowiedzialnego kredytowania.

Dyrektywa CCD2 przyznaje ocenie zdolności kredytowej i ryzyka kredytowego charakter centralny, wskazując, że decyzje kredytowe powinny opierać się na odpowiednich, aktualnych i wystarczających informacjach dotyczących sytuacji finansowej konsumenta. Zgodnie z art. 18 ust. 1 dyrektywy CCD2 państwa członkowskie są obowiązane wymagać, aby przed zawarciem umowy o kredyt kredytodawca przeprowadzał szczegółową ocenę zdolności kredytowej konsumenta. Ocenę tę przeprowadza się w interesie konsumenta, aby zapobiec praktykom nieodpowiedzialnego udzielania kredytów i nadmiernemu zadłużeniu, i uwzględnia się w niej w odpowiedni sposób czynniki istotne dla zweryfikowania szans konsumenta na wypełnienie zobowiązań na podstawie umowy o kredyt.

2. System raportowania kredytowego jako warunek odpowiedzialnego kredytowania

Asymetria informacji stanowi jedno z podstawowych źródeł nieefektywności rynku finansowego. W nauce podkreśla się, że niedostateczna wiedza kredytodawców o sytuacji kredytobiorców prowadzi do zjawisk negatywnej selekcji (*adverse selection*) oraz pokusy nadużycia (*moral hazard*). W konsekwencji ograniczony dostęp do źródeł informacji skutkuje błędną wyceną ryzyka, wzrostem kosztów kredytu oraz ograniczeniem dostępności finansowania dla części konsumentów. Rzetelny system raportowania kredytowego prowadzi do obniżenia poziomu niespłaconych kredytów (NPL), zwiększenia konkurencji między kredytodawcami oraz poprawy dostępności finansowania dla gospodarstw domowych i małych przedsiębiorstw. Szczególnie istotne jest przy tym uwzględnianie zarówno informacji negatywnych (np. opóźnień w spłacie), jak i pozytywnych (terminowo obsługiwanych zobowiązań), które pozwalają na bardziej precyzyjną ocenę ryzyka³⁷⁴. Z przepisów dyrektywy CCD2 wynika, że ocena zdolności kredytowej powinna opierać się na odpowiednich danych uzyskanych od konsumenta oraz – w razie potrzeby – z odpowiednich baz danych. Jednocześnie prawodawca unijny wskazuje, że systemy informacji kredytowej powinny funkcjonować w sposób otwarty i zapewniający równy dostęp wszystkim uprawnionym kredytodawcom.

³⁷⁴ Szerzej na ten temat: Brown, M., Jappelli, T., & Pagano, M. (2008). *Information sharing and credit: Firm-level evidence from transition countries* (ECGI Finance Working Paper No. 201). European Corporate Governance Institute.

3. Ocena zdolności kredytowej a cel dyrektywy CCD2

Prawodawca unijny w treści dyrektywy CCD2 przyjął, że na rozwijającym się rynku kredytów w szczególności ważne jest, by kredytodawcy nie angażowali się w nieodpowiedzialne udzielanie kredytów lub udzielanie kredytów bez uprzedniej oceny zdolności kredytowej³⁷⁵. Przepisy dyrektywy CCD2 nakładają na kredytodawców obowiązek przeprowadzenia oceny i weryfikacji zdolności konsumenta do spłaty kredytu. Taka ocena musi być proporcjonalna i przeprowadzona w interesie konsumenta, aby zapobiec nieodpowiedzialnemu udzielaniu kredytów i nadmiernemu zadłużeniu³⁷⁶. Natomiast państwa członkowskie są obowiązane nadzorować sposób dokonywania oceny zdolności kredytowej.

W celu realizacji obowiązku oceny i weryfikacji zdolności konsumenta do spłaty kredytu prawodawca unijny wymaga, aby czynić to na podstawie stosownych i dokładnych informacji o dochodach i wydatkach konsumenta oraz o innych warunkach finansowych i ekonomicznych, które to informacje są konieczne i proporcjonalne do charakteru, okresu obowiązywania i wartości kredytu oraz związanych z nim ryzyk dla konsumenta. Informacje te mogą obejmować dowody potwierdzające dochody lub dowody istnienia innych źródeł spłaty, informacje o aktywach i zobowiązaniach finansowych lub informacje o innych zobowiązaniach finansowych.

W tym zakresie art. 18 ust. 3 dyrektywy CCD2 rozróżnia kategorie źródeł, z których kredytodawca może pozyskać informacje potrzebne do oceny zdolności kredytowej. W tym zakresie wyróżnia się trzy kategorie, tj. źródła wewnętrzne, źródła zewnętrzne oraz bazy danych.

W myśl przywołanego przepisu informacje potrzebne do przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej uzyskuje się z odpowiednich źródeł wewnętrznych lub zewnętrznych, w tym od konsumenta, a w razie potrzeby w drodze sprawdzenia dokonanego w bazach danych. Do celów niniejszej dyrektywy sieci społecznościowych nie uznaje się za źródło ze-

wewnętrzne. Wyżej wskazane terminy mają charakter otwarty, prawodawca unijny nie przewidział ich definicji legalnych. W art. 18 ust. 11 dyrektywy CCD2 wskazano, że korzystanie z baz danych nie jest obligatoryjne. Państwa członkowskie mogą bowiem wymagać, by kredytodawcy przeprowadzali oceny zdolności kredytowej konsumentów na podstawie sprawdzenia dokonanego w odpowiedniej bazie danych. Niemniej jednak ta ocena zdolności kredytowej nie może opierać się wyłącznie na historii kredytowej konsumenta.

Na kredytodawcy w zakresie korzystania z informacji kredytowych spoczywają trzy obowiązki. Pierwszy to obowiązek weryfikacji pozyskanych informacji. Kredytodawcy są obowiązani, aby pozyskane informacje odpowiednio zweryfikować, w razie potrzeby poprzez odniesienie się do dokumentacji, która podlega niezależnej weryfikacji³⁷⁷. Natomiast drugim obowiązkiem nałożonym na kredytodawcę jest dokumentacja i przechowywanie informacji kredytowych³⁷⁸. Trzeci obowiązek obejmuje sytuację, gdy w ocenie zdolności kredytowej wykorzystano zautomatyzowane przetwarzanie danych osobowych³⁷⁹. Nakłada to kilka powinności na kredytodawcę, będących korelatem uprawnień konsumenta, o których ten musi być poinformowany. W takim przypadku konsument ma prawo zażądania i uzyskania od kredytodawcy interwencji człowieka³⁸⁰, obejmujące prawo do:

- a. zażądania i uzyskania od kredytodawcy jasnego i zrozumiałego wyjaśnienia oceny zdolności kredytowej, w tym logiki i ryzyk uwzględnionych w toku zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych, a także jego znaczenia i wpływu na decyzję;
- b. przedstawienia kredytodawcy swojego stanowiska;
- c. zażądania przeglądu oceny zdolności kredytowej i decyzji o udzieleniu kredytu przez kredytodawcę.

377 Zob. art. 18 ust. 3 *in fine* Dyrektywy CCD2.

378 Zob. art. 18 ust. 4 Dyrektywy CCD2.

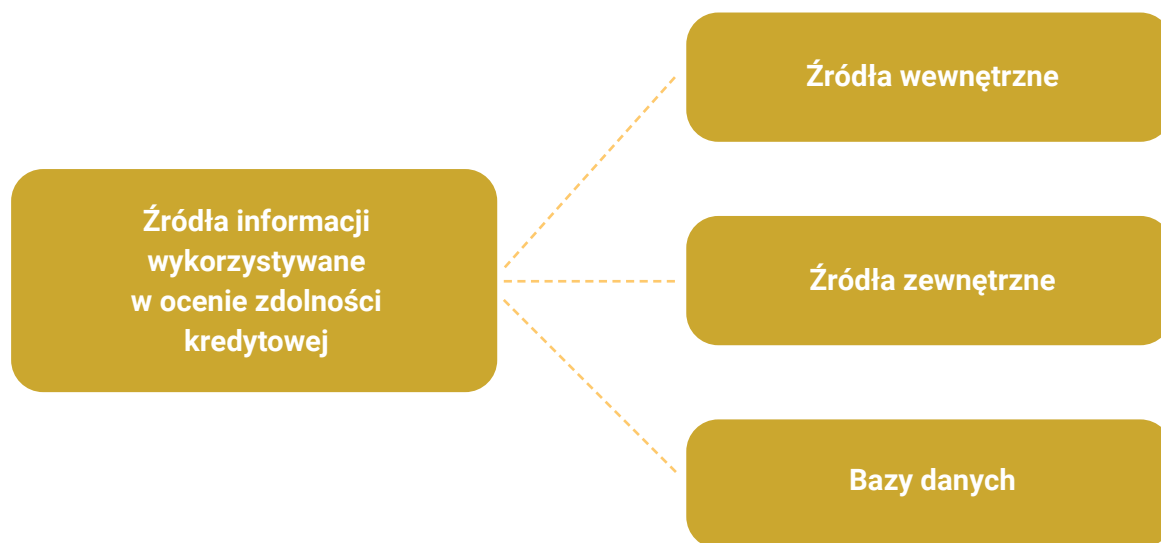
379 Zob. art. 18 ust. 8 Dyrektywy CCD2.

380 Zob. także F. Czuchwicki, *Umowa...*, r. III/4.1, a także M. Penczar, *Implikacje wynikające z CCD2 dla rynku kredytów konsumenckich w Polsce*, „Bezpieczny Bank” 2023, nr 4, s. 110.

375 Motyw 53 preambuły dyrektywy CCD2.

376 Motyw 54 preambuły dyrektywy CCD2.

Wykres nr 13. Źródła informacji wykorzystywane w ocenie zdolności kredytowej w świetle dyrektywy CCD2

Źródło: opracowanie własne.

4. Dyrektywa CCD2 a problem dostępu do baz informacji kredytowej

Przepisy dyrektywy CCD2 nie ustanawiają co istotne jednolitego europejskiego systemu wymiany informacji kredytowej. W tym zakresie szczególnego znaczenia nabiera zasada, zgodnie z którą dostęp do baz danych wykorzystywanych do oceny zdolności kredytowej powinien odbywać się na zasadach proporcjonalnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych. W praktyce europejskiej funkcjonują różne modele organizacji rynku informacji kredytowej. Obok publicznych rejestrów kredytowych prowadzonych przez banki centralne występują prywatne biura kredytowe, których działalność opiera się na zasadzie wzajemności (*reciprocity principle*).

Właśnie w tym obszarze pojawia się zgłaszany przez niektóre środowiska postulat „rozszerzenia” rynku wymiany informacji kredytowej. Nie powinien być on jednak utożsamiany z samym rozszerzeniem dostępu do danych kredytowych. Zasady udostępniania takich danych biuram informacji gospodarczej zostały już bowiem określone w art. 105 ust. 4a–4a² pr. bank. Istota postulowanego „rozszerzenia” sprowadza się natomiast przede wszystkim do umożliwienia biuram informacji gospodarczej tworzenia własnych systemów wymiany informacji kredytowej oraz budowania konkurencyjnych baz danych i modeli oceny ryzyka kredytowego. Przedmiotem dyskusji jest zatem nie tyle sam zakres dostępu do danych, a właściwie organizacja rynku

ich gromadzenia, przetwarzania i udostępniania. Podnosi się, że dopuszczenie większej liczby podmiotów do tworzenia systemów wymiany informacji kredytowej mogłoby sprzyjać rozwojowi nowych modeli oceny ryzyka, zwiększać konkurencję między operatorami tych systemów oraz stymulować innowacje w zakresie przetwarzania danych. Jednak argumentu tego nie można przyjmować bez istotnych zastrzeżeń. Samo zwiększenie liczby podmiotów zarządzających systemami wymiany informacji kredytowej nie przesądza ani o powstaniu rzeczywistej konkurencji w zakresie pozyskiwania i przetwarzania informacji kredytowej, ani o poprawie jakości oceny zdolności kredytowej.

W tym kontekście istotne znaczenie ma ryzyko nadmiernego rozproszenia informacji kredytowej. Utworzenie wielu konkurencyjnych systemów może prowadzić do sytuacji, w której poszczególni kredytodawcy będą dysponowali jedynie częściowym obrazem zobowiązań konsumenta. Sama możliwość korzystania z większej liczby źródeł informacji nie musi zatem prowadzić do prawidłowej oceny ryzyka kredytowego. Jeżeli bowiem poszczególne bazy nie będą zapewniały odpowiedniego poziomu kompletności danych albo dostęp do nich będzie różnicowany, może dojść do fragmentaryzacji informacji o sytuacji finansowej konsumenta. W skrajnym przypadku skutkiem byłoby powstanie jedynie pozornej konkurencji między operatorami systemów, przy jednoczesnym znacznym obniżeniu jakości oceny rzeczywistego poziomu zadłużenia i zdolności кредито-

wej. Kompleksowa ocena tego rozwiązania powinna uwzględniać zarówno potencjalne korzyści wynikające z konkurencji między dostawcami informacji, jak i koszty związane z możliwą utratą integralności i kompletności danych, co zdaje się być pomijane.

Należy równocześnie pamiętać o wymogu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony danych osobowych. Informacje kredytowe należą do kategorii danych szczególnie wrażliwych z punktu widzenia konstytucyjnego prawa do prywatności. Nie można zapominać, co ma istotne znaczenie dla oceny ryzyk, że norma wynikająca z art. 47 Konstytucji RP gwarantuje prawo do prywatności i prawo do samostanowienia. Prawo do poszanowania życia prywatnego wyrażone w przepisach konstytucyjnych obejmuje autonomię informacyjną jednostki. Rozumieć ją należy szeroko jako prawo do ochrony przez bezprawnymi naruszeniami autonomii informacyjnej także w stosunkach horyzontalnych. Tę sferę prywatności chroni właśnie art. 47 Konstytucji RP. Każde rozszerzenie dostępu do danych konsumenta musi pozostawać zgodne z wymogami prawa ochrony danych osobowych oraz zasadą proporcjonalności ich przetwarzania.

Projektowanie systemu wymiany informacji kredytowej wymaga zatem zachowania równowagi między potrzebą zapewnienia kredytodawcom informacji niezbędnych do rzetelnej oceny ryzyka a ochroną prywatności konsumenta. Każde rozszerzenie podmiotowego lub przedmiotowego zakresu wymiany informacji powinno być uzasadnione rzeczywistą potrzebą gospodarczą lub regulacyjną oraz pozostawać zgodne z zasadami legalności, proporcjonalności i minimalizacji danych. Ocena postulowanego „rozszerzenia” powinna obejmować zarówno ryzyko nadmiernego przetwarzania danych, jak i przeciwstawne mu ryzyko ich fragmentaryzacji, prowadzącej do niepełnej oceny sytuacji kredytowej konsumenta i obniżenia skuteczności zarządzania ryzykiem kredytowym. Kredytodawca odpowiada bowiem za prawidłowość przeprowadzonej oceny zdolności kredytowej oraz decyzję podjętą na jej podstawie, natomiast dostawca informacji kredytowej – za prawidłowość, kompletność i aktualność udostępnianych danych. Rozdzielenie to nie powinno jednak prowadzić do przerzucenia na dostawcę informacji odpowiedzialności za ostateczną decyzję kredytową. Nawet jeżeli kredytodawca posługuje się zewnętrznym modelem scoringowym lub gotowym wynikiem oceny, pozostaje zobowiązany do samo-

dzielnej i rzetelnej oceny zdolności kredytowej konsumenta. Takie ukształtowanie odpowiedzialności odpowiada założeniom przepisów dyrektywy CCD2 i zapobiega rozmyciu odpowiedzialności pomiędzy kredytodawcą a dostawcą informacji lub scoringu.

Należy jednocześnie podkreślić, że przepisy dyrektywy CCD2 wzmacniają uprawnienia konsumentów w zakresie przejrzystości procesów oceny zdolności kredytowej, zwłaszcza gdy wykorzystywane są zautomatyzowane systemy decyzyjne i modele scoringowe. Konsument powinien mieć możliwość uzyskania wyjaśnienia dotyczącego sposobu podjęcia decyzji kredytowej oraz zakwestionowania decyzji opartej wyłącznie na automatycznym przetwarzaniu danych. Zgodnie z motywem 55 preambuły dyrektywy CCD2 ocena zdolności kredytowej powinna opierać się na informacjach na temat sytuacji finansowej i ekonomicznej. Takie informacje powinny być niezbędne i proporcjonalne do charakteru, czasu trwania, wartości i ryzyk kredytu dla konsumenta, zgodnie z zasadą minimalizacji danych określoną w rozporządzeniu (UE) 2016/679, oraz powinny być stosowne, kompletne i prawidłowe.

W świetle unormowań dyrektywy CCD2 należy wyraźnie rozdzielić zakres obowiązków poszczególnych uczestników procesu oceny zdolności kredytowej. Warto zasignalizować, że kredytodawca odpowiada za przeprowadzenie szczegółowej oceny zdolności kredytowej konsumenta, odpowiednią weryfikację wykorzystanych informacji oraz podjęcie decyzji o udzieleniu kredytu, także wówczas, gdy korzysta z zewnętrznej bazy danych lub wyniku scoringowego. Natomiast dostawca bazy danych powinien stosować odpowiednie procesy zapewniające aktualność i prawidłowość zgromadzonych informacji, a także umożliwiać realizację uprawnień dotyczących sprostowania danych zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych. Odrębnie należy ujmować odpowiedzialność dostawcy scoringu za metodyczną i techniczną prawidłowość usługi analitycznej oraz odpowiedzialność kredytodawcy za ocenę jej adekwatności i sposób wykorzystania w konkretnym przypadku. Zastosowanie zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych nie zwalnia kredytodawcy z odpowiedzialności, lecz wiąże się z obowiązkiem zapewnienia konsumentowi prawa do zażądania i uzyskania interwencji człowieka, obejmującej wyjaśnienie dokonanej oceny, przedstawienie własnego stanowiska oraz żądanie przeglądu oceny i decyzji kredytowej.

Co istotne, w celu dokonania oceny sytuacji kredytowej konsumenta kredytodawca może dokonać sprawdzenia w bazach danych o kredytach. Dyrektywa CCD2 zastrzega, że kredytodawcy powinni mieć dostęp do prywatnych lub publicznych baz danych o kredytach dotyczących konsumentów w państwie członkowskim, w którym nie mają siedziby, na warunkach niedyskryminujących ich w porównaniu z kredytodawcami mającymi siedzibę w tym państwie członkowskim. Aby wzmocnić wzajemność, bazy danych o kredytach powinny zawierać co najmniej informacje o zaległościach konsumenta w spłacie kredytu, o rodzaju kredytu oraz dane identyfikacyjne kredytodawcy, zgodnie z prawem Unii i prawem krajowym.

Dostawcy baz danych o kredytach powinni stosować odpowiednie procesy w celu zapewnienia, by informacje zawarte w ich bazach danych były aktualne i prawidłowe. Obowiązek ten wynika wprost z art. 19 ust. 7 dyrektywy CCD2. Jeżeli wniosek o kredyt zostaje odrzucony na podstawie sprawdzenia dokonanego w bazie danych, kredytodawcy powinni bez zbędnej zwłoki i bezpłatnie poinformować konsumentów o wynikach takiego sprawdzenia oraz o szczegółach dotyczących bazy danych, za pomocą której dokonano sprawdzenia, oraz kategoriach uwzględnionych danych.

Ponadto, aby zapewnić odpowiednie poinformowanie konsumentów, państwa członkowskie powinny zapewnić, aby konsumenci byli powiadomieni o rejestracji wszelkich zaległości w spłacie kredytu w bazie danych w sposób terminowy i w ciągu 30 dni od rejestracji, na przykład wysyłając im pocztą elektroniczną ostrzeżenie z prośbą o wejście do bazy danych w celu zapoznania się

z dotyczącymi ich informacjami na temat zaległości w spłacie kredytu. Prawodawca unijny w treści dyrektywy CCD2 zwiększa zatem zakres źródeł informacji potrzebnych do oceny zdolności kredytowej. Jednocześnie wzmacnia on ochronę konsumenta przed błędnymi lub nadmiernymi danymi. Szczególnie istotne są: zakaz używania danych z mediów społecznościowych, obowiązek informowania o negatywnej decyzji kredytowej oraz prawo do poprawiania danych w bazach.

Podkreśla się, że rynek informacji kredytowej pełni funkcję infrastruktury zaufania publicznego, a nie wyłącznie rynku usług komercyjnych. Rynek informacji kredytowej jest rynkiem o charakterze komercyjnym, ale jednocześnie pełni fundamentalną funkcję infrastrukturalną z punktu widzenia bezpieczeństwa obrotu i stabilności finansowej. Problemem nie jest samo funkcjonowanie komercyjnych podmiotów, lecz traktowanie danych kredytowych wyłącznie jako aktywów komercyjnych. Dyrektywa CCD2 w istocie ogranicza możliwość komercyjnego wykorzystywania lub udostępniania określonych danych, zwłaszcza gdy kolidowałoby to z prawami konsumenta i zasadami dostępu do informacji. Zwiększenie dostępności danych powinno być powiązane w związku z tym z odpowiednimi mechanizmami nadzoru, audytu i kontroli jakości informacji. Przepisy dyrektywy CCD2 wzmacniają znaczenie rzetelnej oceny zdolności kredytowej jako podstawowego środka ochrony konsumenta. Skuteczność tej oceny zależy jednak od jakości informacji kredytowej. Proces ten wymaga wyważenia pomiędzy efektywnością rynku a ochroną prawa do prywatności, co stanowi jedno z najważniejszych wyzwań implementacyjnych dyrektywy CCD2 w porządkach prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Wnioski i rekomendacje

W oparciu o wyniki badań ekonometrycznych oraz analiz prawnych, przy uwzględnieniu dotychczasowego dorobku literatury, zasadne jest wskazanie kluczowych wniosków i wynikających z nich rekomendacji.

1. Polityki regulacyjne (także w zakresie systemów wymiany informacji) działają z opóźnieniem i kumulują się w czasie, co powinno skłaniać decydentów do planowania działań w długim horyzoncie, z uwzględnieniem konieczności dostosowania rynku (badania zaprezentowane w raporcie wykazały bardzo silną wrażliwość poziomu materializacji ryzyka kredytowego od wartości NPL z okresów poprzednich).
2. Ustawodawca i regulatorzy powinni wspierać rozwój systemów informacji kredytowej opartych o biura informacji kredytowej przetwarzające zagregowane, kompletne dane (jednocześnie dane o należnościach kredytowych gospodarstw domowych, sektora MŚP oraz dużych przedsiębiorstw). Pełniejszy obraz zadłużenia kredytobiorców ogranicza asymetrię informacji, zmniejsza ryzyko selekcji negatywnej i poprawia jakość portfela kredytowego banków (istotny i ujemny wpływ kompletności podmiotowej systemu wymiany informacji kredytowej na poziom kredytów zagrożonych). Należy zatem promować rozwiązania regulacyjne zapewniające gromadzenie i udostępnianie możliwie pełnej historii kredytowej, obejmującej zarówno informacje pozytywne, jak i negatywne, ponieważ wyniki badań wskazują, że większa kompletność systemu wiąże się z niższym poziomem kredytów zagrożonych oraz trafniejszą oceną ryzyka. Wniosek ten nie przesądza jednak o optymalnej liczbie operatorów ani o publicznym lub prywatnym charakterze podmiotów prowadzących bazy. Model wielobazowy wymagałby jednak zapewnienia obowiązkowego i równoważnego zasilania poszczególnych baz przez wszystkich istotnych uczestników rynku, ich pełnej interoperacyjności, jednolitych standardów jakości i bezpieczeństwa danych, skutecznych mechanizmów aktualizacji i korekty oraz odpowiedniego nadzoru. W braku takich rozwiązań powstawanie kolejnych baz mogłoby prowadzić do fragmentacji informacji i utraty pełnego obrazu zobowiązań klienta, zwiększając ryzyko błędnej oceny zdolności

kredytowej i przekredytowania. Utrzymanie w Polsce obecnego modelu pozostaje zatem uzasadnione tak długo, jak długo rozwiązanie alternatywne nie zapewnia co najmniej równoważnego poziomu kompletności informacji, jakości, bezpieczeństwa, odpowiedzialności i efektywności.

3. W rejestrach informacji kredytowej mogą być gromadzone dane pozytywne, negatywne oraz mieszane. Informacje pozytywne i negatywne są obecnie gromadzone przez większość państw na świecie. Analiza porównawcza wskazuje, że model mieszany zapewnia najpełniejsze podstawy oceny ryzyka i ochrony przed nadmiernym zadłużeniem, jednak jego efektywność zależy od proporcjonalnego zakresu danych, przejrzystych zasad dostępu oraz skutecznych gwarancji ochrony praw osób, których informacje są przetwarzane. Gromadzenie danych o charakterze mieszanym ma największe znaczenie w kontekście budowania ogólnego, spójnego systemu rejestrów. Przeprowadzone badania wskazują, że rejestry prywatne i publiczne, pomimo pewnych wspólnych cech, różnią się między sobą. Analiza prawno-porównawcza wykazała także, że nawet rejestry publiczne prowadzone przez banki centralne mają odmienne cechy. Podkreślić należy, że w Europie biura kredytowe stanowią przede wszystkim prywatne, niezależne przedsiębiorstwa, których akcjonariuszami są banki i inne instytucje finansowe.
4. W Polsce Komisja Nadzoru Finansowego nie pełni bezpośrednich funkcji nadzorczych nad biurami informacji kredytowej. Realizuje jedynie funkcję pośrednią nadzoru nad akcjonariuszami BIK, będącymi bankami oraz wybranymi podmiotami uczestniczącymi w systemie wymiany informacji z BIK. Struktura właścicielska BIK i istniejące przepisy prawa prowadzą w konsekwencji jednak do możliwości oceny przez KNF prawidłowości wykonywania nadzoru właścicielskiego przez poszczególne banki oraz adekwatności zarządzania ryzykiem związanym z prawami udziałowymi w BIK, jak również pozwala wyciągać wnioski co do wpływu BIK na ryzyko systemowe na rynku finansowym. W szczególności w przypadku uznania wykonywanych przez BIK usług za krytyczne lub ważne systemowo możliwa jest ocena relacji kontrak-

towej łączącej banki z BIK, planów ciągłości działania, czy też planów awaryjnych.

5. Wskazane jest wspieranie modelu opartego o prywatne, scentralizowane bazy kredytowe jako podstawowego elementu infrastruktury informacyjnej rynku finansowego (pozytywny wpływ stopnia pokrycia populacji przez prywatne biura informacji kredytowej na ograniczanie ryzyka kredytowego oraz wspieranie inkluzji finansowej). Przewaga prywatnych biur informacji kredytowej nad rejestrami publicznymi występuje również w zakresie wspierania inkluzji finansowej, przy jednoczesnym ograniczaniu ryzyka kredytowego. Prywatny operator zdolny jest też do szybkiego rozwoju produktów analitycznych i szerszej integracji źródeł danych.
6. Banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe i instytucje pożyczkowe pełnią podwójną rolę w wymianie informacji kredytowej - dostarczają dane do BIK oraz są odbiorcami i beneficjentami tworzonych o klientach raportów. Funkcjonująca w Polsce od kilku dekad architektura instytucjonalna rynku informacji kredytowej opiera się na rzetelnym i szerokim wolumenie danych zasilanych i pochodzących z sektora bankowego i objętych tajemnicą bankową. Stanowi to dodatkowe uzasadnienie dla utrzymania obecnych zasad tworzenia biur informacji kredytowej przez banki i ich izby gospodarcze.
7. Funkcjonujący model obiegu informacji kredytowej jest modelem sektorowym. Brak rozproszenia obiegu informacji pomiędzy wiele biur informacji kredytowej może stanowić pożądaną minimalizację ośrodków „pozabankowych” posiadających znaczne wolumeny danych dotyczących klientów banków. Agregacja danych w jednym miejscu ma znaczenie z punktu widzenia interesu publicznego i systemowego, umożliwia bowiem dokonanie rzetelnej, pełnej i tym samym prawidłowej analizy oceny zdolności. Równocześnie brak rozproszenia i duplikacji danych w wielu ośrodkach przetwarzania i gromadzenia danych może mieć wpływ na ich ochronę przed wyciekami, kradzieżą lub bezprawnym ujawnieniem. Działalność biur informacji kredytowej ma znaczenie nie tylko dla indywidualnych decyzji kredytowych poszczególnych banków, ale również realizuje interes publiczny w postaci mitygowania ryzyka kredytowego i systemowego dla całego sektora finansowego.
8. Polityka regulacyjna powinna zmierzać do zapewnienia pełnej integracji danych o niewypłacalności w ramach centralnych baz kredytowych, przy jednoczesnym zachowaniu standardów ochrony danych osobowych (informacje o upadłości konsumenckiej istotnie ograniczają poziom kredytów zagrożonych). Rozwój zintegrowanej infrastruktury informacji kredytowej może stanowić nie tylko narzędzie zarządzania ryzykiem, lecz także instrument zwiększania dostępności kredytu poprzez obniżanie jego kosztu dla wiarygodnych klientów
9. Organy regulacyjne powinny dążyć do objęcia centralnym systemem wymiany informacji wszystkich istotnych segmentów rynku finansowego, w tym podmiotów pozabankowych i dostawców krótkoterminowego finansowania konsumenckiego, w szczególności w ramach szeroko rozumianej definicji kredytu konsumenckiego (istotne znaczenie informacji o pożyczkach krótkoterminowych dla ograniczania poziomu kredytów zagrożonych). Rozwój systemów wymiany informacji kredytowej powinien koncentrować się nie na maksymalizacji wolumenu udzielanych kredytów, lecz na poprawie jakości procesu selekcji kredytobiorców i efektywnej alokacji finansowania (zidentyfikowana w niektórych obszarach substytucyjność pomiędzy wzrostem dostępności kredytu a ograniczaniem ryzyka kredytowego).
10. Z badań porównawczych wynika, że prywatne biura informacji kredytowej zwiększają liczbę kredytobiorców i rachunków kredytowych bez istotnego zwiększania relacji kredytu do PKB, mogą więc skutecznie wspierać inkluzję finansową bez generowania nadmiernego ryzyka przekredytowania gospodarki. Wobec rosnącego znaczenia alternatywnych źródeł danych, w tym informacji ESG oraz danych pochodzących z sektora fintech, wskazane jest rozwijanie platform wymiany informacji w kierunku modeli otwartych finansów, przy zachowaniu jednolitych standardów raportowania i jakości danych. Wykorzystywanie danych alternatywnych powinno odbywać się z zachowaniem zasad niezbędności, proporcjonalności, kom-

pletności, prawidłowości i wiarygodności informacji, a także przy zapewnieniu kontroli ryzyka dyskryminacji i nieuzasadnionego wykluczenia klientów. Poszerzenie zakresu danych może wspierać inkluzję kredytową, szczególnie w przypadku osób i przedsiębiorstw posiadających krótką historię kredytową, nie powinno jednak prowadzić do wykorzystywania informacji niezwiązanych z rzeczywistą zdolnością do spłaty zobowiązania.

11. W ramach działań regulacyjnych warto koncentrować się na dalszym podnoszeniu jakości infrastruktury informacyjnej rynku poprzez standaryzację raportowania oraz eliminację luk informacyjnych pomiędzy uczestnikami rynku (szczegółowość informacji kredytowych oraz stabilność otoczenia regulacyjnego zwiększającą formalną dostępność kredytu). Wskazane jest ponadto wzmocnienie edukacyjnej roli biur informacji kredytowej poprzez prowadzenie działań zwiększających świadomość kredytową konsumentów i przedsiębiorstw. Jednocześnie scentralizowane biura informacji kredytowej, posiadające najszerszy zakres danych o rynku kredytowym, są naturalnym adresatem postulatów pełnienia roli krajowego centrum edukacji finansowej, dostarczającego uczestnikom rynku wiarygodnych informacji o mechanizmach funkcjonowania rynku kredytowego i zasadach odpowiedzialnego korzystania z finansowania. Przykład efektywnego pełnienia tych zadań widoczny jest na polskim rynku.
12. Z uwagi na rosnącą skalę sprzedaży wierzytelności kredytowych i pożyczkowych przez instytucje finansowe (obserwowaną także na polskim rynku), instytucje regulacyjne powinny rozważyć wprowadzenie obowiązku raportowania informacji o obsłudze sprzedanych należności do scentralizowanych systemów wymiany informacji kredytowej. Pozwoliłoby to zachować ciągłość historii kredytowej klienta, ograniczyć luki informacyjne powstające po cesji wierzytelności oraz zwiększyć trafność oceny zdolności i wiarygodności kredytowej. Szczególne znaczenie ma to w sektorze pożyczek pozabankowych, gdzie sprzedaż wierzytelności następuje znacznie wcześniej niż w sektorze bankowym, prowadząc do szybszej utraty cennych informacji o obsłudze zobowiązań przez kredytobiorców.
13. Biorąc pod uwagę kluczową rolę biur informacji kredytowej w ograniczaniu asymetrii informacji, wspieraniu stabilności sektora finansowego oraz ochronie konsumentów, wskazane jest dążenie do większej standaryzacji modeli nadzoru nad tymi instytucjami na rynku europejskim. Obecne zróżnicowanie rozwiązań instytucjonalnych pomiędzy poszczególnymi państwami utrudnia harmonizację zasad wymiany danych, ocenę jakości funkcjonowania systemów informacji kredytowej oraz rozwój transgranicznej współpracy. Szczególnie pożądanym rozwiązaniem wydaje się koncentracja kompetencji nadzorczych w ramach organów odpowiedzialnych za stabilność rynku finansowego, przy jednoczesnym zachowaniu ścisłej współpracy z instytucjami ochrony danych osobowych. Taki model sprzyjałby budowie jednolitych standardów jakości danych, bezpieczeństwa informacji oraz efektywności procesów oceny ryzyka kredytowego, wzmacniając jednocześnie rolę scentralizowanych prywatnych biur informacji kredytowej jako elementu infrastruktury bezpieczeństwa finansowego. Nadzór nad dostawcami informacji kredytowej powinien obejmować nie tylko jakość i bezpieczeństwo danych, lecz także ryzyka wynikające z koncentracji infrastruktury, w szczególności ryzyko pojedynczego punktu awarii, systemowego błędu danych, cyberincydentu oraz uzależnienia uczestników rynku od jednego dostawcy.
14. Analiza publicznie dostępnych informacji dotyczących wiedzy, doświadczenia zawodowego oraz kompetencji osób wchodzących w skład organów BIK S.A. pozwala potwierdzić tezę o ich wysokim zaangażowaniu w działalność spółki oraz zdolności do podejmowania decyzji w obszarze przetwarzania danych i sprawowania nadzoru nad nimi na najwyższym poziomie merytorycznym. Osoby te posiadają kwalifikacje i doświadczenie związane z zarządzaniem informacjami kredytowymi oraz ryzykiem w sektorze bankowym w Polsce. Rękojmią prawidłowego funkcjonowania Biura Informacji Kredytowej S.A., w tym bezpieczeństwa danych klientów banków przetwarzanych w ramach systemu wymiany informacji kredytowej, jest wzmocniana przez mechanizmy nadzoru korporacyjnego i właścicielskiego. Akcjonariuszami BIK S.A. są największe krajowe banki komercyjne oraz Związek Banków Polskich, co

zapewnia ściśle powiązanie działalności spółki z interesem i stabilnością sektora bankowego. Chociaż działalność BIK S.A. nie podlega bezpośredniemu ani skonsolidowanemu nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego, przyjęty model funkcjonowania biur informacji kredytowej zakłada pośrednią możliwość monitorowania współpracy pomiędzy bankami a BIK S.A. przez KNF w ramach nadzoru sprawowanego nad bankami korzystającymi z usług spółki. W konsekwencji organ nadzoru posiada możliwość oceny sposobu wykorzystywania informacji kredytowych przez banki, a także pośredniego monitorowania funkcjonowania BIK S.A. z perspektywy zarządzania ryzykiem kredytowym. Funkcjonujący w Polsce sektorowy model właścicielski, oparty na akcjonariacie banków, istotnie ogranicza możliwość przejęcia kontroli nad BIK S.A. przez podmioty indywidualne, osoby fizyczne, inwestorów zagranicznych lub podmioty spoza sektora bankowego, których podstawową motywacją mogłaby być komercyjna monetyzacja danych klientów. Tym samym model ten sprzyja utrzymaniu stabilności właścicielskiej oraz koncentracji działalności BIK S.A. na realizacji celów związanych z bezpieczeństwem obrotu kredytowego i ograniczaniem ryzyka w sektorze finansowym.

15. Klasyczne funkcje biura informacji kredytowej bazują na tzw. danych osobowych zwykłych. Jednak współczesne zagrożenia dla sektora bankowego mogą wymagać od biur informacji kredytowej wyjścia poza klasyczne funkcje na potrzeby skutecznego zarządzania ryzykiem w sektorze bankowym, w tym wspomagać przeciwdziałanie cyberprzestępczości, jak również wypełnianie wymogów z zakresu AML/CFT czy działania systemów antyfraudowych banków. Takie funkcje mogą wymagać przetwarzania danych osobowych szczególnej kategorii, w tym danych biometrycznych, zgodnie z przesłankami legalizującymi ich przetwarzanie w ramach obowiązujących przepisów prawa.
16. Biuro informacji kredytowej jest odrębnym administratorem danych osobowych, czyli samodzielnie określa cele i sposoby przetwarzania danych osobowych. Postulat liberalizacji tworzenia odrębnych, nowych biur kredytowych, w szczególności niepowiązanych z sektorem

bankowym, bez ściśle określonych reguł i nadzoru publicznoprawnego czy też sektorowego – rodzi pytanie o pochodzenie i gwarancję rękojmi do takich podmiotów, a przede wszystkim dla bezpieczeństwa danych klientów sektora bankowego, w szczególności w przypadku nieograniczonej możliwości sprzedaży praw właścicielskich do takich podmiotów. Informacje kredytowe, niezależnie od ochrony przewidzianej dla tajemnicy bankowej objęte są także ochroną wynikającą z przepisów RODO. Przetwarzanie informacji kredytowej powinno być dokonywane zgodnie z przepisami RODO, w szczególności zgodnie z zasadami dotyczącymi przetwarzania danych osobowych, m.in. (i) zgodnie z prawem, rzetelnie i przejrzysto; (ii) w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach; (iii) adekwatnie, stosownie oraz w sposób ograniczony do tego, co jest niezbędne do celów, w których są przetwarzane (minimalizacja danych).

17. Rozproszenie modelu zbierania danych o klientach banków może prowadzić do braku standaryzacji procesu oceny zdolności kredytowej i rozbieżności w zakresie danych potrzebnych do realizacji tego procesu przez różne podmioty. Objęcie danych finansowych, w tym informacji o przeprowadzonych transakcjach, zdolności kredytowej, sytuacji materialnej przez podmiot trzeci realizowane jest na zasadzie ustawowego wyjątku od konieczności zapewnienia ochrony informacji objętych tajemnicą bankową przez banki. Każda dalsza liberalizacja powinna być rozważana i traktowana z zachowaniem zasady ograniczonego zaufania i dostatecznego uzasadnienia, nie tylko względami biznesowymi. Obecne przepisy nie zabraniają tworzenia biur informacji kredytowej. Kształtują jedynie ich architekturę i wymóg powiązania właścicielskiego i organizacyjnego z sektorem bankowym. Istnieje jednak znaczące ryzyko, że nowopowstające podmioty miałyby dostęp jedynie do wycinka danych pochodzących z rynku i trudności wynikające z braku obowiązku zasilania danymi nowych biur informacji kredytowej przez sektor bankowy.
18. Rynek informacji kredytowej pełni funkcję infrastruktury zaufania publicznego, istotnej z perspektywy bezpieczeństwa klientów i stabilno-

ści sektora finansowego, przy czym mogą na nim funkcjonować również prywatne podmioty prowadzące działalność komercyjną. Sprzeczna z unormowaniami zawartymi w dyrektywie CCD2 byłaby jednak komercjalizacja rynku danych kredytowych odbywająca się bez zapewnienia stosowania zasady proporcjonalności, ochrony konsumenta, zapewnienia odpowiedniej jakości danych oraz skutecznego nadzoru. Zwiększenie dostępności danych powinno być powiązane w związku z tym z odpowiednimi mechanizmami nadzoru, audytu i kontroli jakości informacji. Przepisy dyrektywy CCD2 wzmacniają znaczenie rzetelnej oceny zdolności kredytowej jako podstawowego środka ochrony konsumenta. Skuteczność tej oceny zależy jednak od jakości informacji kredytowej. Proces ten wymaga wyważenia pomiędzy efektywnością rynku a ochroną prawa do prywatności, co stanowi jedno z najważniejszych wyzwań implementacyjnych dyrektywy CCD2 w porządkach prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej.

19. Na poziomie państw członkowskich UE nie zostały uregulowane w sposób bezpośredni modele funkcjonowania biur informacji kredytowej. Jednakże nie bez znaczenia jest istotny pogląd wynikający z orzecznictwa TSUE w sprawie SCHUFA (C-634/21), który może mieć wpływ na architekturę, rolę i charakter prawny działalności wykonywanej przez biura informacji kredytowej. TSUE pośrednio redefiniuje rolę biura informacji kredytowej w procesie kredytowym i podnosi poziom wagi wykonywanej funkcji. Naruszenie przepisów o tajemnicy bankowej rodzi daleko idące sankcje dla banków, ich pracowników, zarządów, z perspektywy prawa karnego, cywilnego, administracyjnego. Najistotniejsze konsekwencje dotyczą przede wszystkim klientów banków. Pogląd, że biura informacji kredytowej stanowią rodzaj neutralnego repozytorium agregującego dane, jest nieadekwatny do obecnych rozwiązań prawnych. Jeżeli scoring jest generowany w sposób automatyczny, a następnie bank opiera na nim decyzję kredytową – w takim przypadku przygotowanie scoringu może być traktowane jako zautomatyzowane podejmowanie decyzji w rozumieniu art. 22 RODO – a rola biura informacji kredytowej nie może być sprowadzona jedynie do czyn-

ności technicznej czy też pomocniczej. Biuro informacji kredytowej *de facto* i *de iure* staje się podmiotem uczestniczącym w wydawaniu decyzji kredytowej, co dodatkowo uzasadnia wysoce proostrożnościowy model wymiany informacji stanowiących tajemnicę bankową i objętych ochroną danych osobowych.

Podsumowując należy wskazać, że ostateczna decyzja o wyborze modelu systemu wymiany informacji kredytowej w poszczególnych krajach powinna opierać się na uwarunkowaniach ekonomicznych, prawnych i społecznych oraz rozwoju historycznym. Według zaleceń Banku Światowego, wybór modelu powinien być warunkowany przede wszystkim zdolnością do realizowania jego funkcji, podejmując decyzję co do ewolucji systemu należy uwzględniać zarówno wady, jak i zalety centralizacji i decentralizacji.

Przeprowadzone w raporcie badania i analizy wskazały, że nie ma jednego optymalnego wzorca organizacji rynku informacji kredytowej – dominują modele hybrydowe, które podlegają nieustannej transformacji, podobnie jak dążenie do opierania się na pełnych danych (negatywnych i pozytywnych) i zwiększenia ich zakresu o dane alternatywne. Jednak ewolucja wymaga połączenia presji innowacyjnych z wymogiem bezpieczeństwa danych, ochroną konsumenta i transparentności rynku. Badania wykazały adekwatność modelu hybrydowego także dla rynku polskiego, opartego o wiodącą rolę Biura Informacji Kredytowej S.A. jako kluczowej instytucji infrastruktury sektora finansowego. Wskazują one na szerokie pokrycie podmiotowe i przedmiotowe gromadzonych przez BIK informacji, stabilną sieć instytucji współpracujących, rozwój baz obejmujących osoby fizyczne i przedsiębiorców, poszerzanie usług analitycznych i antyfraudowych oraz stabilne zaplecze majątkowe i finansowe. Cechy te potwierdzają zdolność BIK do pełnienia funkcji dojrzałego operatora infrastruktury informacji kredytowej oraz do długoterminowego rozwijania rozwiązań wspierających bezpieczeństwo i efektywność rynku finansowego.

Model systemu wymiany informacji kredytowej funkcjonujący w Polsce uwzględnia zalety obu alternatywnych rozwiązań, choć nie jest pozbawiony wad. W modelach zdecentralizowanych występuje wyższe ryzyko problemów z ochroną danych kon-

sumenta (jeśli dane pochodzą z różnych baz) czy problemu z wypełnieniem wymogów ochrony konsumenta (przejrzystość i interpretowalność scoringu), rozproszenie danych między różnymi podmiotami prowadzi także do luk informacyjnych, które mogą skutkować błędnymi decyzjami - zarówno po stronie banków, jak i konsumentów. Ewentualna decentralizacja systemu raportowania kredytowego mogłaby stwarzać przestrzeń do rozwoju nowych modeli gromadzenia i analizy informacji o klientach, w szczególności poprzez wykorzystanie dodatkowych źródeł danych, w tym informacji pochodzących z rynku pozabankowego oraz rozwiązań otwartej bankowości i otwartych finansów. Potencjalne korzyści takiego modelu są jednak uzależnione od zachowania pełności i spójności informacji o zobowiązaniach klientów. W praktyce wymagałoby to raportowania do wszystkich uprawnionych baz oraz stosowania jednolitych standardów wymiany danych, bezpieczeństwa i ochrony interesów klienta. Dopiero w takich warunkach decentralizacja mogłaby stanowić czynnik wspierający rozwój bardziej zaawansowa-

nych narzędzi oceny ryzyka kredytowego, a nie prowadzić do rozproszenia informacji i obniżenia efektywności procesu decyzyjnego.

Należy również uwzględnić potencjalne wyzwania związane z rozwojem systemów wymiany informacji kredytowych wykorzystujących algorytmy sztucznej inteligencji do oceny zdolności kredytowej i scoringu klientów. Zgodnie z AI Act, systemy AI stosowane do oceny zdolności kredytowej osób fizycznych są co do zasady zaliczane do kategorii systemów wysokiego ryzyka, co wiąże się z obowiązkiem stosowania rozbudowanych procedur zarządzania ryzykiem, prowadzenia dokumentacji technicznej, zapewnienia odpowiedniego nadzoru człowieka oraz spełnienia wymogów dotyczących jakości danych i przejrzystości działania systemu. Obowiązki te mogą istotnie wpłynąć na funkcjonowanie podmiotów wykorzystujących sztuczną inteligencję w procesach gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji kredytowych na rynku Unii Europejskiej.

Bibliografia

Wykaz literatury

- ACCIS (2020), *Complementarity of Public and Private Credit Reporting in Europe to Promote Responsible Lending*, Bruksela.
- ACCIS (2025), *ACCIS Membership Survey 2025*, Bruksela.
- Addy W.A., Ugochukwu C.E., Oyewole A.T., Ofodile O.C., Adeoye O.B., Okoye C.C. (2024), *Predictive Analytics in Credit Risk Management for Banks: A Comprehensive Review*, „GSC Advanced Research and Reviews”, 18 (2).
- Aduda J., Kalunda E. (2012), *Financial Inclusion and Financial Sector Stability with Reference to Kenya: A Review of Literature*, „Journal of Applied Finance & Banking”, 2 (6).
- Ahamed M.M., Mallick S.K. (2019), *Is Financial Inclusion Good for Bank Stability? International Evidence*, „Journal of Economic Behavior & Organization”, 157.
- Akerlof G.A. (1970), *The Market for “Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism*, „The Quarterly Journal of Economics”, 84 (3).
- Allen F., Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Martinez Peria M.S. (2016), *The Foundations of Financial Inclusion: Understanding Ownership and Use of Formal Accounts*, „Journal of Financial Intermediation”, 27.
- Almenberg J., Lusardi A., Säve-Söderbergh J., Vestman R. (2021), *Attitudes towards Debt and Debt Behavior*, „The Scandinavian Journal of Economics”, 123 (3).
- Altman E.I. (1980), *Commercial Bank Lending: Process, Credit Scoring, and Costs of Errors in Lending*, „Journal of Financial and Quantitative Analysis”, 15 (4).
- Anderson R.A. (2022), *Credit Intelligence & Modelling: Many Paths through the Forest of Credit Rating and Scoring*, Oxford: Oxford University Press.
- Andriosopoulos D., Doumpos M., Pardalos P.M., Zopounidis C. (2019), *Computational Approaches and Data Analytics in Financial Services: A Literature Review*, „Journal of the Operational Research Society”, 70 (10).
- Apostolik R., Donohue C., Went P. (2012), *The Credit Process and Credit Risk Management [w:] Foundations of Banking Risk: An Overview of Banking, Banking Risks, and Risk-Based Banking Regulation* (red. R. Apostolik, C. Donohue, P. Went), Hoboken: Wiley.
- Asante G.N., Takyi P.O., Mensah G. (2023), *The Impact of Financial Development on Economic Growth in Sub-Saharan Africa: Does Institutional Quality Matter?*, „Development Studies Research”, 10 (1).
- Asuamah Yeboah S., Mogre D., Nartey Menzo B.P. (2024), *Beyond the Numbers: Social Factors in Credit Risk*, MPRA Paper nr 122363.
- Bajor B. (2020), *Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe [w:] B. Bajor, L. Kociucki, J.M. Kondek, K. Królikowska, Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa.
- Balakrishnan K., Ertan A. (2021), *Credit Information Sharing and Loan Loss Recognition*, „The Accounting Review”, 96 (4).
- Barajas A., Beck T., Belhaj M., Ben Naceur S. (2020), *Financial Inclusion: What Have We Learned So Far? What Do We Have to Learn?*, IMF Working Paper nr 157.
- Barajas A., Sakamoto K., Zandvakil R. (2026), *Financial Inclusion, Credit Booms, and Financial Stability Risk*, IMF Working Paper WP/26/8.
- Barembuch A., Gostomski E. (2019), *Budowa infrastruktury instytucjonalnej i organizacyjnej wspomagającej funkcjonowanie sektora bankowego [w:] Polityka państwa wobec sektora bankowego w Polsce. Konsekwencje sektorowe i makroekonomiczne* (red. L. Kurkliński, B. Lepczyński), Warszawa: ALTERUM.
- Barik R., Pradhan A.K. (2021), *Does Financial Inclusion Affect Financial Stability: Evidence from BRICS Nations?*, „The Journal of Developing Areas”, 55 (1).
- Basel Committee on Banking Supervision (2025), *Principles for the Management of Credit Risk*, Basel: Bank for International Settlements.

- Becchetti L., Conzo P. (2011), *Enhancing Capabilities Through Credit Access: Creditworthiness as a Signal of Trustworthiness Under Asymmetric Information*, „Journal of Public Economics”, 95 (3-4).
- Beck T. (2007), *Financing Constraints of SMEs in Developing Countries: Evidence, Determinants and Solutions*, Washington, D.C.: World Bank.
- Beck T., Degryse H., De Haas R., Van Horen N. (2014), *When Arm's Length Is Too Far: Relationship Banking over the Business Cycle*, EBRD Working Paper nr 169.
- Behr P., Sonnekalb S. (2012), *The Effect of Information Sharing Between Lenders on Access to Credit, Cost of Credit, and Loan Performance: Evidence from a Credit Registry Introduction*, „Journal of Banking & Finance”, 36 (11).
- Bekas M. (2011), *System wymiany informacji gospodarczych w Polsce*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów SGH”.
- Bennardo A., Pagano M., Piccolo S. (2015), *Multiple Bank Lending, Creditor Rights, and Information Sharing*, „Review of Finance”, 19 (2).
- Berger A.N., Udell G.F. (2002), *Small Business Credit Availability and Relationship Lending: The Importance of Bank Organisational Structure*, „The Economic Journal”.
- Berti A. (2025), *Perspective Chapter: The Creditworthiness Assessment – Looking Forward between Fintech and EBA Guidelines* [w:] *Business, Management and Economics*, Londyn: IntechOpen.
- Bieć A. (2012), *Rejestry kredytowe. Teoria i praktyka*, Warszawa.
- BIK (2023), *Sprawozdanie Zarządu z działalności Biura Informacji Kredytowej S.A. za rok obrotowy 2022*, Warszawa.
- BIK (2024), *Sprawozdanie Zarządu z działalności Biura Informacji Kredytowej S.A. za rok obrotowy 2023*, Warszawa.
- BIK (2025), *Sprawozdanie Zarządu z działalności Biura Informacji Kredytowej S.A. za rok obrotowy 2024*, Warszawa.
- Bińkowska-Artowicz B. (2014), *Informacja gospodarcza. Informacja kredytowa. System wymiany informacji o zobowiązaniach pieniężnych*, Warszawa.
- Blancher N. (2019), *Financial Inclusion of Small and Medium-Sized Enterprises in the Middle East and Central Asia*, IMF Departmental Paper nr 19/02.
- Blazquez D., Domenech J. (2018), *Big Data Sources and Methods for Social and Economic Analyses*, „Technological Forecasting and Social Change”, 130.
- Bonini S., Caivano G. (2021), *Artificial Intelligence: The Application of Machine Learning and Predictive Analytics in Credit Risk*, „Risk Management Magazine”, 16 (1).
- Boot A.W.A., Greenbaum S.I., Thakor A.V. (1993), *Reputation and Discretion in Financial Contracting*, „American Economic Review”, 83 (5).
- Bos M., Breza E., Liberman A. (2016), *The Labor Market Effects of Credit Market Information*, NBER Working Paper nr 22436.
- Brown M., Jappelli T., Pagano M. (2008), *Information Sharing and Credit: Firm-Level Evidence from Transition Countries*, ECGI Working Paper Series in Finance nr 201.
- Brown M., Jappelli T., Pagano M. (2009), *Information Sharing and Credit: Firm-Level Evidence from Transition Countries*, „Journal of Financial Intermediation”, 18 (2).
- Bruhn M., Farazi S., Kanz M. (2013), *Bank Competition, Concentration, and Credit Reporting*, Policy Research Working Paper nr 6442, World Bank, Washington, D.C.
- Byrski J. (2026), *Komentarz do art. 105 pr. bank. [w:] Prawo bankowe. Komentarz* (red. K. Osajda, J. Dybiński), Warszawa.
- Caplinska A., Tvaronavičienė M. (2020), *Creditworthiness Place in Credit Theory and Methods of Its Evaluation*, „Entrepreneurship and Sustainability Issues”, 7 (3).

- Cardarelli R., Vera-Martín M., Lall S. (red.) (2023), *Promoting Inclusive Growth in the Middle East and North Africa: Challenges and Opportunities in a Post-Pandemic World*, International Monetary Fund.
- Carroll P., Rehmani S. (2017), *Alternative Data and the Unbanked*, Nowy Jork: Oliver Wyman.
- Chen M., Wu Q., Yang Y. (2018), *How Valuable Is Fin-Tech Innovation?*, „Review of Financial Studies”.
- Chen Z., Ali S., Lateef M., Khan A.I., Anser M.K. (2023), *The Nexus Between Asymmetric Financial Inclusion and Economic Growth: Evidence from the Top 10 Financially Inclusive Economies*, „Borsa İstanbul Review”, 23 (2).
- Czech T. (2011), *Beneficjent tajemnicy bankowej*, „Monitor Prawa Bankowego”, nr 6.
- Czech T. (2015), *Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych – status prawny*, „Monitor Prawa Bankowego”, nr 2.
- Czech T. (2023), *Kredyt konsumencki. Komentarz*, Warszawa: Wolters Kluwer.
- Czuchwicki F. (2025), *Umowa kredytu konsumenckiego*, Warszawa.
- Dabla-Norris E., Kochhar K., Ricka F., Suphaphiphat N., Tsounta E. (2015), *Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective*, IMF Staff Discussion Note SDN/15/13.
- Daud S.N.M., Ahmad A.H. (2023), *Financial Inclusion, Economic Growth and the Role of Digital Technology*, „Finance Research Letters”, 53.
- Davidson P. (1988), *A Technical Definition of Uncertainty and the Longrun Non-Neutrality of Money*, „Cambridge Journal of Economics”, 12 (3).
- de Moraes C.O., Duarte G.F.S., Nascimento R.F. (2022), *Credit Information and Financial Development*, „International Journal of Finance & Economics”, 27 (2).
- Degryse H., Kim M., Ongena S. (2009), *Microeconomics of Banking: Methods, Applications, and Results*, Oxford: Oxford University Press.
- Demirgüç-Kunt A., Beck T., Honohan P. (2008), *Finance for All? Policies and Pitfalls in Expanding Access*, World Bank Policy Research Report.
- Dessain J. (2023), *Credit Scoring Models: Which Performance Metrics for Optimal Financial Decision-Making?*, SSRN, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4624501.
- Diamond D.W. (1984), *Financial Intermediation and Delegated Monitoring*, „Review of Economic Studies”, 51.
- Djankov S., McLiesh C., Shleifer A. (2007), *Private Credit in 129 Countries*.
- Doblas-Madrid A., Minetti R. (2013), *Sharing Information in the Credit Market: Contract-Level Evidence from US Firms*, „Journal of Financial Economics”, 109 (1).
- Donou-Adonsou F., Sylwester K. (2016), *Financial Development and Poverty Reduction in Developing Countries: New Evidence from Banks and Micro-finance Institutions*, „Review of Development Finance”, 6 (1).
- Dow S.C. (1996), *Horizontalism: A Critique*, „Cambridge Journal of Economics”, 20 (4).
- Dunkerley F., Galai K., Rohr E., Gloinson E., Favaro M., Phillips W. (2021), *Future of the Credit Information Market*, Cambridge: RAND Europe.
- EBA (2018), *The EBA's FinTech Roadmap: Conclusions from the Consultation on the EBA's Approach to Financial Technology*, Paris: European Banking Authority.
- EBA (2019), *Consumer Trends Report 2018/2019*, London: European Banking Authority.
- EBA (2020), *EBA Report on Big Data and Advanced Analytics*, Paris: European Banking Authority.
- EBA (2020), *Wytyczne dotyczące udzielania i monitorowania kredytów*, Paris: European Banking Authority.
- ECB (2018), *AnaCredit*, Frankfurt am Main: European Central Bank.

- Ehrentraud J., Ocampo D.G., Garzoni L., Piccolo M. (2020), *Policy Responses to Fintech: A Cross-Country Overview*, Basel: Bank for International Settlements.
- Equifax (2025), *CIMS: Reshaping the Future of Credit Reporting*, London: Equifax UK.
- European Commission (2019), *30 Recommendations on Regulation, Innovation and Finance*, Expert Group on Regulatory Obstacles to Financial Innovation (ROFIEG).
- Fang F., Mengistu M.M., Ng J., Zhang J.J. (2024), *Credit Information Sharing and Investment Efficiency: Cross-Country Evidence*, „Contemporary Accounting Research”, 41 (4).
- FCA (2023), *Credit Information Market Study: Final Report*, MS19/1.3, Financial Conduct Authority.
- FCA (2026), *Proposed Approach to Implementing FCA Remedies*, Consultation Paper CP26/7, Financial Conduct Authority.
- FRB, CFPB, FDIC, NCUA, OCC (2019), *Interagency Statement on the Use of Alternative Data in Credit Underwriting*, Washington, D.C.: Board of Governors of the Federal Reserve System.
- Ferretti F. (2015), *Credit Bureaus Between Risk-Management, Creditworthiness Assessment and Prudential Supervision*, EUI Working Paper LAW 2015/20.
- Ferretti F. (2017), *The Never-Ending European Credit Data Mess*, London: Brunel University London.
- Financial Stability Board (2021), *The Compendium of Key Standards*, Basel.
- Flatnes J.E. (2021), *Information Sharing and Rationing in Credit Markets*, „American Journal of Agricultural Economics”, 103.
- Flejterski S. (2008), *Świadomość i kultura ekonomiczna gospodarstw domowych w ujęciu teoretycznym [w:] Bankructwa gospodarstw domowych. Perspektywa ekonomiczna i społeczna* (red. B. Świecka), Warszawa: Difin.
- Fosu S., Agyei-Boapeah H., Ciftci N. (2023), *Credit Information Sharing and Cost of Debt: Evidence from the Introduction of Credit Bureaus in Developing Countries*, „Financial Review”, 58.
- Furletti M. (2002), *An Overview and History of Credit Reporting*, Philadelphia: Federal Reserve Bank of Philadelphia.
- G20 (2017), *Financial Inclusion Action Plan*, Riyadh: Global Partnership for Financial Inclusion.
- G20, GPFI (2012), *G20 Financial Inclusion Indicators: Overview*, Riyadh: Global Partnership for Financial Inclusion.
- G20, GPFI (2020), *G20 High-Level Policy Guidelines on Digital Financial Inclusion for Youth, Women and SMEs*, Riyadh: Global Partnership for Financial Inclusion.
- G20/OECD (2017), *Ensuring Financial Education and Consumer Protection for All in the Digital Age*, Paris: OECD.
- G20/OECD (2022), *High-Level Principles on Financial Consumer Protection*, Paris: OECD.
- Giannetti C., Jentzsch N. (2013), *Credit Reporting, Financial Intermediation and Identification Systems: International Evidence*, „Journal of International Money and Finance”, 33.
- Girault M.G., Hwang J. (2010), *Public Credit Registries as a Tool for Bank Regulation and Supervision*, World Bank Working Paper.
- Gliniecka J. (2007), *Tajemnica finansowa. Aspekty aksjologiczne, normatywne i funkcjonalne*, Bydgoszcz-Gdańsk.
- Goldmann S.H., Machado M.R., Osterrieder J.R. (2025), *Advancing Credit Risk Assessment in the Retail Banking Industry: A Hybrid Approach Using Time Series and Supervised Learning Models*, „Data & Knowledge Engineering”, 160.
- Government Accountability Office (2021), *Mortgage Lending: Use of Alternative Data Is Limited but Has Potential Benefits*, Washington, D.C.: Government Accountability Office.

- Gustafson M., Ivanov I., Meisenzahl R. (2020), *Bank Monitoring: Evidence from Syndicated Loans*, „Journal of Financial Economics”.
- Haas Ornelas H.R., de Freitas Oliveira R., Schetman R. (2025), *Private Credit Bureaus and Positive Information Sharing: Effects on Credit Cost?*, Banco Central do Brasil Working Paper nr 624.
- Hand D.J., Henley W.E. (1997), *Statistical Classification Methods in Consumer Credit Scoring: A Review*, „Journal of the Royal Statistical Society: Series A”, 160 (3).
- Hansen R.S., Thatcher J.G. (1983), *On the Nature of Credit Demand and Credit Rationing in Competitive Credit Markets*, „Journal of Banking and Finance”, 23.
- Hauswald R., Marquez R. (2006), *Competition and Strategic Information Acquisition in Credit Markets*, „Review of Financial Studies”, 19.
- Heitz A.R., Martin C., Ufier A. (2026), *Bank Monitoring with On-Site Inspections*, „Journal of Finance”, 81 (2).
- Hodgman D.R. (1963), *Commercial Bank Loan and Investment Policy*, New York: Bureau of Economic Research.
- Hou F., Ng J., Xu X., Zhang J.J. (2025), *Credit Information Sharing and Firm Innovation: Evidence from the Establishment of Public Credit Registries*, „Contemporary Accounting Research”, 42 (2).
- Houston J.F., Lin C., Lin P., Ma Y. (2010), *Creditor Rights, Information Sharing, and Bank Risk Taking*, „Journal of Financial Economics”, 96 (3).
- Ifediora C., Offor K.O., Eze E.F., Takon S.M., Ageme A.E., Ibe G.I., Onwumere J.U.J. (2022), *Financial Inclusion and Its Impact on Economic Growth: Empirical Evidence from Sub-Saharan Africa*, „Cogent Economics & Finance”, 10 (1).
- Jaffee D.M., Russell T. (1976), *Imperfect Information, Uncertainty, and Credit Rationing*, „The Quarterly Journal of Economics”, 90 (4).
- James H.L. (2023), *Social Capital and the Riskiness of Trade Credit*, „Journal of Behavioral and Experimental Finance”, 39.
- Jappelli T., Pagano M. (2002), *Information Sharing, Lending and Defaults: Cross-Country Evidence*, „Journal of Banking & Finance”, 26 (10).
- Jiménez G., Saurina J. (2004), *Collateral, Type of Lender and Relationship Banking as Determinants of Credit Risk*, „Journal of Banking & Finance”, 28 (9).
- Kamal A., Hussain T., Khan M.M.S. (2021), *Impact of Financial Inclusion and Financial Stability: Empirical and Theoretical Review*, „Liberal Arts and Social Sciences International Journal”, 5 (1), s. 510-524.
- Kamleitner B., Kirchler E. (2007), *Consumer Credit Use: A Process Model and Literature Review*, „European Review of Applied Psychology”, 57 (4).
- Kashyap A.K., Stein J.C. (1995), *The Impact of Monetary Policy on Bank Balance Sheets*, „Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy”, 42.
- Kawarski P. (2012), *Wybrane aspekty artykułu 105 ust. 4 prawa bankowego*, „Monitor Prawa Bankowego”, nr 5.
- Kawulski A. (2013), *Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe* [w:] A. Kawulski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa.
- Khera P., Ng S., Ogawa S., Sahay R. (2021), *Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth?*, IMF Working Paper nr 21/167.
- Khera P., Ng S., Ogawa S., Sahay R. (2022), *Measuring Digital Financial Inclusion in Emerging Market and Developing Economies: A New Index*, „Asian Economic Policy Review”, 17.
- Kieźel E. (2017), *Wiedza ekonomiczna polskich konsumentów jako podstawa podejmowania i racjonalizacji decyzji konsumpcyjnych* [w:] *Wiedza ekonomiczna konsumentów a racjonalność ich zachowań* (red. E. Kieźel, A. Burgiel), Warszawa: C.H. Beck.

- Klapper L., Singer D., Starita L., Norris A. (2025), *The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy*, Washington, D.C.: World Bank.
- Kotlarz M. (2023), *Informacyjne znaczenie oceny zdolności kredytowej. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 04.12.2019 r. (I ACa 442/18)*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 3.
- Koudalo Y.M.A., Toure M. (2023), *Does Financial Inclusion Promote Financial Stability? Evidence from Africa*, „Cogent Economics & Finance”, 11 (2).
- Kowalewski O., Pisany P. (2022), *Banks' Consumer Lending Reaction to Fintech and BigTech Credit Emergence in the Context of Soft versus Hard Credit Information Processing*, „International Review of Financial Analysis”, 81.
- Li C., Wang H., Jiang S., Gu B. (2024), *The Effect of AI-Enabled Credit Scoring on Financial Inclusion: Evidence from an Underserved Population of Over One Million*, „MIS Quarterly”, 48 (4).
- Lumpkin S., Schich S. (2020), *Banks, Digital Banking Initiatives and the Financial Safety Net: Theory and Analytical Framework*, „Journal of Economic Science Research”, 3 (1).
- Machnikowski P. (2002), *O niektórych zagadnieniach „weksli dyskontowych”*, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 3.
- Marcelin I., Sun W., Teclezion M., Junarsin E. (2022), *Financial Inclusion and Bank Risk-Taking: The Effect of Information Sharing*, „Finance Research Letters”, 50.
- Marcinkowski P. (2023), *Analiza dotycząca możliwości budowy modelu ryzyka kredytowego*, „Kra-kowskie Studia Małopolskie”, nr 39.
- Masuda C. (2026), *Credit Reporting Systems: The Hidden Engine of Economic Growth*, Washington, D.C.: World Bank.
- Matthews K., Thompson J. (2007), *The Economics of Banking*, Chichester: Wiley.
- Mednis A. (2022), *Komentarz do art. 105 ustawy Prawo bankowe [w:] Prawo bankowe. Komentarz* (red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka), Warszawa.
- Mehrotra A., Yetman J. (2015), *Financial Inclusion – Issues for Central Banks*, „BIS Quarterly Review”.
- Mikliński M. (2021), *Prawo a ryzyko depozytu bankowego*, Gdańsk.
- Mikos-Sitek A., Zapadka P. (2011), *Polskie prawo bankowe. Wybrane zagadnienia*, Warszawa.
- Miller M.J. (2000), *Credit Reporting Systems Around the Globe: The State of the Art in Public and Private Credit Registries*, Washington, D.C.: World Bank.
- Moretti D., Liberati L., Pietrosanti S., Quaglia I., Soldato O. (2025), *The Value of Information in the Central Credit Register: Estimating the Economic Benefits for Firms*, Notes on Financial Stability and Supervision nr 46.
- Morscher C., Horsch A., Stephan J. (2017), *Credit Information Sharing and Its Link to Financial Inclusion and Financial Intermediation*, „Financial Markets, Institutions and Risks”, 1 (3).
- Muduli S., Dash S.K. (2024), *Creditworthiness: The Role of Trust in the Socioeconomic Network*, „Journal of Quantitative Economics”, 22 (3).
- Müller C., Noth F., Schulz R. (2024), *Risk-Based Pricing in Competitive Lending Markets*, BIS Working Paper nr 1169.
- Muñoz-Cancino R., Bravo C., Ríos S.A., Graña M. (2023), *On the Dynamics of Credit History and Social Interaction Features, and Their Impact on Creditworthiness Assessment Performance*, „Expert Systems with Applications”, 218.
- Ndoye A., Barajas A. (2023), *Financial Inclusion [w:] Economic Prospects and Policy Challenges for the GCC Countries*, Washington, D.C.: International Monetary Fund.
- Neaime S., Gaysset I. (2018), *Financial Inclusion and Stability in MENA: Evidence from Poverty and Inequality*, „Finance Research Letters”, 24.

- Nguyen Q.K. (2024), *Globalization, Credit Information Sharing and Financial Stability in Developing Countries*, „Economic Change and Restructuring”, 57.
- Nierodka A. (2021), *Metody oceny zdolności kredytowej przedsiębiorców* [w:] I. Heropolitańska, A. Nierodka, T. Zdziarski, *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Warszawa.
- Nierodka A. (2021), *Ujęcie wymogu badania zdolności kredytowej w przepisach prawa* [w:] I. Heropolitańska, A. Nierodka, T. Zdziarski, *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Warszawa.
- Nowak P. (2018), *Udział biur informacji gospodarczej w systemie wymiany informacji o zobowiązaniach finansowych dłużników*, „Przedsiębiorczość-Edukacja”, 14, Kraków.
- OECD (2020), *Are Students Smart About Money? PISA 2018 Results*, t. IV.
- OECD (2022), *Financial Literacy in Poland: Relevance, Evidence and Provision*, Paris.
- OECD (2026), *Consumer Finance Risk Monitor*, Paris.
- Ofiarski Z. (2013), *Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe* [w:] Z. Ofiarski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa.
- Olechnowicz M. (2012), *Systemy wymiany informacji kredytowej i gospodarczej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej”, nr 58.
- Olszak M. (2011), *Bankowe normy ostrożnościowe*, Białystok.
- Ongena S., Smith D.C. (2000), *What Determines the Number of Bank Relationships? Cross-Country Evidence*, „Journal of Financial Intermediation”, 9 (1).
- Ozili P.K. (2018), *Impact of Digital Finance on Financial Inclusion and Stability*, „Borsa İstanbul Review”, 18 (4).
- Pagano M., Jappelli T. (1993), *Information Sharing in Credit Markets*, „The Journal of Finance”, 48 (5).
- Pazdan M. (2007), *Dobra osobiste i ich ochrona* [w:] *System prawa prywatnego, t. 1: Prawo cywilne – część ogólna* (red. M. Safjan), Warszawa.
- Penczar M. (2023), *Implikacje wynikające z CCD2 dla rynku kredytów konsumenckich w Polsce*, „Bezpieczny Bank”, nr 4.
- Penczar M., Szczygielski P., Liszewska M., Mostowik M., Mróz K. (2025), *Mapa szans i zagrożeń dla rynku Consumer Finance do 2028 roku*, Sopot: Centrum Myśli Strategicznej.
- Perrotta A., Monaco A., Bliatsios G. (2023), *Data Analytics for Credit Risk Models in Retail Banking: A New Era for the Banking System*, „Risk Management Magazine”, 18 (3).
- Petersen M.A., Rajan R.G. (1994), *The Benefits of Lending Relationships: Evidence from Small Business Data*, „The Journal of Finance”, 49 (1).
- Piasecki K. (2003), *Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna*, Zakamycze.
- Plíhal T., Sponerová M., Sponer M. (2018), *Comparative Analysis of Credit Risk Models in Relation to SME Segment*, „Financial Assets and Investing”, 9 (1).
- Pszczyński M. (2025), *Social Scoring w usługach kredytowych w kontekście prawa o sztucznej inteligencji*, „Studia Prawnoustrojowe”, nr 68.
- Riestra A.S.J. (2002), *Credit Bureaus in Today's Credit Markets*, ECRI Research Report nr 4.
- Románova I., Kudinska M. (2017), *Banking and Fintech: A Challenge or Opportunity?*, „Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis”, 98.
- Rothschild M., Stiglitz J. (1976), *Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay on the Economics of Imperfect Information*, „Quarterly Journal of Economics”, 90 (4).
- Rutkowska-Tomaszewska E. (2013), *Ochrona prawna klienta na rynku usług bankowych*, Warszawa: Wolters Kluwer.
- Rutkowska-Tomaszewska E. (2014), *Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów na rynku usług finansowych ze szczególnym uwzględnieniem rynku usług bankowych na przykładzie wybranych najnowszych decyzji Prezesa UOKiK*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny”, 5 (3).

- Sahay R., Čihák M., N'Diaye P., Barajas A., Mitra S., Kyobe A., Mooi Y.N., Yousefi S.R. (2015), *Financial Inclusion: Can It Meet Multiple Macroeconomic Goals?*, IMF Staff Discussion Note SDN/15/17.
- Sharpe S.A. (1990), *Asymmetric Information, Bank Lending, and Implicit Contracts: A Stylized Model of Customer Relationships*, „The Journal of Finance”, 45.
- Shi W., Veenstra K. (2021), *The Moderating Effect of Cultural Values on the Relationship Between Corporate Social Performance and Firm Performance*, „Journal of Business Ethics”, 174 (1).
- Siddiki J., Bala-Keffi L.R. (2024), *Revisiting the Relation Between Financial Inclusion and Economic Growth: A Global Analysis Using Panel Threshold Regression*, „Economic Modelling”, 135.
- Siddiqi N. (2017), *Intelligent Credit Scoring: Building and Implementing Better Credit Risk Scorecards*, Hoboken: Wiley.
- Smykla B. (2022), *Komentarz do art. 70 ustawy – Prawo bankowe [w:] Prawo bankowe. Komentarz* (red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka), Warszawa.
- Sobora Ł. (2024), *Nadzór bankowy i jego miejsce w krajach Unii Europejskiej*, „Bank i Kredyt”, 55 (2).
- Stiglitz J.E., Weiss A. (1981), *Credit Rationing in Markets with Imperfect Information*, „The American Economic Review”, 71 (3).
- Stiglitz J.E., Weiss A. (1992), *Asymmetric Information in Credit Markets and Its Implications for Macro-Economics*, „Oxford Economic Papers”, 44 (4).
- Szewczyk E., Szewczyk M. (2014), *Generalny akt administracyjny. Między indywidualnym aktem administracyjnym a aktem normatywnym*, Warszawa.
- Szpunar A. (1979), *Ochrona dóbr osobistych*, Warszawa.
- Szustak G. (2014), *Informacja o kredytobiorcy – zasadnicza przesłanka bezpieczeństwa banku*, „Studia Ekonomiczne”, nr 171.
- Szustak G., Szewczyk Ł. (2025), *Determinanty i uwarunkowania ryzyka kredytobiorcy indywidualnego*, „Zeszyty Naukowe Akademii Górnośląskiej”, nr 34.
- Tan T., Phan T.Q. (2018), *Social Media – Driven Credit Scoring: The Predictive Value of Social Structures*, SSRN Working Paper.
- Tchamy V.S. (2018), *The Role of Information Sharing in Modulating the Effect of Financial Access on Inequality*, African Governance and Development Institute Working Paper WP/18/027.
- The World Bank (2011), *General Principles for Credit Reporting*, Washington, D.C.
- The World Bank (2018), *Financial Consumer Protection and New Forms of Data Processing Beyond Credit Reporting*, Washington, D.C.
- The World Bank (2019), *Credit Reporting Knowledge Guide*, Washington, D.C.
- The World Bank (2022), *Key Principles for Effective Regulation and Supervision of Credit Reporting Service Providers*, Washington, D.C.
- The World Bank (2023), *The Global State of Financial Inclusion & Consumer Protection*, Washington, D.C.
- Thomas L.C. (2000), *A Survey of Credit and Behavioural Scoring: Forecasting Financial Risk of Lending to Consumers*, „International Journal of Forecasting”, 16 (2).
- Totolo E., Mortimer-Schutts I., Rizzi A., Rice C., Chakraborty A. (2024), *The Role of Data Exchange in Financial Inclusion: Lessons from Leading Markets and Emerging Policy Approaches*, Washington, D.C.: Center for Financial Inclusion at Accion International.
- Tupaj-Cholewa A. (2013), *Komentarz do art. 105 pr. bank. [w:] Prawo bankowe. Komentarz* (red. H. Gronkiewicz-Waltz), Warszawa.
- United Nations (2015), *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, New York: United Nations.
- Wandmacher R., Thorhauer Y., Sturm C., Driessen M., Soine D., Goerke T. (2025), *A Global Comparison of Credit Bureaus Based on Data Utilization in Credit Scoring*, „International Journal of Banking and Finance”, 20 (1).

- Wang X., Guan J. (2017), *Financial Inclusion: Measurement, Spatial Effects and Influencing Factors*, „Applied Economics”, 49 (18).
- Win S. (2018), *What Are the Possible Future Research Directions for Bank's Credit Risk Assessment Research? A Systematic Review of Literature*, „International Economics and Economic Policy”, 15.
- Wolfson M.H. (1996), *A Post Keynesian Theory of Credit Rationing*, „Journal of Post Keynesian Economics”, 18 (3).
- Wolfson M.H. (2003), *Credit Rationing* [w:] *The Elgar Companion to Post Keynesian Economics* (red. J.E. King), Cheltenham: Edward Elgar.
- World Bank Group (2019), *Credit Scoring Approaches Guidelines*, Washington, D.C.
- World Bank Group, International Committee on Credit Reporting (2015), *The Role of Credit Reporting in Supporting Financial Sector Regulation and Supervision*, Washington, D.C.
- World Bank Group, International Committee on Credit Reporting (2024), *The Use of Alternative Data in Credit Risk Assessment: Opportunities, Risks and Challenges*, Washington, D.C.
- Yuxiu Z. (2025), *Credit Information System* [w:] *Dictionary of Contemporary Chinese Economics* (red. H. Yinxiang), Singapore: Springer.
- Zajączkowska-Weremczuk K., Białek T. (2006), *Uprawnienia i obowiązki instytucji określonych w art. 105 ust. 4 ustawy Prawo bankowe*, „Prawo Bankowe”, nr 12.
- Żygadło A. (2009), *Ochrona tajemnicy bankowej jako dobra osobistego*, „Państwo i Prawo”, nr 5.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2225 z dnia 18 października 2023 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę 2008/48/WE (Dz. Urz. UE L 2023/2225).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłające dyrektywę 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz. Urz. UE L 2024/1689).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 38).
- Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 85).
- Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1362).
- Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 720).

Wykaz aktów prawnych

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L 133).

Wykaz źródeł internetowych

Banca d'Italia (2026), *Central Credit Register*, <https://www.bancaditalia.it/statistiche/raccolta-dati/centrale-rischi/>

Banca d'Italia (2026), *Credit and Financial Reporting*, <https://www.bancaditalia.it/statistiche/raccolta-dati/segnalazioni/>

Banque de France (2026), *Understanding the rating manager indicator*, <https://www.banque-france.fr/en/at-your-service/companies/understanding-rating-manager-indicator>

Bankier.pl (2026), *AI oceni klienta bez historii kredytowej. Cyfrowa rewolucja w sektorze finansowym*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/AI-oceni-klienta-bez-historii-kredytowej-Cyfrowa-rewolucja-w-sektorze-finansowym-9145218.html>

BIK (2025), *BIK wprowadza nowy model scoringowy – start wdrożeń w 2026 roku*, <https://media.bik.pl/informacje-prasowe/861557/bik-wprowadza-nowy-model-scoringowy-start-wdrozen-w-2026-roku>

BIK (2026), *O nas*, <https://www.bik.pl/o-nas>

BIK (2026), *Regulamin Konkursu i korzystania z Platformy Score Hunter – moduł studencki. Edycja XVIII*, <https://scorehunter.edu.pl/image/E/4/5X-NVjOFm5V.pdf?f=pdf>

CFPB (2019), *Credit reports and scores*, <https://www.consumerfinance.gov/consumer-tools/credit-reports-and-scores>;

CFPB, Office of Research (2015), *Data Point: Credit Invisibles*, https://files.consumerfinance.gov/f/201505_cfpb_data-point-credit-invisibles.pdf

CRIF Polska (2026), *Polacy pokochali odroczone płatności – 20 mln transakcji w pół roku*, <https://www.crif.pl/aktualnosci-i-wydarzenia/aktualnosci/polacy-pokochali-odroczone-platnosci-20-mln-transakcji-w-pol-roku/>

Damiani M. (2026), *CRIF EURISC – cos'è, come funziona e come richiedere visurę*, <https://www.strategia-bancaria.it/crif-eurisc/>

EY (2024), *Jak AI pomaga uniknąć bankructw i chroni finanse firm?*, https://www.ey.com/pl_pl/insights/digital-first/ai-jako-straznik-stabilnosci-finansowej-ai-fy25

Finanse i Controlling (2024), *Odroczone płatności i zakupy na raty w transakcjach B2B*, <https://www.financeicontrolling.pl/finanse/odroczone-platnosci-i-zakupy-na-raty-w-transakcjach-b2b>

PwC Legal Germany (2026), *The 2026 SCHUFA score reforms and implications for financial services firms*, <https://legal.pwc.de/en/news/articles/the-2026-schufa-score-reforms-and-implications-for-financial-services-firms>

SCHUFA (2026), *SCHUFA*, <https://www.schufa.de/en>

Spis rysunków

Rysunek nr 1. Macierz korelacji zmiennych wykorzystanych w modelach 1-3 137

Spis tabel

Tabela nr 1. Klasyfikacja danych alternatywnych wykorzystywanych do oceny zdolności kredytowej konsumentów 26

Tabela nr 2. Wyodrębnienie modeli w wybranych państwach UE ze wskazaniem instytucji odpowiedzialnej za gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kredytowej 59

Tabela nr 3. Forma prawna i struktura biur informacji kredytowej w państwach członkowskich UE 76

Tabela nr 4. Statystyki uczestnictwa uczniów i studentów w programie szkoleniowym Score Hunter w ostatnich pięciu edycjach (lata 2024-2026) 84

Tabela nr 5. Rozwój zasobów informacyjnych Bazy Kredytobiorcy BIK w latach 2022-2024 92

Tabela nr 6. Wybrane dane finansowe Grupy BIK w latach 2021 i 2024 93

Tabela nr 7. Charakterystyka bazowego zbioru zmiennych w badaniach wpływu modelu systemu wymiany informacji kredytowej na ryzyko kredytowe banków, inkluzję finansową oraz ochronę konsumenta na rynku finansowym 131

Tabela nr 8. Statystyki opisowe zmiennych wykorzystanych w modelach 1-3 137

Tabela nr 9. Średnie wartości wybranych charakterystyk z obszaru inkluzji finansowej i ochrony konsumenta według kryterium kompletności danych agregowanych w systemach wymiany informacji kredytowej w krajach Unii Europejskiej	144	Wykres nr 3. Zasięg prywatnych biur informacji kredytowych (liczba osób dla których przetwarzane są informacje kredytowe jako % dorosłych) w 2020 roku	82
Tabela nr 10. Wyniki estymacji modelu 1A – systemy wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe portfeli ogółem (NPL_OG)	147	Wykres nr 4. Zasięg publicznych biur informacji kredytowych (liczba osób dla których przetwarzane są informacje kredytowe jako % dorosłych) w 2020 roku	82
Tabela nr 11. Wyniki estymacji modelu 1B – systemy wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe portfeli dotyczących gospodarstw domowych (NPL_GD)	148	Wykres nr 5. Wskaźnik szczegółowości danych systemu wymiany informacji w krajach Unii Europejskiej według danych Banku Światowego (wartość średnia dla lat 2014-2020)	83
Tabela nr 12. Wyniki estymacji modelu 1C – systemy wymiany informacji kredytowej a ryzyko kredytowe portfeli dotyczących przedsiębiorstw niefinansowych (NPL_PRZ)	150	Wykres nr 6. Sprzedaż wierzytelności w obszarze kredytów bankowych i pozabankowych w Polsce w 2025 roku według jakości portfela	89
Tabela nr 13. Wybrane parametry estymacji modelu determinant inkluzji finansowej w obszarze kredytowania – zmienne eksperymentalne dotyczące modelu systemu wymiany informacji kredytowej (modele dynamiczne)	154	Wykres nr 7. Wierzytelności z tytułu kredytów bankowych i pożyczek pozabankowych sprzedane w 2025 roku wg okresu po udzieleniu zobowiązania	90
Tabela nr 14. Wybrane parametry estymacji modelu determinant inkluzji finansowej w obszarze kredytowania – zmienne eksperymentalne dotyczące modelu systemu wymiany informacji kredytowej (modele statyczne)	157	Wykres nr 8. Średni poziom wskaźnika NPL portfela należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w krajach o zróżnicowanym zakresie wymiany informacji kredytowej w ujęciu podmiotowym w latach 2014-2024	140
Tabela nr 15. Wybrane parametry estymacji modelu determinant kosztu nominalnego i realnego kredytu bankowego – zmienne eksperymentalne dotyczące modelu systemu wymiany informacji gospodarczej (modele statyczne)	160	Wykres nr 9. Średnia wartość wskaźnika NPL w krajach UE według kryterium zakresu gromadzenia danych pozytywnych w ramach krajowych systemów wymiany informacji kredytowej	141
Spis wykresów		Wykres nr 10. Średnia wartość wskaźnika NPL w krajach UE według kryterium gromadzenia danych dotyczących pozabankowych pożyczek krótkoterminowych	141
Wykres nr 1. Podmioty kompetentne do kontroli i nadzoru nad działalnością Biura Informacji Kredytowej SA	50	Wykres nr 11. Średni poziom wskaźnika NPL portfela należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w krajach, gdzie operatorzy systemów informacji kredytowej uwzględniają i nie uwzględniają danych w zakresie BNPL w 2024 roku	142
Wykres nr 2. Kluczowe produkty kredytowe, dla których biura informacji kredytowej gromadzą dane – badanie ACCIS 2025	81	Wykres nr 12. Wskaźniki nastrojów gospodarczych i zaufania w sektorze usług	143
		Wykres nr 13. Źródła informacji wykorzystywane w ocenie zdolności kredytowej w świetle dyrektywy CCD	167

PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY

Raport opracowany na zlecenie
Programu Analityczno-Badawczego
Fundacji Warszawski Instytut Bankowości